

***GEÏNTEGREERD BEHEERSPLAN
DOMEIN KASTEEL VAN WIPPELGEM***

Gemeente Evergem

COLOFON

Opdracht:

Geïntegreerd beheersplan
Domein Kasteel van Wippelgem

Opdrachtgever:

Gemeente Evergem
Fortune De Kokerlaan 11
9940 Evergem

Opdrachthouder:

Antea Belgium nv
Roderveldlaan 1
2600 Berchem (Antwerpen)

T : +32(0)3 221 55 00
F : +32 (0)3 221 55 01
www.anteagroup.be
BTW: BE 414.321.939
RPR Antwerpen 0414.321.939
IBAN: BE81 4062 0904 6124
BIC: KREDBEBB

Identificatienummer:

2307163023/bre

Datum:

1 oktober 2018

status / revisie:

revisie 4

Vrijgave:

Gert Stappaerts, Account Manager

Controle:

Gert Stappaerts, Account Manager

Projectmedewerkers:

Lieselotte Meuleman, Adviseur
Bernd Reeskens, Adviseur
Brecht Engelen, Ecoloog
Olivier Heylen, Ecoloog

© Antea Belgium nv 2019

Zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Antea Group of de gemeente Evergem mag geen enkel onderdeel of uittreksel uit deze tekst worden weergegeven of in een elektronische databank worden gevoegd, noch gefotokopieerd of op een andere manier vermenigvuldigd.

Naam van het onroerend erfgoed:

Domein Kasteel van Wippelgem

Ligging:

Wippelgem, Evergem

Beschermingsbesluit:

Besluit 3189 d.d. 19.06.1997¹

Bescherming als monument en dorpsgezicht van het kasteeldomein ten Bosch

Besluit 5259 d.d. 04.12.2013²

Bescherming als monument van de plataan in het kasteeldomein van Wippelgem

Beheersplan opgemaakt door:

Antea Group

Roderveldlaan 1, 2600 Berchem (Antwerpen)

Opdrachtgever:

Gemeente Evergem

Fortune De Kokerlaan 11, 9940 Evergem

Datum ter goedkeuring ingediend:

1 oktober 2018

¹ <https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/3189> en
<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/10827>

² <https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/5259> en
<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/8843>

INHOUDSOPGAVE

1	IDENTIFICATIE, AFBAKENING EN VERKENNINGSNOTA.....	1
1.1	DOEL VAN HET BEHEERSPLAN	1
1.2	SITUERING	1
1.3	GRAFISCHE AFBAKENING	3
1.3.1	Erfgoedelementen.....	4
1.4	EIGENDOM	5
1.5	BELEIDSMATIG KADER.....	8
1.6	JURIDISCH KADER	9
1.6.1	Atlas der Buurtwegen.....	9
1.6.2	Beschermde.....	9
1.6.3	Landschapsatlas	11
1.7	VERKENNINGSNOTA	12
1.7.1	Instandhoudingsdoelstellingen	12
1.7.2	Europees beschermde habitats en soorten	12
1.7.3	Regionaal belangrijke biotopen en soorten	12
1.7.4	Habitatkaart & lokale staat van instandhouding.....	13
1.7.5	Natuurstreefbeelden.....	13
1.7.6	Ambitieniveau voor de realisatie beheerdoelstellingen ecologische functie	14
2	HISTORISCHE NOTA	15
2.1	ALGEMENE HISTORIEK.....	15
2.1.1	Geschiedenis eigenaars.....	15
2.1.2	Chronologisch overzicht kaartmateriaal	16
2.2	HISTORIEK PER ERFGOEDELEMENT	30
2.2.1	Landschappelijk erfgoed	30
2.2.2	Bouwkundig erfgoed	48
3	BESCHRIJVING EN INVENTARIS VAN DE ERFGOEDELEMENTEN EN NATUURWAARDEN	71
3.1	BESCHRIJVING VAN HET BOUWKUNDIG ERFGOED	71
3.1.1	Erfgoedelement 1 - Kasteel	71
3.1.2	Erfgoedelement 2 - Hovenierswoning en paardenstallen.....	140
3.1.3	Erfgoedelement 3 - Koetshuis	153
3.1.4	Erfgoedelement 4 - Boerderij.....	157
3.1.5	Erfgoedelement 5 - Duiventoren.....	160
3.1.6	Erfgoedelement 6 - Ijskelder	163
3.1.7	Erfgoedelement 7 - Serre	164
3.1.8	Erfgoedelement 8 - Ommuurde moestuin (en paviljoenen)	169
3.1.9	Erfgoedelement 10 - Vazen en palen op de walbrug	172
3.1.10	Erfgoedelement 11 - Inrijhekken.....	174
3.1.11	Erfgoedelement 12 - Borstwering kasteelterras	174
3.1.12	Toegangspoort achteringang	174
3.1.13	Bruggen en vijvermuren.....	175
3.2	BESCHRIJVING VAN HET LANDSCHAPPELIJK ERFGOED	176
3.2.1	Inventarisatie van cultuurhistorische gegevens.....	176
3.2.2	Het aanwezige houtig erfgoed	187
3.2.3	Biologische waarderingskaart	204
3.2.4	Geologie, bodem en bodemgebruik.....	206
3.2.5	Waterhuishouding.....	209
3.2.6	Oeverbeschoeiing.....	212
3.2.7	Inventarisatie van knelpunten	214
3.3	BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ERFGOED.....	215

3.3.1	Fysieke beschrijving site.....	215
3.3.2	Topografie van de site.....	215
3.3.3	Centraal Archeologische Inventaris.....	215
3.3.4	Archeologisch erfgoed.....	216
3.3.5	Inventarisatie van knelpunten	217
3.4	INVENTARISATIERAPPORT NATUURWAARDEN.....	217
3.4.1	Bestandenkaart	217
3.4.2	Fiches per bestand	222
3.4.3	Fiches kwaliteitsbeoordeling actueel habitat.....	222
3.4.4	Fauna.....	222
3.4.5	Flora.....	225
3.5	GEBRUIK VAN HET DOMEIN.....	225
4	BESCHRIJVING VAN DE ERFGOEDWAARDEN	227
4.1	KASTEELDOMEIN.....	227
4.1.1	Historische waarde.....	227
4.1.2	Archeologische waarde	227
4.1.3	Esthetische waarde	228
4.1.4	Ensemblewaarde	228
4.2	ERFGOEDELEMENT 1 KASTEEL	228
4.2.1	Historische waarde.....	228
4.2.2	Architectuurhistorische waarde (exterieur en interieur)	228
4.2.3	Artistieke waarde (exterieur en interieur)	229
4.2.4	Stedenbouwkundige waarde	229
4.3	ERFGOEDELEMENT 2 HOVENIERSWONING EN PAARDENSTALLEN	230
4.3.1	Historische waarde.....	230
4.3.2	Stedenbouwkundige waarde	230
4.4	ERFGOEDELEMENT 3 KOETSHUIS	230
4.4.1	Historische waarde.....	230
4.4.2	Stedenbouwkundige waarde	230
4.5	ERFGOEDELEMENT 4 BOERDERIJ.....	230
4.5.1	Historische waarde.....	230
4.6	ERFGOEDELEMENT 5 DUIVENTOREN	230
4.6.1	Historische waarde.....	230
4.6.2	Architectuurhistorische waarde.....	230
4.7	ERFGOEDELEMENT 6 IJSKELDER.....	230
4.7.1	Historische waarde.....	230
4.8	ERFGOEDELEMENT 7 SERRE	230
4.8.1	Historische waarde.....	230
4.8.2	Artistieke waarde	231
4.9	ERFGOEDELEMENT 8 OMMUURDE MOESTUIN (EN PAVILJOENEN).....	231
4.9.1	Historische waarde.....	231
4.10	ERFGOEDELEMENT 9 WALGRACHT.....	231
4.10.1	Historische waarde.....	231
4.10.2	Artistieke waarde	231
4.11	ERFGOEDELEMENT 10 VAZEN EN PALEN OP DE WALBRUG	231
4.11.1	Historische waarde.....	231
4.11.2	Artistieke waarde	231
4.12	ERFGOEDELEMENT 11 INRIJHEKKEN	231
4.12.1	Historische waarde.....	231
4.12.2	Artistieke waarde	231
4.13	ERFGOEDELEMENT 12 BORSTWERING KASTEELTERRAS	231
4.13.1	Historische waarde.....	231
4.14	ERFGOEDELEMENT 13 PLATAAN.....	232

4.14.1	Historische waarde.....	232
4.14.2	Artistieke waarde	232
4.15	TOEGANGSDREEF	232
4.15.1	Historische waarde.....	232
4.15.2	Artistieke waarde	232
4.15.3	Stedenbouwkundige waarde	232
4.16	KASTEELPARK	232
4.16.1	Historische waarde.....	232
4.16.2	Artistieke waarde	233
5	VISIE OP HET TOEKOMSTIGE BEHEER	234
5.1	BEHEERVISIE	234
5.2	NATUURSTREEFBEELD EN AMBITIENIVEAU	234
5.2.1	M.b.t. de ecologische functie	235
5.2.2	M.b.t. de economische functie.....	243
5.2.3	M.b.t. de sociale functie	243
5.3	VISIE BEHOUD/VERBETERING/HERSTEL ERFGOED	244
5.3.1	Algemeen	244
5.3.2	Archeologisch erfgoed.....	244
5.3.3	Bouwkundig erfgoed	244
5.3.4	Landschappelijk erfgoed	250
5.4	BEHEERDOELSTELLINGEN IN FUNCTIE VAN RECREATIE	258
5.4.1	Ontsluiting domein.....	258
5.4.2	Parkeervoorzieningen	260
5.4.3	Evenementenzone.....	263
5.4.4	Speelvoorzieningen	264
5.4.5	Toegankelijkheid	265
5.5	ZEN-ERFGOED	271
6	BEHEERMAATREGELEN.....	272
6.1	BEHEERMAATREGELEN IN FUNCTIE VAN BOUWKUNDIG ERFGOED	272
6.1.1	Gebouwen en hun toekomstige functies	272
6.1.2	Erfgoedelement 1 - Kasteel	273
6.1.3	Erfgoedelement 2 - Hovenierswoning en paardenstallen.....	280
6.1.4	Erfgoedelement 3 - Koetshuis	284
6.1.5	Erfgoedelement 4 - Boerderij.....	288
6.1.6	Erfgoedelement 5 - Duiventoren.....	289
6.1.7	Erfgoedelement 6 - IJskelder	291
6.1.8	Erfgoedelement 7 - Serre	291
6.1.9	Erfgoedelement 8 - Ommuurde moestuin (en paviljoenen)	293
6.1.10	Erfgoedelement 10 - Vazen en palen op de walbrug	295
6.1.11	Erfgoedelement 11 - Inrijhekken.....	295
6.1.12	Erfgoedelement 12 - Borstwering kasteelterras	296
6.1.13	Walbrug.....	296
6.1.14	Overige 3 bruggen	296
6.2	BEHEERMAATREGELEN IN FUNCTIE VAN NATUUR, LANDSCHAP EN ECOLOGIE	297
6.2.1	Erfgoedelement 7 - Serre	297
6.2.2	Erfgoedelement 8 - Ommuurde moestuin (en paviljoenen)	297
6.2.3	Erfgoedelement 9 - Walgracht	298
6.2.4	Erfgoedelement 13 - Plataan.....	299
6.2.5	Toegangsdreef.....	300
6.2.6	Dreven	302
6.2.7	Zichtassen.....	304
6.2.8	Bossen	304
6.2.9	Boomgaarden	305

6.2.10	U-vormig grachtpatroon	307
6.2.11	Graslanden	307
6.2.12	Solitaire bomen	308
6.2.13	Gazon	309
6.2.14	Hagen	309
6.2.15	Composteren	310
6.2.16	Uitwendig beheer	310
6.2.17	Specifieke maatregelen ter bescherming van flora	310
6.2.18	Specifieke maatregelen ter bescherming van fauna	310
6.2.19	Beheer schadelijke soorten	311
6.2.20	Beheermaatregelen jacht en visserij	311
6.2.21	Dood hout en oude bomen	311
6.2.22	Constructies in het globaal kader	311
6.3	BEHEERMAATREGELEN IN FUNCTIE VAN RECREATIE, EDUCATIE EN SOCIO-CULTUREEL	312
6.3.1	Evenementenzone	312
6.3.2	Speelzones	312
6.3.3	Hondenweide	313
6.3.4	Infrastructuur	313
6.4	BEHEERMAATREGELEN EN RICHTLIJNEN MET BETREKKING TOT TOEGANKELIJKHEID	314
6.4.1	Padeninfrastructuur	314
6.4.2	Hovenierswoning (en omgeving)	315
6.4.3	Parkeervoorzieningen	315
7	VOORSTEL VAN OPVOLGING EN EVALUATIE	316
7.1	BOUWKUNDIG EN LANDSCHAPPELIJK ERFGOED	316
7.2	NATUUR EN ECOLOGIE	316
7.3	TIJDSLIJN	317
8	BIJLAGEN	318

TABELLEN

Tabel 1-1: Kadastrale percelen	6
Tabel 2.2-1: Baksteenformaten (in cm) in kasteeldomein Wippelgem	70
Tabel 3.4-1: Vegetatie in de bosbestanden	220
Tabel 3.4-2: LSVI voor de bosbestanden	220
Tabel 3.4-3: Overzicht van de waargenomen vleermuizen in de ijskelder	224
Tabel 5.2-1: Oppervlakten bestanden i.f.v. streefbeeld	237-238
Tabel 5.2-2: Potentiële graslandsoorten	242
Tabel 5.2-3: Natte ruigtesoorten in de oeverbegroeiing	243
Tabel 8.1: Checklist Onroerend Erfgoeddecreet en overzicht bijlagen.	318

FIGUREN

Figuur 1-1: Situering globaal kader	2
Figuur 1-2: Orthofoto (2015)	3
Figuur 1-3: Overzicht erfgoedelementen	4
Figuur 1-4: Kadastraal overzicht	5
Figuur 1-5: Gewestplan	8
Figuur 1-6: Juridisch kader - Beschermd	10
Figuur 1-7: Juridisch kader – Landschapsatlas	11
Figuur 1-8: Habitatkaart zoals weergegeven in de Biologische waarderingskaart	13
Figuur 2.1-1: Uittreksel Ferrariskaart (1771-1778)	17
Figuur 2.1-2: Uittreksel Ferrariskaart (1771-1778), zoom kasteeldomein	17
Figuur 2.1-3: Kadasterkaart 1830	18
Figuur 2.1-4: Uittreksel Atlas der Buurtwegen (1841)	19
Figuur 2.1-5: Uittreksel Vandermaelenkaart (1846-1854)	20
Figuur 2.1-6: Uittreksel topografische kaart van België (kaartblad Everghem XIII/5 01/01/1863), zoom kasteeldomein	21
Figuur 2.1-7: Kadasterkaart 1892	22
Figuur 2.1-8: Uittreksel topografische kaart van België (kaartblad Evergem XIV/5 01/01/1893), zoom kasteeldomein	23
Figuur 2.1-9: Uittreksel topografische kaart van België (kaartblad Evergem 14/5 01/01/1910), zoom kasteeldomein	24
Figuur 2.1-10: Luchtfoto (kaartblad 1952 B3-Lokeren 160)	26
Figuur 2.1-11: Uittreksel topografische kaart van België 1980-1981 (kaartblad Evergem 14/5 Evergem-Lochristi)	27
Figuur 2.1-12: Luchtfoto 1988	28
Figuur 2.1-13: Luchtfoto 1988	28
Figuur 2.1-14: Luchtfoto 2015	29
Figuur 2.2-15: Voorplein, dreef en gracht, datum onbekend	30
Figuur 2.2-16: Voorplein en zone ten noorden van boerderij, datum onbekend	31
Figuur 2.2-17: Voortuin van het kasteel, eind jaren 1960	31
Figuur 2.2-18: Oostgevel koetshuis, jaren 1970	32
Figuur 2.2-19: Toegangs-dreef en voorplein, datum onbekend	32
Figuur 2.2-20: Voorplein, datum onbekend (eerste deel toegangs-dreef is gerooid)	33
Figuur 2.2-21: Detail luchtfoto 2013-2015	33
Figuur 2.2-22: Boomgaard en haag ten oosten van de duiventoren, datum onbekend	34
Figuur 2.2-23: Boerderij met boomgaard ten noorden ervan, jaren 1960	34
Figuur 2.2-24: Zuidgevel van het kasteel vanaf het park, jaren 1950	35
Figuur 2.2-25: Park ten zuiden van het kasteel, jaren 1960	36
Figuur 2.2-26: Park ten zuiden van het kasteel, jaren 1960	36

Figuur 2.2-27: Schapenbegrazing op het grasveld ten zuiden van de moestuin, jaren 1960	37
Figuur 2.2-28: Schapenbegrazing op grasveld ten zuiden van moestuin, 1984	37
Figuur 2.2-29: Beukendreef richting het zuiden, jaren 1960	38
Figuur 2.2-30: Zichtas door de westelijke dreef in bosgebied richting kasteel, datum onbekend	39
Figuur 2.2-31: Dreef in bosgebied, ten zuiden van het kasteel, datum onbekend	40
Figuur 2.2-32: Jonge dreef nabij het kasteeldomein, vermoedelijk ten zuiden van het kasteel, datum onbekend	41
Figuur 2.2-33: Dreef en open landbouwgebied ten oosten van het domein, datum onbekend	42
Figuur 2.2-34: Weiden bij het kasteel, jaren 1950	42
Figuur 2.2-35: Toegangs-dreef naar het noorden, jaren 1960	43
Figuur 2.2-36: Toegangs-dreef tot het kasteel vanaf de toegangspoort, 1984	44
Figuur 2.2-37: Zicht op serre vanaf einde toegangs-dreef, datum onbekend (eind jaren '70?)	45
Figuur 2.2-38: Moestuin, jaren 1950	45
Figuur 2.2-39: Gracht en zicht op de hovenierswoning vanaf het zuiden, jaren 1950	46
Figuur 2.2-40: Gracht en zicht op de toegangsbrug vanaf het oosten, datum onbekend	47
Figuur 2.2-41: Gracht vanaf de brug ten oosten van de hovenierswoning in noordelijke richting	47
Figuur 2.2-42: Historische foto van het kasteel	49
Figuur 2.2-43: Hovenierswoning	60
Figuur 2.2-44: Boerderij	67
Figuur 2.2-45: Versierde datumsteen 1676	67
Figuur 2.2-46: Serre in 1960 als deel van een uitgebreide moestuin	69
Figuur 3.2-1: Luchtfoto van het kasteelpark ten noorden van het kasteel	176
Figuur 3.2-2; Cirkelvormig perk met <i>Hydrangea arborescens</i> 'Annabelle' met rondom buxushaag	176
Figuur 3.2-3: Bolvormige snoeivorm Hulst	176
Figuur 3.2-4: Halfstamboomgaard	177
Figuur 3.2-5: Ligusterhaag rondom boomgaard	177
Figuur 3.2-6: Parking ten noorden van moestuin, rond serre	177
Figuur 3.2-7: Parking bij koetshuis	178
Figuur 3.2-8: Vaas centraal in de moestuin	178
Figuur 3.2-9: Kiwiplanten tegen buitenzijde zuidelijke muur moestuin	178
Figuur 3.2-10: Aanduiding fruitbomen moestuin	179
Figuur 3.2-11: Gracht als vijver naast het kasteel	179
Figuur 3.2-12: Brede gracht (bosgedeelte)	180
Figuur 3.2-13: Smalle gracht (noordelijk parkgedeelte)	180
Figuur 3.2-14: Beschermde Plataan naast het kasteel	180
Figuur 3.2-15: Luchtfoto van het kasteelpark direct ten zuiden van het kasteel	181
Figuur 3.2-16: Zichtassen / dreven ten zuiden van het kasteel	181
Figuur 3.2-17: Zicht vanaf het kasteel naar het zuiden	182

Figuur 3.2-18: Zicht vanaf het kasteel naar het zuidoosten	182
Figuur 3.2-19: Kruidentuin ten zuidoosten van het kasteel	183
Figuur 3.2-20: Toegangsdroef vanaf het zuidoosten	183
Figuur 3.2-21: Toegangsdroef vanaf het zuiden	184
Figuur 3.2-22: Beuk met dode top (reeds geveld)	184
Figuur 3.2-23: Dode boom met spechtengat in de toegangsdroef (reeds geveld)	185
Figuur 3.2-24: Aanduiding verhoging in weiland ten oosten van moestuin	185
Figuur 3.2-25: Constructie tegen zuidelijke muur moestuin	186
Figuur 3.2-26: Constructie ten noorden van de parking, nabij de ijskelder	186
Figuur 3.2-27: Compostbak	186
Figuur 3.2-28: Tuinhuis	186
Figuur 3.2-29: Aanduiding van de aanwezige markante bomen	187
Figuur 3.2-30: Perelaars ten noorden van de boerderij	188
Figuur 3.2-31: Notelaar ten noordoosten van het koetshuis	188
Figuur 3.2-32: Plataan en Zomereik ten zuiden van de moestuin	189
Figuur 3.2-33: Knotwilg aan de westelijke grens van het globaal kader	189
Figuur 3.2-34: Holle stam van de meest westelijke knotwilg	190
Figuur 3.2-35: Beuken op einde zichtas (tegen zuidelijke grens domein)	191
Figuur 3.2-36: Bomenrijen binnen het globaal kader	192
Figuur 3.2-37: Bomenrij van Zomereik met enkele jonge Beuken	192
Figuur 3.2-38: Bomenrij van Zomereik aan oostzijde van de bosbestanden	193
Figuur 3.2-39: Dreven binnen het globaal kader	194
Figuur 3.2-40: Zomereikendreef (L_1_2) vanaf het zuidoosten	195
Figuur 3.2-41: Zomereikendreef (L_1_2) vanaf het noordwesten	195
Figuur 3.2-42: Zomereikendreef (L_1_3) vanaf het zuidwesten	196
Figuur 3.2-43: Zomereikendreef (L_1_3) vanaf het zuidwesten,	196
Figuur 3.2-44: Platanendreef (L_1_4a) vanaf het oosten, ter hoogte van fietsenstalling	197
Figuur 3.2-45: Platanendreef (L_1_4) vanaf het noorden	197
Figuur 3.2-46: Plataan in L_1_4 met stamwond hoog in de top	197
Figuur 3.2-47: Amerikaanse eikendreef (L_1_5) vanaf het noorden	198
Figuur 3.2-48: Hakhout van Tamme kastanje in de dreef L_1_5 (tevens opslag van enkele andere soorten).	199
Figuur 3.2-49: Restant van Platanendreef (L_1_6) vanaf het zuiden	200
Figuur 3.2-50: Restant van Platanendreef (L_1_6) vanaf het noorden	200
Figuur 3.2-51: Restant van Platanendreef (L_1_6) met gazon, vanaf het noorden	201
Figuur 3.2-52: Beukendreef (L_1_7) vanaf het zuiden	202
Figuur 3.2-53: Restant van een Tamme kastanjedreef (L_2_1) vanaf het zuiden	203
Figuur 3.2-54: Dreef L_2_1 vanaf het noorden.	204

Figuur 3.2-55: Biologische waarderingskaart	205
Figuur 3.2-56: Quartairgeologische kaart	206
Figuur 3.2-57: Tertiairgeologische kaart	207
Figuur 3.2-58: Bodemkaart	208
Figuur 3.2-59: Hydrografie	209
Figuur 3.2-60: Grachten in het globaal kader	210
Figuur 3.2-61: Gracht in bosgebied ten zuiden van de moestuin	210
Figuur 3.2-62: Uittreksel topografische kaart van België (kaartblad Evergem 14/5 01/01/1910), zoom op grachten domein	211
Figuur 3.2-63: Houten oeverbeschoeiing ter hoogte van het huisje	212
Figuur 3.2-64: Oeverbeschoeiing ter hoogte van de feestzaal	212
Figuur 3.2-65: Oevers zonder beschoeiing	213
Figuur 3.3-1: Digitaal hoogtemodel (2014)	215
Figuur 3.3-2: Mogelijke aanwezigheid van archeologisch erfgoed in de bodem	216
Figuur 3.4-1: Bestandenkaart	217
Figuur 3.4-2: Blauwe reiger op zijn nest, hoog in een Lork	218
Figuur 3.4-3: Habitatkaart op basis van de inventarisatie	219
Figuur 3.4-4: Zwaar bemeste graslanden door middel van zode-injectie	221
Figuur 3.4-5: Bruine grachten door zeer zware lading aan mest	221
Figuur 3.4-6: Een pad op zoek naar een vrouwtje	223
Figuur 3.4-7: Vechtende Canadese gans in het grasland	223
Figuur 3.4-8: Grote bonte specht	224
Figuur 3.4-9: Bosanemoon en de stinzenplant Italiaanse aronskelk	225
Figuur 3.5-1: Speeltuin ten noorden van de hovenierswoning	225
Figuur 3.5-2: Speelelement hangmat	226
Figuur 3.5-3: Speelelement dier	226
Figuur 3.5-4: Fietsenstalling	226
Figuur 5.2-1: Natuurstreefbeeld	236-237
Figuur 5.2-2: Bloemrijk graslanden en begrazing	239-240
Figuur 5.2-3: U-vormig grachtpatroon	243
Figuur 5.2-4: Vandermaelenkaart 1846-1854	243
Figuur 5.3-5: Grondplan gelijkvloers Kasteel	246
Figuur 5.3-6: Luchtfoto 1952	252
Figuur 5.3-7: Zicht op einde hoofddreef vanuit kasteel, eind jaren 1960	252
Figuur 5.3-8: Historische dreven	253
Figuur 5.3-9: Historische dreven, te behouden of te herstellen	255
Figuur 5.3-10: Historische dreven - bestaand (rood) en heraan te leggen (geel)	255
Figuur 5.3-11: Dwarsassen	256

Figuur 5.3-12: Historische dwarsassen	256
Figuur 5.3-13: Historische zichtassen (Vandermaelenkaart 1846-1854)	257
Figuur 5.3-14: Open te werken zichtassen	257
Figuur 5.4-15: Ontsluitings- en parkeerscenario (indicatief)	259
Figuur 5.4-16: Parkeercijfers - behoefte	260
Figuur 5.4-17: Dagelijkse parking (±50 plaatsen)	261
Figuur 5.4-18: Evenementenparking (160 plaatsen)	262
Figuur 5.4-19: Voorbeeld landschapsparking Abdij van Herkenrode	262
Figuur 5.4-20: Evenementenzone	263
Figuur 5.4-21: Speelzones binnen het domein	264
Figuur 5.4-22: Fietsroutenetwerk	265
Figuur 5.4-23: Fietsvoorzieningen	266
Figuur 5.4-24: Aantakking Wandelnetwerk Meetjeslandse Bossen	266
Figuur 5.4-25: Wandelpaden binnen het domein	267
Figuur 5.4-26: Parcours looppiste	268
Figuur 5.4-27: Varianten looppiste	268
Figuur 5.4-28: Overzicht padenstructuur	268
Figuur 5.4-29: Finse piste met boordsteen	269
Figuur 5.4-30: Finse piste zonder boord	269
Figuur 5.4-31: Knooppunten - mogelijke locaties infrastructuur	270

1 *Identificatie, afbakening en verkenningnota*

1.1 *Doel van het beheersplan*

Het domein werd in november 2008 aangekocht door de gemeente Evergem om versnippering tegen te gaan en een uniek parkdomein uit te bouwen aan de rand van het stedelijk gebied. Sinds de aankoop door de gemeente gebeurde het reguliere onderhoud en werden opfrissingswerken uitgevoerd aan het kasteel. Er vonden enkele verenigingen hun onderkomen in het domein en er werd regelmatig een evenement georganiseerd. Hierbij miste de gemeente een overkoepelende langetermijnvisie.

De gemeente wenst een visie te ontwikkelen op het beheer en het gebruik van het domein voor de komende twintig jaar. De nadruk moet hierbij liggen op de praktische bruikbaarheid van het plan en de technische, organisatorische en financiële haalbaarheid van het voorgestelde beheer. Er moet een compromis gezocht worden tussen een duurzaam behoud van het aanwezige erfgoed en technische uitvoerbaarheid, financiële haalbaarheid, inpassing in het landschap, ecologische waarde, ...

1.2 *Situering*

Het kasteeldomein Wippelgem ligt in het noorden van de provincie Oost-Vlaanderen in de gemeente Evergem, deelgemeente Wippelgem. Wippelgem is een landelijke gemeente ten noordwesten van Gent, op een steenworp van de Gentse zeehaven, gelegen tussen Kluizen, Zandeken, Doornzele, Evergem en Kerkbrugge-Langerbrugge en Sleidinge.

Het ruimer globaal kader bevindt zich ten westen van de R4. In het noorden grenst het ruimer globaal kader aan Kramershoek, in het zuiden aan Droogte. Het ruimer globaal kader omvat het volledige beschermde dorpsgezicht 'Kasteeldomein ten Bosch' en enkele landbouwgronden ten oosten en westen van dit beschermde dorpsgezicht. Bij gebruik van de term 'plangebied', mag men dit beschouwen gelijk aan 'globaal kader'.

Binnen het beschermde dorpsgezicht liggen volgende beschermde monumenten:

- Het kasteel
- De duiventoren
- De paardenstallen
- De voormalige hovenierswoning
- De kasteelhoeve
- De inrijhekken
- De druivenserre
- De ommuring van de moestuin met inbegrip van de hoekgebouwtjes
- De vazen en palen op de walbrug
- De borstwering van het terras
- De ijskelder
- De walgrachten

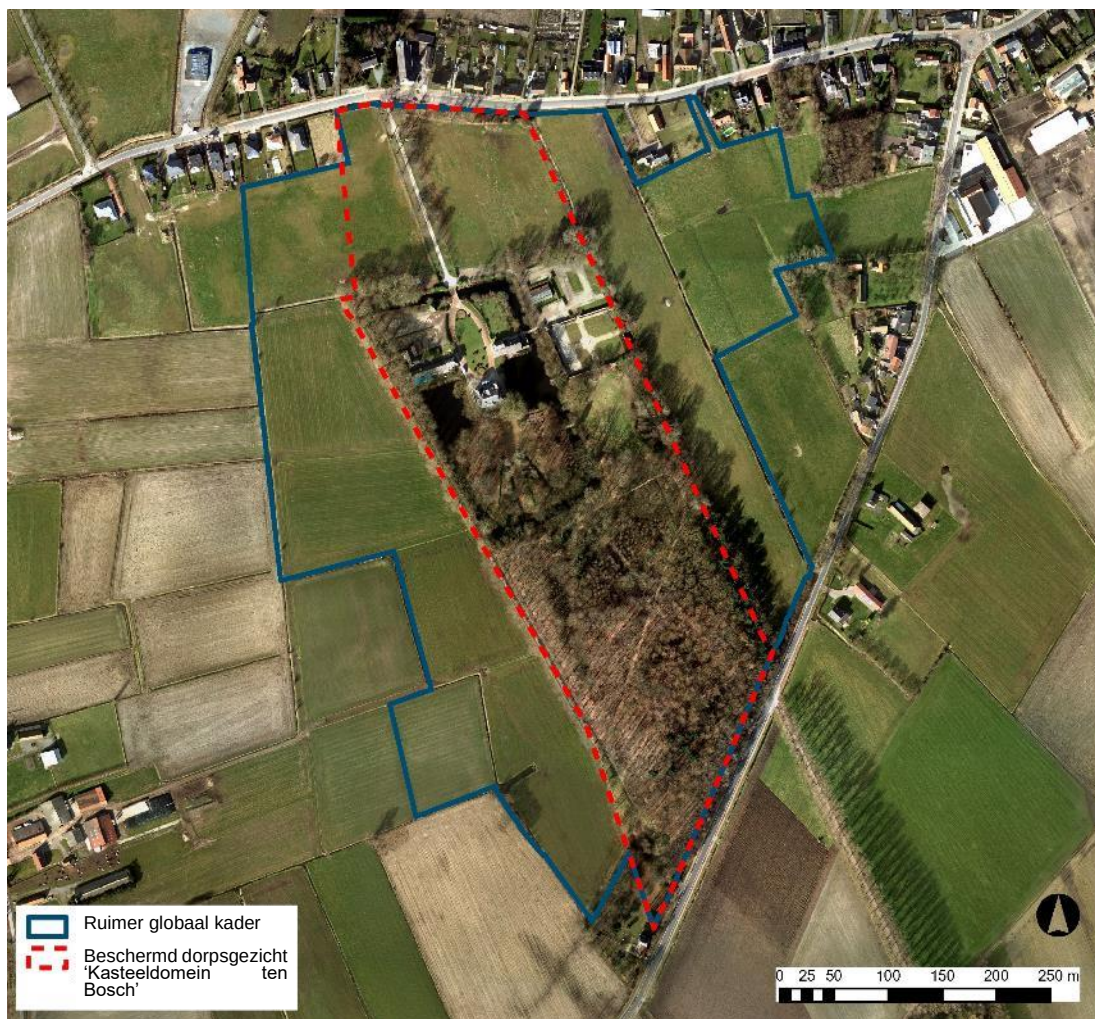

Figuur 1-1: Situering ruimer globaal kader

1.3 Grafische afbakening

Op de onderstaande figuur wordt zowel het Beschermd dorpsgezicht 'Kasteeldomein ten Bosch' (rode contour) als het ruimere plangebied globaal kader (blauwe contour) weergegeven. Het kasteel is centraal gelegen binnen het globaal kader, met de hovenierswoning ten oosten en het koetshuis en boerderij ten westen van het kasteel.

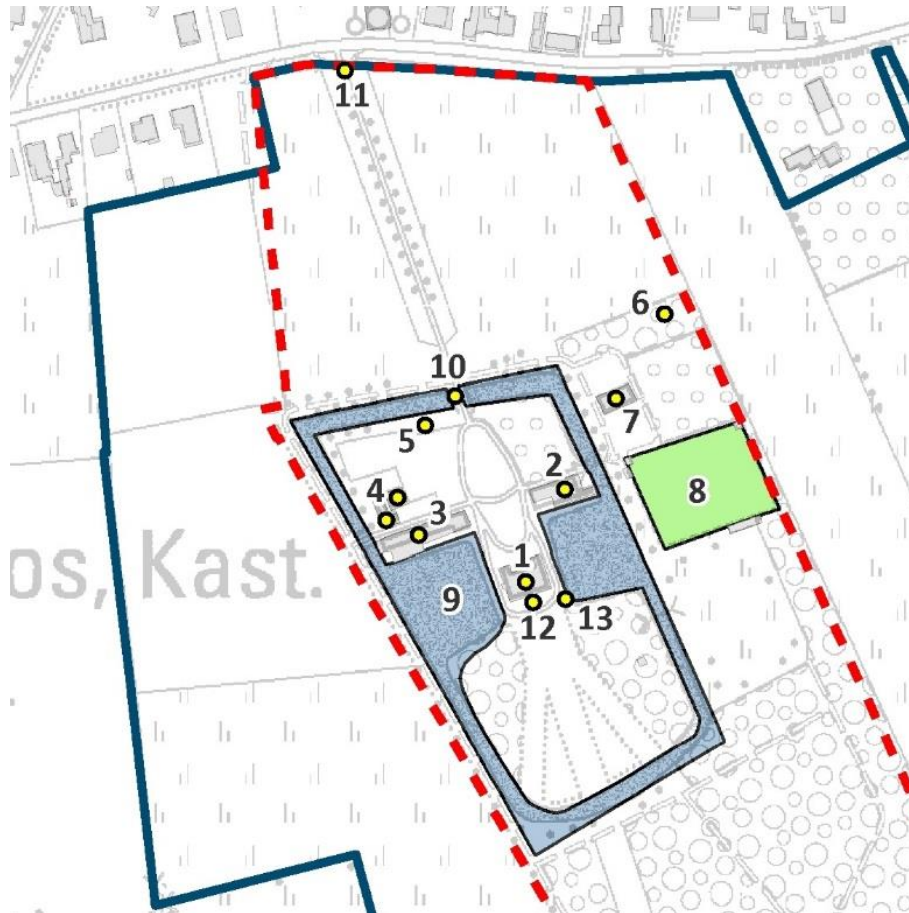
Het kasteeldomein, ook bekend als 'Goed ten Hulle', omvat 27 hectare. Centraal ligt het kasteelpark, er omheen 15 hectare die nog in landbouwgebruik is. De toegangsweg tot het kasteel bestaat uit een brede oprijlaan met laanbomen aan weerszijde.

Figuur 1-2: Orthofoto (2015)

1.3.1 Erfgoedelementen

Hieronder worden de aanwezige erfgoedelementen (volgens de bescherming) opgesomd en weergegeven op kaart.

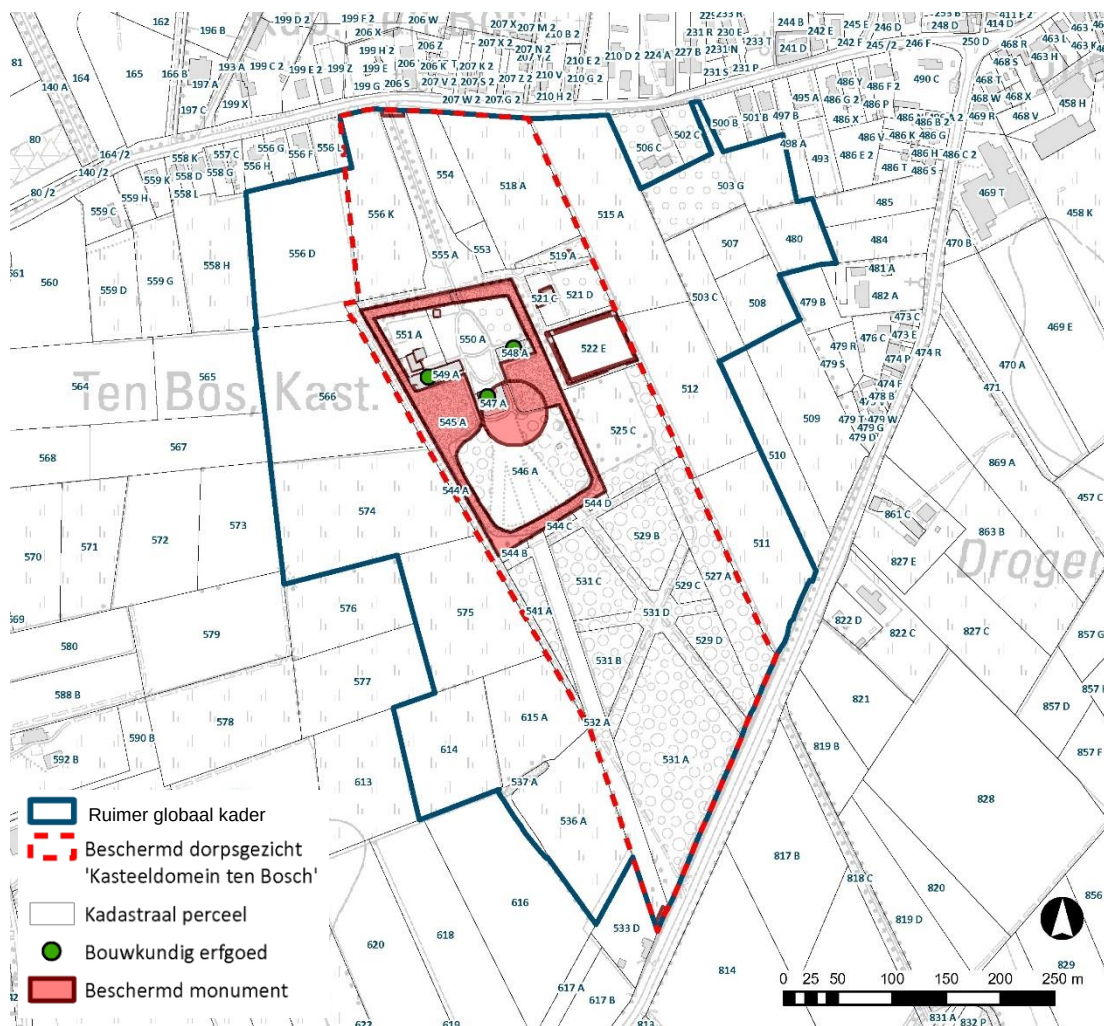

Figuur 1-3: Overzicht erfgoedelementen

Erfgoedelement 1	Kasteel
Erfgoedelement 2	Hovenierswoning en paardenstallen
Erfgoedelement 3	Koetshuis
Erfgoedelement 4	Boerderij
Erfgoedelement 5	Duiventoren
Erfgoedelement 6	Ijskelder
Erfgoedelement 7	Serre
Erfgoedelement 8	Ommuurde moestuin (en paviljoenen)
Erfgoedelement 9	Walgracht
Erfgoedelement 10	Vazen en palen op de walbrug
Erfgoedelement 11	Inrijhekken
Erfgoedelement 12	Borstwering kasteelterras
Erfgoedelement 13	Plataan

1.4 Eigendom

De percelen die betrekking hebben op voorliggend beheersplan worden in onderstaande tabel weergegeven en zijn allemaal in eigendom van de gemeente Evergem. In totaal vallen er 47 percelen binnen het ruimer globaal kader, goed voor een totale oppervlakte van 273.599m². Hiervan liggen er 26 percelen binnen het beschermde dorpsgezicht "Kasteeldomein ten Bosch".

Figuur 1-4: Kadastraal overzicht

Tabel 1-1: Kadastrale percelen

Gemeente	Afdeling	Sectie	Nummer	Opp. (m²)	Beschermd dorpsgezicht
Evergem	1	C	480	3.528	-
Evergem	1	C	503_C	3.413	-
Evergem	1	C	503_G	8.134	-
Evergem	1	C	507	2.828	-
Evergem	1	C	508	3.799	-
Evergem	1	C	511	10.396	-
Evergem	1	C	512	10.768	-
Evergem	1	C	515_A	13.162	-
Evergem	1	C	518_A	10.374	Ja
Evergem	1	C	519_A	886	Ja
Evergem	1	C	521_C	220	Ja
Evergem	1	C	521_D	2.704	Ja
Evergem	1	C	522_E	3.213	Ja
Evergem	1	C	525_C	7.805	Ja
Evergem	1	C	527_A	6.551	-
Evergem	1	C	529_B	4.321	Ja
Evergem	1	C	529_C	999	Ja
Evergem	1	C	529_D	2.878	-
Evergem	1	C	531_A	15.397	-
Evergem	1	C	531_B	2.712	Ja
Evergem	1	C	531_C	4.081	Ja
Evergem	1	C	531_D	7.930	Ja
Evergem	1	C	532_A	6.614	-
Evergem	1	C	536_A	10.189	-
Evergem	1	C	537_A	804	-
Evergem	1	C	541_A	1.834	Ja
Evergem	1	C	544_A	3.412	-
Evergem	1	C	544_B	223	Ja
Evergem	1	C	544_C	245	Ja
Evergem	1	C	544_D	188	Ja
Evergem	1	C	545_A	10.604	Ja
Evergem	1	C	546_A	10.061	Ja
Evergem	1	C	547_A	554	Ja
Evergem	1	C	548_A	458	Ja

Gemeente	Afdeling	Sectie	Nummer	Opp. (m²)	Beschermd dorpsgezicht
Evergem	1	C	549_A	1.061	Ja
Evergem	1	C	550_A	5.087	Ja
Evergem	1	C	551_A	2.121	Ja
Evergem	1	C	553	1.105	Ja
Evergem	1	C	554	3.532	Ja
Evergem	1	C	555_A	8.629	Ja
Evergem	1	C	556_D	12.423	-
Evergem	1	C	556_K	9.170	Ja
Evergem	1	C	566	14.674	-
Evergem	1	C	574	16.513	-
Evergem	1	C	575	11.875	-
Evergem	1	C	614	8.892	-
Evergem	1	C	615_A	7.233	-

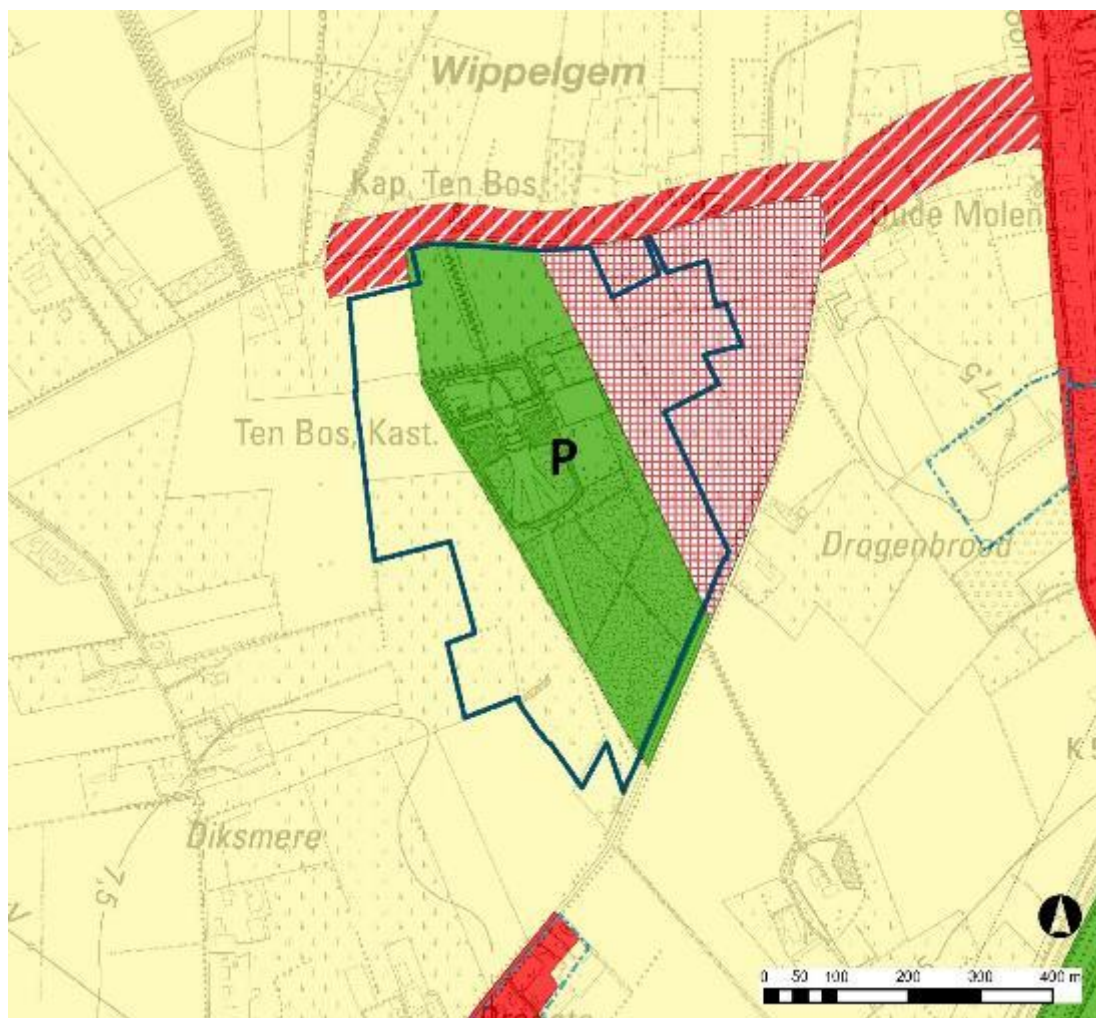
1.5 Beleidsmatig kader

Er zijn geen BPA's of RUP's gelegen binnen of in de directe omgeving van de contour van voorliggend beheersplan. Het gewestplan geeft dus de ruimtelijke bestemming weer.

Binnen het domein vallen de gebouwen, het park, het bos en de noordelijke toegangszone onder 'parkgebied'. De velden ten westen worden bestemd als 'agrarisch gebied', de velden ten oosten als 'woonuitbreidingsgebied'.

In uitvoering van het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan wordt er een Gemeentelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (kortweg GRUP) opgemaakt voor de omgeving van het kasteeldomein. In dit gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan zal enerzijds het bestaande woonuitbreidingsgebied omgezet worden naar een bouwvrij agrarisch gebied en zullen anderzijds de keuzes die gemaakt werden in het beheersplan juridisch verankerd worden in dit bestemmingsplan.

Dit is de stand van zaken op 7-08-2020: een voorontwerp van gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan werd opgemaakt. Met betrekking tot dit voorontwerp werd een schriftelijke adviesvraag georganiseerd waarna het college van burgemeester en schepenen op 6 juli 2020 een beslissing heeft genomen over de gemaakte opmerkingen. Volgende stappen ter vervolledigen van de procedure worden nu gezet.

Figuur 1-5: Gewestplan

1.6 Juridisch kader

1.6.1 Atlas der Buurtwegen

Het ruimer globaal kader bevindt zich tussen 2 buurtwegen, namelijk Chemin nr. 13 (Kramershoek) ten noorden en Chemin nr. 3 (Droogte) ten zuidoosten van het domein.

1.6.2 Beschermd

Het ruimer globaal kader omvat het beschermd dorpsgezicht 'Kasteeldomein ten Bosch' (ID 33848).¹ In de Inventaris Bouwkundig Erfgoed wordt het kasteel sinds 5.10.2009 vastgesteld als erfgoed 'Goed ten Hulle of Kasteel van Crombrugghe' (ID 33848)² en gekoppeld aan het beschermingsbesluit van het beschermd monument (ID 10827)³ 'Kramershoek 2, 4, 6: het "Domein ten Bosch", vroeger zgn. "Goed ten Hulle" en "Kasteel van Crombrugghe", met park en bijgebouwen' (sinds 19.06.1997). De bescherming werd uitgeroepen omwille van de **artistieke** en **historische waarde**.

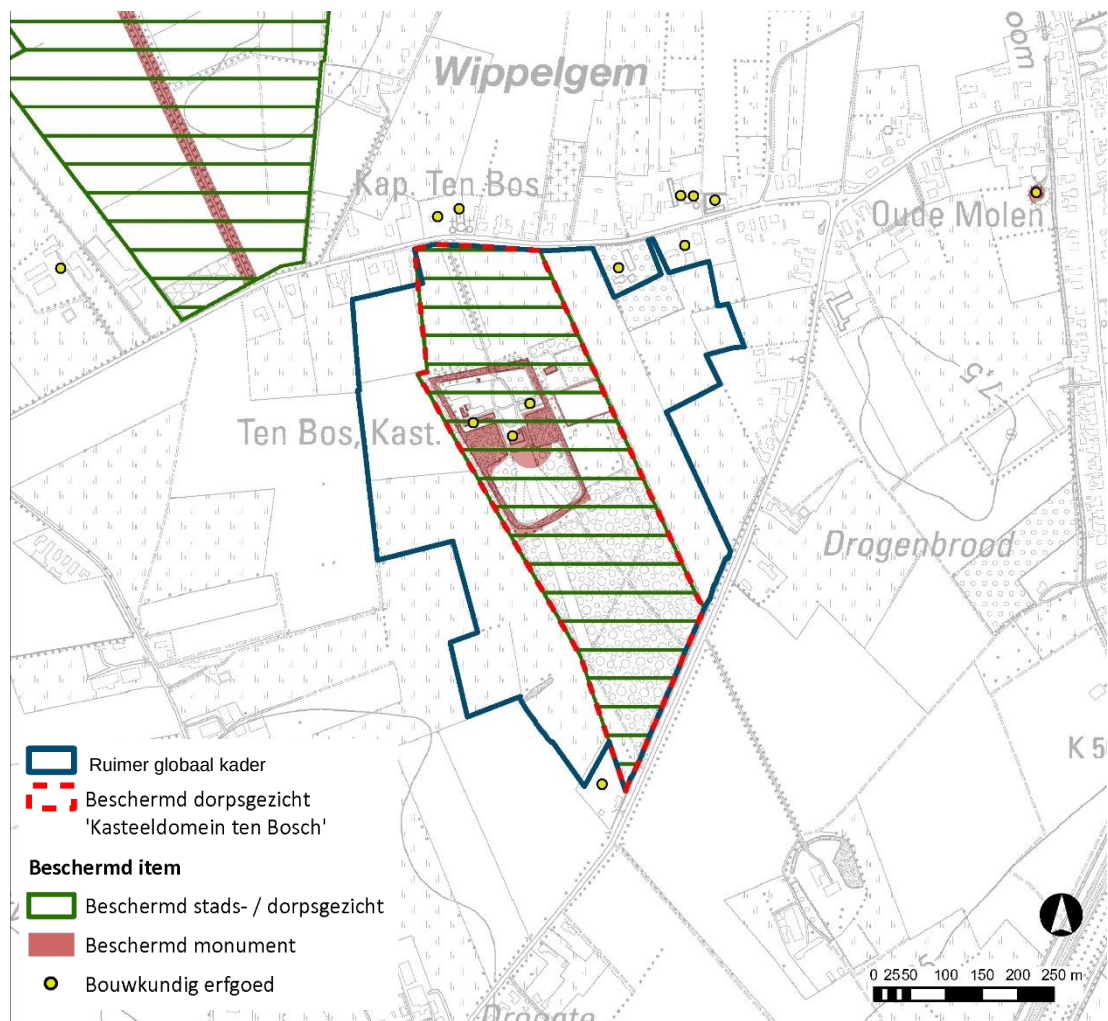
¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/10830>

² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/33848>

³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/10827>

“De bescherming als monument omvat het kasteel, de dienstgebouwen en de walgrachten van het kasteeldomein ten Bosch. Het gaat om volgende dienstgebouwen: de duiventoren, de paardenstallen en voormalige hovenierswoning, de kasteelhoeve, de inrijheken, de druivenserre, de ommuring van de moestuin met inbegrip van de hoekgebouwtjes, de vazen en palen op de walbrug en de borstwering van het terras en de ijskelder.”

“Als een stijlvol en goed bewaard kasteel met U-vormige aanleg wederopgebouwd eind van de 19de eeuw in aangepaste neoclassicistische stijl op de plaats van een oud kasteelsite reeds vermeld in de 14de eeuw, met behoud van de walgrachten en alle typische bijgebouwen van een kasteeldomein, zoals een vierkante duiventoren van 1623, een ijskelder, intact bewaarde paardenstallen en een aangebouwde hovenierswoning, de kasteelhoeve in neotraditionele stijl, een druivenserre en een ommuurde moestuin.”

Figuur 1-6: Juridisch kader - Beschermd

1.6.3 Landschapsatlas

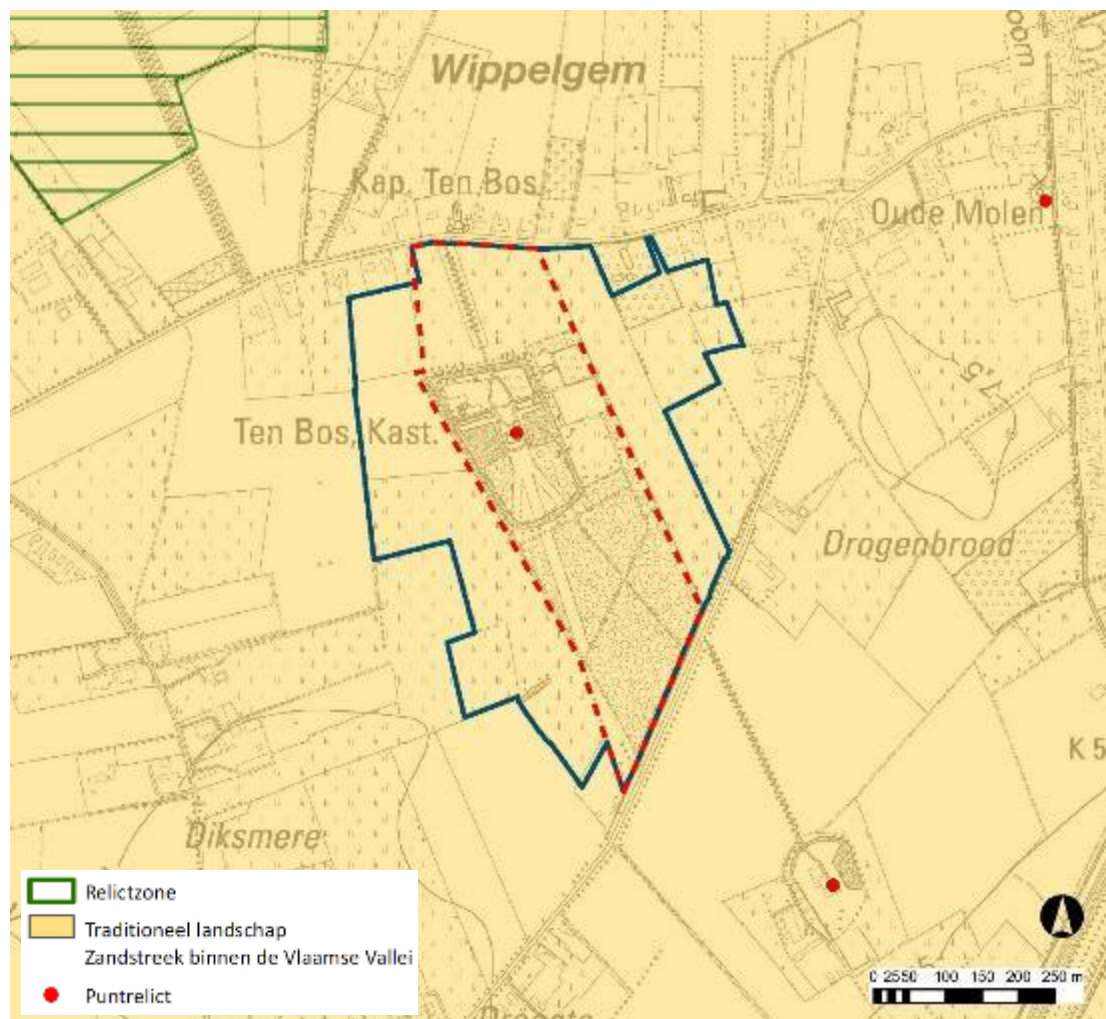
De landschapsatlas is de inventaris van de relictten van de traditionele landschappen. Het is een gebiedsdekkende, wetenschappelijk onderbouwde inventaris van het landschap aan het begin van de 21ste eeuw. De nadruk ligt op de inventaris van de (erfgoed)landschapskenmerken van bovenlokaal belang met erfgoedwaarde.

De Vlaamse overheid kan een inventaris vaststellen, om ervoor te zorgen dat onroerend erfgoed behouden blijft. De bevoegde minister bevestigt hiermee dat het object erfgoedwaarde bezit en bewaard blijft. De vaststelling van een dergelijke waarde verbindt een aantal rechtgevolgen aan objecten. Het nieuwe erfgoeddecreet voorziet de vaststelling van minstens vijf inventarissen. Dit zijn:

- De inventaris van het bouwkundig erfgoed.
- De landschapsatlas.
- De inventaris van archeologische zones.
- De inventaris van houtige beplanting met erfgoedwaarde.
- De inventaris van historische tuinen en parken.

Uit de landschapsatlas blijkt dat het kasteel geregistreerd staat als puntrelict P40059 – ‘Ten Bos’ en gelegen is binnen het traditioneel landschap ‘Straatdorpengebied van Waarschoot’ in de ‘Zandstreek binnen de Vlaamse Vallei’.

Ten noorden van het ruimer globaal kader situeert zich de relictzone R40019 - ‘Heffink - Wippelgem’.

Figuur 1-7: Juridisch kader – Landschapsatlas

1.7 Verkenningnota

Naar aanleiding van de opmaak van voorliggend beheersplan werd door de gemeente Evergem op 18 februari 2016 een verkenningnota ingediend bij het Agentschap Natuur en Bos, zie 'Bijlage 1 - Verkenningnota'. Op 7 maart 2016 werd de aangeboden verkenningnota goedgekeurd door het Agentschap Natuur en Bos.

1.7.1 Instandhoudingsdoelstellingen

Het domein is niet gelegen in Habitatrichtlijngebied. Bijgevolg zijn er geen instandhoudingsdoelen.

1.7.2 Europees beschermde habitats en soorten

In de recente versie van de Biologische Waarderingskaart wordt een doorvertaling gemaakt naar natura 2000 habitattypen. Op deze kaart wordt het bos (ten zuiden van de ringgracht) aangeduid als **Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei' (Natura 2000 code 9120 Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion).**

Dit biologisch zeer waardevolle bostype komt voor op zure bodems die onder invloed staan van een vochtig, Atlantisch klimaat. De bosbestanden op het domein Kasteel van Wippelgem bestaan uit zure Eikenbossen (Qs), waarbij de boomlaag hoofdzakelijk bestaat uit Zomereik met daarnaast ook Gewone beuk, Ruwe berk, Tamme Kastanje en Amerikaanse eik.

Dit bostype is gevoelig voor eutrofiëring en verzuring door atmosferische depositie en de inspoeling van nutriënten. Daarnaast bedreigen exoten in de struik- en boomlaag vaak de ontwikkelingskansen van dit bostype.

Het toekomstig beheer is dan ook gericht op het instellen van bufferzones rondom het bos en de actieve omvorming van exotenbestanden naar een gevarieerd bos met een meer natuurlijke structuur. Aandacht voor het behoud van dood hout en de ontwikkeling van dikke bomen is dan ook van belang.

1.7.3 Regionaal belangrijke biotopen en soorten

Regionaal belangrijke biotopen (RBB): Vegetaties of levensgemeenschappen van planten en dieren die niet beschermd zijn door de habitatrichtlijn, maar die omwille van hun zeldzaamheid in Vlaanderen wel een bescherming genieten, onder meer via de regelgeving rond het verbod op of de vergunningsplicht voor vegetatiewijziging. Voorbeelden zijn dottergraslanden, gagelstruwelen en rietvelden.

Regionaal Belangrijke Soorten: dit zijn soorten die niet Europees beschermd zijn, maar wel van belang zijn voor de Vlaamse natuur.

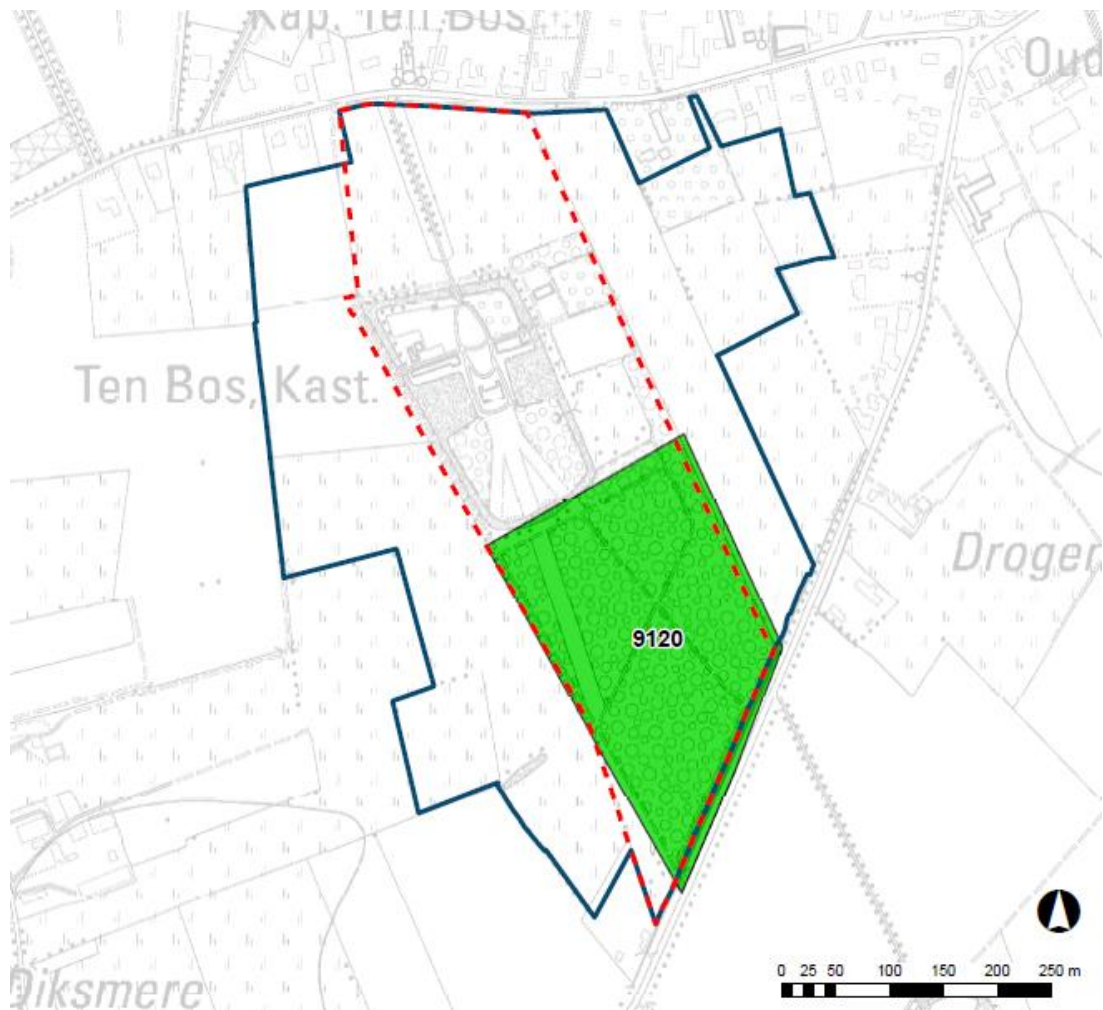
Soortenrijke, eutrofe plassen met een goed ontwikkelde waterplanten- en oevervegetatie (ae)

Binnen het kasteelpark vormt de walgracht en kasteelvijver een biologisch waardevol element. Dit van nature voedselrijke water heeft het potentieel om waterplanten- en/of oevervegetaties te laten ontwikkelen onder een geschikt beheer. Bedreigingen zijn hier lozing van afvalwater, aanwezigheid van bodem woelende vissoorten en aanslibbing door bladval.

Het streefbeeld is hier een helder water met de aanwezigheid van natuurlijke waterplantenvegetaties.

1.7.4 Habitatkaart & lokale staat van instandhouding

Onderstaande figuur geeft het habitat weer zoals opgetekend in de biologische waarderingskaart.

Figuur 1-8: Habitatkaart zoals weergegeven in de Biologische waarderingskaart

Voor de geactualiseerde habitatkaart en de lokale staat wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

1.7.5 Natuurstreefbeelden

Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (Natura 2000-code 9120; *Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion*)

In de verkenningnota wordt hier de ontwikkeling van een gevarieerd bos met natuurlijke structuur en een goed ontwikkelde kruidlaag als doel gesteld. Hiervoor is de aanwezigheid van voldoende dood hout en dikke bomen van groot belang. Exoten in de struik- en boomlaag worden verwijderd, met uitzondering van de waardevolle dreven.

Soortenrijke, eutrofe plassen met een goed ontwikkelde waterplanten- en oevervegetatie (ae)

Het streefbeeld voor de wateren is een helder water met de aanwezigheid van natuurlijke waterplantenvegetaties; hier moet ingezet worden op het wegwerken van lozingspunten vanuit de gebouwen, een natuurlijk visstandsbeheer en indien noodzakelijk het ontslibben van de vijver worden overwogen.

Nast de natuurstreefbeelden wordt de instandhouding van het kasteelpark, de dreef en de weiden rondom de kasteelsite beoogd.

De natuurstreefbeelden maken 30% 60% van de oppervlakte uit.

1.7.6 *Ambitieniveau voor de realisatie beheerdoelstellingen ecologische functie*

In de opgestelde verkenningnota werd er gekozen voor ambitieniveau Type II: Bereiken van een hogere natuurkwaliteit, waarbij over de volledige oppervlakte van het terrein het realiseren van tenminste 1 natuurstreefbeeld tot doel wordt gesteld.

Dit betekent dat 25% van de oppervlakte een natuurdoel moet krijgen.

2 Historische nota

2.1 Algemene historie

2.1.1 Geschiedenis eigenaars¹

Het oudste teruggevonden spoor dateert van 1375 toen het domein de naam “Ten Hulle” droeg. Het was eigendom van de Gentse patriciër Sander Cante. In die tijd was het een zogenaamd ‘land-kasteel’ dat zijn rijkdom haalde uit de omliggende landerijen en boerderijen. Omstreeks 1400 werd het domein verkocht aan Gelloot den Amman, een Gents patriciër die zeer veel bezittingen had in Noord-Vlaanderen (o.a. in Sleidinge, Oosteklo, ...). In 1435 ging het kasteel over naar Alexandrina den Amman. Zij was gehuwd met Jan van Hembyze die de titel droeg ‘Heer van Braekel’. De titel Van Braekel (van Braeकेle) zal verbonden blijven aan het kasteel tot 1605. Bij het overlijden van Joos van Braeकेle in 1605 ging het eigendom naar zijn schoonfamilie, de familie Triest. Adriaan Triest verkocht het goed al 7 jaar later aan Frans du Quesnov. In 1625 verkocht die het op zijn beurt aan Jonkheer Charles Wauters, Heer van Ruddervoorde. Hij richtte de huidige duiventoren op (1676). In 1719 werd het domein aangekocht door Jonkheer Hubert Francies Pieter Nieuwland. Hij was een man van aanzien. Zijn volledige titel luidde: Jonkheer Hubert Francies Pieter Nieuwland, Heer van Ruddervoorde en Pottelsberge, Raadsheer in de Raad van State, Kamerheer der Keizerlijken en koninklijken Majesteiten van Oostenrijk, Hoogbaljuw der Stad Gent en Baljuw van den Oudburg. Hij liet in 1720 de huiskapel inrichten en inwijden.

In deze periode moet de moestuin een belangrijke functie gehad hebben. De moestuin speelde een essentiële rol in opvattingen over dieet, voeding en gezondheid en voorzag tegelijkertijd in de behoefte aan luxe, versiering en zeldzaamheid op tafel als onderdeel van het sociale leven op de buitenplaats. De moestuinen dienden als proefprojecten voor het kweken van exotische groenten en fruit en zullen later als basis dienen voor de broodnodige uitbreiding van landbouwproducten zoals de aardappel en bieten.

In 1799 werd het domein te huur gesteld. Er was ondertussen een evolutie ontstaan in de functie van het kasteel dat nu eerder een zomerverblijf werd. Het werd te huur gesteld als het *Kasteel ofte Huys van Plaisance, gelegen binnen de parochie van Evergem, vijf quartieren urs van de stad Gent, zijnde den bouw van drij stagien, hebbende remisen en een stallinge voor veerthien peirden, woonste en stallinge voor den hovenier. Duyvekeete, Y sput eenen hof rondom in zijnen mueren, groot in erve onder dreve, wallen, spiegels ofte bassins, parterre en voordere hovingen, zevensterre, bosques en andere wandelingen, benevens eenig zaeyland gelegen in de werken, 49 gemeten 94 roeden (ongeveer 23 ha).*

In ieder geval, in 1783 kocht Johannes van der Meersch het domein voor 29.000 gulden. Hij was coopman ende rafinadeur in Suyckers en hij schilderde de grisaille die te zien was in het Lords-salon en die Mercurius voorstelt, de heilige van de handelaren. Hij verkocht het domein aan Jozef-Sebastiaan Delafaille d’Assenede (datum nog onbekend) en sindsdien veranderde de eigenaarstitel enkel nog door erfenis.

Omstreeks 1850 werd Victor Baron de Neve de Roeden - Van den Hecke de nieuwe erfgenaam. Hij schonk in 1856 een stuk grond om de bouw van de kerk van Wippelgem mogelijk te maken. Op 28 augustus 1909 overlijdt Alfred Baron de Neve de Roden (zoon van Victor), samen met zijn echtgenote Leonie Kervyn d’Oudt-Mooreghem bij één van de eerste treinongevallen uit de Belgische geschiedenis: ze werden met hun koets gegrepen door een voorbijkomende trein. Tijdens de periode van Victor en Alfred Baron de Neve de Roden werd het kasteel na een brand in 1892 herbouwd. De bouw van de boerderij met boomgaard in dezelfde periode, samen met de bouw van de nieuwe verwarmde serre, getuigt dat land- en tuinbouw op hoog niveau een topprioriteit was bij de bewoners. Daarmee werd aangesloten bij de basisdoelstellingen die gecreëerd werden bij de bouw van de moestuin in de 17de eeuw.

¹ Bron: ‘historisch overzicht’ aangeleverd door gemeente Evergem

Bij gebrek aan rechtstreekse erfgenamen werd Victor Baron de Crombrugghe de Looringhe eigenaar. Zijn enige dochter, Josine Barones de Crombrugghe de Looringhe, werd nadien de nieuwe eigenares. Toen zij overleed op 22 februari 1986, kwam het domein onder beheer van de NV Ten Bosch met de familie de Voogt die in het kasteel een restaurant onderbracht en de aanpalende gebouwen restaureerde tot seminarieruimtes en feestzalen. In 2008 stelt de familie van Barones de Crombrugghe het domein te koop. Het Gemeentebestuur Evergem beslist het domein aan te kopen voor openbaar nut.

2.1.2 Chronologisch overzicht kaartmateriaal

2.1.2.1 Ferrariskaart (1771-1778)

Op de Ferrariskaart is een structuur herkenbaar die aansluit, maar niet gelijk is aan de bestaande toestand. Het domein ligt tussen de weg naar Evergem en deze naar Gent vertrekkend vanuit Wippelgem dorp. Van noord naar zuid is een laan aangelegd met middenin het kasteleiland. De toegangs-dreef is gelegen aan de noordkant. Vertrekkende van Kramershoek, wordt deze extra geaccentueerd met een dubbele bomenrij die uitwaaiert voor het kasteelplein.

Voor het eerst is het kasteel in zijn huidige vorm zichtbaar, meer bepaald het U-vormige gebouw. Verder zijn nog drie gebouwen zichtbaar, waarvan de locaties ruwweg overeenkomen met de huidige locatie van de hovenierswoning in het oosten en het koetshuis met boerderij in het westen. Tussen de twee bijgebouwen is een muur met een poort te zien. Rondom het gebouwencomplex is een waterpartij te zien. Aan beide zijden van het kasteel is de waterpartij sterk verbreed.

Er zijn drie bijkomende dreven op de kaart weergegeven die noord-zuid georiënteerd zijn. Twee dreven sluiten aan bij de omwalling en de derde dreef loopt parallel aan de oostzijde van het terrein. Onmiddellijk ten zuiden van het kasteel is een nutstuin gelegen. Ten zuiden van de nutstuin zien we een bosgebied. In dit bosgebied is een vierde dreef aanwezig, parallel met de andere dreven. Deze dreef vormt de verbinding tussen het kasteel en de zuidelijke buurtweg. Tussen de twee oostelijke dreven, ter hoogte van de hovenierswoning, is in het rood een vierkant getekend. Het vierkant duidt de nutstuin aan die nu nog steeds aanwezig is.

Figuur 2.1-1: Uittreksel Ferrariskaart (1771-1778)

Bron: www.geopunt.be

Figuur 2.1-2: Uittreksel Ferrariskaart (1771-1778), zoom kasteeldomein

Bron: www.geopunt.be

2.1.2.2 Kadasterplan 1830

De algemene aanleg die het kadasterplan toont, komt overeen met wat we zagen op de Ferrariskaart. Het kadasterplan heeft echter een minder grote detailgraad.

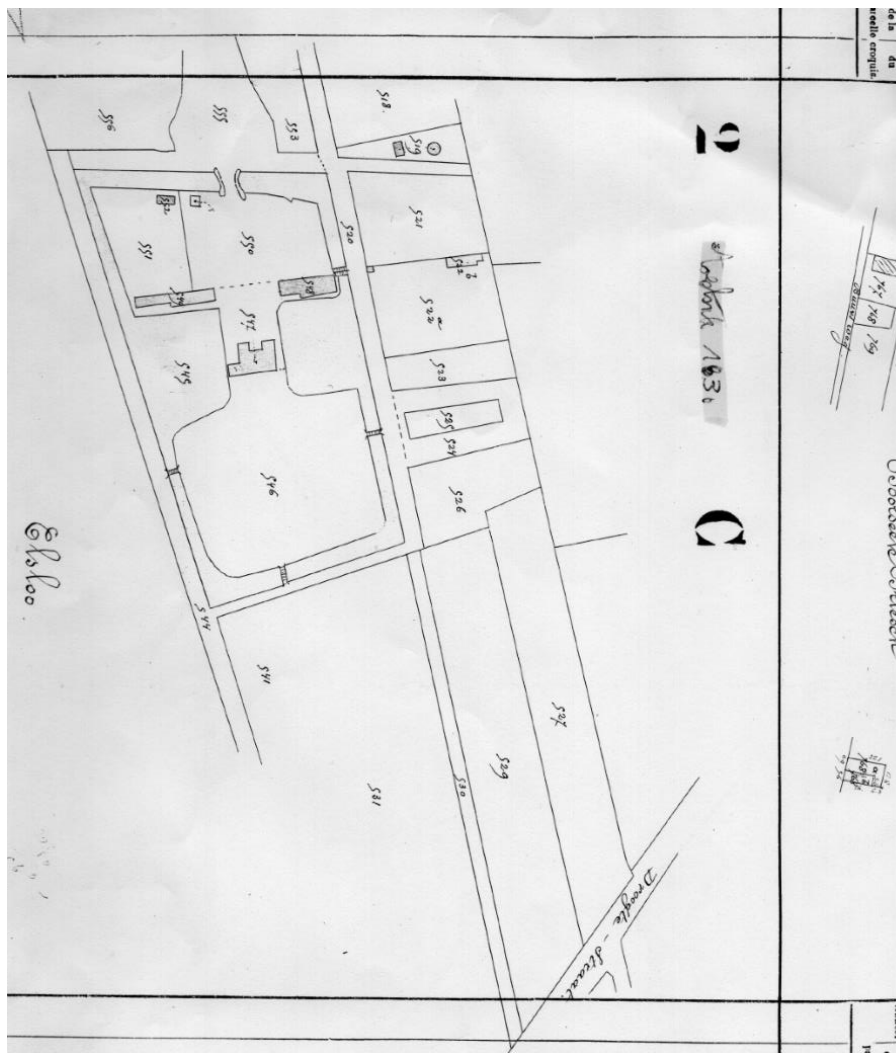
Het grondplan van het kasteel is aan de linkerkant uitgebreid. Er bestaat over deze uitbreiding geen informatie. De twee voorgebouwen hebben op dit kadasterplan een grondplan dat nauw aansluit bij de bestaande toestand.

De brug over de slotgracht is nog steeds aanwezig maar de muur of afsluiting die een verbinding vormde tussen de twee bijgebouwen is verdwenen. Er zijn aanduidingen voor kleinere bijgebouwen waarvan een aantal in de ommuurde moestuin. Om de moestuin te bereiken is een brug aangelegd naast de hovenierswoning.

Rond het park is de omwalling aan elke zijde voorzien van een brug.

De duiventoren is aangeduid. Rechts van de toren staat nog een gebouw aangeduid met het nummer 552.

Links boven op de kaart is de ronde vorm van de ijskelder waarneembaar.

Figuur 2.1-3: Kadasterkaart 1830
Bron: Kadaster (FOD Financiën) Gent

2.1.2.3 Atlas der buurtwegen (1841)

In de Atlas der buurtwegen zijn, net zoals op de Ferrariskaart het U-vormig kasteel, de hovenierswoning en het koetshuis zichtbaar. Ten westen van het kasteel zien we nog steeds de uitbreiding zoals op het kadasterplan uit 1830. Het derde gebouw voor het kasteel is verdwenen en vervangen door 2 kleinere gebouwen meer naar het noorden toe waarvan één de duiventoren is. Ook zijn er twee nieuwe gebouwen zichtbaar in de noordoosthoek van het domein waarvan één de ijskelder is. Op deze atlas is zichtbaar dat de waterpartij achter het kasteel naar het zuiden toe doorloopt en een groot graslandperceel (voormalige nutstuin op de Ferrariskaart) achter het kasteel omsluit, waardoor het kasteel volledig omgeven wordt door water. Naast de brug aan de toegangspoort zijn er nog 4 bruggen aanwezig, één ter hoogte van de hovenierswoning en drie ter hoogte van het graslandperceel achter het kasteel. Ook zijn er twee nieuwe waterpartijen zichtbaar, enerzijds een waterpartij ten oosten van het graslandperceel en anderzijds een soort ringgracht ten zuidwesten van het bosgebied.

Verder zijn er ook drie dreven zichtbaar. De twee dreven aan de oost- en westzijde van het domein komen overeen met de dreven zoals op de Ferrariskaart, de derde dreef in het bosgebied achter het kasteel is echter niet meer parallel gelegen aan de twee andere dreven. Verder is ten westen van het bosgebied, nabij de ringgracht, eveneens een dreefstructuur met bos aanwezig.

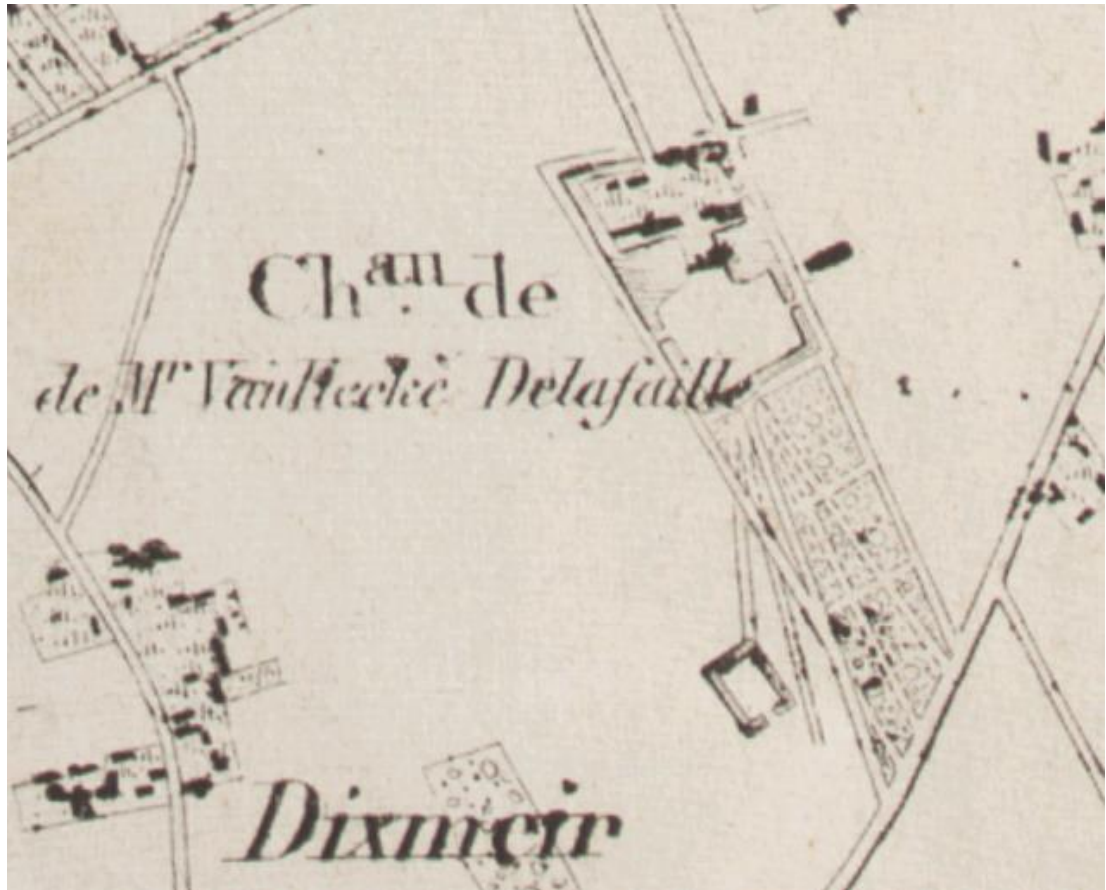
Figuur 2.1-4: Uittreksel Atlas der Buurtwegen (1841)

Bron: www.geopunt.be

2.1.2.4 Vandermaelenkaart (1846-1854)

De gebouwen en de zone rondom de ijskelder zijn onduidelijk weergegeven.

Ook is de heraanleg van het bosgebied en de omgeving van de ringgracht duidelijk zichtbaar. Bijkomend aan de noord-zuid gerichte dreven, vertrekken er binnen het bosgebied ten zuiden van het kasteel vier dreven in waaivorm in zuidelijke richting en werden er enkele dreven bijgevoegd, loodrecht op de reeds bestaande dreven. Deze dreven kunnen enerzijds aangelegd zijn voor de jacht en houtproductie, anderzijds als een ganzenvoet drevenpatroon voor verfraaiing van het domein en als overgang tussen de tuin en het bos.

Figuur 2.1-5: Uittreksel Vandermaelenkaart (1846-1854)

Bron: www.geopunt.be

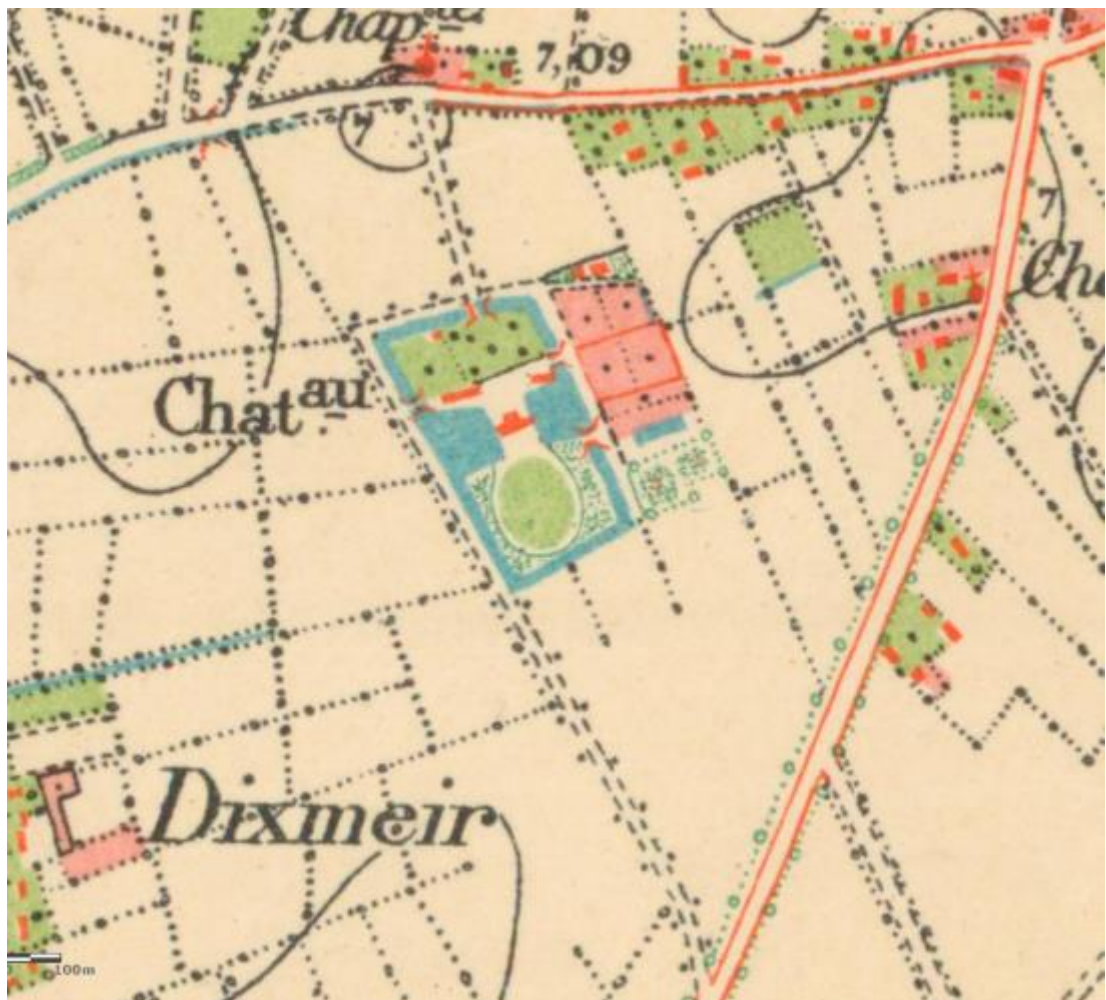
2.1.2.5 Topografische kaart (1863)

Op de topografische kaart van 1863 is enkel het kasteeldomein zelf en nabije omgeving in detail getekend (niet de achtergelegen parkzone). Dezelfde gebouwen zijn aanwezig zoals op de voorgaande kaarten met uitzondering van het gebouw naast de duiventoren dat verdwenen is. De uitbreiding ten westen van het kasteel wordt niet meer op de kaart weergegeven.

Er is te zien dat de zone ten noorden van het kasteel (binnen de walgracht) bestaat uit een grasland met verspreid enkele bomen. Het grasland ten zuiden van het kasteel is heraangelegd tot een Siertuin. Ten oosten van de site is de vijver te zien met ten zuiden hiervan een tuin. De ommuring van de moestuin is duidelijk te zien.

De zone met ringgracht ten zuidwesten van het domein wordt op deze kaart niet meer weergegeven. Ook op recentere kaarten is ze niet meer te zien.

De omgeving van het kasteeldomein wordt ingetekend als landbouwgrond omgeven door hagen.

Figuur 2.1-6: Uittreksel topografische kaart van België (kaartblad Everghem XIII/5 01/01/1863), zoom kasteeldomein

Bron: www.cartesius.be

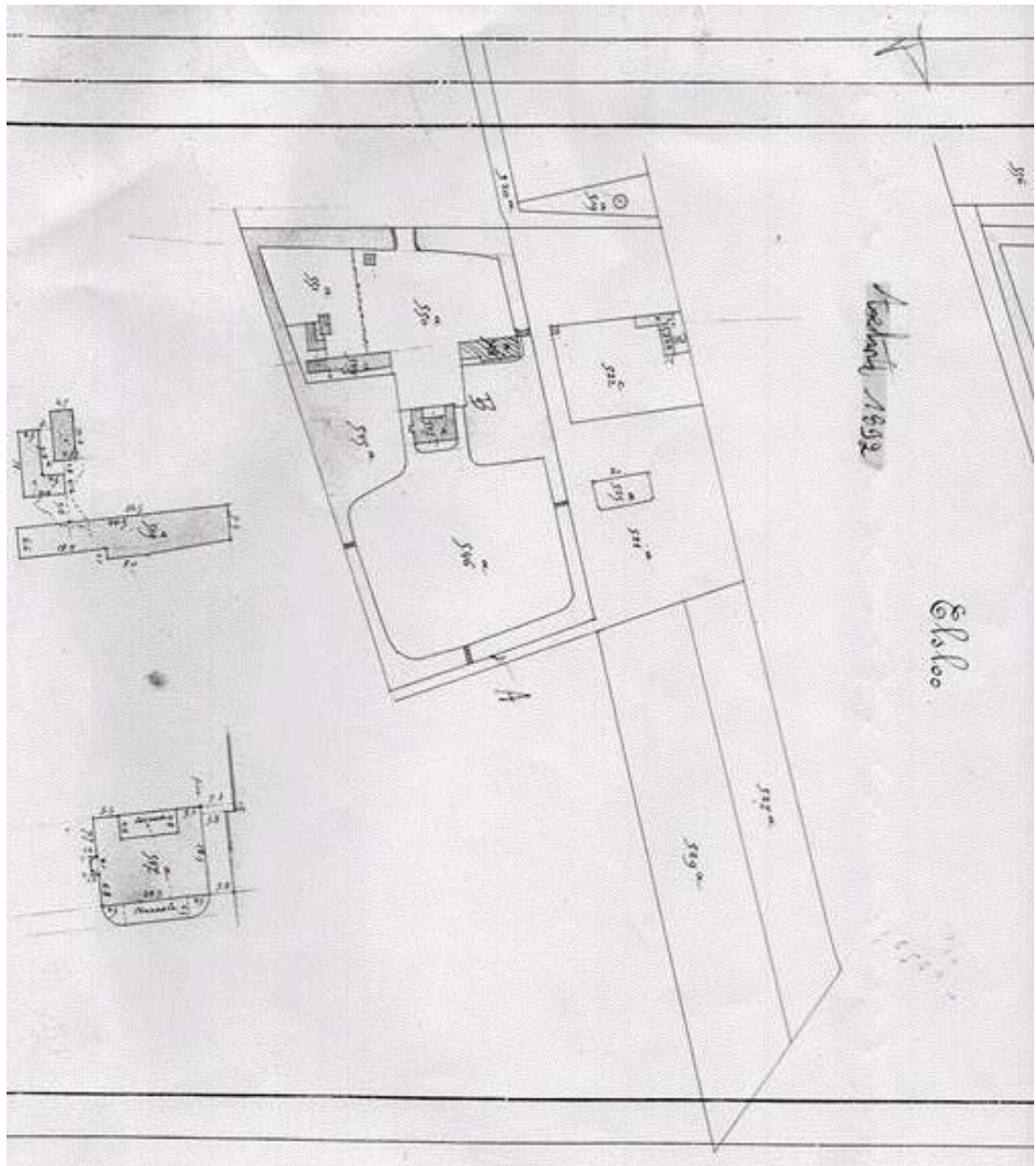
2.1.2.6 Kadasterkaart 1892

Naar aanleiding van het herbouwen van het kasteel is een nieuw kadasterplan opgemaakt. Ook op dit kadasterplan komt het grondplan van het kasteel overeen met het huidige grondplan. Op een detailplan wordt het terras aan de achterkant van het gebouw gedetailleerd weer gegeven.

Het grondplan van de twee bijgebouwen blijft hetzelfde. De toevoeging van de bijgebouwen van de boerderij is duidelijk leesbaar terwijl het bijgebouw naast de duiventoren verdwijnt.

In de ommuurde moestuin wordt bij het bestaande gebouw een tweede gebouwtje geplaatst.

De vijver links van het kasteel wordt gedeeltelijk rechtgetrokken, waardoor de vijver iets verkleint.

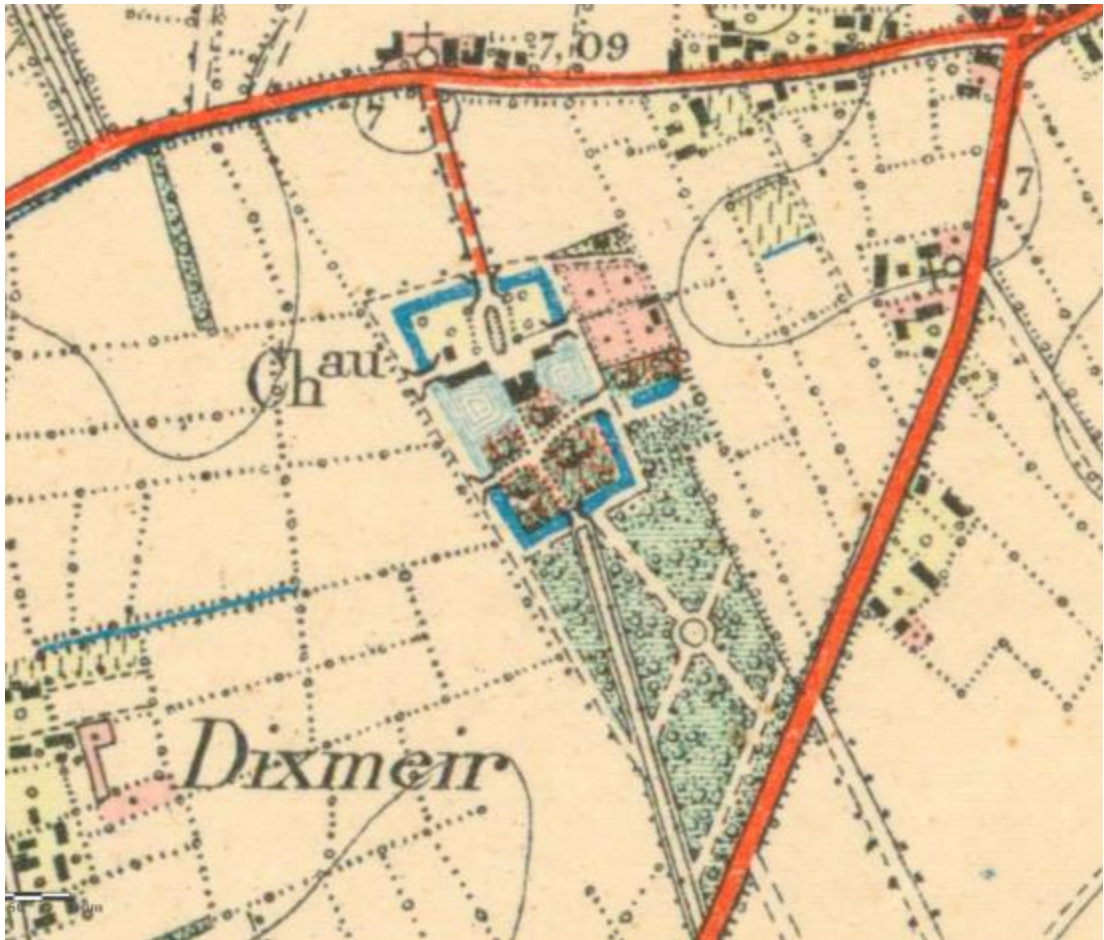
Figuur 2.1-7: Kadasterkaart 1892

Bron: Kadaster (FOD Financiën) Gent

2.1.2.7 Topografische kaart (1893)

Op de topografische kaart van 1893 is voor het eerst de inrichting van de voortuin, zoals we die nu kennen, zichtbaar. De toegangsdreef geeft uit op een plein waarbij de paden zich rondom een ovalen structuur buigen. Ook is er een nieuw gebouw aanwezig nabij het koetshuis, ter hoogte van de huidige boerderij en er verschijnen twee gebouwen in de moestuin op de kaart.

De tuin achter het kasteel is ingericht, het graslandperceel is vervangen door een siertuin met wandelpaden in de vorm van een kruis. Ook het gedeelte ten zuiden van de ommuurde moestuin dat op de vorige kaart weergegeven was als tuin is omgevormd naar siertuin. Ten opzichte van de Vandermaelenkaart is de drevestructuur opnieuw licht gewijzigd/vereenvoudigd. Centraal in het bos ligt een open plaats waarop enkele dreven uitkomen. De hoofddreef naar achteren toe wordt extra aangeduid. Het bosgebied zelf wordt weergegeven als 'hoogstammen op kreupelhout'.

Figuur 2.1-8: Uittreksel topografische kaart van België (kaartblad Evergem XIV/5 01/01/1893), zoom kasteeldomein

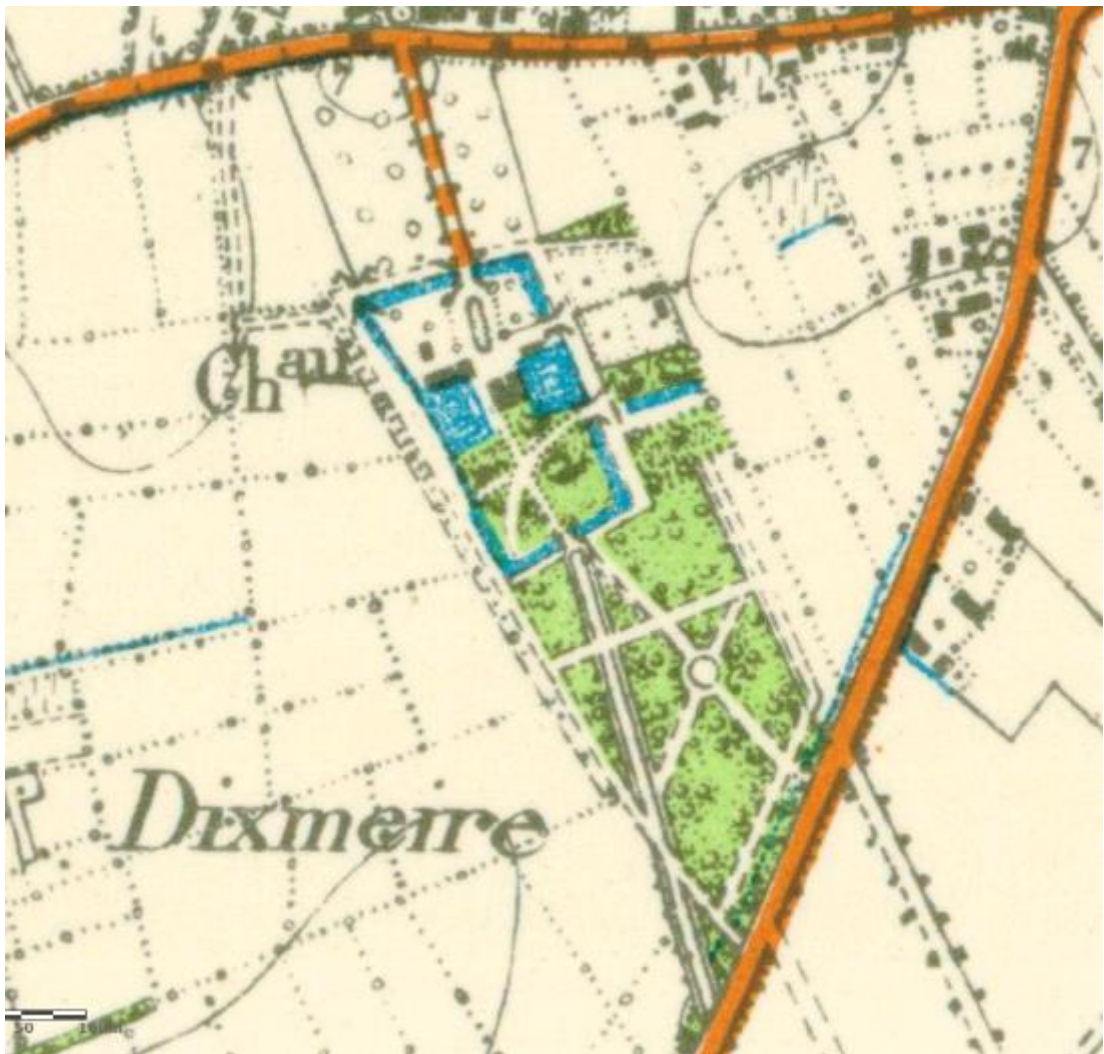
Bron: www.cartesius.be

2.1.2.8 Topografische kaart 1910

Het beeld dat op deze topografische kaart geschetst wordt is nagenoeg identiek aan het beeld op de topografische kaart van 1893. In de boszone wordt een extra horizontale dreef ingetekend. De siertuin achter het kasteel wordt anders ingedeeld. Twee bruggen aan de westzijde van het gebied (ter hoogte van het koetshuis en ter hoogte van de tuin achter het kasteel) zijn verdwenen.

De serre is nog niet ingetekend op deze kaart en is dus waarschijnlijk pas na 1910 geplaatst.

De perceelstructuur rondom het kasteeldomein blijft nagenoeg ongewijzigd. De weilanden worden omgeven door hagen. Langs beide zijden van de toegangsdreef verschijnt een boomgaard op de kaart. Ook de zone ten noorden van koetshuis en hovenierswoning lijkt ingetekend als boomgaard.

Figuur 2.1-9: Uittreksel topografische kaart van België (kaartblad Evergem 14/5 01/01/1910), zoom kasteeldomein

Bron: www.cartesius.be

2.1.2.9 Luchtfoto (1952)

Op de luchtfoto is de structuur van het domein zichtbaar zoals die momenteel gekend is. De serre is hier voor het eerst zichtbaar en de andere gebouwen in de moestuin zijn verdwenen. Ook de waterpartij ten zuiden van de moestuin is verdwenen en maakt plaats voor een grasland.

Dwars doorheen het inkomplein is een verbindingspad gelegen, tussen de hovenierswoning en het koetshuis en de boerderij.

De moestuin is middels paden verdeeld in vier nagenoeg gelijke delen.

Een patroon van knotlinden is zichtbaar ten zuiden van het kasteel.

De Plataan (erfgoedelement 13) ter hoogte van de zuidoostelijke hoek van het kasteel is duidelijk herkenbaar op de luchtfoto. De huidige stamomtrek geeft deze boom een mogelijke leeftijd van om en bij de 175 jaar, hetgeen zou betekenen dat deze Plataan werd aangeplant ergens medio 19de eeuw.

Het drevenpatroon in het bos is duidelijk herkenbaar. Centraal lijken de bomen in een cirkelvormig patroon geplant te zijn, rondom de open plek die op de topografische kaart van 1910 te zien is. Het lijkt erop dat in de zuidelijke helft van het bos een perceel braak ligt of recent is aangeplant.

De boomgaard langs weerszijden van de toegangsdreef is duidelijk zichtbaar. De oppervlakte binnen de gracht en ten noorden van koetshuis en hovenierswoning is beplant, mogelijk ook met fruitbomen.

De perceelstructuur en de perceelbegrenzende beplanting zijn op deze luchtfoto duidelijk te zien. De verschillende kleurtinten duiden mogelijk op een verschillend gebruik van de graslanden. De witte vlekken aan de rand van verschillende percelen zijn waarschijnlijk hooimijten.

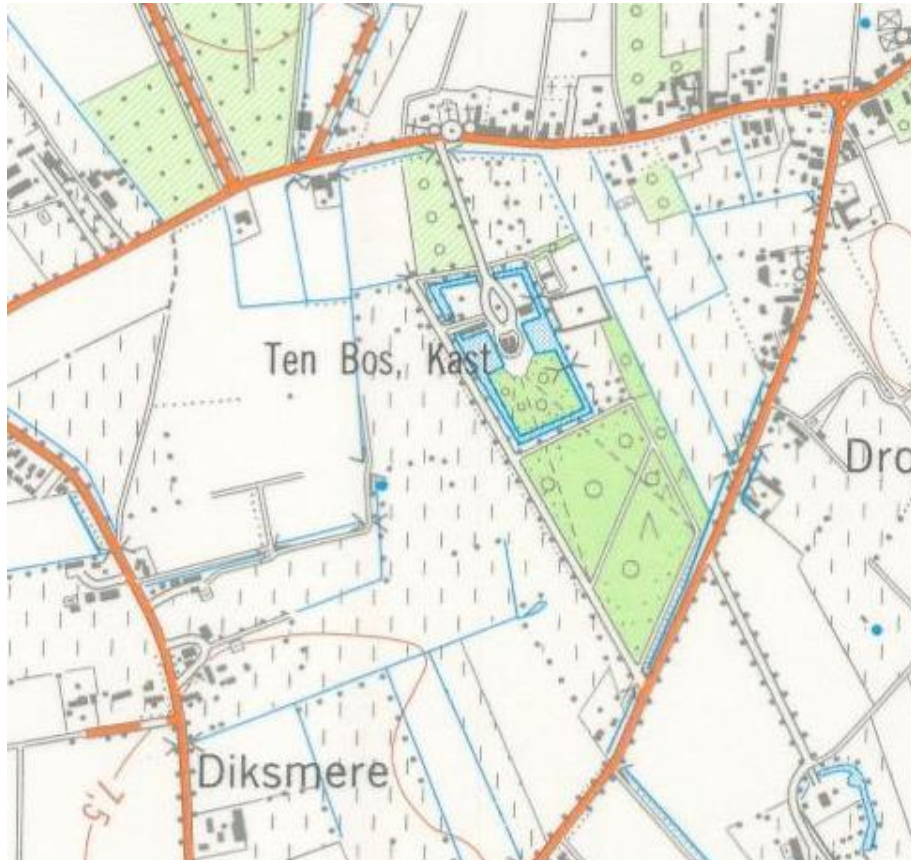

Figuur 2.1-10: Luchtfoto (kaartblad 1952 B3-Lokeren 160)

Bron: www.cartesius.be

2.1.2.10 Topografische kaart 1980-1981

De kaart uit 1980-1981 laat zien dat de boomgaard ten westen van de toegangsdreef nog aanwezig was, de boomgaard ten oosten van de dreef zien we niet meer. Het landgebruik in de omgeving wijzigt licht: het volledige gebied ten westen van het park wordt weergegeven als grasland. De lintbebouwing rukt op.

Figuur 2.1-11: Uittreksel topografische kaart van België 1980-1981 (kaartblad Evergem 14/5 Evergem-Lochristi)

Bron: www.cartesius.be

2.1.2.11 Luchtfoto (1988)

De luchtfoto van 1988 toont volgende evoluties op het domein:

- De boomgaard langs de toegangsdreef is verdwenen. Ten noorden van het koetshuis is nog een boomgaard te zien. Ten noorden van de hovenierswoning zijn de bomen en alle overige beplanting verdwenen.
- De vierkante opdeling van de moestuin is gedeeltelijk verdwenen.
- De Laurierkers die de aanzet van de dreven vanaf het kasteel richting het zuiden accentueert is nog niet, of als zeer jonge aanplant, te zien.
- De aanplanting van het voorplein is zichtbaar.
- Het trapje naar het water tussen kasteel en hovenierswoning is zichtbaar.

Figuur 2.1-12: Luchtfoto 1988

Bron: archief gemeente Evergem

Figuur 2.1-13: Luchtfoto 1988

Bron: archief gemeente Evergem

2.1.2.12 Luchtfoto (2015)

Op de meest recente luchtfoto zien we verschillende wijzigingen ten opzichte van de luchtfoto uit 1952:

- De boomgaard langsheen de toegangsdreef is volledig verdwenen.
- Er verschijnt veel verharding in beeld, voornamelijk na 1988:
 - Van 1955 tot 1988: de boomgaard ten noorden van de hovenierswoning is gerooid en toont een braakliggend perceel; het kwadrant in de moestuin is opnieuw zichtbaar, maar de twee westelijke kwadranten lijken te bestaan uit braakliggende grond.
 - Van 1988 tot 2015: in de moestuin zijn de paden verbreed en zijn de westelijke kwadranten gedeeltelijk verdwenen ten voordele van halfverharding; rondom de serre is er halfverharding aangelegd voor parkeerplaatsen en de parking in het westen is eveneens gerealiseerd.
- De perceelsbegrenzende beplanting rondom het kasteeldomein is nagenoeg volledig verdwenen. Enkel ten oosten van het domein blijven enkele relictten over.

De NV Ten Bosch, die in 1986 het beheer van het domein op zich nam, onderbracht in het kasteel een restaurant, breidde het koesthuis uit en restaureerde de aanpalende gebouwen tot seminarieruimtes en feestzalen. Tevens werd een gedeelte van de vijver beschoeid en de parkings aangelegd. De drevenstructuren blijven aanwezig.

Figuur 2.1-14: Luchtfoto 2015

Bron: www.geopunt.be

2.2 Historiek per erfgoedelement

2.2.1 Landschappelijk erfgoed

2.2.1.1 Kasteelpark ten noorden van het kasteel

Een toelichting aanvullend bij het kaartmateriaal

De grootte van het voorplein ten noorden van het kasteel is nagenoeg ongewijzigd sinds de opmaak van de kaart van Ferraris. Op de luchtfoto uit 1952 zien we de ovale vorm met centraal een grasperk en errond paden. Deze vorm zien we ook op onderstaande foto's.

Vermoedelijk tonen Figuur 2.2-15 en Figuur 2.2-17 het voorplein voor het einde van de jaren 1960. Op deze foto's zijn immers nog geen snoeivormen van Hulst te zien. Op de foto van het einde van de jaren 1960 (zie Figuur 2.2-17) zien we deze snoeivormen voor het eerst. Op deze, vermoedelijk dus, oudere beelden, zien we dat het ovale grasplein een andere onderverdeling kende, zo is er een pad tussen koetshuis en hovenierswoning, en dat er ook bloemenperken in voorkwamen.

Figuur 2.2-15: Voorplein, dreef en gracht, datum onbekend

Bron: archief gemeente Evergem

Figuur 2.2-16: Voorplein en zone ten noorden van boerderij, datum onbekend

Bron: archief gemeente Evergem

Vanaf het einde van de jaren 1960 zien we de snoeivormen van Hulst in beeld komen. De cirkelvormige bloemenperken blijven.

Figuur 2.2-17: Voortuin van het kasteel, eind jaren 1960

Bron: Erfgoedbank Meetjesland

Figuur 2.2-18: Oostgevel koetshuis, jaren 1970

Bron: Erfgoedbank Meetjesland

Op de foto's uit 1970 (Figuur 2.2-18) en 1986 (Figuur 2.2-19) is het verbindingspad tussen hovenierswoning en koetshuis nog te zien. Ook op Figuur 2.2-20 is dit het geval. Op Figuur 2.2-20 is echter ook te zien dat de dreef, zeker nabij de brug, heel wat gaten vertoont. Op de foto's is ook te zien dat de dreef ofwel verbreed is naar het voorplein toe (cfr. Ferrariskaart) ofwel in zijn geheel een dubbele dreef was. Daarom wordt vermoed dat deze foto dateert uit de jaren '90 van de vorige eeuw.

Figuur 2.2-19: Toegangsallee en voorplein, datum onbekend

Bron: Erfgoedbank Meetjesland

Figuur 2.2-20: Voorplein, datum onbekend (eerste deel toegangsdreef is gerooid)
Bron: archief gemeente Evergem

Figuur 2.2-21: Detail luchtfoto 2013-2015
Bron: geopunt

Wanneer we de luchtfoto uit 1988 en de luchtfoto uit 2013-2015 met elkaar vergelijken voor wat betreft de ovaal ten noorden van het kasteel zien we dat:

- het pad tussen hovenierswoning en koetshuis verdwenen is
- een aantal snoeivormen van Hulst centraal in de noordelijke helft van de ovaal verdwenen zijn
- ook een cirkelvormig bloemenperk ten noorden van de verbindingsweg koetshuis-hovenierswoning verdwenen is

Figuur 2.2-22 en Figuur 2.2-23 tonen de boomgaard respectievelijk ten zuiden en ten westen van de duiventoren. In de jaren 1960 was deze boomgaard nog zeer duidelijk aanwezig. Ook op de luchtfoto uit 1988 zien we de boomgaard nog.

Figuur 2.2-22: Boomgaard en haag ten oosten van de duiventoren, datum onbekend
Bron: archief gemeente Evergem

Figuur 2.2-23: Boerderij met boomgaard ten noorden ervan, jaren 1960
Bron: www.erfgoedbankmeetjesland.be

2.2.1.2 Kasteelpark ten zuiden van het kasteel

Het gedeelte van het park ten zuiden van het kasteel heeft sinds de tijd van Ferraris, de oudste kaart die we kennen, heel wat wijzigingen ondergaan. De nutstuin ten zuiden van het kasteel is verdwenen en de drevenstructuur in het bosgedeelte is gewijzigd en aangevuld.

In de 18de eeuw zien we centraal vanaf het kasteel een dreef in zuidelijke richting lopen. Ook ten oosten en ten westen van het park loopt een dreef over de volledige lengte van het domein. Op de Vandermaelenkaart zien we ten zuiden van het kasteel vier dreven vertrekken in waaivorm in zuidelijke richting. Op de topografische kaart uit 1893 blijven er hier nog twee van over. De oostelijke dreef wordt op twee plaatsen gedwarst. Dit beeld zien we ook op de kaart uit 1910, bijkomend is er in het noordelijk deel van het bos nog een dreef loodrecht op de westelijke dreef ten zien. Op de luchtfoto uit 1952 zien we dat op de centrale kruising in het bos nog een extra pad loopt van oost naar west.

De latere topografische kaarten en de luchtfoto uit 2015 tonen een veel meer vervaagd padenpatroon. Vandaag is vooral de westelijke Beukendreef nog duidelijk herkenbaar. De oostelijke Zomereikendreef is vervaagd. De paden die samenkomen op het centrale punt zijn ook grotendeels vervaagd. Enkel het meest recente pad (zichtbaar op de luchtfoto van 1952) is naast de hoofddreven nog aanwezig.

Enkele postkaarten tonen hoe het zuidelijke deel van het park eruit zag in de jaren 1950 en 1960.

Figuur 2.2-24: Zuidgevel van het kasteel vanaf het park, jaren 1950

Bron: Erfgoedbank Meetjesland

Figuur 2.2-24 toont ons een zichtas (de westelijke as van de 'ganzenvoet' ?) bestaande uit gras, met zicht op de zuidgevel van het kasteel. De Beuken zien we ook grotendeels vandaag nog staan.

Figuur 2.2-25 uit de jaren 1960 toont een min of meer gelijkaardig beeld, maar toont duidelijk de drie vertrekkende paden vanaf het zuiden van het kasteel. De hagen die de zichtassen begeleiden lijken minder strak onderhouden dan vandaag de dag het geval is. Mogelijks gaat het om Rododendronstruiken. Tussen deze struiken staan hoogstambomen die bomenrijen vormen. Dichter tegen het kasteel zijn er minder opgaande bomen te zien dan nu het geval is. Dat resulteerde toen in een zon beschenen en gezonde gazon.

Figuur 2.2-26 toont de Lindes en de beschermde Plataan ten oosten van het kasteel. Die zien we ook vandaag nog.

Figuur 2.2-25: Park ten zuiden van het kasteel, jaren 1960
Bron: Erfgoedbank Meetjesland

Figuur 2.2-26: Park ten zuiden van het kasteel, jaren 1960
Bron: Erfgoedbank Meetjesland

Zowel in de jaren 1960 als 1980 werd het grasveld ten zuiden van de moestuin begraasd door schapen. De Plataan links op de foto (Figuur 2.2-27) is waarschijnlijk de Plataan die we ook op dit moment nog op het terrein kunnen zien.

Figuur 2.2-27: Schapenbegrazing op het grasveld ten zuiden van de moestuin, jaren 1960
Bron: Erfgoedbank Meetjesland

Figuur 2.2-28: Schapenbegrazing op grasveld ten zuiden van moestuin, 1984
Bron: Erfgoedbank Meetjesland

Figuur 2.2-29 toont de dreef grenzend aan het oostelijk openruimtegebied. Onder de dreefbomen groeien langs weerszijden struiken.

Op Figuur 2.2-30 zien we de Beukendreef ten zuidwesten van het kasteel met de achtergevel van het kasteel in de achtergrond. Vermoedelijk dateert de foto van eind jaren 1980 of begin jaren 1990. Figuur 2.2-31 dateert waarschijnlijk van dezelfde periode en toont een eikendreef in bosgebied. Vermoedelijk gaat het om de oostelijke dreef die vanaf de zuidzijde van het kasteel vertrekt.

Figuur 2.2-29: Beukendreef richting het zuiden, jaren 1960

Bron: Erfgoedbank Meetjesland

Figuur 2.2-30: Zichtas door de westelijke dreef in bosgebied richting kasteel, datum onbekend
Bron: archief gemeente Evergem

Figuur 2.2-31: Dreef in bosgebied, ten zuiden van het kasteel, datum onbekend
Bron: archief gemeente Evergem

Figuur 2.2-32: Jonge dreef nabij het kasteeldomein, vermoedelijk ten zuiden van het kasteel, datum onbekend

Bron: archief gemeente Evergem

Figuur 2.2-32 toont een dreef, afwisselend van Berk en eik. De dreef is breed: op het grasveld grazen koeien. De juiste locatie van de dreef op het domein is niet gekend.

2.2.1.3 Omgeving kasteelpark

Van de landbouwgronden rondom het kasteelpark zijn weinig postkaarten of foto's beschikbaar.

Op Figuur 2.2-33 is te zien hoe de akkers en het grasland ten westen van het kasteeldomein duidelijk lager gelegen zijn dan de dreef op de westrand van het domein.

Figuur 2.2-34 toont in de achtergrond perceelsbegrenzende beplanting anno 1950. Ook op de luchtfoto uit 1952 zien we deze beplanting nog.

Figuur 2.2-34 toont de weiden nabij het kasteel. De juiste locatie van de foto kon echter niet achterhaald worden.

Figuur 2.2-33: Dreef en open landbouwgebied ten oosten van het domein, datum onbekend
Bron: archief gemeente Evergem

Figuur 2.2-34: Weiden bij het kasteel, jaren 1950
Bron: Erfgoedbank Meetjesland

2.2.1.4 Toegangsdroef

Ook de toegangsdroef is al op de oudste kaart (Ferrariskaart) aanwezig. Op Figuur 2.2-35 zien we de Beukendreef met aan weerszijden enkele fruitbomen. In die periode stond langs weerszijden van de toegangsdroef een boomgaard. De droef kent geen ondergroei en bestaat uit één rij beuken aan beide zijden. Enkele weggevallen dreefbomen zijn vervangen door jongere exemplaren in de rij. Centraal ligt een onverhard pad met een grasberm die ook onder de dreefbomen doorloopt. De toegangspoort tot het domein is duidelijk te zien.

Figuur 2.2-35: Toegangsdroef naar het noorden, jaren 1960

Bron: Erfgoedbank Meetjesland

Figuur 2.2-36 laat zien dat ter hoogte van de toegangspoort een kort stuk van de dreef verhard is in kasseien. Het beeld van de dreef is verder gelijk aan dat op de kaart uit 1960.

Figuur 2.2-36: Toegangs-dreef tot het kasteel vanaf de toegangspoort, 1984

Bron: Erfgoedbank Meetjesland

Figuur 2.2-37: Zicht op serre vanaf einde toegangsdreef, datum onbekend (eind jaren '70?)

Bron: archief gemeente Evergem

2.2.1.5 Moestuin

In de jaren 1950 werd de moestuin gefotografeerd vanaf de bovenverdieping van het kasteel. Deze foto geeft een overzichtelijk beeld van de moestuin in die periode. De paden die dwars door de moestuin lopen worden langs weerszijden begeleid door hagen/leifruit. De oostelijke binnenmuur is begroeid. Langs de noordelijke binnenmuur worden groenten en/of kruiden geteeld. Het noordwestelijke kwadrant lijkt begroeid met een gras.

Figuur 2.2-38: Moestuin, jaren 1950

Bron: Erfgoedbank Meetjesland

2.2.1.6 Erfgoedelement 9 - Walgracht

Figuur 2.2-39 en Figuur 2.2-38 tonen de gracht en haar oevers ten noorden resp. oosten van het kasteel in de jaren 1950. De oevers van de gracht bestonden uit open grasland of grasland begroeid met hier en daar een boom of struik, veel minder dicht begroeid dan nu het geval is.

Figuur 2.2-39: Gracht en zicht op de hovenierswoning vanaf het zuiden, jaren 1950

Bron: Erfgoedbank Meetjesland

Figuur 2.2-40, vermoedelijk uit de jaren 1980, toont de gracht en de brug ter hoogte van de toegangsdreef. In deze periode was het domein veel minder strak onderhouden (zie ook Figuur 2.2-22, Figuur 2.2-31 en Figuur 2.2-37 vermoedelijk uit dezelfde periode). Dit resulteerde in minder strakke oevers begroeid met Moeraspirea en Gele lis. Op het wateroppervlak zelf is Gele plomb te zien. De duiventoren is bijna niet zichtbaar in de achtergrond door enkele uitgegroeide bomen.

De foto van Figuur 2.2-41 is genomen vanaf brug ten oosten van hovenierswoning in noordelijke richting. Op de linkeroever zien we wilg, op de rechteroever hazelaar en wilgen. Ook hier is Gele plomb te zien in het water. Vanaf de brug kan je de kerk ten noorden van het domein zien. Een struik, vermoedelijk meidoorn, verbergt een deel van de kerk.

Figuur 2.2-40: Gracht en zicht op de toegangsbrug vanaf het oosten, datum onbekend
Bron: archief gemeente Evergem

Figuur 2.2-41: Gracht vanaf de brug ten oosten van de hovenierswoning in noordelijke richting
Bron: archief gemeente Evergem

2.2.2 Bouwkundig erfgoed

2.2.2.1 Erfgoedelement 1 - Kasteel

Volgens het op de voorgevel aangebrachte wapen van de kasteelheren is het huidige beeld van het kasteel bepaald in 1892 toen het kasteel werd herbouwd onder het beheer van Victor Baron de Neve de Roeden - Van den Hecke nadat het vorige kasteel vernield werd door een hevige brand. Bepaalde opnamen laten vermoeden dat het wapenschild ooit polychroom of gedeeltelijk verguld was.

Zoals uit de kadasterplannen blijkt is het huidige kasteel geen 100% replica van de vorige versie. Maar waarschijnlijk werd alleen maar de latere toevoeging aan de westkant niet herbouwd. Het vorige kasteel op deze plek (zie Ferraris, kadasterkaarten, e.d.) werd in de loop van de 19de eeuw verbouwd en uitgebreid in westelijke richting. Het is deze uitbreiding die niet hernomen werd bij de heropbouw. Het is niet onwaarschijnlijk dat het vorige kasteel werd afgebroken tot op het kelder niveau. Wat zou kunnen verklaren waarom het kelderniveau plaatsen bevat die niet toegankelijk zijn.

Evolutie van het exterieur

De oudste kleurfase

De oudste fotografische getuigen van een polychrome aanpak van de gevel. We kunnen de kleuren niet beoordelen, maar de grijswaarden geven een goed beeld. De vlakke delen van de gevels, de bossages en pilasters hebben een middentoon. Op de foto van 1980 zien we op de pilasters een zandsteenkleur. Mogelijks is deze kleur de middentoon. Het vakwerk, de raamomlijstingen en de paneelversieringen op de borstwering onder de ramen zijn beduidend lichter. De panelen waren schijnbaar nog lichter dan het vakwerk. Opvallend zijn de licht geschilderde hoeken van de zijvleugels waardoor het accent op de rocailles op die hoeken werd verhoogd.

Het sculpteerwerk heeft zijn natuurlijke donkere kleur behouden. De lijsten rond het fronton van het middenrisaliet en een deel van de lijsten van de zijfrontons zijn vermoedelijk in de zelfde kleur als het beeldhouwwerk. De onderlijst van de kroonlijst en de lijst in het mansardedak zijn in dezelfde kleur meegenomen. Het sculpteerwerk op de dakkapellen naast het middenrisaliet kreeg dezelfde toon mee, terwijl het vlakke deel opvallend licht werd uitgevoerd, waardoor hetzelfde effect bereikt werd als met de rocailles op de hoeken van de zijvleugels. Door dezelfde lichte kleur op de andere dakkapellen vol te houden, kregen zij een afzonderlijk architecturaal accent.

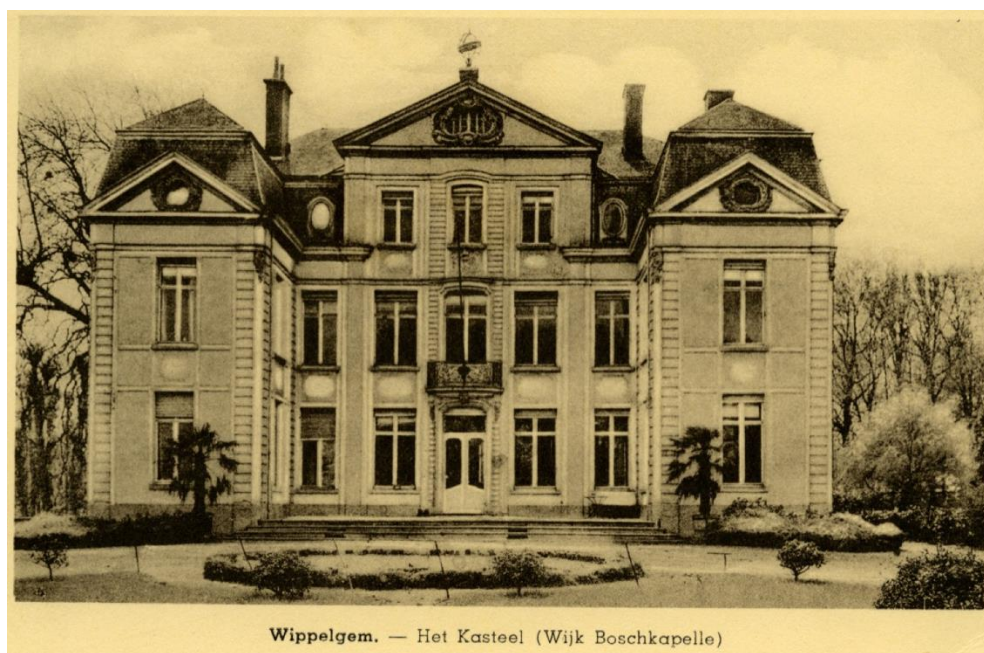
Het is niet uitgesloten dat de kleine accenten van het wapenschild en het zwarte smeedwerk verguld waren.

Het schijnwerk van de ramen en deuren was uitgesproken licht van kleur. Opvallend is dat de zijdeur in twee tinten is uitgevoerd; de kleur van het schrijnwerk en de kleur van het vlakke pleisterwerk. De rolluiken waren vrij donker. Omdat de twee ramen op het eerste verdiep achteraan de zijkant van de rechter vleugel voorzien zijn van imitatie rolluiken was deze kleurstelling een permanent zichtbaar gegeven.

Het huidige schrijnwerk hoort bij de bouwphase van het kasteel. De buitentrap van de kelder vormt daarop een uitzondering. De trap naar deze deur is later aangepast. Bij gebrek aan bouwplannen is de draagwijdte van de ingreep niet zonder bijkomend onderzoek te beoordelen. De trap aan de westzijde is origineel.

Het volledige gebouw heeft een donkere plint.

Bouwkundig is er niets veranderd aan het gebouw sinds 1890. De enige verandering die kon worden opgemerkt, is de uitname van de zijluiken van de zijgevels (aanvankelijk misschien elk seizoen?). De vaste delen van de luiken zijn deels verdwenen door gebrek aan onderhoud (niet bewust verwijderd).

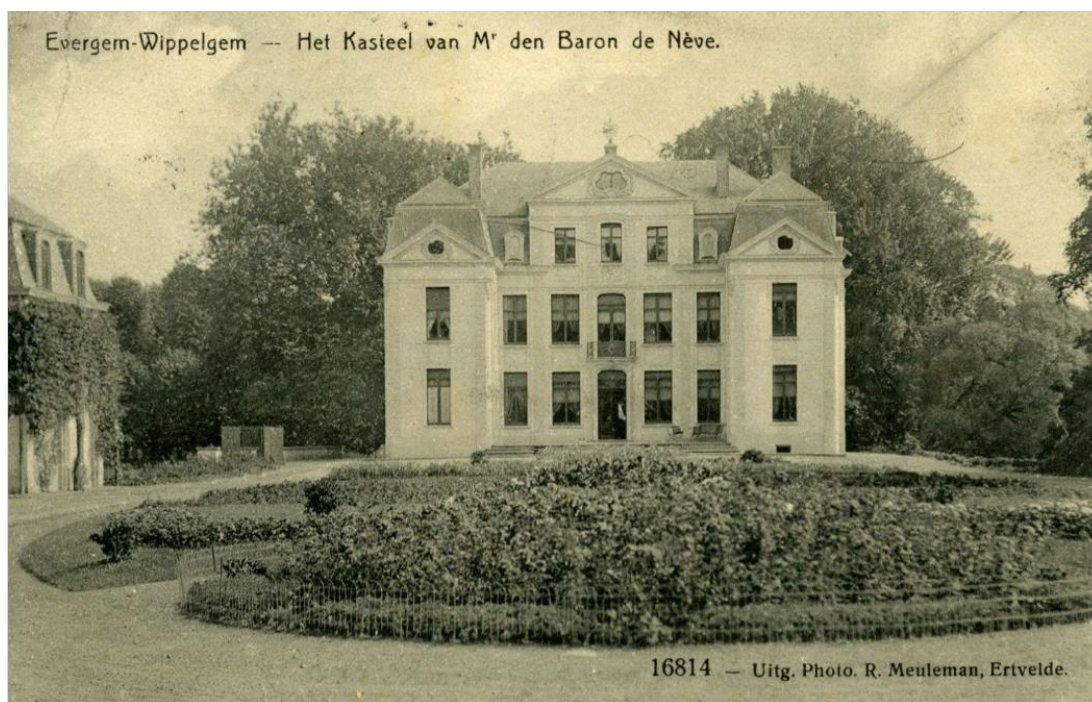

Figuur 2.2-42: Historische foto van het kasteel

Tussenfase

Op een postkaart van 1913 zien we donker geschilderde ramen in de achtergevel. In 1910 zijn ze nog wit. Het is een vermoedelijk vrij korte periode waarin deze kleurstelling zich voordeed. De belichting van de gevel maakt een juiste kleurevaluatie niet mogelijk. Toch moet het verschil in grijswaarden tussen de verschillende kleuren, indien die er al geweest zijn, vrij klein zijn.

De foto van de voorgevel geeft wel een zeldzaam goed beeld op de gordijnen.

Foto's van 1913

Laatste fase voor de verkoop

De opnames van tijdens de laatste oorlog getuigen reeds van het voorlaatste kleurbeeld. Opnieuw is het gebouw genuanceerd afgewerkt maar de accenten liggen anders en het contrast is aanzienlijk verlaagd.

De belangrijkste wijziging is te zien op het vakwerk bossage en de pilasters dat nu iets donkerder is dan de omliggende muurvlakken. Een deel van het echte beeldhouwwerk, zoals de decoratie rond het osseoog en onder de balkons (uitgevoerd in natuursteen), blijft zijn kleur behouden. Het accent op de dakkapellen en de rocailles op de hoeken (uitgevoerd in stucwerk en hout) van de zijvleugels verdwijnt.

Het wapenschild is in minstens 2 kleuren uitgeschilderd.

Door op de zijgevels de dakkapellen donkerder te schilderen, verdwijnen ze optisch in het dak. Helaas kunnen we niet duiden of dat zich in de vorige fasen ook voordeed.

Onderstaande foto's dateren uit de periode 1960 en later.

Huidige fase

Op het ogenblik is het kasteel gebroken wit geschilderd en is het op het eerste zich monochroom. Toch is er nog steeds een verschil gemaakt tussen de bossage dat bijna wit is en de muurvlakken met een zeer lichte beige tint. Zoals steeds is de plint grijs geschilderd.

Vooraf op de achtergevel zijn nog enkele sculpturale elementen niet overschilderd waardoor hun kwaliteiten nog optimaal leesbaar zijn. De schilderwerken zijn uitgevoerd in opdracht van de huidige eigenaar, de gemeente Evergem.

Evolutie van het interieur

De veranderingen in het interieur weerspiegelen deels de evolutie in de technologische en sociale evolutie.

Het is, zonder uitgebreid vooronderzoek, moeilijk op te maken wanneer ze deels veroorzaakt zijn door de wijziging in het gebruik van het kasteel en anderzijds door technische veranderingen voor het verbeteren van het comfort.

De belangrijkste factor schijnt de aanpassing te zijn van het nieuwe verwarmingssysteem. Het oorspronkelijk systeem op basis van een warm luchtsysteem en een groot aantal open haarden met of zonder kachels was extreem arbeidsintensief. De arbeid werd geleverd door personeel. Het zelfde personeel stond ook in voor de watervoorziening. Stromend water op een buitenkasteel was ook op het einde van de 19de eeuw nog niet vanzelfsprekend.

Door de invoer van de centrale verwarming op basis van warmwater en radiatoren werd het kasteel op alle niveaus comfortabeler. Een centrale verwarming op basis van water laat vermoeden dat ook het sanitaire water werd geautomatiseerd. Gelijktijdig werd ook bespaard op personeelskosten. Helaas is de oude verwarmingsbron niet meer terug te vinden. Is een deel van de kelders afgesloten?

Om de radiatoren en leidingen een plaats te geven, werden heel wat lambriseringen gedemonteerd en verbouwd. Voor een aantal hoge plinten moesten nieuwe panelen worden gemaakt. Schijnbaar vond men het meer opportuun om de bestaande lambriseringen voor een deel te decaperen dan de nieuwe panelen te maken en te schilderen.

Een tweede belangrijke wijziging is te situeren op het gelijkvloers in het midden en aan de achterzijde van de rechtere vleugel. De oorspronkelijk twee salons waarvan de zuidwestelijk mogelijk een bibliotheek was, werden verbouwd tot één plaats.

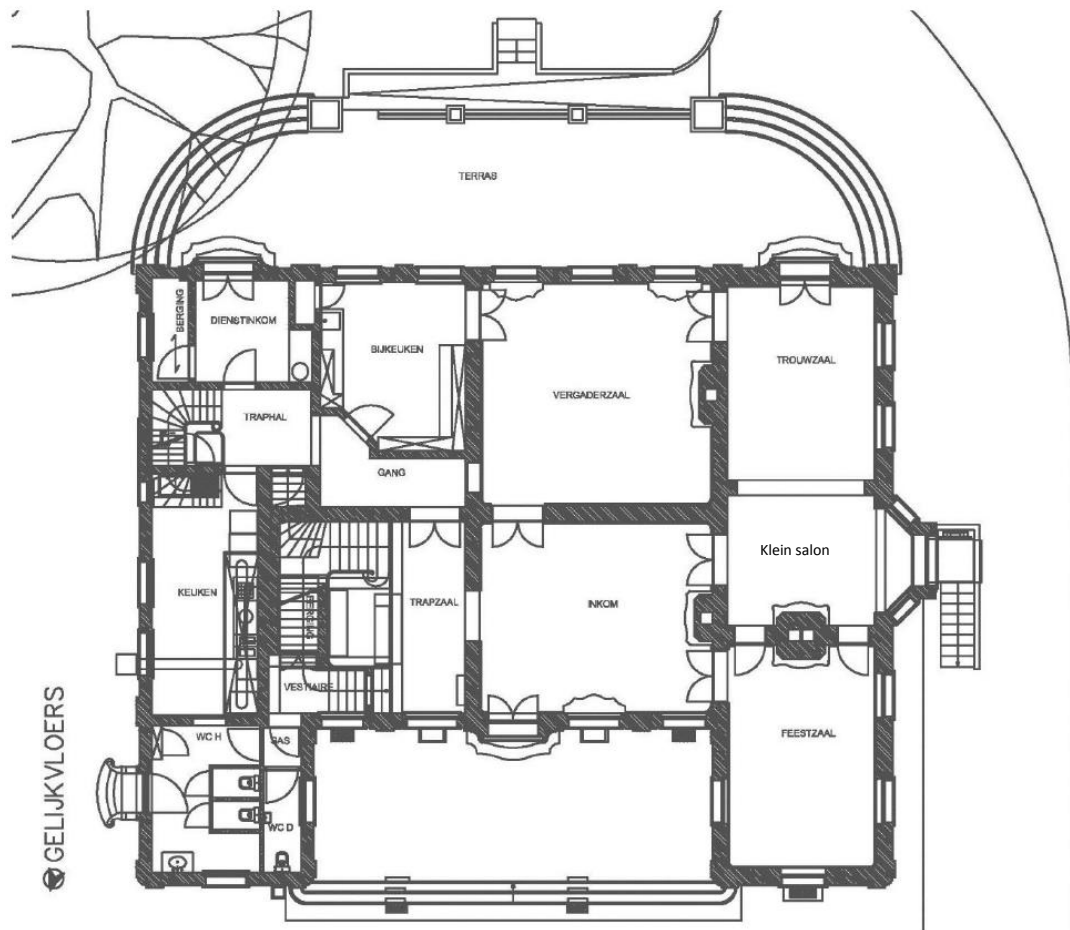
Foto's van voor en na de verbouwing kunnen een licht werpen op de periode waarin de verandering plaats vond maar er zijn helaas zo goed als geen oude interieurfoto's. Een stratigrafisch onderzoek kan een relatieve datering opleveren.

Evolutie per ruimte

De interieur evolutie heeft waarschijnlijk drie fasen: de ontstaansperiode (verder fase 1 genoemd), de periode met de aanpassing van de verwarming (aangeduid als fase 2) en de periode kort voor en na de aankoop door de gemeente (fase 3). Het zuidoostelijk salon heeft mogelijks een bijkomende fase ondergaan.

Het is niet uitgesloten dat er op vlak van de polychrome afwerking op de muren meer fasen zijn.

In principe moeten alle ruimten materiaal-technisch onderzocht worden voor er ingrijpende werken in het kasteel worden uitgevoerd.

Kelders

Het is niet duidelijk of de kelders of een deel van de kelders van het historisch kasteel afkomstig zijn.

Fase 1 De huidige opdeling van de kelders is grotendeels ontstaan in deze periode. Het is onduidelijk waarom bepaalde delen van de kelders ontoegankelijk zijn gemaakt. Het is ook niet zeker dat alle afgesloten kelders in deze fase zijn dicht gemaakt.

Fase 2 Deze fase gekenmerkt door de verandering in het verwarmingssysteem heeft ook zijn sporen nagelaten in de kelder. In de oostelijke vleugel van de kelder zijn hiervoor de nodige aanpassingen verricht.

Mogelijks is in deze fase de verbouwing van twee salons tot de huidige trouwzaal uitgevoerd. De aanpassingswerken zijn onder deze ruimten eveneens merkbaar. Er werden onder meer ijzeren profielen ingebracht om de verwijderde muur tussen de twee plaatsen te vervangen.

Fase 3 Een groot gedeelte van de huidige betegeling van de muren is van recentere datum. De betegeling is aangepast in het kader van een commercieel gebruik van de keukens.

Inkomhal

Fase 1 De vloer met luchtroosters is ongewijzigd gebleven. Een deel van de lambrisering is bewaard en kan als basis functioneren indien men het historisch beeld wil herstellen. Welke delen ongewijzigd zijn gebleven moet via materiaal-technisch onderzoek verder worden bekeken.

De muuropdeling met stucwerk is ongewijzigd gebleven. De oorspronkelijke kleurstelling is onbekend. Idem voor het plafond.

Fase 2 De inbreng van de radiatoren heeft een belangrijke wijziging veroorzaakt aan de lambrisering. Een deel van de lambrisering is vervangen door veel te grote radiatorkasten die telkens voor een raam zijn geplaatst. De marmeren vensterbanken zijn vernieuwd ten gevolge van deze verbouwing. Mogelijks zijn er grotere delen van de lambrisering verbouwd voor het verbergen van de verwarmingsbuizen.

In deze fase zijn de lambriseringen gedecapeerd, wat een grote verschuiving betekent van neobarok naar neo-neobarok. Deze laatste is een foute interpretatie van de barok.

De binnendeuren en het buitenschrijnwerk zijn optisch aangepast aan de gedecapeerde lambrisering.

Fase 3 Fase 2 is grotendeels bewaard gebleven, maar de muren zijn met een nieuwe afwerkingslaag afgewerkt.

Klein salon

- Fase 1** Ontstaan van het huidige interieur. De oorspronkelijke polychromie is onbekend. Men moet er van uitgaan dat de polychromie voor deze ruimte zeer bepalend is.
- Fase 2** De inbreng van de radiatoren heeft een belangrijke wijziging veroorzaakt aan de lambrisering.
- De marmeren vensterbanken zijn vernieuwd ten gevolge deze verbouwing. Mogelijks zijn er grotere delen van de lambrisering verbouwd voor het verbergen van de verwarmingsbuizen.
- In deze fase zijn de lambriseringen gedecapeerd wat een grote verschuiving betekend van neobarok naar neo-neobarok. Deze laatste is een foute interpretatie van de barok.
- Het buitenschrijnwerk is optisch aangepast aan de gedecapeerde lambrisering.
- Fase 3** Fase 2 is grotendeels bewaard gebleven, maar de muren zijn met een nieuwe afwerkingslaag afgewerkt.

Trouwzaal

- Fase 1** De huidige trouwzaal bestond uit twee afzonderlijke plaatsen waarvan de meest oostelijke waarschijnlijk de bibliotheek was. Hoe de bibliotheek er uit zag, is zonder bijkomend onderzoek niet te bepalen.
- Het salon midden in het gebouw is grotendeels bewaard gebleven.
- Fase 2a** De inbreng van de radiatoren heeft een belangrijke wijziging veroorzaakt aan de lambrisering vooral aan de zijde van het raam. De nieuwe constructies zijn niet deskundig uitgevoerd.
- Fase 2b** Verwijderen van de muur tussen middensalon en bibliotheek. De aankleding van de bibliotheek verdwijnt volledig. De lambrisering van het midden salon wordt doorgetrokken naar de bibliotheek.
- Fase 3** Vernieuwde aankleding van de muren en een nieuwe polychromie.

Eetzaal (vergaderzaal)

- Fase 1** De parketvloer met luchtroosters zijn grotendeels ongewijzigd gebleven. Mogelijks zijn er luchtroosters verwijderd. Een deel van de lambrisering is bewaard en kan als basis functioneren indien men het historisch beeld wil herstellen. Welke delen ongewijzigd zijn gebleven moet via materiaal-technisch onderzoek verder worden bekeken.
- De muuropdeling met stucwerk is ongewijzigd gebleven. De oorspronkelijke kleurstelling is onbekend. Idem voor het plafond. Men moet ervan uitgaan dat de polychromie voor deze ruimte zeer bepalend is.
- Fase 2a** De inbreng van de radiatoren heeft een belangrijke wijziging veroorzaakt aan de lambrisering. Een deel van de lambrisering is vervangen door veel te grote radiatorkasten die telkens voor een raam zijn geplaatst. De marmeren vensterbanken zijn vernieuwd ten gevolge van deze verbouwing. Mogelijks zijn er grotere delen van de lambrisering verbouwd voor het verbergen van de verwarmingsbuizen.
- In deze fase zijn de lambriseringen gedecapeerd, wat een grote verschuiving betekent van neobarok naar neo-neobarok (onbegrepen barok). De haard is aangepast aan een nieuwe functie. De stijl sluit niet aan bij de barokke aankleding.
- De binnendeuren en het buitenschrijnwerk zijn optisch aangepast aan de gedecapeerde lambrisering.
- Fase 2b** Sluiten van de deur naar de dienstgang.
- Fase 3** Fase 2 is grotendeels bewaard gebleven, maar de muren zijn met een nieuwe afwerkingslaag afgewerkt.

Eretrap en gang onder de trap

- Fase 1** De ruimte is behoudens de aanpassingen voor de verwarming ongewijzigd gebleven. De oorspronkelijke polychromie is onbekend. Men moet ervan uitgaan dat de polychromie voor deze ruimte zeer bepalend is.
- Fase 2** De inbreng van de radiatoren heeft een belangrijke wijziging veroorzaakt aan de lambrisering en plintzone. Een deel van de lambrisering en plinten is vervangen.
- De houtimitatie op de binnendeuren dateert uit deze periode. Het is een aanpassing aan de lambrisering van de aanpalende inkomhal.
- Fase 3** De nieuwe afwerking op de muren is onaanvaardbaar op het vlak van stijl en het gebruikte materiaal.

Office (bijkeuken)

- Fase 1** Deze ruimte is ongewijzigd gebleven behoudens de afwerking op de muren en het schijnwerk.
- Fase 2** Aanpassing van de kleurstelling van het schrijnwerk aan de gedecapeerde lambrisering van het salon.
- Fase 3** Geen ingrijpende aanpassingen.

Achteringang

- Fase 1,2 en 3** Behoudens kleuraanpassing is deze ruimte ongewijzigd gebleven.

WC-ruimten

- Fase 1** WC in oude stijl. De plank met het gat erin veronderstelt dat er een beerput onder deze ruimte zit.
- Fase 2** Aanpassing sanitair en verwarming.
- Fase 3** Verwijderen plafond in de wc-ruimte naast personeelstoegang.

Dienstgang

- Fase 1** Oorspronkelijke vorm is gebleven behoudens de toegang naar de eetzaal. Lambriseringschildering.
- Fase 2** Geschilderde lambriseringschildering en deuren. Kleine aanpassing aan de nieuwe verwarming.
- Fase 3** Huidige schildering en het verdwijnen van de deur naar de eetzaal.

Warme keuken

- Fase 1** Schouw en plafond zijn vernieuwd daardoor is er geen volledig beeld van deze plaats. De muren waren betegeld (zie hoofdstuk 3)
- Fase 2** Behoudens de aanpassingen aan nieuwe technieken en de kleurstelling van het schrijnwerk zijn geen gegevens bekend.
- Fase 3** Vernieuwd plafond en verbouwing schouw in functie van industriële keuken

Koude keuken (toegang leveranciers)

- Fase 1** Er zijn voldoende elementen bewaard om de oorspronkelijke afwerking van deze ruimte te kunnen reconstrueren. Materiaal-technisch onderzoek is daarvoor noodzakelijk.
- Fase 2** Aanpassingen van de polychromie aan de nieuwe neo-neobarok stijl.
- Fase 3** Decaperen van het schrijnwerk en inbrengen van sanitair voor de nieuw publieke functie van het gebouw.

Diensttrap

- Fase 1,2 en 3** Behoudens wijzigingen in de kleurstelling en het verdwijnen van de binnenluiken aan de ramen is de diensttrap ongewijzigd gebleven.

Kamers 1ste verdieping

- Fase 1** Opdeling van het verdiep in twee woonfuncties namelijk de dagelijkse woonruimte voor de familie en een gastenverblijf. (zie hoofdstuk 3)

De vormgeving is ongewijzigd gebleven.
- Fase 2** Inbreng van het nieuwe verwarmingssysteem. Waarschijnlijk blijft de opdeling in twee woonfuncties behouden. Aanpassingen aan vernieuwde technologie voor de keuken?
- Fase 3** Aanpassing aan de nieuw woonfunctie zorgt voor het verdwijnen van de tweede woonfunctie

Kamers 2de verdieping

Alle elementen van de ontstaansfase zijn nog aanwezig. Merkwaardige samen gaan van kapel en pomphuisfunctie. Twee grote reservoirs zorgen voor de watervoorziening van het huis.

Fase 2 Door de verandering van sociale context verliest het tweede verdiep zijn functie. Verbouwing voor afzonderlijke bewoning van het verdiep. De pomp verhuist naar de zolder.

De kapel verliest langzaam haar functie door het ontstaan van de kerk voor het kasteel.

Fase 3 Volledig verlies aan functies.

Zolder

Fase 1,2 en 3 De zolder is ongewijzigd.

2.2.2.2 Erfgoedelement 2 - Hovenierswoning en paardenstallen

De twee bijgebouwen zijn reeds ten tijde van Ferraris en de Atlas der Buurtwegen als volume bekend. De kaart is niet gedetailleerd genoeg om de verschillende bouwdelen te kunnen herkennen.

Het kadasterplan van 1830 geeft het grondplan van de hovenierswoning zeer juist weer. Het koetshuis is schijnbaar langer gerekt of wordt als één volume weergegeven met de twee volgende bouwdelen terwijl het lager bijgebouw qua breedte wel aansluit bij de bestaande toestand.

Drie bouwdelen vormen samen het gebouw dat nu bekend staat als de hovenierswoning. Het gebouw bestaat uit twee delen; een laagbouw met zadeldak voorzien van Boomse pannen en een hoger gedeelte met mansardedak dat met leien is bekleed en aansluit bij de stijl van het kasteel. De zijpoorten zijn volgens de oudste foto's en het interieur van de stalling van voor de verbouwing van het kasteel.

De laagbouw heeft een noordelijke en een zuidelijke kant met een duidelijk verschillend karakter. De laagbouw komt aan de noordzijde over als een landelijke bakstenen hoeve. De kruisramen en deuren zijn in kalkzandsteen uitgewerkt. Ze moeten de indruk wekken dat dit deel van het gebouw teruggaat naar de 17de eeuw. Aan de zuidkant sluit de architectuur met zijn hoge opgedeelde ramen meer aan bij een burgerlijke woning of een klein kasteel maar het pannendak doet wat afbreuk aan die uitstraling.

Figuur 2.2-43: Hovenierswoning

Het historisch karakter van de hovenierswoning is volledig verbonden met de geschiedenis van de site in zijn geheel.

17de - begin 18de eeuw

Er zijn duidelijk aanwijzingen dat de kleine vleugel ten noorden van het gebouw in de 17de of vroege 18de eeuw functioneerde in de context van de nutstuin. De twee complexen hebben hetzelfde baksteenformaat. Deze vleugel stond op zichzelf en moet gezien worden als een typisch 17de eeuwse plattelandswoning.

18de eeuw

Ten zuiden van het eerste gebouw is in het midden van de 18de eeuw een tweede aangebouwd als wooncel voor de eigenaars. Het is weinig waarschijnlijk dat de woontoren in die tijd daar kon voor functioneren. Mogelijk woonde de hovenier in die tijd in de boerderij naast het koetshuis.

Door de bouw van een nieuw kasteel op het einde van de 18de eeuw verloor het gebouw in aanzienlijke mate aan belang.

Late 18de en 19de eeuw

De talrijke verbouwingen maken de verdere evolutie van het gebouw onleesbaar. Het gebouw bleef zeker als wooneenheid functioneren en dat zowel voor mens als dier. Het verbouwen van de stalling in 1892 veranderde daar niets aan. De impact van deze verbouwing kan zonder diepgaand vooronderzoek niet worden bepaald. De interpretatie van de verbouwing wordt bijkomend bemoeilijkt door dat er geen plannen voor handen zijn. De laat 19de eeuwse horecafunctie sluit wonderwel aan bij de historische functie van het gebouw. De verblijfplaats van de vroegere kasteelheren/eigenaars is nu de eetzaal van het restaurant.

De gebouwen op de binnenkoer zijn op dit ogenblik niet gedateerd. Het is mogelijk dat ze uit de fase van 1892 stammen, maar ook later zijn er in deze zone aanpassingen en vernieuwingen uitgevoerd. Zo zou de verbouwing van de koer ook kunnen dateren uit de periode van de serre (vroeg 20ste eeuw).

Het gebouw moet op het volledige gelijkvloers en op de verdiepingen boven de stalling (laat 19de eeuwse zone in het paars) materiaal-technisch onderzocht worden.

2.2.2.3 Erfgoedelement 3 - Koetshuis

Het gebouw is sinds de Ferrariskaart gedocumenteerd. De kaart is niet gedetailleerd genoeg om de verschillende bouwdelen te kunnen herkennen. Het kadasterplan van 1830 geeft het grondplan van de het koetshuis zeer juist weer enkel de meest oostelijke stalling ontbreekt.

Vier bouwdelen vormen samen het gebouw dat nu bekend staat als het koetshuis.

Vroeg 18de eeuw

Volgens het baksteenformaat is, samen met of kort na de oudste kern van de hovenierswoning, de oudste vleugel van het koetshuis opgetrokken. Mogelijks is een deel van het gebouw afgebroken ten voordele van de midden 18de eeuwse gebouwen westelijk van de vleugel.

Midden 18de eeuw

De laagbouw is volgens de bouwsporen en het baksteenformaat waarschijnlijk midden 18de eeuw met twee woningen en stalling. Elke woning heeft een hoofdplaats (vermoedelijk een keuken en een bodekamer met eronder een kelder. De kruisramen en deuren zijn in kalkzandsteen uitgewerkt, ze dateren met grote zekerheid van 1892. Het oostelijk raam zit in het invulmetselwerk van een oorspronkelijk boogvormige opening (vroegere stalling?) en het westelijk raam is typologisch onjuist. Ze moeten de indruk wekken dat dit deel van het gebouw teruggaat naar de 17de eeuw. Bijkomend onderzoek moet hier duidelijkheid brengen.

Laat 18de eeuw

Het eerste hoge deel met mansardedak is het eigenlijke koetshuis. De term moet komen van voor de bouw van het nieuwe kasteel in 1892, want de twee poorten zijn zelfs op de oudste opname (1913) reeds dichtgemetseld. De leiboom en de struiken tegen deze gevel laten vermoeden dat deze situatie reeds enkele jaren zo was. De leiboom is even oud als de bomen van de boomgaard. De afwerking van de ramen en de dakkapellen dateren de foto in de tweede afwerkingsfase van het kasteel. De ramen zijn zeer donker geschilderd en de dakkapellen zijn door hun donkere kleur geïntegreerd in het dak. Op een foto van de jaren 1960 is de leiboom nog steeds aanwezig. Het schrijnwerk met inbegrip van de dakkapellen en de lijst in het dak zijn in gebroken wit geschilderd, terwijl de gevel duidelijk donkerder is.

Op de noordkant is op het eerste verdiep een raam vernieuwd. Op de foto ziet men op dezelfde plaats een origineel raam. Een tweede historisch raam is gesupprimeerd.

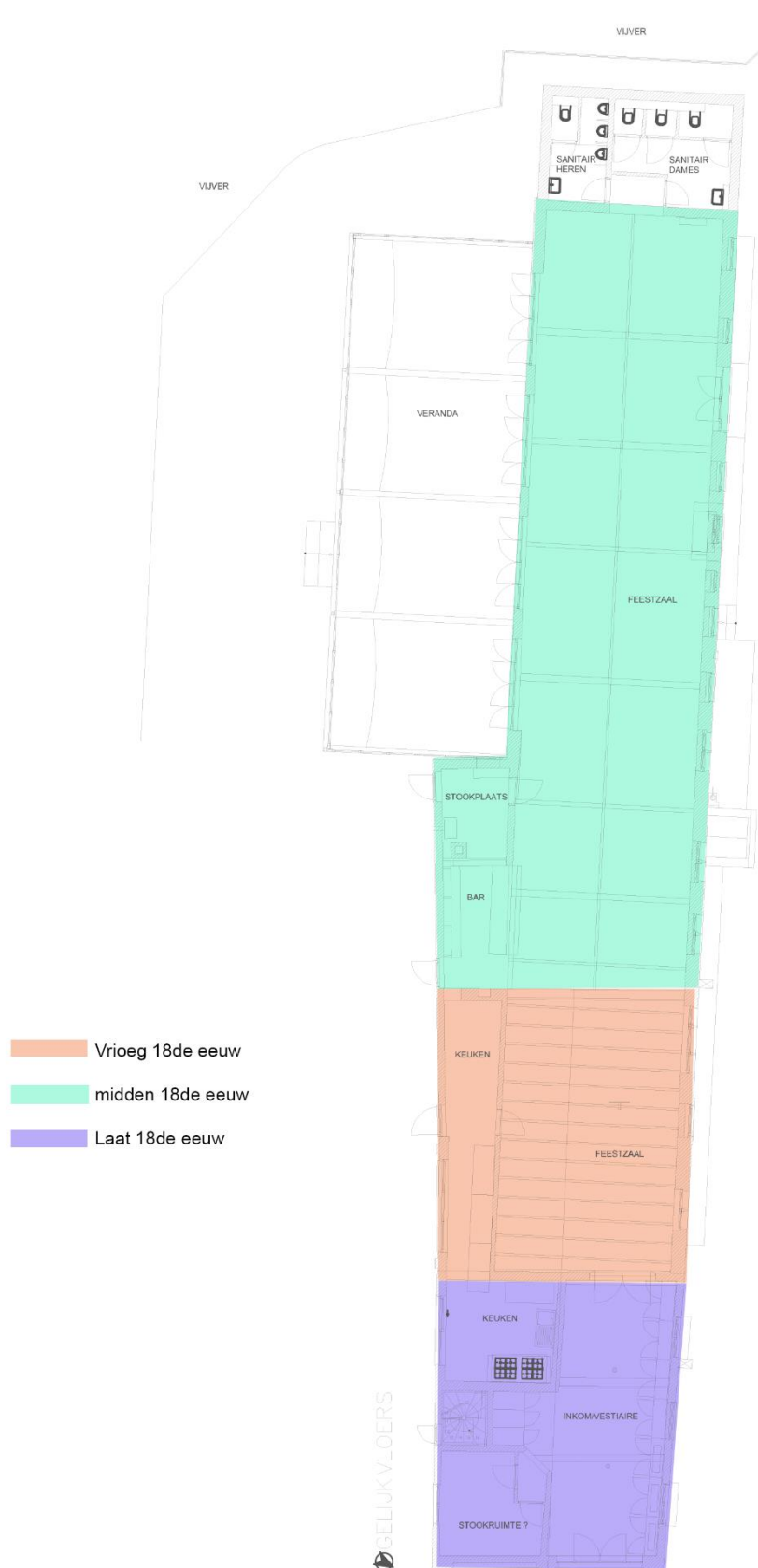
Aan dezelfde kant van het gebouw is de deur naar de stalling nog uit de late 19de eeuw. Ze heeft wel haar functie verloren.

Aan de zuidkant van het gebouw is de aftekening van een kleinere deur te zien naast de huidige deur die reeds bestond tijdens de Tweede Wereldoorlog.

De niet gekleurde delen zijn 20ste eeuw.

De in het geel geduide zones moeten zowel in het interieur, exterieer als op het niveau van het schrijnwerk onderzocht worden. Het interieur van de verdiepingen van het hoogste bouwgedeelte, aangeduid met een rode lijn, moeten eveneens onderzocht worden.

2.2.2.4 Erfgoedelement 4 - Boerderij

In 1892 zijn voor het koesthuis twee gebouwen geplaatst. Het is niet duidelijk voor wat het hoofdgebouw functioneerde. Hoewel de volledige binnen aankleding van het hoofdgebouw is vernieuwd, met inbegrip van het schrijnwerk, is het buitenschrijnwerk wel nog volgens de geest van het oorspronkelijk ontwerp.

Het hoofdgebouw is sinds zijn oprichting niet gewijzigd en is nu ingericht met bewoonbare lokalen voor vergaderingen en dergelijke. De architectuur van de stalling is ongewijzigd gebleven. Schrijnwerk en vloeren zijn volledig vernieuwd, behalve de decoratieve zijpoort.

De interieur afwerking van het gebouw is op het einde van de 20ste eeuw aangepast. Het is niet duidelijk welke functie het gebouw vroeger had.

Figuur 2.2-44: Boerderij

2.2.2.5 Erfgoedelement 5 - Duiventoren

Het gebouw wordt gezien als het oudste gebouw op deze site. De datering van het gebouw wordt vergemakkelijkt doordat een datumsteen hoog in de zuidgevel is ingewerkt. De geërodeerde barok versierde kartouche draagt de datum van 1676.

Figuur 2.2-45: Versierde datumsteen 1676

Afwijkende elementen, zoals de kartouche die in de verbouwde zone zit en de onderste moerbalk die geen dragende functie heeft, laten ons twijfelen over de reële ouderdom van het gebouw. Toch bestaat het regelmatig opgebouwde parament uit een vrij groot steenformaat (25x5x12cm l-h-d), waarmee dit het grootste steenformaat op de site is. Vermoedelijk is het bouwwerk van de vroege 17de eeuw.

De raamopeningen met de nog aanwezige scharnierduimen getuigen van de aanwezigheid van luiken. Enkele kinderbalken duiden misschien wel op de aanwezigheid van een oorspronkelijk hoger niveau.

De reeks natuurstenen sokkels aan de westkant en bakstenen met op deze hoogte een afwijkende kleur leiden naar de veronderstelling dat de duiventoren werd verhoogd of dat minstens een oudere constructie aan de bovenkant van het gebouw is verdwenen.

De duiventoren heeft de laatste honderd jaar geen veranderingen meer ondergaan.

2.2.2.6 Erfgoedelement 6 - Ijskelder

Volgens de oude kadasterplannen was de ijskelder al aanwezig in 1830. De oudere kaarten geven de kelder niet weer, wat niet bewijst dat de kelder niet een stuk vroeger is gebouwd.

2.2.2.7 Erfgoedelement 7 - Serre

Vanaf de 17de eeuw werd op het domein veel aandacht besteed aan het kweken en cultiveren van groenten en planten. In die tijd speelden de kasteelheren de rol van de huidige biowetenschap. In een geest van competitie werd volop geëxperimenteerd met exotische groenten en fruit. Reeds vroeg moet een serre aanwezig geweest zijn in de moestuin. Na het herbouwen van het kasteel in de late 19de eeuw werd deze visie verder gezet. Om aan te sluiten met de tijd werd een nieuwe serre gebouwd die voorzien was van een uitgebreide stookinstallatie. De serre is gebouwd als uitbreiding van de moestuin. De oude serre in de moestuin werd op dat moment verlaten.

Hoewel iedere zelf respecterende kasteelheer rond de eeuwwisseling van de 19de naar de 20ste eeuw een verwarmde serre op zijn domein had voorzien, mag gesteld worden dat de vorm van deze serre toch vrij uniek is; het gebruikmaken van het zadeldak van een relatief groot gebouw is vrij zeldzaam.

Een verdieping hoge bakstenen centraalbouw vormt de as van het kleine complex. De monumentale schouw onderstreept dat het verwarmde serres waren.

Binnen- en buitenmuren zijn nooit met kalk of verf afgewerkt geweest. Het schrijnwerk was oorspronkelijk groen. Mogelijks dateert dat de serre in de tweede polychrome fase van het kasteel nl. rond 1913.

De zuidzijde is uitsluitend gebouwd voor de kweek van druiven die buiten het gebouw zijn opgesteld en via voorziene openingen het gebouw zijn ingeloodst.

Het noordelijk deel is grotendeels een overkapping voor het bergen van tuinmateriaal.

In 2014 sneuvelden heel wat ruiten van de serre tijdens een hagelstorm.

Figuur 2.2-46: Serre in 1960 als deel van een uitgebreide moestuin

2.2.2.8 Erfgoedelement 8 - Ommuurde moestuin (en paviljoenen)

Op de oudste nog beschikbare foto zien we dat het centrale gedeelte van de tuin in 4 gelijke delen is opgedeeld. De twee lanen zijn afgeboord met hoge hagen. De muren binnen de tuin zijn vrij wit. Tegen de muren staan aan de oostkant genietend van de volle zon een reeks leibomen.

De hoge muren van de moestuin dateren volgens het baksteenformaat van de late 17de eeuw. Sporen op de binnen- en buitenkant van de muren laten vermoeden dat er twee vlakke gepleisterde lijsten waren aangebracht. Eén lijst bevindt zich op ruim 2 meter boven de grond en de tweede net onder de afdekking met pannen.

Mogelijk was er aanvankelijk maar één toegangspoort tot de tuin in plaats van twee. Archeologisch onderzoek zou kunnen uitwijzen of de (verbouwd lijkende) poort in de noordmuur is verbreed.

De westelijke tuinmuur is met steunberen verstevigd. In het midden van de westelijke tuinmuur is een kleine gesmede toegangspoort die mogelijks aanvankelijk de belangrijkste toegang was. Op de Ferrariskaart is de tuin in twee delen opgesplitst. De centrale laan vertrok toen van de westelijke deur.

We mogen verwachten dat er steeds een afdekking is geweest bovenop de muren, maar de huidige Boomse pannen zijn vermoedelijk 19de eeuws.

De moestuin heeft aan de noordkant in elke hoek een paviljoen. Volgens de afmetingen van de bakstenen is het noordoostelijk paviljoen ouder dan het noordwestelijk. De paviljoenen zijn wel jonger dan de muur, hetgeen bevestigd wordt door het baksteenformaat en het gebrek aan verbinding met de tuinmuur. Vermoedelijk is de zuidelijke uitbreiding van de hovenierswoning van dezelfde periode. Het tweede paviljoen is opgebouwd uit recuperatiemateriaal, waardoor een datering zeer moeilijk is. Geen van beide paviljoenen kon worden herkend op oude plannen. Beide paviljoenen zijn verbouwd, aangezien er telkens nog een originele deuropening en een verbouwde deuropening aanwezig is. Het schrijnwerk is 19de eeuws.

Volgens de kadasterplannen stonden er ooit twee grotere gebouwen in de moestuin. Mogelijks voorlopers van de latere, nu nog bewaarde serre. Het eerste is opgetekend in 1830, terwijl het tweede op het kadasterplan van 1892 is bijgetekend. Een van de twee gebouwen stond tegen de noordmuur. Hiervan zijn nog vensteropeningen met schrijnwerk in de muur bewaard.

2.2.2.9 Erfgoedelement 10 - Vazen en palen op de walbrug

De massieve pilaren en vuurvazen zijn uit blauwe hardsteen gekapt. De staat van de steen laat ons veronderstellen dat ze dateren van 1892.

2.2.2.10 Erfgoedelement 11 - Inrijhekken

De inrijhekken zijn deels vervaardigd uit blauwe hardsteen en smeedwerk. De bewaringstoestand laat ons toe ze te dateren van de herbouwfase van het kasteel in 1892.

2.2.2.11 Erfgoedelement 12 - Borstwering kasteelterras

Het kasteelterras is deels vervaardigd uit blauwe hardsteen en smeedwerk. De in blauwe hardsteen uitgevoerde borstwering dateert van 1892.

2.2.2.12 Bruggen

Op de oude kadasterplannen zijn telkens drie bruggen getekend met toegang naar het voorhof. Grosso modo over het midden van elke kant van de slotgracht lag er een brug. Het smeedwerk sluit echter niet aan bij het smeedwerk van de toegangen en toont modernistisch. De twee zijbruggen zijn waarschijnlijk in het interbellum of later vernieuwd.

2.2.2.13 Samenvatting baksteenformaten

In onderstaande tabel staan de baksteenformaten van de belangrijkste bouwvolumes. De formaten vallen uiteen in drie families (groen voor de 17de eeuw, oranje voor de 18de eeuw, geel voor de 19de en vroeg 20ste eeuw) die samengaan met hun datering.

Van enkele gebouwen zijn er geen gegevens, omdat ze integraal bepleisterd zijn of omdat het baksteen parement met een plamuurlaag onleesbaar is gemaakt.

Tabel 2.2-1: Baksteenformaten (in cm) in kasteeldomein Wippelgem

<u>17de eeuw</u>	Hoogte	Breedte	Lengte
Duiventoren	5	12	25
Ommuurde moestuin	5,5	11,5 à 12	24
Paviljoen Noordoost moestuin	5,5	11	23 à 24
Hovenierswoning noord	5,5	11	23 à 24
Hovenierswoning bogen	-	8 à 9	18
<u>18de eeuw</u>			
Paviljoen Noordwest moestuin	5,5	10,5 à 11	22 à 23
Hovenierswoning zuid	5,5	10,5 à 11	22 à 23
Hovenierswoning invulmetselwerk	5,5	-	22
<u>19de eeuw</u>			
Recente bijgebouwen hoeve	-	-	< 20
Serre	-	-	< 20
Poortje naast hovenierswoning	6 à 6,5	-	< 20

3 Beschrijving en inventaris van de erfgoedelementen en natuurwaarden

3.1 Beschrijving van het bouwkundig erfgoed

3.1.1 Erfgoedelement 1 - Kasteel

3.1.1.1 Exterieur

Algemene omschrijving

Volgens het op de voorgevel aangebrachte wapen van de kasteelheren is het huidig beeld van het kasteel bepaald in 1892 toen het kasteel werd herbouwd onder het beheer van Victor Baron de Neve de Roeden - Van den Hecke nadat het vorige kasteel vernield werd door een hevige brand. Bepaalde opnamen laten vermoeden dat het wapenschild ooit polychroom of gedeeltelijk verguld was.

Zoals uit de kadasterplannen blijkt, is het huidige kasteel geen 100% replica van de vorige versie. Maar waarschijnlijk werd alleen maar de latere toevoeging aan de westkant niet herbouwd.

Het bepleisterde en geschilderde kasteel is twee bouwlagen hoog en wordt afgedekt met een mansardedak (leien). De drie middentraveeën van de voorgevel, gevat tussen twee zijvleugels van elk één travee breed, is een verdieping hoger opgetrokken en worden bekroond met een driehoekig fronton met oeil-de-boeuf in een rocailleomlijsting en met een smeedijzeren met ringen open gewerkte sfeer erbovenop. De sfeer is gedeeltelijk verguld. Bepaalde ornamenten van de gesmede balkonhekken waren mogelijk ook verguld.

De centrale deurtravee tussen geblokte hoekbanden (bossage) bevat een spiegelboogvormige deur en dito deurvenster met smeedijzeren balkon in geprofileerde omlijstingen. De bovenkant van de deur is rijk versierd met rococo-rocailles die naar het derde kwart van de 18de eeuw verwijzen. De middenrisaliet is aan de zijkant afgewerkt met vlakke pilasters die hun kapiteelvormige bekroning krijgen dankzij het uitgewerkte horizontale lijstwerk van het gebouw.

Voorts worden de rechthoekige vensters gevat in vlakke doorlopende omlijstingen met paneelversiering op de borstweringen.

De gevels van de uitspringende zijvleugels, afgelijnd door een bossage, zijn vooraan eveneens bekroond met een driehoekig fronton met oeil-de-boeufs in rocailles. De ronde hoeken zijn onder de kroonlijst eveneens voorzien van een rocaille. De opdeling met muurbanden in de vorm van een soort vakwerk loopt door op de zijgevels. De rechthoekige vensters hebben steeds een paneelversiering op de borstwering.

De zijgevels zijn in een gelijkaardige stijl opgevat. Ze verschillen van elkaar omdat aan de oostzijde een duidelijke markering in de raamopdeling van de diensttrap te zien is. Aan de westkant zit in het midden een erker.

In de achtergevel worden de zijtraveeën gevat tussen geblokte muurbanden met een spiegelboogvormige deur in een geprofileerde omlijsting. De hoger opgetrokken middentravee wordt bekroond met een driehoekig fronton.

In tegenstelling met de voorgevel zijn de sculpturale elementen niet overschilderd. De rocaille versiering in het fronton is uit 8 grote blokken vrij bruine kalkzandsteen gekapt.

De gevels lijken ongewijzigd sinds de herbouw van het kasteel op de ramen van de zijgevels na. De ramen van de zijgevels waren ooit voorzien van een dubbel raam waarvan een deel in de zomer kon worden gedemonteerd. Een deel van de raamomlijstingen en bovenlichten is tot op heden bewaard. Stilistisch zijn de voorzetramen een verstoring van de architectuur. Daardoor ontstaat de indruk dat zij een latere toevoeging zijn. Stratigrafisch onderzoek kan hier meer duidelijkheid brengen.

Rolluiken waren in 1892 al enkele tientallen jaren in productie en zijn onmiddellijk voorzien bij de bouw van het kasteel.

Het kasteel is opgetrokken uit baksteen afgewerkt met pleister. De decoratieve elementen boven deuren en rond de ramen in de frontons zijn uit natuur of imitatiesteen (te onderzoeken) vervaardigd. Een uitzondering hierop kan het wapenschild zijn in de voorgevel. Het is mogelijk dat het wapenschild uit stuc is vervaardigd. De bewaringstoestand van het stucwerk en zijn decoratie is zeer behoorlijk ondanks de verwaarlozing in de jaren 70 en 80 van vorige eeuw.

Huidige toestand (schadepatronen)

De hierna volgende opsomming is louter ter informatie. Slechts na een grondig materiaal-technisch onderzoek zal een beter beeld kunnen gegeven worden van de reële schade. Het onderzoek moet zeker uitgevoerd worden om een degelijk lastenboek en meetstaten op te kunnen maken.

Bij een eerste visuele controle is er schade aan het stuc- en pleisterwerk onder de kroonlijst vastgesteld door lekkage van de dakgoten. Er zijn sporen van opstijgend vocht in de plintzone van de voorgevel. Door het vocht is de pleister gecontamineerd met zouten en worden afwerkingslagen afgeduwd. Het gebruik van niet aangepaste verftechnieken is destructief voor het historisch pakket.

Na controle blijkt dat de oude afwerkingslagen op basis van magere olieverf op het stucwerk grotendeels is verwijderd en werd vervangen door synthetische niet damp doorlaatbare verf. Dat belet niet dat er nog voldoende sporen zijn van de vroegere afwerkingslagen om een reconstructie mogelijk te maken.

De niet doorlaatbare verf is zelf oorzaak van nieuwe schade. Door de sterke filmvorming is het niet gemakkelijk uit te maken hoeveel schade er precies is. Bij het materiaal-technisch onderzoek zal met een hoogwerker de volledige gevel moeten onderzocht worden.

Alle schrijnwerk is nog origineel, enkel op het middenpaneel van de erker rust enige twijfel. Het verfpakket is verstoord en niet stabiel. Er is geen sluitend schadebeeld voor handen. Het dossier van Monumentenwacht geeft wel een redelijk beeld van de bestaande toestand (zie 'Bijlage 3 - Verslagen Monumentenwacht'). Er is nog niet bepaald wat met de luiken op de zijgevels moet gebeuren. Hiervoor is een totaalconcept opgemaakt door de nog aan te stellen architect nodig.

De sfeer op het dak is dringend aan herstelling toe.

Wat met het dak moet gebeuren, is stof voor een toekomstig dossier op te maken door de aan te stellen architect.

Terrassen

De twee terrassen zijn integraal vervaardigd in blauwe steen. In de vloerplaat zijn een aantal aflopen van de daken en enkele deksels van sanitaire putten voorzien.

Uitsparingen in de trappen van het voorterras geven licht aan bepaalde kelders onder het terras.

Aan de achterkant is het terras aan de achterzijde afgesloten met een smeedijzeren balustrade die gevat is tussen enkele blauwe harstenen pilasters. Een deel van het smeedwerk is nog origineel, een ander deel is vernieuwd of verdwenen in functie van de toegankelijkheid van gehandicapten. De nieuwe delen zijn op zich geloofwaardig, maar ze zijn niet op de juiste wijze verankerd. Uit materiaaltechnisch onderzoek moet blijken welke delen van de smeedijzeren balustrade nog origineel zijn.

Aan de parkkant is er een schuine helling tegen het terras aangebouwd in functie van integrale toegankelijkheid. De oplossing moet voor verbetering vatbaar zijn.

De blauwe hardsteen is na ruim 120 jaar op sommige plaatsen verweerd.

Het herstel van het terras voor- en achteraan en de kelders is een complexe materie, waarvoor zowel een architect als een bouwkundig ingenieur aangesteld moet worden. Om tot een verantwoord voorstel te komen, zal ook de ondergrond van de terrassen onderzocht moeten worden. Men moet ervan uitgaan dat beide terrassen op termijn opnieuw aangelegd moeten worden.

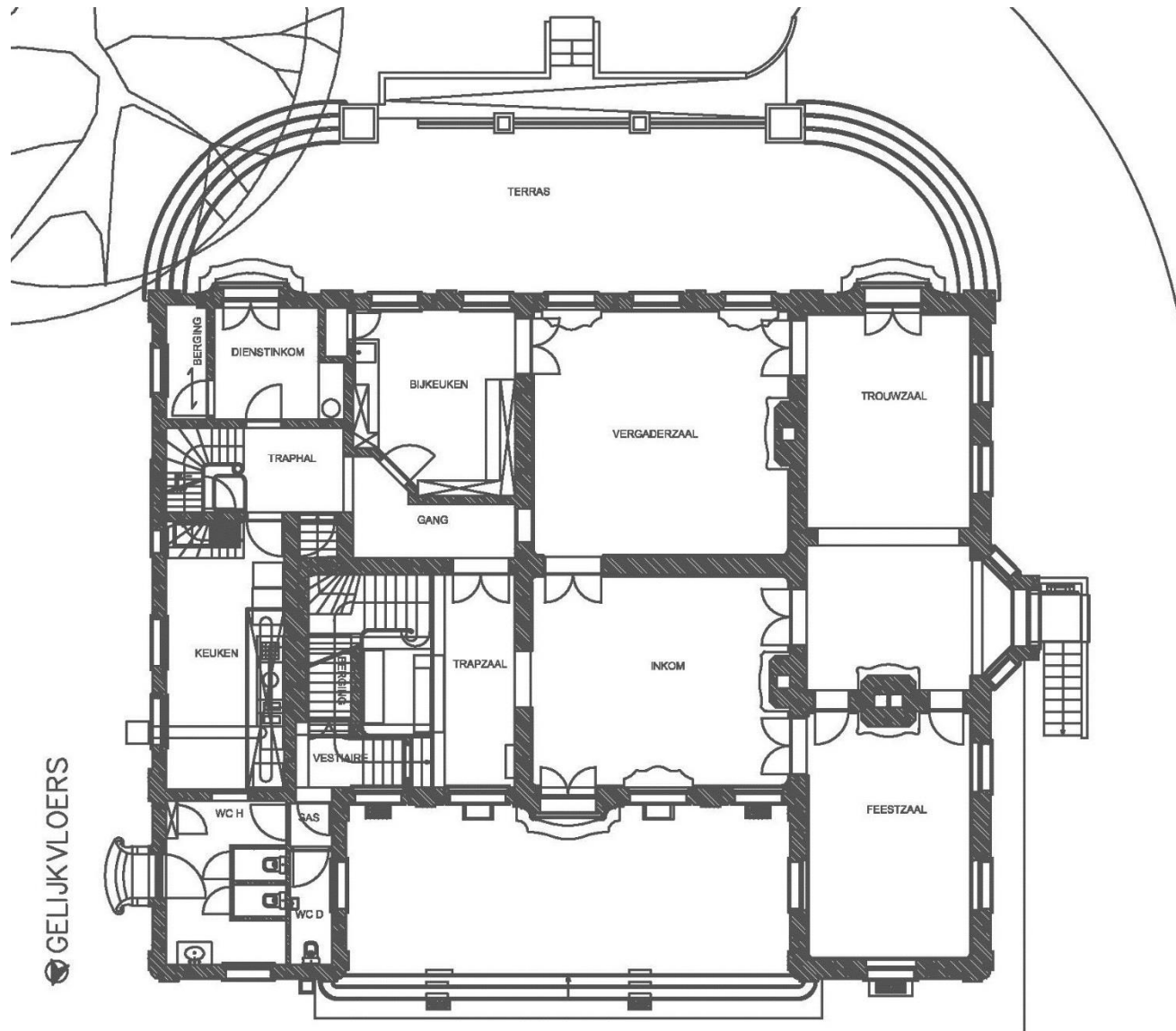
Leveranciersingang

Aan de leveranciersingang is een grote klok geplaatst (foto links). In de onmiddellijke nabijheid van de zijingang zijn nog sporen van een buitenpomp (foto rechts). Het zijn kleine onmisbare elementen van een landelijk kasteel.

3.1.1.2 Interieur

Gelijkvloers

Het interieur van het gelijkvloers wordt gekenmerkt door zijn neobarok en neorococo decoratie en de mengeling ervan. Waarbij het accent ligt op rijke marmeren vloeren en uitgewerkte parketten, barokke of neorococo lambrisering en eclectische schouwen. De plafond decoratie is relatief sober, zeker binnen het beoogde stijlbeeld.

Een bijkomende bindende factor voor de rijk aangeklede plaatsen is het gebruik van ronde hoeken die soms van de vloer tot het plafond worden toegepast.

De rechter vleugel van het gebouw heeft zacht gekleurde geschilderde ramen en deuren. Alle andere ramen en deuren zijn doorgaans beschilderd met houtimitatie. De ramen en deuren van de koude keuken of dienstkeuken zijn gedecapeerd.

Alle ramen, behoudens deze van de linkerzijgevel, zijn voorzien van rolluiken met hun typische rolluikkasten.

Buiten de office of bijkeuken is er geen oorspronkelijk meubilair aanwezig. Wel zijn in sommige plaatsen grote radiatorkasten geplaatst onder de ramen.

Van de oorspronkelijke luchtverwarming zijn nog talrijke roosters overgebleven.

De geest van het gebouw is nog intact maar er zijn zeker wijzigingen aangebracht. De aanwezigheid van een aantal schilderijen in de feestzaal ondersteunen het gevoel dat de tijd is blijven stilstaan.

Schadebeeld

Bij de verbouwing door de vorige eigenaar en de renovatie van de huidige eigenaar zijn bij gebrek aan kennis van het historisch interieur zware beoordelingsfouten gemaakt. Slechts een grondig vooronderzoek kan bepalen in welke mate deze fouten kunnen worden gecorrigeerd.

Inkomhal

Algemene beschrijving

De sfeer van de ruimte is laat barok. Men wou de indruk wekken dat het vroegere kasteel nooit is herbouwd geweest. Frappant is de huidige niet homogene kleurstelling. Het gebruik van niet beschilderd eikenhout in contrast met de gepolychromeerde en gemarbreerde muurdecoratie is niet consequent. De schildering is niet origineel en sluit niet aan bij de stijl.

Vloer

De marmeren vloer is voorzien van een rechthoekige boord in rouge royale. Het middenveld bestaat uit een dambord motief van witte Carrara marmer en rouge royale. In de hoeken van het dambordmotief zijn ronde hoeken aangebracht.

Tegen de muur recht ten opzichte van de inkomdeur is een roostering aangebracht in de vloer. Het is één van de vele getuigen van de oorspronkelijke luchtverwarming. De vloer is een origineel en ongewijzigd onderdeel van het kasteel.

Enkele tegels zijn gebroken, de toestand van de ondergrond moet gecontroleerd worden.

Schouwmantel

De eclectische schouwmantel is vervaardigd uit rouge royale marmer. Het interieur van de schouw is een originele baksteen constructie. De schouwboezem is op de zijkanten versierd met lijsten. De centrale spiegel is zeer waarschijnlijk integraal vernieuwd. Mogelijk was de oorspronkelijke spiegel rijker versierd.

Lambrisering

De lambrisering vervaardigd uit eiken houten stijl en regelwerk met panelen is deels origineel deels vernieuwd. De vernieuwing heeft duidelijk plaatsgegrepen in functie van een nieuw verwarmingssysteem met radiatoren. De lambrisering moet leidingen en buizen verbergen en via ventilatie de warmte afvoeren. Aanvankelijk was dit deel van de lambrisering in dezelfde kleurstelling als het bovenste gedeelte van de lambrisering. Het niet beschilderd zijn van dit deel van de lambrisering moet als een stijlbreuk worden beschouwd.

Aan de raamkant zijn enorme radiatorkasten ingebouwd. De panelen zijn hier vervangen door decoratieve roosters. De inbreng van de radiatorkasten is technisch zeer goed uitgevoerd maar mist duidelijk inzicht op niveau van stijl en de regels van de interieurdecoratie.

Wandafwerking

Licht naar voren komende pilasters en panelen zijn versierd met eenvoudig lijstwerk en barokke decoratieve elementen. De hoeken zijn rond uitgewerkt. Alles is uitgevoerd in stucwerk.

De kleurstelling van de lijsten is aangepast aan de gedecapeerde hoge plinten. De barokke decoratie heeft een hedendaagse paarse kleurstelling gekregen. Aan de hand van een stratigrafisch onderzoek moeten elementen naar boven komen die een betere kleurstelling kunnen opleveren.

Plafond

Het lijstwerk aan de zijkant heeft ronde hoeken met hoekornament en ook de schouw is voorzien van ronde hoeken. Centraal is een vrij kleine rozet aangebracht. Het stucwerk van de rozet maakt integraal deel uit van het plafond.

De kleurstelling is zeer neutraal.

Ramen en deuren

Ramen en deuren zijn grotendeels origineel en stijl zuiver. De kleurstelling van deuren en ramen is niet origineel. Het aanbrengen van de eikimitatie is uitgevoerd naar aanleiding van de verbouwing en decaperen van de hoge plint van de lambrisering.

De dubbel draaiende ramen met bovenlicht zijn voorzien van zonwering. Een half transparant scherm moet de directe zonnestraling breken. Hoewel het scherm niet origineel is, sluit het wel aan bij de oorspronkelijke voorziening.

Het bouwbeslag is origineel maar onvolledig. Waarschijnlijk was het oorspronkelijk niet beschilderd.

De vensterbanken zijn uitgevoerd in rouge royale. De uitbouw voor de radiatorkast is eveneens voorzien van een rouge royale afdekking. De plaat is waarneembaar jonger dan de schouw en het vensterblad.

Feestzaal

Algemene beschrijving

Het rococosalon is voorzien van wandschilderijen geïntegreerd in de lambrisering waardoor de ruimte een rijke uitstraling heeft. De spiegel op de schouw zorgt voor een ruimte vergrotend effect. Opvallend is het vlak gebleven middendeel van het plafond.

Vloer

De parketvloer heeft een dambord boord met mahonie biezen. Het middelveld is opgevuld met een visgraat motief. Vermoedelijk is de vloer de originele. Zo niet is de kwaliteit van het houtwerk uitstekend en is de stijl nauw aansluitend met het verwachtingspatroon. Uitstekende staat.

Schouw

De Sint Anna-marmeren schouwmantel is uitgevoerd in een eclectische stijl die eerder aanleunt bij de barok dan bij de rococo. Het is zonder meer een waardevol stuk in het interieur.

De binnenzijde van de schouw is verbouwd naar een modernere openhaard. Vermoedelijk was in deze ruimte aanvankelijk geen centrale verwarming. De haard als enige verwarmingsbron was hard nodig om de ruimte te verwarmen.

De schouwboezem is bekleed met een houten lambrisering voorzien van lijstwerk met royale aangebrachte rococo-ornamenten, spiegel en schilderij. Het geheel is bi-chroom afgewerkt. De schilderijen worden afzonderlijk besproken.

Lambrisering

Het onderste deel van de lambrisering is vervaardigd uit stijl en regelwerk met panelen of geperforeerde messingplaten. Het houtwerk is uitgevoerd in niet gepolychromeerd eikenhout. Het is waarschijnlijk dat de hoge plint niet meer origineel is. Het is een zeer goed uitgevoerde replica die rekening houdt met de noden van de vernieuwde centrale verwarming. De gaten in de messingplaat voor het bedienen van de radiator is niet zo'n gelukkige oplossing.

De hoeken van de feestzaal zijn rond uitgewerkt. De decoratieve motieven en lijstwerk zijn neo-rococo. Vier panelen zijn voorzien van schilderijen. Alle deuren zijn voorzien van supraporta's met rococomedaillons waarin schilderijen zijn aangebracht. Boven de inkomdeur stelt het schilderij het wapenschild van de familie voor. De omlijsting van de supra porta's en de ornamenten van de schouw zijn opgehoogd met goudaccenten. Dit gedeelte van de lambrisering is origineel en toont hoe de hoge plint er vroeger moet hebben uitgezien.

Alle gesculpteerde elementen zijn vervaardigd binnen het principe van thema met variaties. Ze zijn dus steeds een beetje anders of het ene ornament is het spiegelbeeld van het andere. De lijsten rond de schilderijen zijn gecanneleerd. Ornament en lijst vormen één geheel.

Plafond

Lijstwerk met rechte en ronde hoeken omkaderen het plafond en de schouw. Het is vervaardigd uit zeer zorgvuldig bi chroom stucwerk. Er is geen centrale decoratie voorzien.

De stroom toevoer naar de luchter wekt enige verbazing. Het centrale ophangpunt voor de luchter laat vermoeden dat hier ooit een petroleumlamp heeft gehangen die men moest naar beneden kunnen trekken om ze aan te steken.

Schilderijen (in de lambrisering)

De historiserende portretten zijn allen uitgevoerd met olieverf op linnen doek. Ze zijn allen uitgevoerd in één stijl en één techniek. Er kan geen twijfel over bestaan dat de werken gemaakt zijn voor hun functie in deze ruimte. Ze geven een romantisch beeld van een familiegeschiedenis of stellen historische figuren voor.

Boven de zijdeuren zijn creatieve engeltjes geschilderd. Het ene schilderij geeft de literatuur en de muziek weer en het andere schilderij de grafische kunst en de schilderkunst weer. Het centrale schilderij in de schouw sluit aan bij deze thematiek. De schilderijen zouden een lichte opfrissing en retouches kunnen verdragen.

De omlijsting van de schilderijen hebben een gouden bies.

Ramen en deuren

Ramen en deuren zijn in dezelfde kleurstelling als de boven panelen van de lambrisering.

De venstertabletten zijn in dezelfde Sint-Annamarmer als de schouw vervaardigd.

Het bouwbeslag van het schrijnwerk is grotendeels origineel. Ophanging voor gordijnen kan zijn aangepast, maar stoort niet in het geheel.

Trouwzaal

Algemene beschrijving

De lange vrij smalle zaal met erker geeft de indruk niet meer in zijn oorspronkelijke staat te verkeren ondanks de zorgvuldig afgewerkte rococo lambrisering. Het bichrome karakter van de beschildering samen met het zorgvuldig gekozen behangpapier geeft een rustige uitstraling. De veranderingen zijn stijlvol en professioneel uitgevoerd maar missen enkele details. Ondanks de verdienstelijke ingreep is het voor het geïnteresseerde oog iets te leesbaar dat we hier niet over een origineel interieur beschikken.

Er is een duidelijk verschil tussen het deel met de erker, dat nog vrij origineel aanvoelt en het achterste gedeelte van de zaal. De verbouwing van twee salons naar één zaal wordt door de sporen van een verbouwing in de kelder bevestigd.

Indien het werkelijk gaat over oorspronkelijk twee salons dan missen we in het achterste salon een schouw.

Vloer

De parketvloer is opgedeeld in twee delen met elk een andere stijl. Het gedeelte met erker heeft een centraal veld met vierkante paneeltjes telkens opgedeeld door twee diagonalen. De hoeken zijn voorzien van zwarte diamanten.

Hetzelfde motief vormt de boord van het tweede vloerdeel. De beide boorden zijn afgewerkt met zwarte biezen.

De boord in de vloer loopt dieper door in het centrale deel van de erker daardoor mogen we veronderstellen dat de erker aanvankelijk een smalle vensterbank had.

Vermoedelijk is de vloer op bitumen gelegd, een techniek die zeer gangbaar was op het einde van de 19de eeuw (de legtechniek geldt voor alle parketvloeren op het gelijkvloers).

De twee vloeren worden gescheiden door een reeks roosters die ooit functioneerden voor de oorspronkelijke warme luchtverwarming. Het zijn gerecupereerde roosters die vanuit een andere plaats in het kasteel komen. Het verwarmingsrooster tegen het terras loopt diep door onder de lambrisering. Was deze ruimte aanvankelijk niet voorzien van een lambrisering?

Schouw

De rouge royale marmeren schouwmantel is uitgevoerd in een eclectische stijl die eerder aanleunt bij de barok dan bij de rococo. Het is zonder meer een waardevol stuk in het interieur.

De binnenkant van de schouw is een gepleisterde baksteenconstructie. Op de pleister na is ze nog volledig origineel.

De schouwmantel is een houten constructie met spiegel en schilderij. De spiegel heeft een dubbellijstwerk met daartussen rococomotieven. De lijsten zijn versierd met gesculpteerde hoekornamenten. Stilistisch sluit de schouw aan bij de lambrisering. Zeer goed gemaakt en bewaard schrijnwerk.

Schilderijen (in de lambrisering)

De sterk nagedonkerde schilderijen zijn vervaardigd voor deze plaats.

Schilderijen (los van lambrisering)

Deze schilderijen horen niet bij het kasteel.

Lambrisering

Zonder onderzoek is het moeilijk om te bepalen in hoeverre de lambriseringen zijn aangepast aan de verwarming met radiatoren. Zeker is dat alle panelen tegen de buitenmuren zijn aangepast waarbij een deel van de houten panelen zijn vervangen door geperforeerde metalen platen. Bij nader toezien zijn ook de andere panelen van de lambrisering minstens bewerkt naar analogie met de panelen tegen de buitenmuren.

De aanpassingen zijn deskundig en stijlvol uitgevoerd. De integratie is geslaagd.

De lambrisering in de erker is aangepast voor de radiatoren. Daardoor zit de constructie onlogisch in elkaar.

Wanddecoratie

De rococodecoratie is verfijnd maar minder gevarieerd dan men zou mogen verwachten.

De gesculpteerde ornamenten zijn niet stijlzuiver toegepast. Dat geldt vooral in het hoek gedeelte van de trouwzaal. Ten behoeve van de rolluikkasten zijn de hoekelementen aan de kant van de deuren en de ramen verdwenen of niet toegepast.

Algemeen ontstaat de indruk dat het tweede deel van de ruimte is vervaardigd naar het voorbeeld van het salon met de erker. Opvallend is dat de hoekornamenten zijn voorzien van cannelures maar dat deze niet verder zijn toegepast op de lijsten.

Alle panelen in het bovenste deel van de lambrisering zijn behangen. Het behang is geplaatst op panelen van hout, multiplex of ander samengesteld materiaal.

Boven de twee deuren naast de schouw zijn supra porta's aangebracht met schilderij. Ze zijn bijna onleesbaar. Het zijn voorstellingen van jaagbare dieren zijnde eenden, fazanten en reeën.

Portret aan de muur

Schilderij olieverf op doek met een portret, vervaardigd in 1918, hoort niet bij het kasteel. Het roept wel de vraag op of het niet zinnig zou zijn van minstens een deel van de vroegere schilderijen aan te schaffen. Het zou aan het kasteel een grotere uitstraling geven die ook kan slaan op de erfgenamen van de familie.

Plafond

Lijstwerk met rechte en ronde hoeken omkaderen de twee plafonds en de schouw. Het is vervaardigd uit zeer zorgvuldig monochroom stucwerk. De centrale decoratie in de twee plafonds zitten niet geïntegreerd in het plafond. Vermoedelijk een later toevoeging. Het plafond heeft de ornamenten niet nodig.

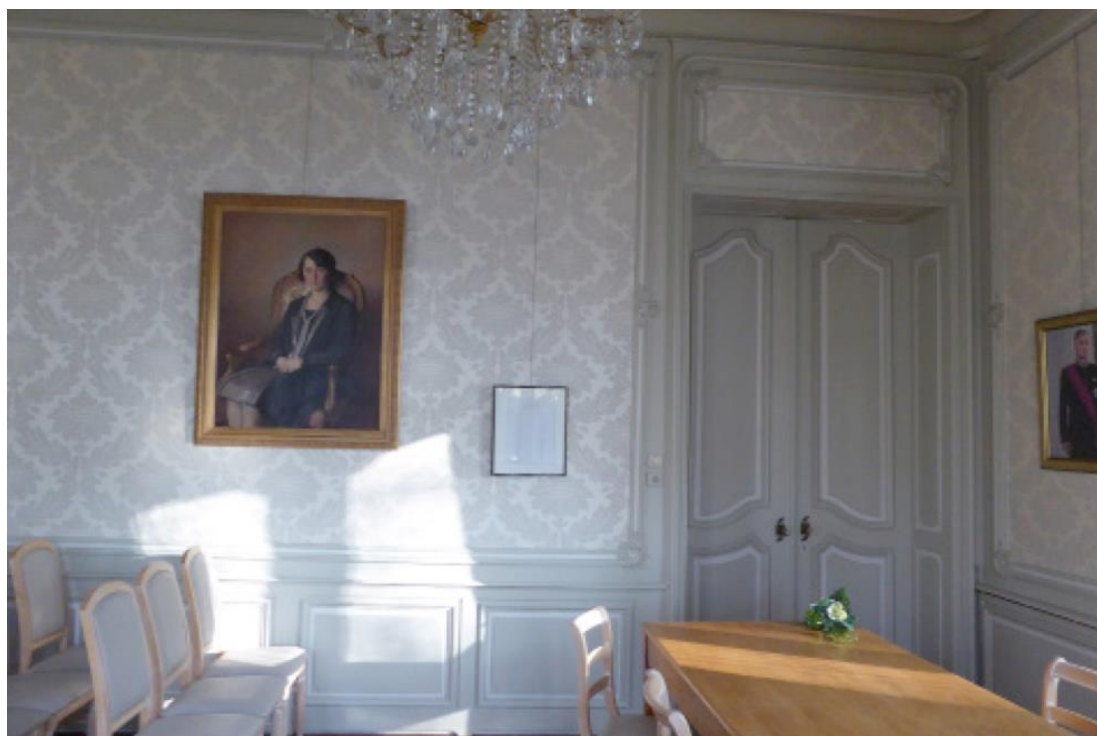
Ramen en deuren

Ramen en deuren zijn in dezelfde kleurstelling als de boven panelen van de lambriserings.

De raamlijsten zijn in de loop der tijd verdwenen om plaats te maken voor de nodige voorzieningen voor de later ingebrachte rolluiken en rolluikkasten.

De vensterbanken zijn nog in originele rouge royale uitgezonderd het centrale paneel van de erker.

Hang en sluitwerk is nog origineel en volledig op de achterdeur na. Mogelijk waren de raamkrukken oorspronkelijk niet geschilderd.

De eetzaal

Algemene beschrijving

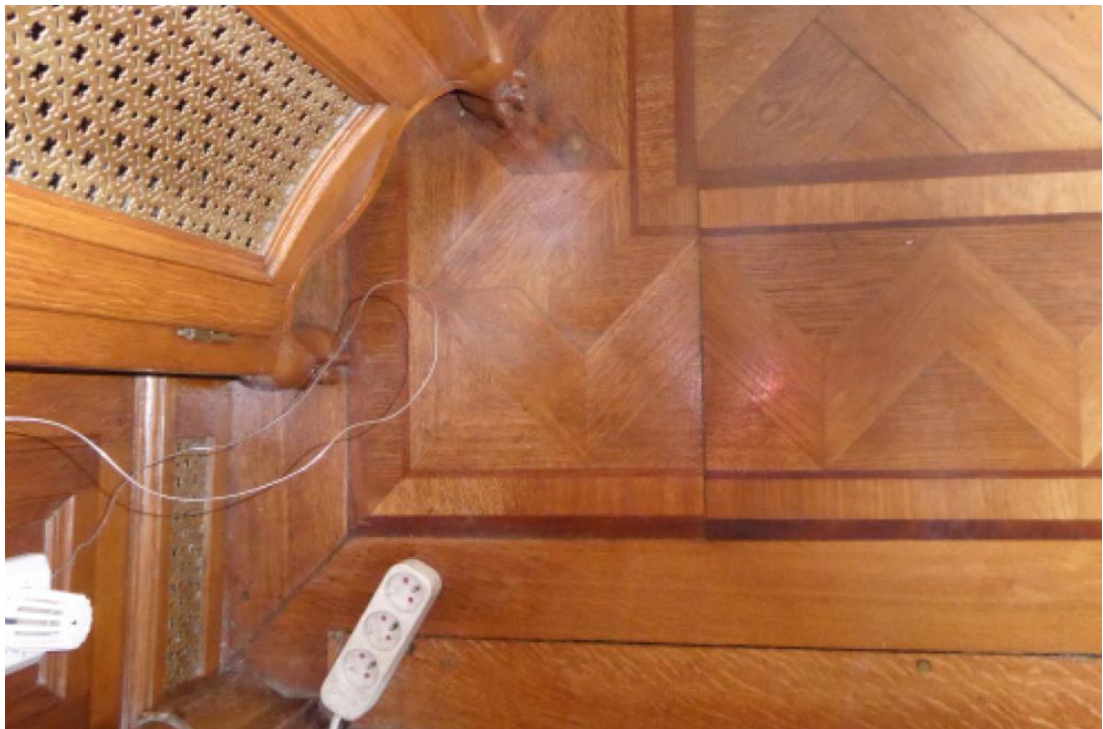
De houtwerk decoratie is deels vervaardigd uit echt eikenhout en geschilderd eikenhout. De gestucte hoeken en de eikenhouten lambrisering geven een zekere spanning. Hoewel het een van de mooiste ruimtes is van het kasteel is ze te veel verbouwd waardoor het geheel niet meer logisch in elkaar zit.

Vloer

Rijke eikenhouten parketvloer. De boord is versierd met een zaagtand-motief en mahonie biezen. Het centrale paneel is voorzien van een visgraat.

De boord is vervaardigd uit prefab-elementen wat de ruimte open laat dat er ooit roosters in de vloer aanwezig waren. Indien dat zo is dan spreken we toch over een knap staaltje vakmanschap bij de integratie.

Schouw

De schouwmantel is vervaardigd uit Sint Anna-marmer. De schouw is hermonteerd met cement.

Het centrale motief is vrij zuivere neo-rococo. De zijdecoraties zijn te eclectisch om barok te noemen.

Het interieur van de schouw is verbouwd om beter te kunnen functioneren als openhaard. De verbouwing is van hetzelfde type als in de feestzaal. De verbouwing is eerder storend.

De schouwboezem is bekleed met stucwerk waaraan aan de voorzijde een eikenhouten constructie is toegevoegd met spiegel en een lijst voor een schilderij. Het schilderij ontbreekt. Het stucwerk en het houtwerk hebben een eikenhout imitatie gekregen. De rococo-ornamenten lenen zich slecht voor dit soort beschildering.

Schilderijen (los van lambrisering)

Deze schilderijen horen niet bij het kasteel.

Lambrisering

Een groot deel van de lambrisering is vernieuwd om de voorzieningen van de verwarming met radiatoren mogelijk te maken. Toch zijn nog enkele elementen aanwezig die origineel zijn. Het betreft alle elementen met gesloten plint, ook al staan ze niet altijd meer op hun originele plaats. Een zichtbare verbouwing is de afsluiting van de deur naar de diensttrap.

De originele stukken van de lambrisering zijn te hardhandig gedecapeerd. Het is niet waarschijnlijk dat we de kleurstelling op de lambrisering zelf kunnen terugvinden.

De panelen tegen de officemuur hebben een onlogisch ritme. De plint van deze lambrisering kan origineel zijn. Waarschijnlijk werd de eetkamer en de office (bijkeuken) van uit deze zone oorspronkelijk van warmte voorzien.

De raamkant is volledig verbouwd voor de radiatoren.

De radiatorkasten zijn niet-stijlzuivere, dure constructies.

Wanddecoratie

Alleen de hoeken van de binnenmuur, kant gang, hebben hoekpanelen in stuc. De andere hoeken hebben tegen het plafond hoekornamenten. Deze elementen zijn qua vorm ongewijzigd gebleven. Waarschijnlijk hebben ze nog hun oorspronkelijke afwerkingslagen.

De wanden zullen waarschijnlijk steeds voorzien zijn geweest van behang. Het is niet waarschijnlijk dat we nog oorspronkelijk behang zullen terug vinden. De huidige fase geeft de indruk zeer grondig te zijn aangepakt. Beperkte sporen aan de zijkant van de schouw laten ons een glimp zien van wat er kan geweest zijn.

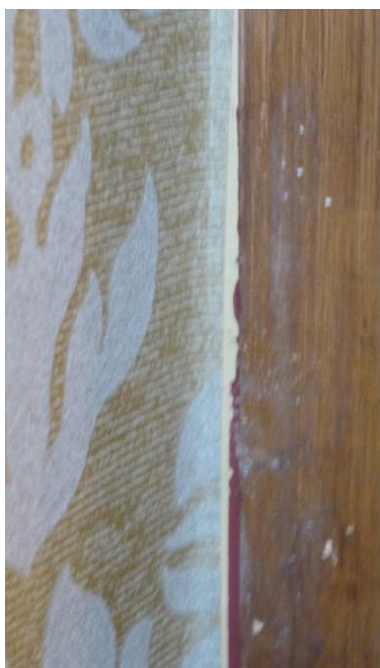
Beperkte sporen aan de zijkant van de schouw laten ons een glimp zien van wat er kan geweest zijn.

Plafond

Het lijstwerk aan de zijkant heeft ronde hoeken met hoekornament en ook de schouw is voorzien van ronde hoeken. Opvallend is het gebruik van een negatieve lijst. Het gebruik hiervan geeft het plafond optisch meer diepte. Zeer geslaagd.

Centraal is een vrij kleine rozet aangebracht. Het stucwerk van de rozet maakt integraal deel uit van het plafond.

De kleurstelling is zeer neutraal.

Ramen en deuren

Raamomlijstingen en deuren zijn in eikenhout imitatie geschilderd. De ramen zelf zijn gebeitst.

De oorspronkelijke raamlijsten zijn uitzonderlijk nog aanwezig met luikjes voor de bediening van de rolluiken. Hoe de rolluiken werden bediend, is niet meer leesbaar. Er is een duidelijk verschil in aanpak van de bediening van de rolluiken in de salons en de andere ruimten. Op het ogenblik is het moeilijk uit te maken wat het oorspronkelijke opzet is geweest.

De vensterbanken op de uitgewerkte radiatorkasten zijn niet meer origineel. Mogelijk is het centrale marmeren venstertablet nog origineel, maar werd de houten lijst vernieuwd.

Hang en sluitwerk is nog origineel en volledig op de achterdeur na. De deuren zijn voorzien van decoratieve paumelles zodat ze ver kunnen worden geopend.

Eretrap

Algemene beschrijving

Het gelijkvloers van de eretrap is de logische verderzetting van de inkomhal. De wanden zijn versierd met een ritmische opdeling van met lijsten versierde stucpanelen. Het smeedwerk van de trapleuning is zeer determinerend. Buiten de kleurstelling en recenter aangebrachte plinten met roosters is de plaats onveranderd gebleven.

Vloer

Zelfde vloer als de inkomhal. Geen verwarmingsroosters.

Trap

Eikenhouten trap, geboend of geolied, met een trede in rouge royale als aanzet. Een bijkomende eikenhouten plint laat de trapconstructie aan de muur aansluiten. De overlopen zijn in parket uitgevloerd. De vloer op het verdiep is een plankenvloer. De plint is hier geschilderd met eikimitatie.

Stijlvolle smeedijzeren leuning in neo-rococostijl. Bepaalde ornamenten (florale motieven) waren oorspronkelijk verguld.

Lambriseringen en plinten

Er is een soort lage lambrisering uitgewerkt zowel in wit geschilderd stijl en regelwerk met panelen en eikenhouten constructies. Geen van beide zijn origineel. We vermoeden een heel sobere effen plaat van 70 cm hoog als oorspronkelijk afwerking. Achter de radiator tegen het raam zien we een donkergrijze en groene afwerking onder de huidige witte laag.

Wanddecoratie

De stijlvolle paneelafwerking in stuc is vooral gebaseerd op negatief (ingewerkt) lijstwerk. De panelen zijn iets verheven ten opzichte van de omlijsting. Geen ornamenten. Geen ronde hoeken. De decoratie sluit nauw aan bij de buiten architectuur.

Op het tweede bordes is een toegang voorzien naar de voorste kamer van het eerste verdiep van de rechtervleugel.

Plafond

De vlakken tussen de zware moerbalken zijn versierd met verheven lijstwerk. De lichtere binnenste lijsten zijn afgewerkt met ronde hoeken. Het is de enige plaats waar de bouwconstructie leesbaar is.

Ramen en deuren

Het raam op het gelijkvloers is in het wit herschilderd. De andere deuren en deurlijsten, nu geschilderd in eikimitatie, zijn niet gerestaureerd waardoor de onderliggende kleur goed zichtbaar is. Waarschijnlijk zijn er maar twee afwerkingslagen. De oudste afwerking dateert van voor de radiatoren. Het schilderen van de rolluikbakken op het eerste verdiep legt onnodig veel accent op een banale constructie. Hetzelfde geldt voor het toegangsdeurtje voor het gastenverblijf op de overloop.

Deur en raambeslag origineel en volledig.

De plint op de overloop van het eerste verdiep had aanvankelijk een zwarte kleur.

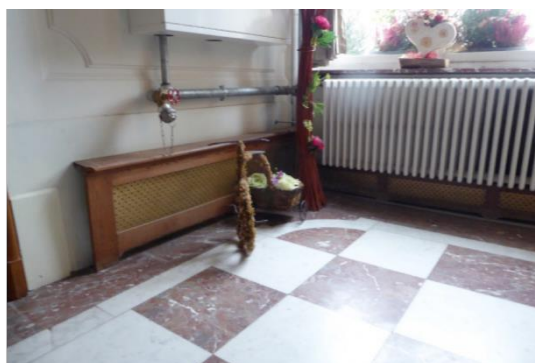
Gang onder de trap

Deze plaats is feitelijk een onderdeel van de traphal maar kent een iets andere evolutie.

Het raam is in eikenhoutimitatie geschilderd. Onder de schildering zit een grijs-blauwe (ultramarijn + omber en wit) laag.

In deze plaats is nog een originele plint aanwezig in Sint Anna-marmer.

De dubbele deur onder de trap naar de berging heeft ook een eikenhout imitatie. De deurkrukken zijn deels in porselein.

Office (bijkeuken)

Algemene beschrijving

De keukenkasten in Amerikaans grenenhout zijn een determinerende factor in deze ruimte. Daarnaast ondersteunt de afwerking het gegeven dat deze plaats een soort tussenruimte is tussen het personeel en de eigenlijke bewoners. De sfeer van de ruimte is zeer goed bewaard.

Vloer

Vanaf deze plaats zijn alle vloeren in de bediende ruimtes afgewerkt met licht gele en donker rode cementvloeren. De tegels zijn diagonaal geplaatst. De vloer is gezien zijn ouderdom buitengewoon goed bewaard. De ondergrond van de vloer is uiterst stabiel.

Schouw

Er is geen schouw voorzien wat maakt dat in deze ruimte geen gekookt eten werd klaargemaakt.

Kasten

De kasten in Amerikaans grenenhout zijn bijna ongerept bewaard gebleven. Het is een zeldzaam voorbeeld van dit soort meubelwerk. Stijl en indeling sluiten nauw aan bij sacristiemeubelen.

Vooral het gootsteen gedeelte is zonder meer frappant. Het zinkwerk van de gootsteen is grotendeels nooit vervangen geweest.

Tegen de muur van de achterinkom wordt er gespeeld met valse volumes. De kast rechts is schijnbaar opgedeeld in twee niveau maar vormt toch een geheel. De muur achter de gootsteen is bekleed met schijndeuren.

Via een marmeren plaat onder de schijndeuren waren er aansluitingen met het pompsysteem die zich achter de muur in de achterinkom bevonden.

De panelen naast de gootsteen vormen een deur die toegang geeft tot een berging achter de muur.

De kasten zijn vernist. De vernis is sterk versleten.

Het meubelbeslag is nog origineel en in zeer goede staat.

De hoogte van de kasten is doorgedacht van uit de deur.

Onder de kast tegen het salon is een stenen plint voorzien. Waarschijnlijk zit een deel van het oude verwarmingssysteem onder de kast. In het verlengde van de kast, voor de deur naar het salon is een verwarmingsrooster in de vloer aangebracht.

Plafond

Het plafond is voorzien van lijstwerk dat nauw aansluit bij de lijsten van het plafond in de statietrap. Een zware rechthoekige buitenlijst sluit aan bij de kooflijst. Een lichtere binnen lijst is voorzien van ronde hoeken.

Ramen en deuren

De deuren zijn hier voor de gelegenheid voorzien van Grenen-schildering (zeldzamer en duurder in uitvoering dan een eikschildering). Onder de schildering is zichtbaar een blauwgrijze afwerkingslaag aanwezig.

Nog altijd dezelfde handvatten zoals in de salons. Eén raam is nog voorzien van origineel beslag. De deuren zijn voorzien van paumelles om de deuren maximaal te kunnen laten open draaien.

De ramen zijn beschilderd met houtimitatie.

Bewaringstoestand

Deze plaats is uitzonderlijk goed bewaard, een grondige onderhoudsbeurt is echter noodzakelijk. Mogelijks moet er voor de nieuwe bestemming enkele technieken worden aangepast.

Achter ingang

Onderzoek moet bepalen in welke mate de bestaande interieurdecoratie blijft behouden dan wel wordt teruggebracht naar een fase die aansluit bij de restauratie van het volledige gelijkvloers.

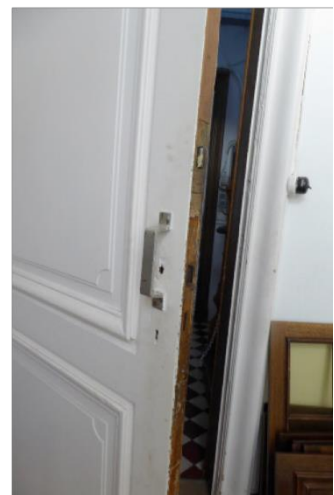
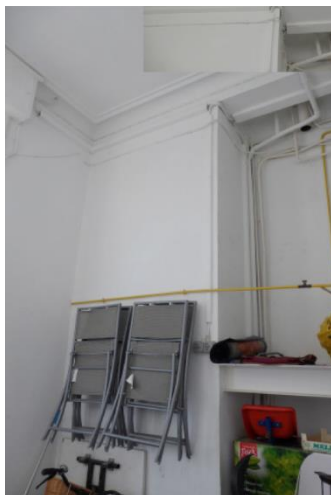
Algemene beschrijving

Sobere ruimte die dienst deed als personeelsingang en de bediening van het terras aan de achterzijde van het kasteel mogelijk maakte. Een deel van de ruimte wordt in beslag genomen door de ingemaakte kast van de dienstkeuken. Hier moet ook ooit een drinkwatervoorziening geweest zijn die gevoed werd door de centrale pomp op het tweede verdiep.

Vloer eigen aan de dienst ruimten, rood- licht geel betegeld.

Deuren

De drie deuren zijn wit geschilderd. Alleen de deur van de gang heeft een slot.

Plafond

Het plafond is voorzien van een enkele lijst naast de kooflijst.

Oorspronkelijke WC voor het personeel.

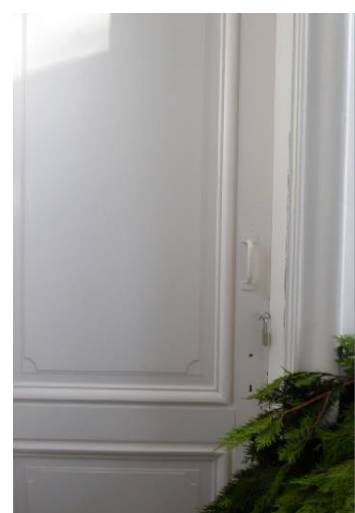
Slechts de aanwezigheid van een lacune in de oorspronkelijke vloer op het einde van de kleine plaats verraad waarvoor de plaats was bestemd. Hier heeft een "wc" gestaan in de vorm van een muurtje waarop een plank met een gat was gemonteerd.

De vloer is eigen aan alle dienstruimten.

Het plafond is verdwenen. Ernstige vochtschade in de balkconstructie. Door het verdwijnen van het plafond hebben we wel een goed zicht op de constructie van de vloer opbouw.

Raam

Het raam is origineel, maar wit geschilderd. De raampomp is vernieuwd. De zwarte vensterbank is origineel en kan waarschijnlijk als type model dienen voor de andere ruimten in deze vleugel.

Verbindingsgang - dienstgang

De gang is op ongeveer 1 m hoogte voorzien van een lijst die de hoge plint afsluit. De muren zijn voorzien van zwart marmeren plinten zoals ook in de dienstingang.

De gang is de verbinding tussen hoofdtrap, keldertrap en dienstrap met in het verlengde daarvan de dienstdoorgang naar het terras aan de achterzijde van het kasteel.

Oorspronkelijk kon men vanuit de verbindingsgang het salon bedienen.

De beschrijving van de dienstgang is bijna identiek als deze van de dienstingang. Het belangrijkste verschil is dat de meeste deuren nog hun eikenimitatie schildering hebben.

De rood/beige cementvloer wordt bij de overgang naar de andere plaatsen afgesloten met een dorpel in kalkzandsteen. Deze stenen zijn gevoelig aan slijtage. De vloer is afgeboord met een marmeren plint

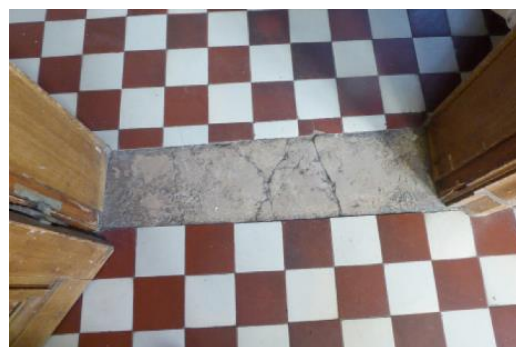
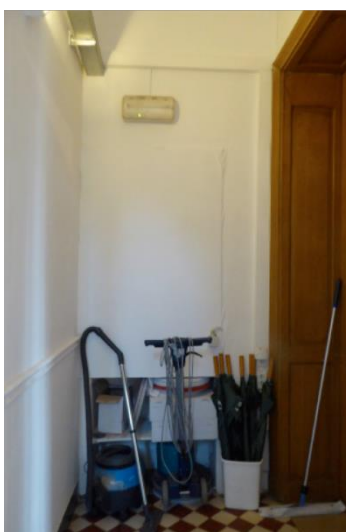
Daarboven is tot op ongeveer 1 meter hoogte een lambrisering geschilderd die wordt afgesloten op een houten lijst

In regel zijn de deuren voorzien van een eikimitatie. Helaas is de keukendeur gedecapeerd.

Hang en sluitwerk

Verschillende deuren zijn voorzien van later geplaatste opbouwsloten omdat het huidige sluitwerk niet voldoet aan de huidige behoeften. Op de meeste plaatsen is het hang- en sluitwerk nog origineel, maar sterk versleten.

Onderzoek moet bepalen in welke mate de bestaande interieurdecoratie blijft behouden dan wel wordt teruggebracht naar een fase die aansluit bij de restauratie van het volledige gelijkvloers.

Warme keuken

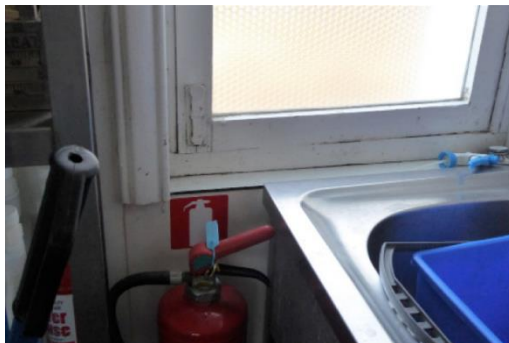
Deze ruimte was de enige ruimte in de dienstvleugel die voorzien was van een haard. Voor het overige is ze zeer sober afgewerkt.

Vloer zoals steeds bij de dienstruimten.

Deur en venster wit geschilderd. Industriële venstersluitingen van hoge kwaliteit. Origineel materiaal. Vensterbanken zijn verdwenen. De toegang naar de voorplaats van deze vleugel is ontoegankelijk gemaakt.

Plafond bekleed of herplaatst met pleisterplaten.

Onderzoek moet bepalen in welke mate de bestaande interieurdecoratie blijft behouden dan wel wordt teruggebracht naar een fase die aansluit bij de restauratie van het volledige gelijkvloers.

Sanitair of koude keuken

Waarschijnlijk ooit de afzonderlijke toegang voor het keukenpersoneel en de leveranciers. Naar verhouding sobere ruimte.

Vloeren zoals voor alle dienstruimten.

Het plafond is voorzien van een dubbele lijst naast de kooflijst. De lichtere binnenlijst is voorzien van ronde hoeken.

De buitendeur is voorzien van een raam. De onderdorpel van het raam is een hoekige constructie die niet aansluit bij andere ramen. Hoewel het Amerikaans grenenhout aansluit bij dat van de deur is het twijfelachtig of dit onderdeel origineel is.

De deur is aan de binnenzijde gedecapeerd. Dat is geen goede keuze.

De twee andere deuren in de ruimte zijn eveneens gedecapeerd. De deurkrukken zijn door goedkoop materiaal vervangen.

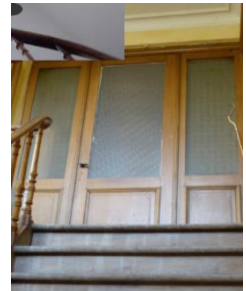
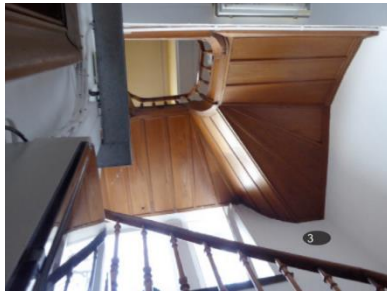
Dienst trap

De dienstrap met onder en bovenkwart is een kastankehouten constructie die zeer zorgvuldig is vervaardigd en doorloopt tot op het tweede verdiep zonder van kwaliteit in te boeten.

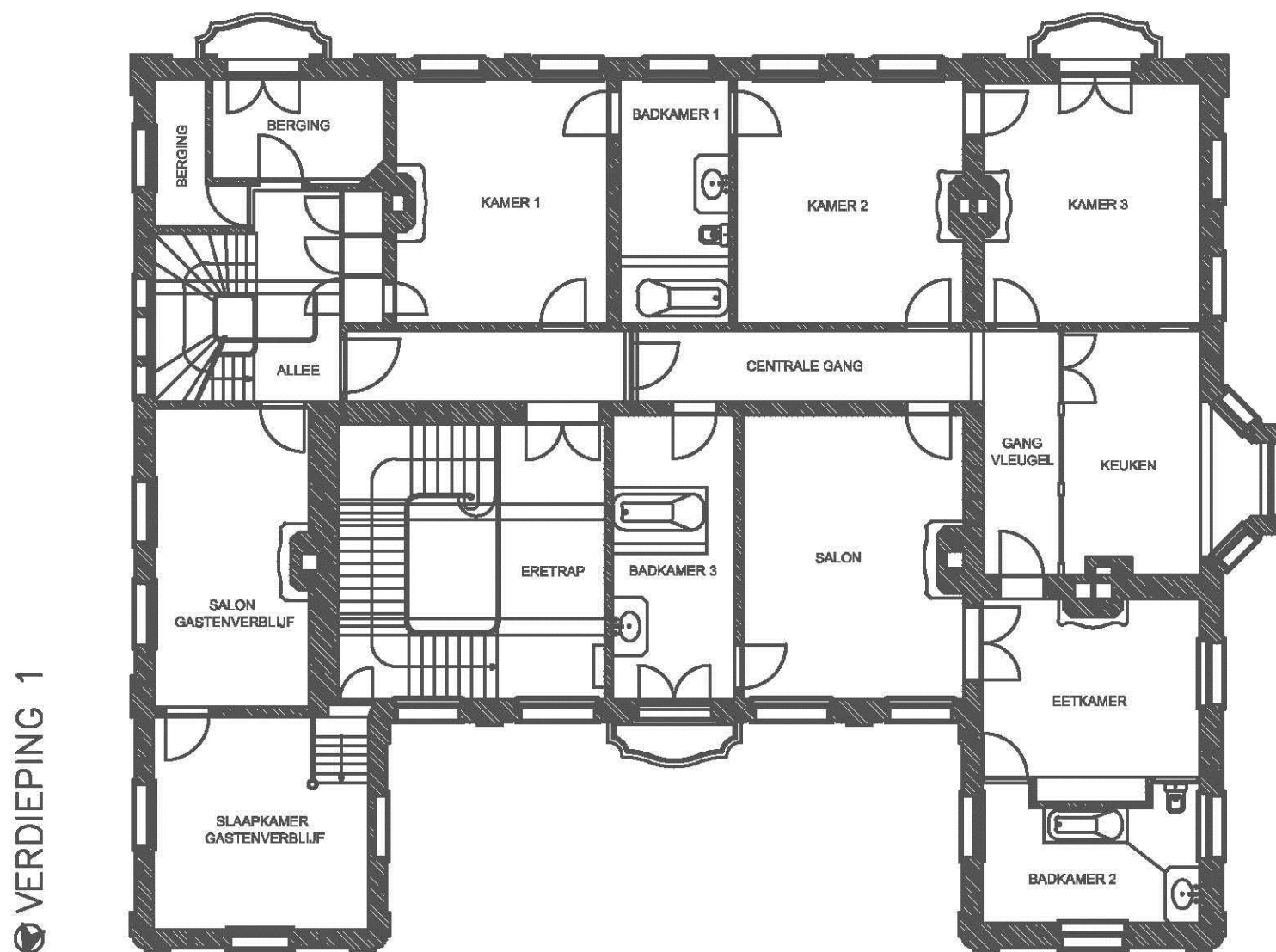
De trap is tegen de muur afgewerkt met een houten plint die met houtimitatie is beschilderd. Onder de houtschildering is een zwarte kleur zichtbaar. De muur is verder afgewerkt met een lage lambrisering bestaande uit een eikenhout-imitatie en een aansluitende trapleuning in kastankehout. Op het gelijkvloers is de ruimte onder de trap met een deur in dezelfde stijl als de trap afgewerkt.

De trap wordt op het gelijkvloers verlicht door een reeks lange smalle ramen die kunnen worden afgesloten met luiken. De ramen vormen de enige afwijking in het ritme van de ramen en deuren van de buitengevel.

De trap is verzakt, waardoor onderzoek naar stabiliteit noodzakelijk is. Onderzoek moet bepalen in welke mate de bestaande interieurdecoratie blijft behouden dan wel wordt teruggebracht naar een fase die aansluit bij de restauratie van het volledige gelijkvloers.

Het eerste verdiep

Deze verdieping is net zoals het gelijkvloers opgedeeld in een deel voor de eigenaars en een deel voor hun personeel. De eigenaars kwamen via de hoofdtrap in een centrale gang die het verdiep in de diepte in twee deelt. De gang ligt boven de eetzaal, daardoor zijn de kamers aan de achterzijde een stuk kleiner dan aan de voorzijde.

Alle ruimten, ook de badkamers zijn voorzien van plankenvloeren in dennenhout.

Alle deuren en ramen zijn monochroom geschilderd. Vermits de dienstruimten voorzien zijn van polychrome deuren mogen we verwachten dat de oorspronkelijke kleurstelling hier eveneens polychroom was.

Alle kamers van de eigenaars aan de achterzijde van het gebouw, behalve badkamer 1, zijn ongeveer vierkant qua grondplan. In totaal zijn hier drie ongeveer gelijke kamers voorzien (kamers 1, 2 en 3). Elke slaapkamer heeft toegang naar de aanpalende kamer en naar de gang.

Kamer 3, boven de rechtervleugel van het gebouw, vormt een suite met de aanpalende kamer 2. Tussen kamer 1 en kamer 2 bevindt zich nu badkamer 1 die bereikt kan worden vanuit kamer 2 en 3. Kamer 1 heeft via een kleine deur toegang tot een linnenkast die op de overloop van de diensttrap staat.

Een vierde bijna gelijke kamer (eetkamer) bevindt zich boven de feestzaal in de rechtervleugel van het gebouw. Deze kamer heeft een kleine alkoof en sluit aan bij een linnenkamer (huidige badkamer) of private sanitaire ruimte. De vier kamers zijn gelijk aangekleed. Elke kamer is voorzien van een haard met marmeren schouwmantel. De schouwmantel is stijlvol versierd met een lijst rond de stookplaats. Per kamer wordt voor de schouwen en de vensterbanken afwisselend een rode of gevlamde grijze marmer gebruikt.

De plafonds zijn gedecoreerd met een kooflijst en een dubbele lijst op het plafond. Rond de schouwen zijn de lijsten met ronde hoeken decoratief uitgewerkt. De kleine binnenste lijst is in de hoeken van een boogje voorzien.

Boven de inkomhal aansluitend bij de rechtervleugel is er opnieuw een vierkante grotere kamer (salon). De kamer is op dezelfde wijze afgewerkt als de andere kamers, zij het dat de schouwdecoratie verder is uitgewerkt. Deze kamer is voorzien van een warme luchtsysteem daterend van de ontwerpfase van het gebouw. De kamer geeft eerder de indruk ontworpen te zijn als salon. De indruk wordt versterkt door de dubbele deur naar de zijgang en de eetkamer. Enkel de deur naar de eetkamer is functioneel.

Aansluitend bij het salon is eveneens boven de inkomhal een lange grote badkamer (3) voorzien. Het bad ziet er enorm groot uit doordat het in een groot betegeld volume is ingewerkt. Dezelfde tegels lopen door als lambrisering tegen de wand. Het plafond is hier afgewerkt met een kooflijst en een enkelvoudige lijst. De badkamer is zowel toegankelijk van uit het salon als vanuit de gang. In de vloer zijn roosters aangebracht voor de warme luchtverwarming. Vanuit de badkamer kan men op het balkon dat de voorgevel siert.

Op het einde van de centrale gang is een dwarsgang voorzien die naar de eetkamer leidt. De gang wordt verlicht door een houten wand met twee grote ramen en een dubbele deur met bovenlicht. Het geëtste glas in de deuren en ramen sluit de wand mooi af. De gang is voorzien van zijn eigen kooflijst.

De deur in de houten wand geeft toegang tot een vrij smalle en lange ruimte met erker, nu gebruikt als keuken. De erker heeft zijn oorspronkelijke aankleding en vorm. De twee zijramen van de erker zijn van enkel draaiende ramen met bovenlicht, terwijl het middendeel voorzien is van een schuifraam.

Op de muren is een lambrisering aangebracht in de vorm van een geschilderd muurvlak met daarboven een houten sierlijst. Het plafond is versierd met een kooflijst met enkele lijst.

De centrale gang, de keuken en de eetkamer zijn voorzien van roosters tegen de muur. Verder onderzoek moet uitmaken of de roosters bij het oudste verwarmingssysteem horen.

Het grootste deel van het bouwbeslag is nog aanwezig. Kamer 1 en 2 hebben een andere raamsluiting. Het is niet duidelijk of het om een vernieuwing gaat of om een besparing. In de linnenkamer van de eetkamer is het raambeslag vernieuwd. Het beslag van de andere ramen sluit aan bij deze van het gelijkvloers. De deurkrukken zijn doorgaans volledig in brons uitgevoerd. De krukken van de badkamer zijn deels in porselein uitgevoerd.

De linkervleugel van het eerste verdiep heeft twee kamers, de diensttrap en een berging.

De voorste kamer (slaapkamer gastenverblijf) kan rechtstreeks worden bereikt vanuit de hoofdtrap. Via een eigen trapje komt men op de kamer uit. Er werd in deze kamer gezorgd voor enig comfort via een verwarmingssysteem zoals in de keuken van het eigenaarsappartement. Een tweede element die op een hogere functie wijst is het gebruik van de dubbele lijst naast de kooflijst. Ramen en deuren zijn voorzien van luxueus beslag.

De middenkamer van deze vleugel (salon gastenverblijf) heeft een schouw zoals voorzien op de slaapkamers van het appartement. De afwerking sluit aan bij de eerste kamer.

Zoals de rest van het verdiep zijn de vloeren afgewerkt met een dennen plankenvloer.

Opvallend voor deze kamers is de aanwezigheid van polychrome deuren en deurlijsten. Vermoedelijk gaat het hier nog om de oorspronkelijke kleurstelling.

De overloop aan de diensttrap laat zich herkennen door een grote dennenhouten kast in de stijl als de kasten van de office (bijkeuken). Een deel van de kast doet dienst als linnenkamer die toegankelijk is vanuit de derde kamer van het appartement.

Naast de trap bevindt zich het toilet. De enige op het ganse verdiep.

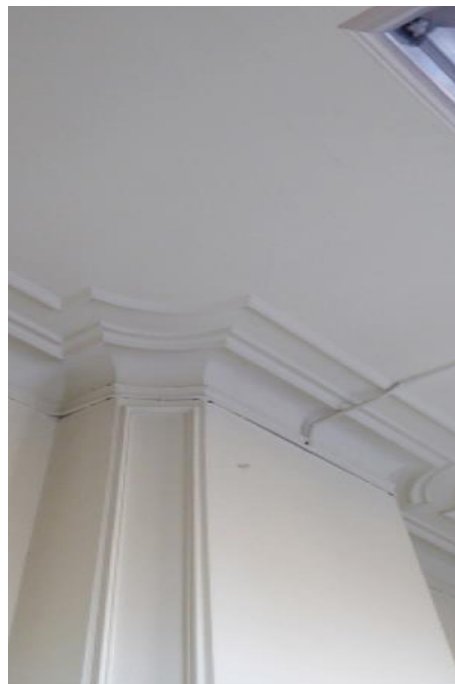
De bijkamer is eenvoudig afgewerkt.

Schadebeeld

Bij de verbouwing door de vorige eigenaar en de renovatie van de huidige eigenaar zijn bij gebrek aan kennis van het historisch interieur zware beoordelingsfouten gemaakt. Slechts een grondig vooronderzoek kan bepalen in welke mate deze fouten kunnen worden gecorrigeerd.

Salon gastenverblijf

Specifiek aan deze plaats is het rijk afgewerkt plafond en van lijstwerk voorziene schouw. De polychromie op de deur is nog een originele kleurstelling. Alle schrijnwerk is samen met hun beslag ongewijzigd gebleven.

Slaapkamer gastenverblijf

De vermoedelijke slaapkamer van het gastenverblijf heeft nu nog een luxueuze afwerking. Belangrijk is de rijke plafondafwerking met dubbele lijst.

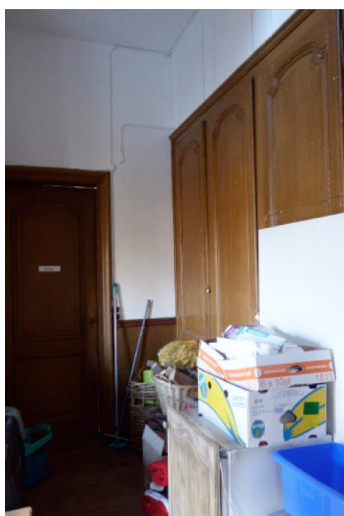
Allee

Het meest specifieke zijn de in houtimitatie geschilderde deuren. De kleur is niet origineel.

Berging

Sobere kleine kamer met enkelvoudige plafondlijst. Functie onbekend. Standaard afwerking.

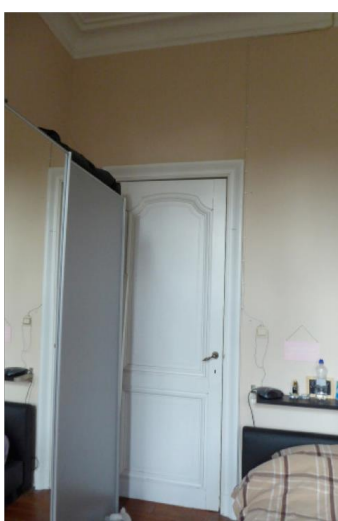
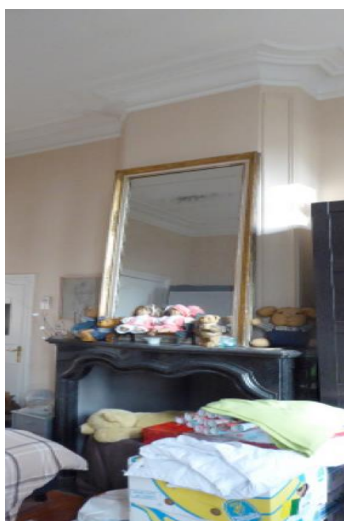
Centrale gang

De gang heeft nog zijn originele roosters van de oorspronkelijke verwarming. Standaard uitrusting.

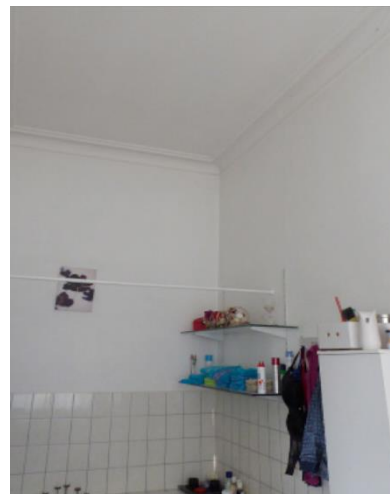
Kamer 1

Schouw versierd met lijstwerk gemaakt uit Sint-Annamarmer. Hetzelfde marmer is gebruikt voor de vensterbank. Plafond voorzien van dubbele lijst. Het kleine deurtje in de schouw geeft via de kast op de allee verbinding met de dienstrap.

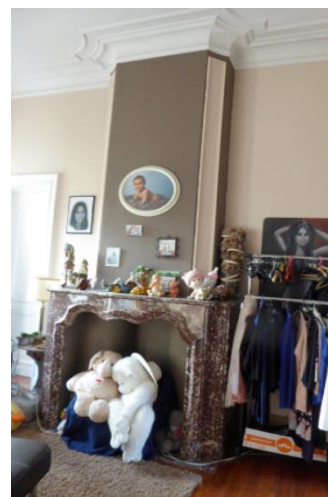
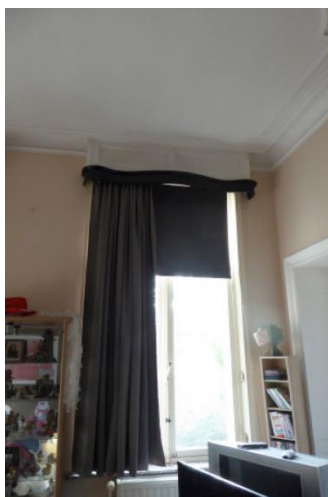
Badkamer 1

Uiterst sobere ruimte met in dezelfde stijl het beslag van raam en deur. Bouwbeslag is origineel.

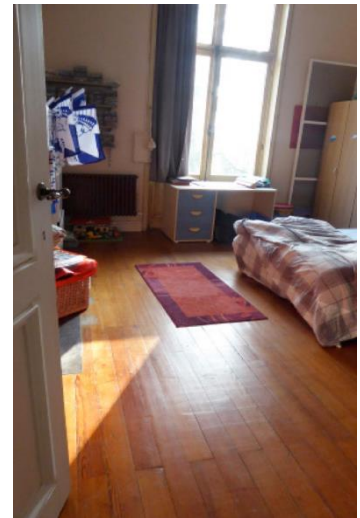
Kamer 2

Zelfde afwerking als kamer 1. De schouw en vensterbank zijn gemaakt uit Rouge Royalemarmor.

Kamer 3

Zelfde afwerking als kamer 1. Achter de kast bevindt zich in de zijgevel een blind raam. Binnen zijn er geen bouwsporen. Het raam is vermoedelijk nooit open geweest.

Gang vleugel

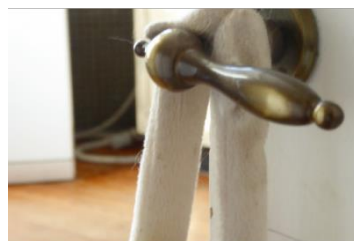
Zorgvuldig afgewerkte ruimte die door een mooi uitgewerkte houten tussenwand is afgescheiden van de bijkeuken. De gang gaf toegang tot de kamer van de ouders. De witte afwerking van het schrijnwerk is niet passend voor het interieur.

Keuken

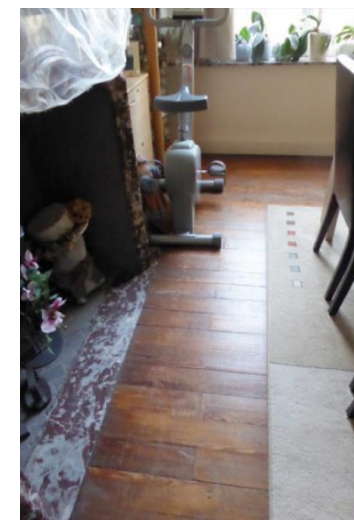
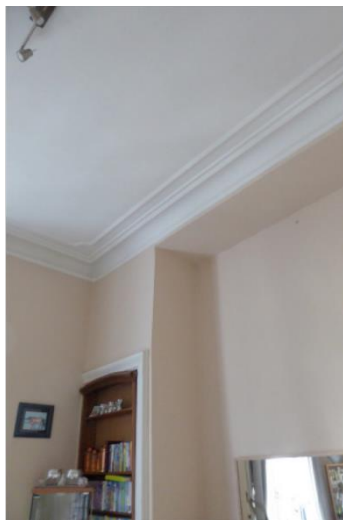
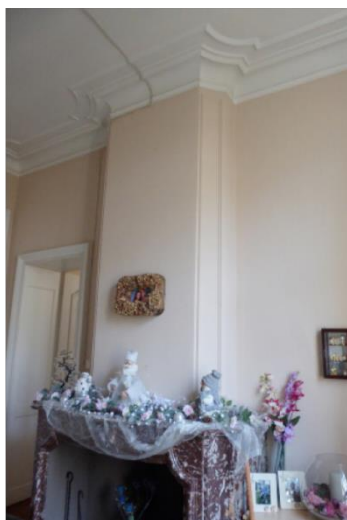
Sobere goed verwarmde dienstruimte.

De erker heeft nog zijn oorspronkelijke afwerking waardoor ze als voorbeeld kan dienen voor het herstel op het gelijkvloers. Om de oorspronkelijke werking van het lokaal te kunnen achterhalen is bijkomend onderzoek nodig.

Eetkamer

De kamer is afgewerkt zoals de andere kamers. Typisch aan de vrij kleine kamer is de alkoof. Minstens één van de deuren naast de alkoof gaf toegang tot de linnenkamer.

Badkamer 2

Sobere ruimte met naar verhouding sober raam en deurbeslag. Mogelijks is dit niet origineel.

Salon

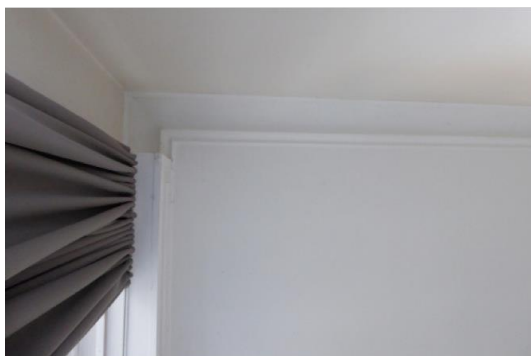
Het is de enige kamer met een schouw met een gesculpeerde decoratie naast het lijstwerk. Het plafond is voorzien van dubbele lijst. Er zijn nog heel wat elementen van de oorspronkelijke verwarming.

De dubbele deur dient vooral om de kamer een rijker aspect aan de kamer te bezorgen. Ze is slechts voor de helft functioneel.

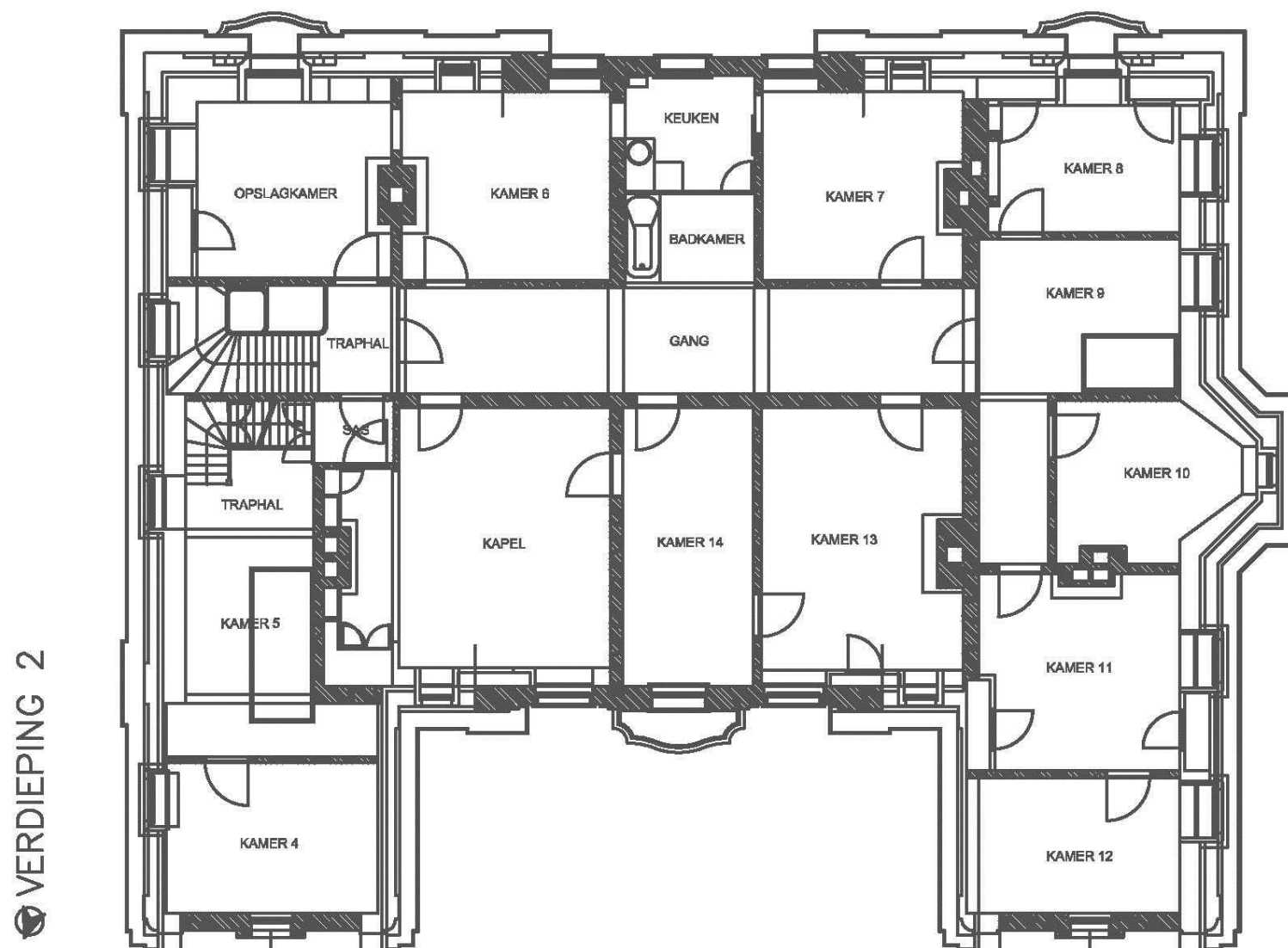

Badkamer 3

Deze kamer geeft uit op het centrale balkon van de voorgevel. De inrichting is zeer sober buiten het monumentale bad. De talrijke roosters in de vloer ondersteunen dat deze ruimte steeds dezelfde functie heeft gehad.

Tweede verdieping

Het verdiep kan enkel betreden worden via de dienstrap.

De vorm van de kamers wordt mede bepaald door het mansarde. Het mansarde dak wordt enkel in het midden van het gebouw, zowel vooraan als achteraan, gebroken door een midden risaliet van drie traveeën breed. De ramen van de risalieten zijn voorzien van rolluiken.

De schuine wanden van het mansardedak worden systematisch recht getrokken door lichte wanden. De ontstane ruime wordt gebruikt als ingemaakte kast en wordt telkens afgesloten met een deur.

Het grondplan van het tweede verdiep is gelijklopend met het eerste verdiep. Er komt wel een kamer bij boven de eretrap. Deze kamer heeft een speciale functie.

In en rond een soort alkoof links in de kamer zijn er in een Art Nouveau-stijl lijstwerk en kasten ingewerkt. Centraal in de kast is een schouwmantel met daarboven in aangepast lijstwerk een religieus schilderij.

Rechts van de schouw van de kapel is in de kast een handpomp verwerkt. Het drinkwater dat hiermee dagelijks werd opgepompt.

Een tweede reservoir voor sanitair (niet drinkbaar) water staat centraal in de rechtervleugel van het gebouw. Deze vleugel is het minst afgewerkt en is schijnbaar het minst gebruikt. Opvallend is wel de aanwezigheid van de 2de gang van het eerste verdiep in de constructie van het plafond. Het is het enige deel van het plafond in deze vleugel dat voorzien is van een kooflijst.

Het verdiep wordt dwars doorsneden door een gang. Alle kamers achter de gang zijn voorzien van schouwen. De kamers zijn ongeveer even groot als op het eerste verdiep en hebben dezelfde functie uitgezonderd de achterkamer die hier dezelfde verhoudingen heeft gekregen als de andere slaapkamers en ook voorzien is van een schouw. De kamers 13 en 14 hebben eveneens dezelfde vorm en functie zij het dat de badkamer hier functioneert als gewone kamer.

Enkel de kamers van de centraalbouw en de twee gangen zijn voorzien van kooflijsten met enkele lijst. Alle kamers zijn voorzien van een haard met marmeren schouwmantel. Ook hier wordt de kleur van het marmer per kamer alternerend gebruikt. Het zijn hetzelfde rode en grijze marmers als op het eerste verdiep. De schouwen zijn zeer sober. Het hele verdiep is voorzien van een dennenhouten plankenvloer.

Raam- en deurbeslag zijn commerciële producten van goede kwaliteit.

Een groot aantal deuren op het tweede verdiep zijn nog voorzien van hun oorspronkelijke kleurstelling. Deze van de traphal (dienstrap) zijn overschilderd met eikenhoutimitatie en een paar deuren zijn geheel of gedeeltelijk overschilderd met een recente kleurstelling.

Op een aantal plaatsen is er nog origineel behangpapier aanwezig zodat het totaalbeeld kan gereconstrueerd worden.

Over het algemeen is deze verdieping sterk onderkomen en is een grondige renovatie op basis van bijkomend onderzoek noodzakelijk.

Het pleisterwerk van bepaalde plafonds en raamnissen is door insijpeling sterk beschadigd.

Enkele planken van de plankenvloer aan de ingang van de kapel en in de kapel zelf zijn verwijderd. Daardoor is er plaatselijk zicht op de dragende balkenconstructie. De bewaringstoestand in die zones is uitstekend. Het is niet uit te sluiten dat in de zones waar vocht is ingesijpeld ook de balken kunnen aangetast zijn door schimmel. Bijkomend onderzoek is hier aangewezen.

Schadebeeld

Bij de verbouwing door de vorige eigenaar en de renovatie van de huidige eigenaar zijn bij gebrek aan kennis van het historisch interieur zware beoordelingsfouten gemaakt. Slechts een grondig vooronderzoek kan bepalen in welke mate deze fouten kunnen worden gecorrigeerd.

Kamer 4

Specifiek raam voor het medaillon van het fronton.

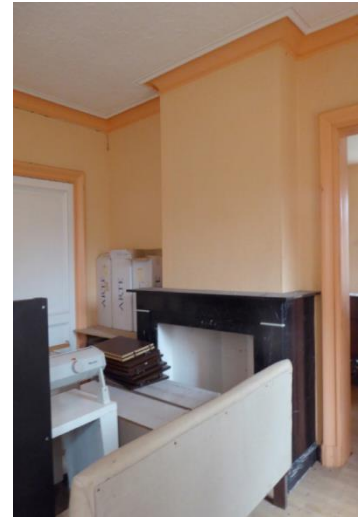
Kamer 5

De kamer is voorzien van een groot opslagvat voor het drinkwater. Doordat de kamer zijn belang heeft verloren is de kleurstelling bewaard.

Opslagkamer

In tegenstelling met de voorkant is deze ruimte opnieuw ingericht geweest maar buiten de kleurstelling is niets gewijzigd.

Kamers 6 en 7

Standaardkamers waar één deur niet volledig overschilderd is geweest. Het beeld is typisch voor alle kamers.

De gangen

De twee gangen van het eerste verdiep worden op het tweede verdiep hernomen. Opvallend is het lijstwerk boven de westvleugel die de gang van het eerste verdiep weergeeft zonder dat er ooit een tussenwand is gemaakt.

De kast in de hoofdgang is nog origineel, maar mist zijn deuren.

Kamer 11 en 12

Deze kamers zijn de enige die niet voorzien zijn van lijstwerk. Ze zijn volledig afgewerkt in de originele kleurstelling.

Kamer 13 en 14

Kamer 13 (grote kamer): de muren hebben nog hun oude afwerkingslagen. Detailfoto toont het behangpapier onder de laatste witte verflaag.

Kamer 14 (kleine kamer): boven badkamer 3 van het eerste verdiep.

Kapel

De kamer boven de eretrap heeft een alkoof-vormige uitsprong in de oostelijke zijvleugel. De alkoof is centraal voorzien van een schouw in Sint-Annamarmer waarop in drieluikvorm een religieus schilderij is aangebracht. Het schilderij verleent de naam aan deze ruimte.

Naast de schouw zijn ingemaakte meubelen voorzien in vrij sober stijl- en regelwerk met niet versierde panelen. De boekenrekken die aanleunen bij de schouw zijn met een art-nouveauversiering opgesmukt. Een gelijkaardige versiering is ook op de boog van de alkoof aangebracht.

Het meubilair is vervaardigd uit eikenhout. Het is naast het meubilair van de office (bijkeuken) het enige meubilair dat bewaard is gebleven. Vernis afname en hervernisning noodzakelijk.

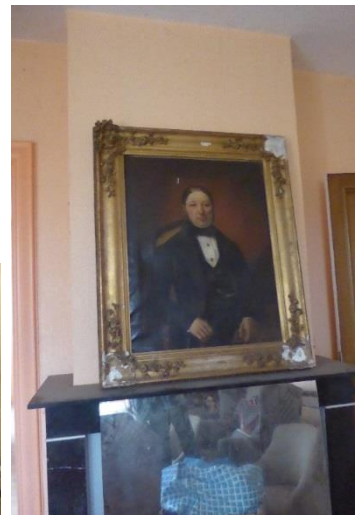
In de linkse kast links van de schouw is een pomp voorzien. De pomp werd elke dag bediend om de kuip in het aanpalend vertrek te vullen en zo te voorzien in drinkwater.

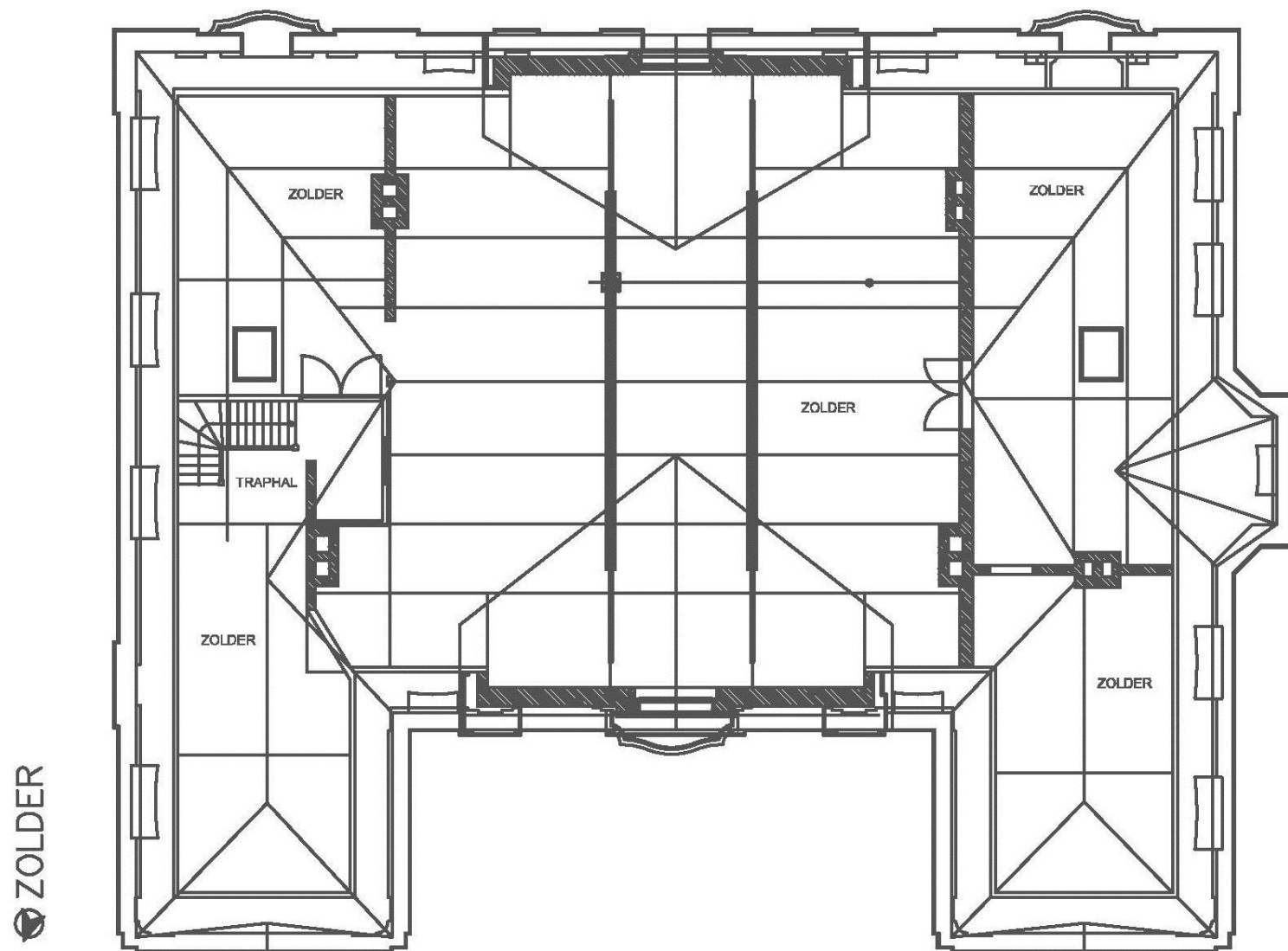
Schilderijen

Twee schilderijen van 1847 geven de eigenaars weer uit die periode. Het zijn vermoedelijk Jozef-Sebastiaan Delafaille d'Assenede en zijn vrouw. Zowel de lijst en het spanraam zijn authentiek. Het is aangewezen de schilderijen terug in het interieur op te nemen.

Zowel de schilderijen als de lijsten zijn beschadigd. De spanramen drukken door. De spanning van de schilderijen is weg. Ze moeten opnieuw opgespannen worden. Een bedoeiking is niet noodzakelijk. De vernis is verbruind en vervuild, er zijn kleine lacunes. De schilderijen zijn historisch waardevol binnen de context van het kasteel.

Zolder

De dakconstructie bestaat in het middendeel uit twee spanten die in het midden uit een Y-vormige constructie bestaan die steunen op de centrale dwarsmuur van het gebouw.

De Y-constructie zorgt op zijn beurt voor de opvang van de buitenste spantbenen.

Het middendeel en de zijvleugels zijn gescheiden door een muur. De muur draagt in het achterste gedeelte van het middendeel een ijzeren I-profiel. Ter hoogte van de hanebalken is het I-profiel omklemd met beugels die ook de hanebalken omklemmen. Aan de beugels zijn draagstangen vastgemaakt die dienen om de muur van de gangen op het eerste en tweede verdiep mee te ondersteunen. Blijkbaar is deze constructie noodzakelijk omdat in het plafond van de eetkamer op het gelijkvloers te weinig ruimte is om daar de volledige opvang te realiseren.

Door het hoger opgetrokken middendeel van het risaliet van de gevels vertrekken de kepers niet vanaf het vloerniveau. Daardoor zijn de twee gordingen die op elke kant van de spanten liggen een overbodige constructie.

Twee spantconstructies op de zijkant van het centrale gedeelte van het gebouw vangen twee spantbenen op die naar de hoeken van de zijvleugels lopen. Voor de verbindingen zijn halve lasverbindingen en pen- en gatverbindingen voor de Y-constructie gebruikt. De verbindingen zijn verzekerd door bouten. Enkel gordingen vangen de kepers op. De volledige dakconstructie is bekleed met een dennenhouten beschot voor het dragen van de leien.

De volledige zolder is voorzien van een dennenhouten plankenvloer.

Dit gedeelte van het dak is in goede conditie. Verspreid zijn er sporen van aantasting door houtborende kevers en vroegere rotting merkbaar, maar deze hebben geen noemenswaardige invloed op de stabiliteit. Het betreft vroegere aantastingen door huisboktor in de westvleugel en verspreid licht actieve aantasting door kleine klopkever.

Op het gedeelte van de rechternvleugel staat een depot van afgedankte deuren, schouwen en een deel van de roosters van de vroegere luchtverwarming. Hiervan zal later een zorgvuldige inventaris moeten gemaakt worden.

Binnen het trappenhuis is ook op de zolder een pompconstructie aangebracht. Gezien de zorgvuldige constructie en decoratieve aanpak mag men aannemen dat dit de oudste pompconstructie is en deze op het tweede verdiep later werd aangebracht.

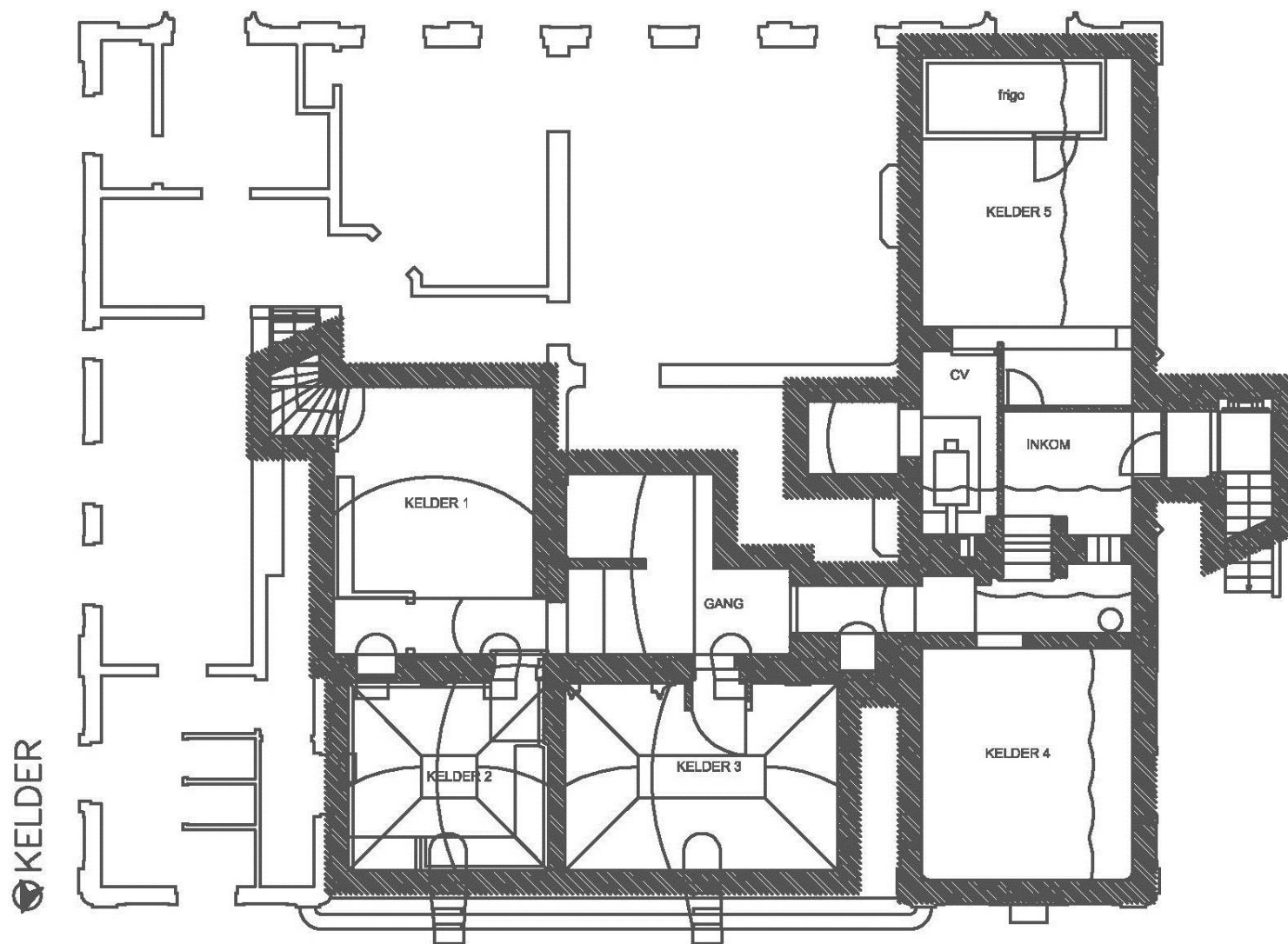
De ramen van de médaillons in de frontons zijn nog origineel en goed bewaard.

Gedeelte zolder boven westvleugel en pomp naast toegangstrap

Kelder

De kelder heeft twee toegangen. Deze in het kasteel is vervaardigd uit blauwe hardsteen en is zeer zorgvuldig geconstrueerd. Het is een trap met onderkwartier, waarvan het onderste draaiend gedeelte toegang verschaft in een kelder die onder de eretrap ligt.

Een tweede trap is een buitentrap. Vermits het maaiveld een stuk lager licht dan het gelijkvloers is het een korte rechte trap. De trap geeft toegang aan een verbouwde ruimte die onder het salon met erker ligt. Inkomdeur en inrichting aan de onderzijde van de trap is aangepast aan recentere behoeften. Het is een weinig esthetische oefening.

De kelder strekt zich heden ten dage uit van onder het terras aan de voorkant van het gebouw tot aan de dwarsmuur van de middenvleugel. Het gedeelte onder de linkervleugel is niet te betreden.

De verbouwing van de twee achterste salons van de rechtervleugel is ook in de kelder zichtbaar. Er is een muur verwijderd en vervangen door ijzeren I-profielen.

De meeste muren van de kelder zijn betegeld. Ook een groot deel van de vloeren zijn keramisch betegeld. De betegeling is van recentere datum. Daar staat tegenover dat het buiten schrijnwerk met beslag nog origineel en goed bewaard is.

De huidige stookinstallatie sluit aan op het vroegere rookkanaal via een nieuwe constructie die in een oude doorgang is aangebracht. Vermoedelijk is de oudere verwarmingsinstallatie die waarschijnlijk onder de eetplaats staat op het ogenblik onbereikbaar.

De onbereikbaarheid van een groot deel van de ruimtes onder het kasteel is merkwaardig omdat zij belangrijke delen bevatten van het oorspronkelijke verwarmingssysteem en de sanitaire voorzieningen zoals een waterput en beerputten. Het is belangrijk om te weten welke invloed deze voorzieningen op termijn kunnen hebben op de bewaring van de onderbouw van het kasteel. Een bijkomend onderzoek is noodzakelijk.

De kelders onder het terras zijn ook op het plafond betegeld. Dat belet niet dat het vocht doordringt tot in de voegen van de betegeling en daar lange stalactieten laat uitkristalliseren. De afdekking van het terras zal moeten nagezien worden zodat op een duurzame wijze de kelders terug kunnen ingericht worden. Dat betekent dat het terras integraal zal moeten gedemonteerd worden en zal moeten afgedicht worden als een plat dak.

3.1.2 Erfgoedelement 2 - Hovenierswoning en paardenstallen

3.1.2.1 Extérieur

Dit gebouw leunt het dichtst aan bij de ontstaansfase van de 18de eeuwse voorloper van het huidige kasteel. De evolutie van dit gebouw in relatie met de moestuin en de duiventoren moet verder worden onderzocht. Verder historisch en materiaal-technisch onderzoek zijn voor het volledige gebouw noodzakelijk. De hierna opgesomde gegevens dienen enkel als aanzet voor toekomstig onderzoek.

De voorgevel van het lagere deel van het gebouw vertoont duidelijke bouwsporen. In de gevel zitten twee bogen en twee hoge zijdeuren, één uiterst link en één uiterst rechts.

De renaissance ramen zijn een latere inbreng, vermoedelijk van 1892. Het is niet uitgesloten dat de bogen reeds een stuk vroeger zijn ingevuld omdat minstens een deel van de zijkanten van de ramen uit de gevel zijn gekapt.

De functie van het gebouw is duidelijk gewijzigd. Alleen een grondig bouwsporenonderzoek kan hier misschien duidelijkheid brengen.

Alle ramen van dit gedeelte zijn vernieuwd op de bovenlichten van het tweede venster na. Het zijn de enige bovenlichten die op hun plaats zitten.

Het is opvallend dat het voorgedeelte van de laagbouw 6 traveeën heeft terwijl de achterkant opgedeeld is in 5 traveeën.

Het linkse gedeelte, de stalling, schijnt wel homogeen te zijn maar de baksteenlagen sluiten niet aan bij de laagbouw. De twee bouwdelen zijn dus niet gelijktijdig opgetrokken.

De deur naar de stalling verhindert dat de verbouwing van een raam zichtbaar is. Op de foto hieronder is het raam met een pijl aangeduid. Vage sporen laten vermoeden dat de gevel in vier traveeën met ramen en in het midden links met een poort waren ingedeeld.

De deuren en ramen van de stalling zijn van de late 19de eeuw. Zij moeten onderzocht worden op hun oorspronkelijke kleurstelling.

De blauwe pijl op de linkse foto duidt een vroeger raam aan.

Het bovenlicht van de oude keuken zou origineel kunnen zijn. Het naar voor geplaatste glas sluit aan bij het verwachtingspatroon van een historisch raam.

De achtergevel van de laagbouw is wegens de onstabiele ondergrond op ontlastingsbogen gebouwd. Er zijn vermoedelijk 5 ontlastingsbogen, voor elke travee één.

De beschadigingen in de afwerkingslaag van de muur doen vermoeden dat er opstijgend vocht is. Het is niet onwaarschijnlijk dat het ontleisteren van het interieur een reactie is hierop.

Aanvankelijk waren er 4 ramen, aan elke kant van de midden deur twee. Op de zijkant van de ramen zijn telkens drie duimen aanwezig. Het zijn de scharnierpunten van de vroegere luiken.

Het vaag zichtbare invulmetselwerk boven de deur op oude foto's en de aanwezigheid van duimen toont aan dat de verhoging van het raamdeur op historische gronden steunt. Er kan worden aangetoond dat de oorspronkelijke deur of raam tot het grondniveau reikte.

Het nu afgebroken afdakje voor de deur is een houtenconstructie met Eterniet leien. Het dakje steunde op drie gemetselde zuilen. Vermoedelijk is het een constructie uit het interbellum.

De stijl van de ramen met zijn kleine glasopdeling verwijst naar de 18de eeuw of vroeger.

Het gebouw is zeker niet opgetrokken als hovenierswoning. De gevel opdeling wijst op een luxueus gebruik. Misschien was het gebouw een orangerie, maar meer waarschijnlijk was het een gastenverblijf voor de adellijke eigenaars die voor 1770 niet over een kasteel beschikten. De oorspronkelijk 5 grote vensters moeten veel licht hebben binnen gebracht.

De aanwezigheid van een schouw op het dak is van latere datum wat laat vermoeden dat het achterste gedeelte van het gebouw geen permanente bewoning kende hoewel luxueus ingericht.

De huidige schouw op de voorbouw is nieuw, maar staat op de plaats waar er vroeger ook één stond.

De metalen constructie voor het afdak boven het terras sluit stilistisch aan bij de bouwphase van het kasteel in 1892. Alle gekende foto's geven deze constructie weer. Bijkomend onderzoek is nodig om met zekerheid het al dan niet bestaan van ramen op de verdieping te duiden.

Onzuiverheden in het metselwerk van de achtergevel laten belangrijke herstellingen of toch verbouwingen vermoeden. Geen enkel spoor is voldoende duidelijk om conclusies te trekken. Het is niet uitgesloten dat er in de achtergevel ijzeren strekkers zijn ingewerkt om het scheuren van het gebouw te vermijden.

Er zijn geen bouwsporen ontdekt buiten het dichten van de bogen in de zijgevel. De scharnierduimen aan elke zijde van de bogen geven aan dat hier ooit poorten zijn geweest.

Stilistisch sluiten de ramen van het eerste verdiep aan op de ramen van de achtergevel van de laagbouw en het verdwenen raam van de voorgevel. Ze zijn echter net als alle andere ramen recent volledig vernieuwd waardoor alle gegevens over het sluitwerk en originele opbouw van de ramen verloren is.

De westgevel van de laagbouw is volledig doorbroken voor een vierdelige deur. Het is niet duidelijk of de opening in deze muur een historische basis heeft.

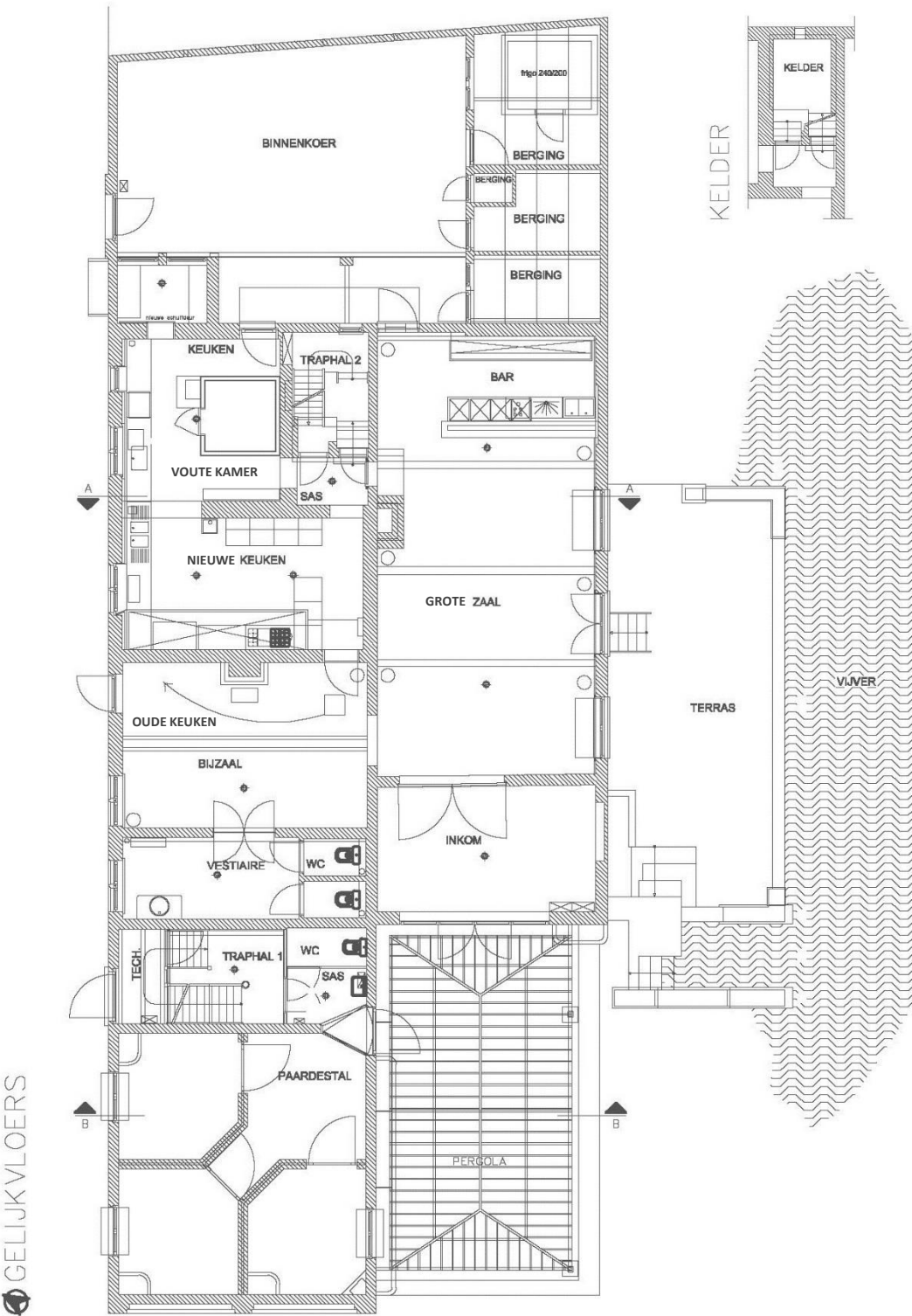
De deur en de ramen van de stallen en de ijzeren constructie van het afdak moeten materiaal-technisch onderzocht worden. De ramen op de verdiepingen zijn allen recent vernieuwd.

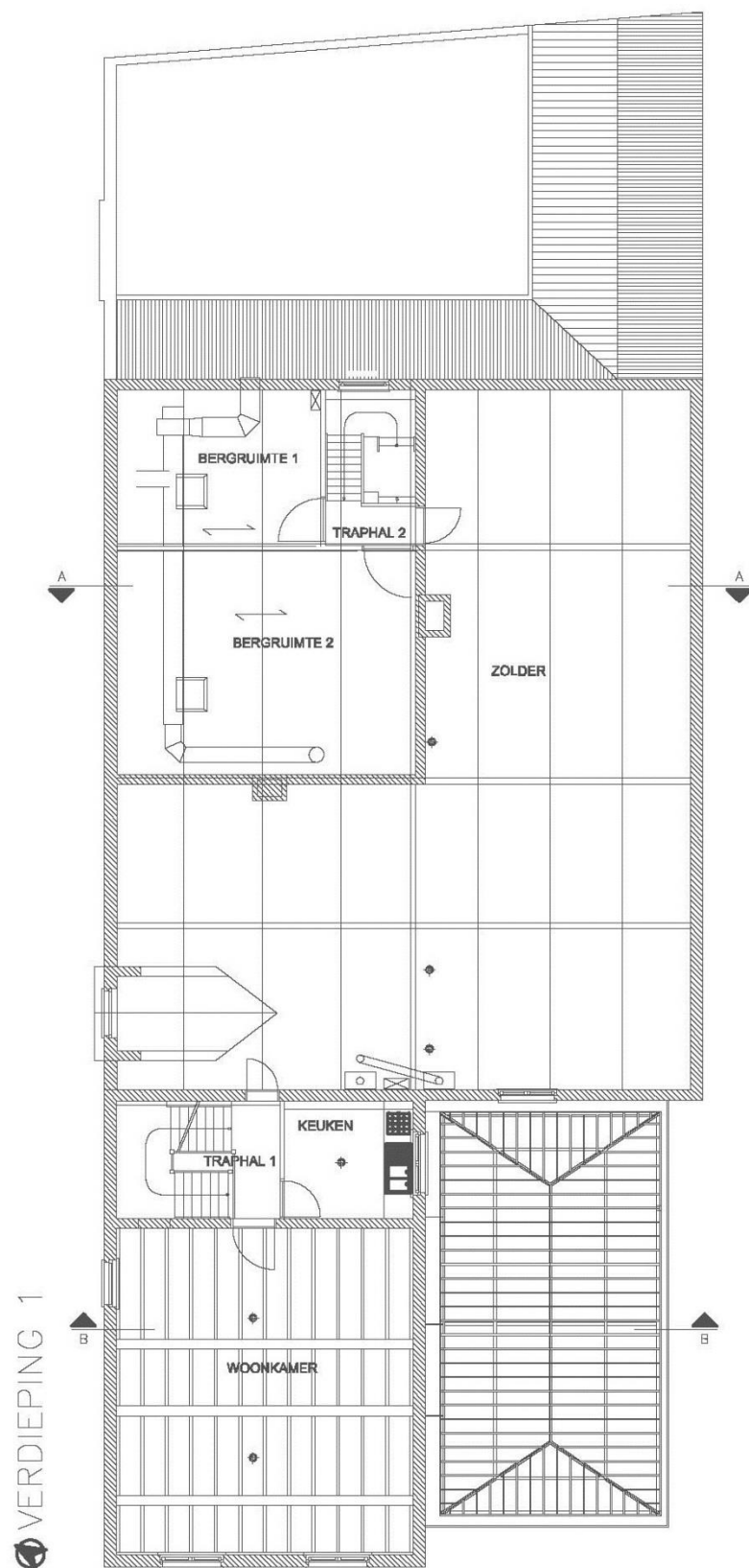
Een bouwspoor in de westelijke gevel getuigt van een aanvankelijk kleiner gebouw. De typische vertande opbouw van de schuine vlakken laat vermoeden dat dit bouwgedeelte 17de eeuws is. De datering wordt bevestigd door het baksteen formaat.

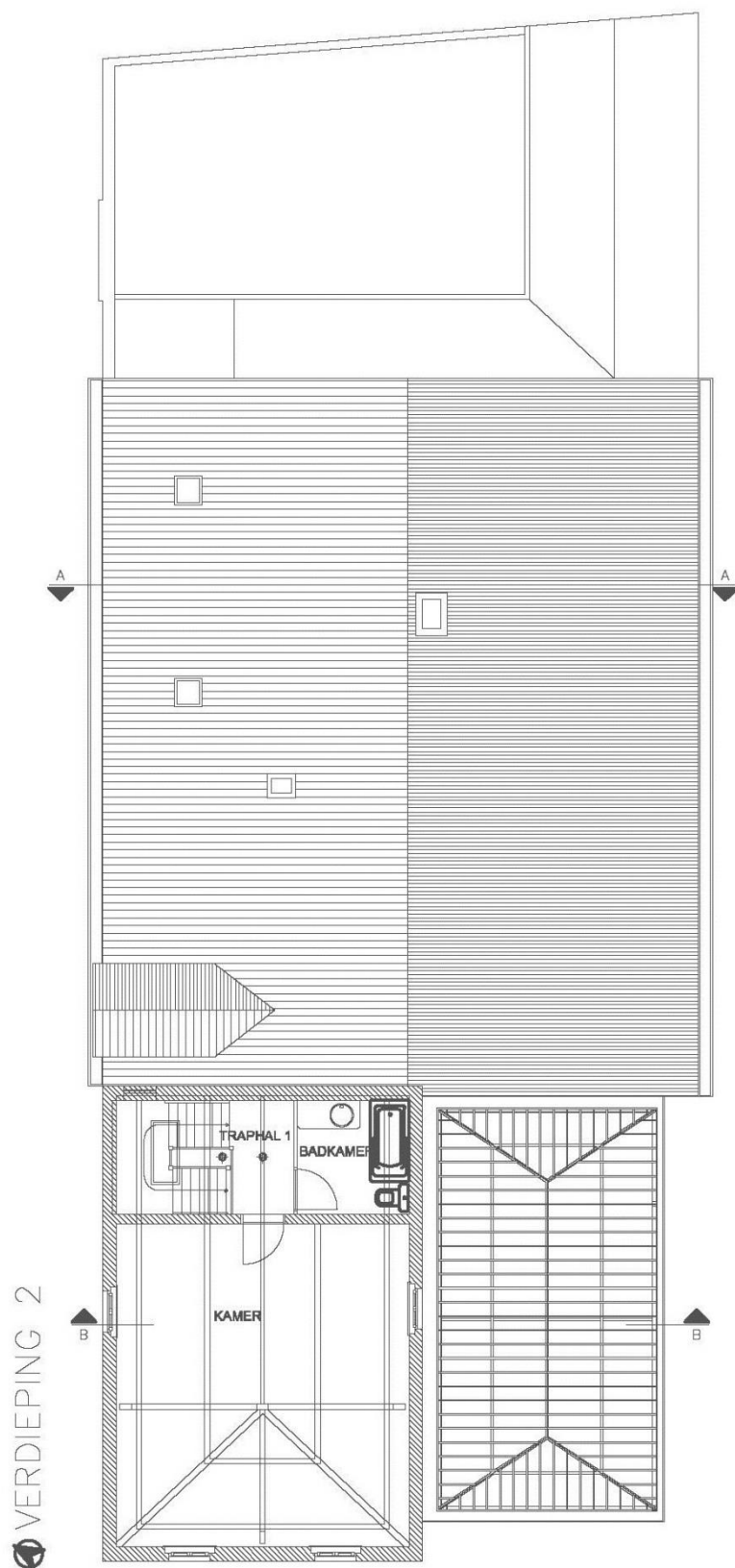
Het kleine koertje aan de westzijde is toegankelijk langs een mooi poortje. Het baksteenformaat dateert het poortje in 1892. In de muur naast het poortje is in westelijke richting nog een bouwnaad merkbaar. Onmogelijk om deze te duiden.

3.1.2.2 Interieur

De laagbouw is in de diepte in twee delen opgedeeld door een dwarsmuur die aansluit op de bouwnaad van de westgevel.

Schadebeeld

Onderzoek moet bepalen in welke mate de bestaande interieurdecoratie blijft behouden, dan wel wordt teruggebracht naar een fase die aansluit bij de restauratie.

Vroege 18de eeuw

Het voorste gedeelte, de noordkant, is opgedeeld in vier ruimten waarvan de middelste twee groter zijn dan de anderen. De meest westelijke grote ruimte had vroeger een schouw en had mogelijk een keukenfunctie omdat hier de toegangsdeur is. De schouw is vernieuwd en verkleind.

De voutekamer

De eerste kamer is een voutekamer met zowel in de voor- als in de zijgevel oudere ramen. Een eenvoudige 19de eeuwse bordestrap in bak- en natuursteen leidt naar de opkamer eerste verdieping en de zolder. Het meest opvallende aan de voutekamer is de stenen vloer wat wijst op een gewelf onder de vloer. De kamer wordt ook betreden via een stenen trap. Van op de voute kamer vertrekt er een kleine bordestrap naar een kamer op de zolder en de zolder. De eenvoudige trap naar de eerste verdieping/zolder dateert waarschijnlijk van 1892. Al het schrijnwerk van de voutekamer moet onderzocht worden.

De twee keukens

De twee grootste kamers hebben in het midden van het plafond een moerbalk die van de voorgevel naar de tussenmuur loopt. De moerbalk in de "keuken" is niet bekleed. De vlakken naast de moerbalken zijn bekleed met pleisterplaten. Deze kant van het gebouw is te veel verbouwd en vertimert om een duidelijk historisch beeld te kunnen opbouwen zonder diepgaand onderzoek. Zo is er onder meer in de muur tussen de derde en vierde plaats nog een houten lenteel in de muur aanwezig.

De restaurantkeuken is door zijn hedendaagse aankleding en installaties niet te interpreteren.

Trap voutekamer

Trap zolder

Muurlenteel tussen keuken en 4de plaats

Bouwfase midden 18de eeuw

Grote zaal

Wanneer men naar het tweede gedeelte, de zuidkant, van het gebouw gaat komt men in een grote zaal. Recht tegenover de middendeur in de achtergevel is het invulmetselwerk te zien van een vroegere doorgang in de dwarsmuur. (foto onder zwart kader)

De bouwsporen in het plafond en de tussen- en achtermuur tonen aan dat de zaal oorspronkelijk in twee gedeelte was. De muur stond oostelijk van de achterdeur (foto onder blauw kader).

In de oostelijke ruimte was waarschijnlijk een haard voorzien. Verkleuringen in de tussenmuur laten dat vermoeden.

In de twee tussen moerbalken die telkens in het midden van een kamer moeten gelegen hebben zijn de sporen te zien voor kinderbalken die gelijk lagen met de onderkant van de moerbalken. De kamers waren dus voorzien van vlakke plafonds.

De meest westelijke travee van de achterbouw is afgesloten met een muur met poort. De poort is hier een zeer vreemde constructie. De muur zelf is een latere inbreng wat te zien is aan de vernaaing in de tussen en achtermuur. De ramen zitten zeer hoog ten opzichte van het plafond. Daardoor heeft men een nis per raam moeten uitsparen in het moderne plafond. Deze oplossing was vroeger nog meer noodzakelijk, maar voor de 18de eeuw niet ongewoon.

In de achtermuur zijn in de eerste en vijfde travee het invulmetselwerk van de oorspronkelijke ramen te zien. In het eerste raam is er ook nog de middenstijl van een gemetselde kruisconstructie te zien. Hierdoor zou dit gedeelte van het gebouw ouder kunnen gedateerd worden. We mogen ervan uitgaan dat de volledige laagbouw reeds bestond in zijn huidige vorm voor de aanmaak van de eerste gekende plannen van de site.

In het middendeel van de oostgevel is nog een grote invulling te zien in het metselwerk. De deur naar de binnenkoer zit in dit gedeelte. Het is niet mogelijk de historische context te lezen.

Laagbouw algemeen

Buiten de hedendaagse keuken is alles ontleisterd, waardoor er geen informatie is over afwerkingslagen. Er is niets overgebleven van het oorspronkelijk schrijnwerk, waarschijnlijk vernieuwd in 1892 en kort geleden opnieuw vervangen. Volgens de afwerkingslagen van op de tussenmuur naar de stalling werd via de dakkapel een kamer verlicht. De grote deur naar het overdekte terras toe is recent vernieuwd.

De cementtegels vloeren zullen niet ouder zijn dan 1892.

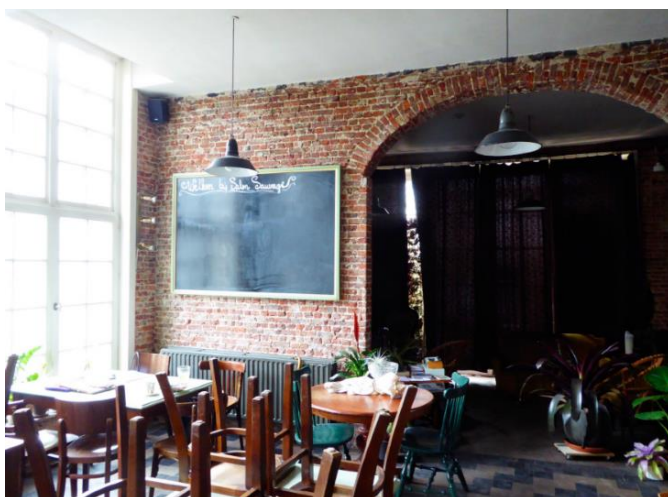
Zolder

Op de zolder van de laagbouw zorgen 17de eeuwse spantbenen voor de ondersteuning van het boomspannen dak. De spanten zijn genummerd en verbonden met pen- en gatverbindingen met toognagels. De kepers en dakkapel zijn in 1892 vernieuwd. Het luik in de dakkapel kan van dezelfde datum zijn. De muren naast de dakkapel zijn afgewerkt met witsellagen. De dakkapel moest dienen voor het verlichten van een kamer.

Onderstaande rij foto's: dwarse tussenmuur als scheiding tussen 17de en 18de eeuws gedeelte. De rechthoek rechtse foto geeft de plaats van een vroegere schouw weer.

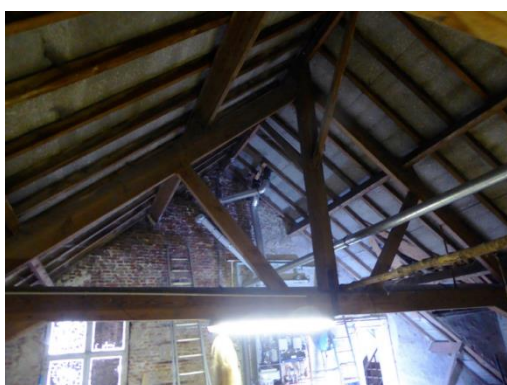
Onderstaande twee foto's geven de twee dichtgemetselde ramen weer. De linkse toont de oude kruisconstructie van het vroegere raam. De bakstenen voor het invulmetselwerk zijn bij de twee ramen donkerder, wat laat vermoeden dat de ingreep in de 19de eeuw heeft plaats gevonden. De middenstijl van het raam tekent zich af als een donkerdere zone, waarschijnlijk is de steen gedeeltelijk afgekap.

Recentere tussenmuur met poort.

Muur later in de achtergevel ingewerkt.

Dakspant van de laagbouw met dezelfde constructiewijze als het mansarde dak.

Hanenbalk met nummering, verbindingen zijn verzekerd door toognagels.

Recentere constructie van de dakkapel.

Vernieuwd raam met darend oudere afwerkingslagen die getuigen dat de zolder werd bewoond.

Laat 19de eeuwse fase

Het bouwonderdeel met mansardedak

Het gedeelte met de stallen is nog steeds ingericht zoals 1892. Een reeks details zoals drinkbakken, ruiven, hang- en sluitwerk en de opdeling van de ruimte geven goed de tijdsgeest van toen weer. De vloer is nog steeds dezelfde en in goede staat.

Het gedeelte met het sanitair is te grondig verstoord om te kunnen interpreteren.

Opvallend is dat de stalling is ingericht met twee dichtgemetselde poorten aan de westkant van het gebouw. In dit deel van het gebouw was er geen voorziening voor rijtuigen.

De traphal wordt nu verlicht met een Veluxraam in het dak. Op het eerste verdiep is alles grondig gerenoveerd. Enkel de plankenvloer in de traphal is nog origineel. Het plafond is een constructie van moer- en kinderbalken waardoor we kunnen aanvoelen dat het gebouw ouder is dan 1892.

Hetzelfde doet zich voor op de zolder. De opgehouwen dakconstructie sluit technisch met zijn spantbeen en toognagels nog sterk aan bij de 18de eeuwse constructiewijze. Het gebruikte dennenhout en de verwerking van het materiaal is pre-industrieel. Vermoedelijk is dit gedeelte van het gebouw te dateren in dezelfde bouwfasen van het kasteel dat in de 18de eeuw werd gebouwd.

Op de noord muur van het koertje oostelijk van de hovenierswoning is een groot aantal afwerkingslagen opgemerkt. De meeste lagen hadden een sienna-gele kleur.

De stallen zijn een van de best bewaarde uit de 19de eeuw. Een zeer grondige opmeting en documentatie moet plaatsvinden voor er aan het gebouw volgens zijn laat 19de eeuwse existentie wordt verstoord. Er dient grondig nagedacht te worden voor men de in 1892 gesloten poorten weer opent.

Verdiep boven stalling

De verdiepingen boven de stalling zijn sterk verstoord. Toch moet een poging ondernomen worden zicht te krijgen op de oorspronkelijke afwerking. Het terugbrengen van de kalkpleisters kan reeds een belangrijke bijdrage leveren tot het terugvinden van de historische sfeer. Bovendien zal het gips van de huidige pleister op termijn lijden onder de afwezigheid van een spouw. Kalkpleister is meer geschikt om de problemen van de vochthuishouding in de muren op te vangen.

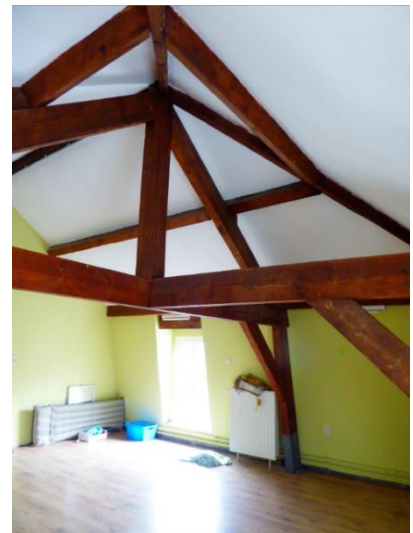
Raam zuidkant

Moeren- kinderbalken verwijzen naar de 18de eeuw

Vloeren 1ste verdieping

Zolder boven stalling

Trappenhuis

3.1.3 Erfgoedelement 3 - Koetshuis

3.1.3.1 Extérieur

Het koetshuis en bijgebouwen vormen op het eerste gezicht een benaderend spiegelbeeld van de hovenierswoning. Het koetshuis zelf is in de diepte opnieuw in vier traveeën opgedeeld. Een aantal ramen zijn geblindeerd. Er zijn geen gegevens over het al dan niet open zijn van de geblindeerde ramen in het verleden.

De blauwe pijlen duiden de zones aan waar het schrijnwerk moet onderzocht worden. De verschillende bouwnaden en volumes getuigen van de evolutie van de gebouwenreeks naast de koetsenpoort.

Eerste woonhuis

Het eerste deel, nu een gebouw met in de noordgevel een centrale deur en aan elke kant een venster. Het oostelijke venster zit gevat in de bouwnaden van een vroegere poort. Het tweede raam met zijn drie traveeën past misschien wel in een stadswoning, maar is hier vreemd. Het sluit ook helemaal niet aan op het bouwvolume. Op de foto's van het koetshuis in de historische nota kan men zien dat de westelijke gevel van dit bouwdeel dezelfde opbouw heeft als de ingebouwde kleine gevel oostelijk in de hovenierswoning. Het bouwvolume kan daardoor gedateerd worden in de 17de eeuw.

De eerste uitbreiding, of toch nog horend bij dezelfde bouwfase als het vorige deel, bevat een voutekamer en kelder, althans volgens de buitenkant van het gebouw. De verhoogde kamer is ook leesbaar door het dichtgemetselde raam aan de zuidkant van hetzelfde bouwvolume.

Het schrijnwerk van het kruisraam van de opkamer is samengesteld uit oudere raamelementen. Het is niet duidelijk of ze nog op hun oorspronkelijk plaats zitten.

De kelder is toegankelijk via een buitenluik.

Tweede woning

In het verlengde van het bouwdeel met de voutekamer staat een deel dat wat kleiner is als het vorige met een gelijkaardige indeling, zij het dat het tweede raam vervangen is door een afzonderlijke deur die opnieuw tot een opkamer toegang geeft. Tussen de twee deuren is een klein kapelletje in de muur ingewerkt. Het Onze-Lieve-Vrouwbeeldje is verdwenen.

De opkamer is in het dak uitgewerkt met een soort dakkapel dat op zijn beurt voorzien is van een raam van het 18de eeuwse type. Het schijnwerk is van een ouder type.

Stalling of schuur

Het volgende deel van het gebouw was een schuur. De kleine deur gaf toegang tot minstens een deel ervan. Naast de deur is een boog ingevuld met een nieuw raamdeur. Uiteindelijk is er nog een klein raam en een bijkomende deur.

De gebouwenreeks wordt afgesloten door een later gebouwde stalling.

De kruisramen en deuren in een zandsteen omlijsting zijn voorbeelden van de neorenaissance die op het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw in onze streken bij de gegoede burgerij werd geapprecieerd. Het raam in 18de eeuwse stijl is nog het meest geloofwaardig, maar door de vele verbouwingen is het moeilijk het grootste deel van de boerderij in de tijd te duiden.

De bewaringstoestand van het gebouw is over het algemeen uitstekend. Monumentenwacht maakt enkele opmerkingen over de bedaking. Het zijn kleine werken die horen bij het onderhoud van het gebouw.

Het schrijnwerk is grotendeels niet volledig vernieuwd, toch blijven in de noordgevel een aantal ramen en de noordelijke deur van de koetsepoort belangrijke elementen voor het herstel van het historisch beeld.

De buitenmuren zijn in het recente verleden geplamuurd en geschilderd met niet dampdoorlatend materiaal. De behandeling is niet duurzaam en kan schade veroorzaken aan de onderliggende structuur. Het herschilderen in een aangepaste schildertechniek en een historisch verantwoorde kleurstelling moet op vrij korte tijd voorzien worden.

3.1.3.2 Interieur

Schadebeeld

Bij de verbouwing door de vorige eigenaar en de renovatie van de huidige eigenaar zijn bij gebrek aan kennis van het historisch interieur zware beoordelingsfouten gemaakt. Slechts een grondig vooronderzoek kan bepalen in welke mate deze fouten kunnen worden gecorrigeerd.

Gelijkvloers

Wanneer we door de nieuwe poort in de oostgevel het koetshuis betreden, worden we verrast door een grote ruimte die voor ons ligt. Alle sporen, op enkele gietijzeren stalelementen na zijn verdwenen.

Bouwhistorisch is hier niets meer te zoeken. De dakstructuur van het westelijk deel komt laat 19de eeuws over. Mogelijks is deze structuur nog een getuige van de laat 19de eeuwse uitbreiding van de boerderij. Aan de noordzijde van het interieur is de buitenmuur met constructies afgedekt. Het is niet uitgesloten dat in die zone nog interessante bouwsporen terug te vinden zijn.

Eerste verdiep koetspoort

De eerste verdieping van de koetspoort wordt bereikt via de deur in zuidgevel en een draaitrap. Deur en trap zijn waarschijnlijk uit dezelfde laat 19de eeuwse periode. De spiltrap is nog een van de weinige authentieke elementen van het gebouw.

Het verdiep is één grote ruimte met aan de westkant een rechte (door houtworm aangetaste) streektrap naar de zolder.

Het plafond is voorzien van enkele moerbalken, waarboven de kinderbalken zijn gelegd. Het is dezelfde structuur als in de hovenierswoning, maar hier is het leesbaarder.

Het schrijnwerk is vernieuwd, maar de vloer is nog origineel 19de eeuws.

Zolder

De zolder heeft ook nog zijn originele vloer. De opdeling in kamers kan terug gaan op de renovatiefase van 1892. Bijkomend onderzoek moet dat bevestigen.

Dezelfde laat 18de eeuwse dakstructuur als boven de stalling van de hovenierswoning domineert de ruimte.

De pleister is in het gehele gebouw vernieuwd.

Het herstel van de historische pleister kan de tijdsgeest van het gebouw terugbrengen. Vermoedelijk is gips bij de vernieuwing toegevoegd. Gips kan niet stand houden op muren zonder spauw.

3.1.4 Erfgoedelement 4 - Boerderij

3.1.4.1 Exterieur

De boerderij bestaat uit twee gebouwen. Het ene deel is een stalling met een grote inrijpoort en het andere een schuur met zoldering voor opslag. Het buitenschrijnwerk is nog volgens de geest van het oorspronkelijk ontwerp.

De schuur heeft nog voldoende authentiek materiaal om voor een materiaal-technisch onderzoek in aanmerking te komen. De boerderij zelf, met zijn vernieuwd interieur, heeft geen historische waarde meer buiten het landschappelijk waardevol buitenveld.

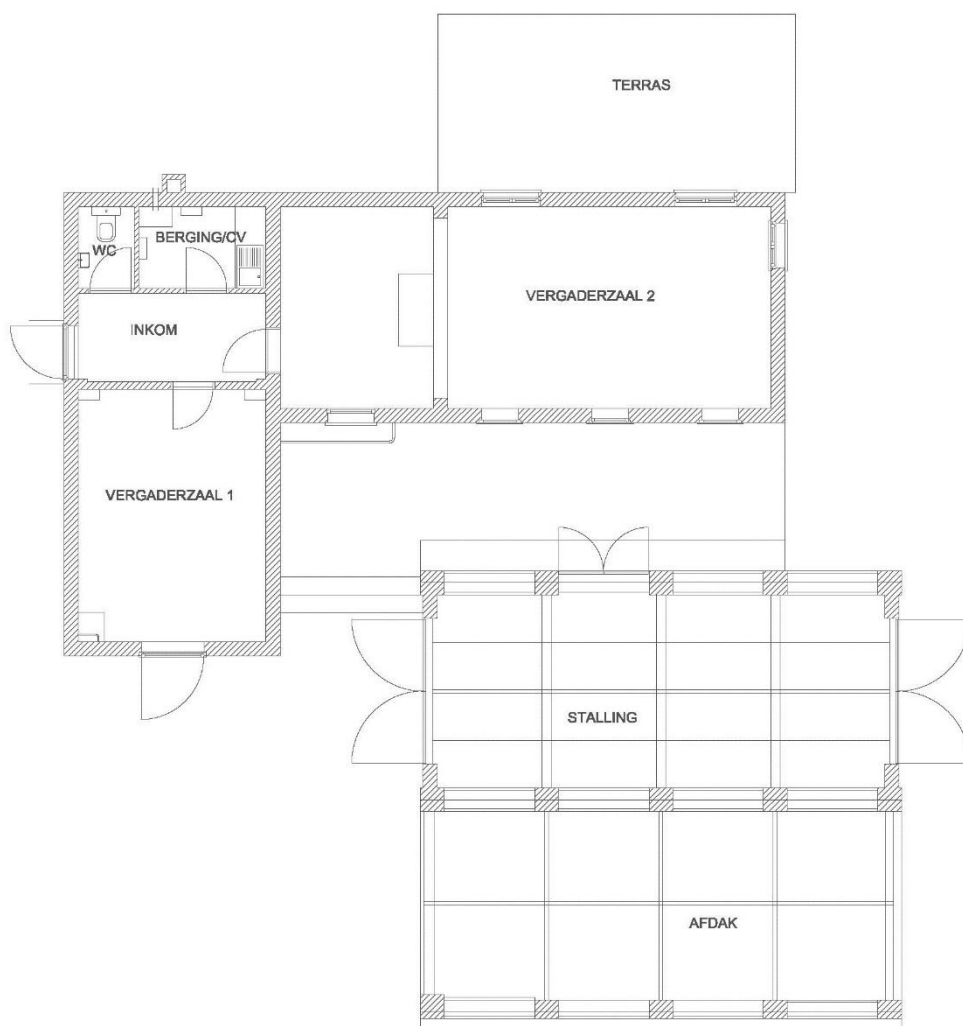
3.1.4.2 Interieur

De boerderij is ingericht met lokalen voor vergaderingen en dergelijke. Schrijnwerk en vloeren zijn volledig vernieuwd, behalve de decoratieve zijpoort. Het plafond van het gelijkvloers heeft troggewelven tussen ijzeren I-profielen. De troggewelven zijn in het verleden zeker gewit.

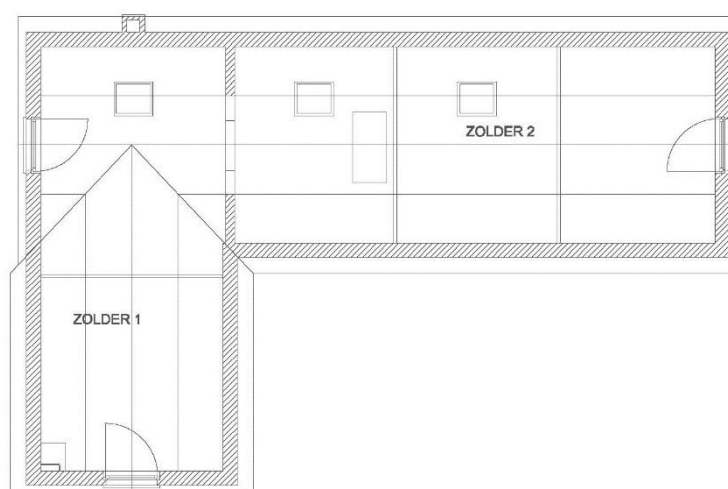
De stallen bevatten nog origineel schrijnwerk.

DELIJKVLOERS

VERDIEPING

3.1.5 Erfgoedelement 5 - Duiventoren

3.1.5.1 Exterieur

Het gebouw van bak- en zandsteen met tentdak en bolbekroning heeft een vierkant grondplan van ongeveer 4m op 4m. Het gebouw, met op de vier hoeken negblokken in lediaanse steen, heeft op een bescheiden schaal de structuur van een woontoren. Het gelijkvloers is opgedeeld in twee kamers elk voorzien van een buitendeur aan de oostkant en een raam met negblokken aan de westkant. De raamopeningen zijn voorzien van schrijnwerk en waren aanvankelijk voorzien van luiken. Daar getuigen de nog aanwezige scharnierduimen van.

Het verdiep wordt bereikt door een buitentrap in bak- en natuursteen. In de trapconstructie is een nis uitgespaard. De erosie van de trap met fragiele smeedijzeren trapleuning maakt het aanvaardbaar dat hij origineel bij de toren hoort.

Een baksteenconstructie tegen de noordwand met talrijke nissen ondersteunt de functie van het gebouw. Hier nestelden de duiven. Deze functie wordt nu doeltreffend bestreden door de aanwezigheid van een nestkast voor roofvogels.

Ruim 50 cm onder de kroonlijst bevindt zich aan de westkant een reeks natuurstenen sokkels. Hun functie is onduidelijk. De bakstenen op deze hoogte hebben een afwijkende kleur op een voor de rest zeer homogeen parement in de lagere zones.

Vermoedelijk was de toren oorspronkelijk bekroond met een bekroning met meer uitstalling. Bij een materiaal-technisch onderzoek zal moeten nagegaan worden in welke mate er nog bouworde aanwezig zijn in de dakconstructie.

Schadebeeld

Slechts een grondig vooronderzoek kan bepalen hoe en in welke mate de buitenschil best wordt gerestaureerd.

3.1.5.2 Interieur

In het interieur zitten twee moerbalken boven elkaar. De onderste, die ongeveer op de hoogte van de buiten consoles zit, heeft schijnbaar enkel de functie om het gebouw bij elkaar te houden. Zij draagt niets. De veel lichtere, iets hogere moerbalk er boven maakt deel uit van de dakconstructie.

De scheiding tussen de eerste verdiepen wordt gevormd door een laat 19de eeuws troggewelf met stalen I-profielen. Op het eerste verdiep ligt een vloertje dat reeds gedeeltelijk verzakt is.

Schadebeeld

Bij de verbouwing door de vorige eigenaar en de renovatie van de huidige eigenaar zijn bij gebrek aan kennis van het historisch interieur zware beoordelingsfouten gemaakt. Slechts een grondig vooronderzoek kan bepalen in welke mate deze fouten kunnen worden gecorrigeerd.

3.1.6 Erfgoedelement 6 - Ijskelder

Sinds 1830 is de plaats van de ijskelder geregistreerd op het kadasterplan.

De ijskelder ligt in de noordoostelijke hoek van het kasteelpark. De ijskelder bestaat uit een bakstenen koepelgewelf waarop aarde is geworpen ter isolatie. De ingang tot de kelder ligt aan de oostzijde. Vanaf de ingang leidt een korte gang naar een tweede deur die toegang geeft tot het gewelfde gedeelte. Bovenop de heuvel die de ijskelder vormt, groeien bomen en struiken.

Er zal via onderzoek moeten gezocht worden naar een gezond evenwicht tussen beplanting en het behoud van de ijskelder constructie.

Schadebeeld

De impact van de begroeiing op de kelder is moeilijk te bepalen. Een materiaal-technisch onderzoek is hiervoor noodzakelijk.

3.1.7 Erfgoedelement 7 - Serre

3.1.7.1 Exterieur

Een verdieping hoge bakstenen centraalbouw vormt de as van het kleine complex. De kamers zijn verlicht met vensters aan de noordzijde die voorzien zijn van diefijzers en een buitenluik. De meest oostelijke kamer heeft ook nog een buitendeur aan de oostzijde.

Aan de noordkant tegen de centraalbouw staat de krom gegroeide schouw. Aan deze kant van het gebouw is een groot afdak op bakstenen kolommen voorzien. Aan de westkant is nog een klein bijlokaal voorzien. Het lokaaltje is goed verlicht via een venster voorzien van serreglas met zijn typische overlappende opbouw, maar nu in de dwarsrichting.

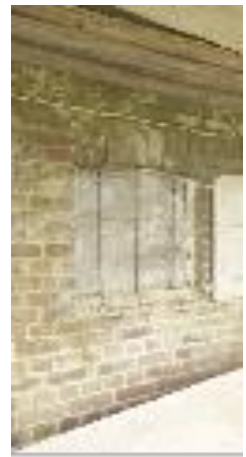
De eerste centrale ruimte was goed verlicht door het licht dat van boven viel langs de opening van de trap, maar ook door twee grote ramen aan elke zijkant van het gebouw. Het glas in de ramen is op de voor serres typisch overlappende manier in de glaslatten geplaatst. De dubbele deur aan de westkant van het gebouw is eveneens voorzien van glas.

Het volledige zadeldakvorming dak tot en met de zijmuren was een glasconstructie. Een reeks van vrij lichte kepers wordt ondersteund door een ijzeren staven die van spant naar spant lopen. De spanten zelf zijn voorzien van een ijzeren staaf als hanenbalk. De constructie is uiterst licht, maar het gebruikte hout is zeer duurzaam. Het glas was deels overlappend met oliemastiek in de glasslag van kepers en spanten vast gezet.

Aan de zuidkant van het gebouw, op de begane grond, bevindt zich de druivenserre. De oude druivelaars staan nog steeds aan de buitenkant van de kas en groeien via een uitgespaarde opening in het metselwerk van het lage muurtje naar binnen. De ontwikkeling van de druiventeelt ging samen met de algemene evolutie naar meer gespecialiseerde, intensieve teelten die zich na de landbouwcrisis van 1880 hadden ingezet en met de vraag naar meer verfijnde producten.

De constructie van de druivenserre is identiek aan deze van de bovenserre.

De bewaringstoestand van het gebouw is dramatisch. Doordat grote delen van het beschermende glas van de serres is verdwenen, wordt het gebouw blootgesteld aan weer en wind. Zonder een snelle bescherming van de troggewelven zullen de ijzeren I-profielen het gebouw vernietigen. De toegang tot het gebouw wordt nauwelijks verhinderd wat grote risico's kan opbrengen voor spelende, niet goed nadenkende kinderen.

3.1.7.2 Interieur

Het gelijkvloers is opgedeeld in drie ruimtes. De ruimte aan de westkant met ijzeren trap naar de dakverdieping beslaat ruim de helft van het oppervlak. Daarnaast zijn er nog twee kamers die dienden voor het herbergen van het buitenpersoneel.

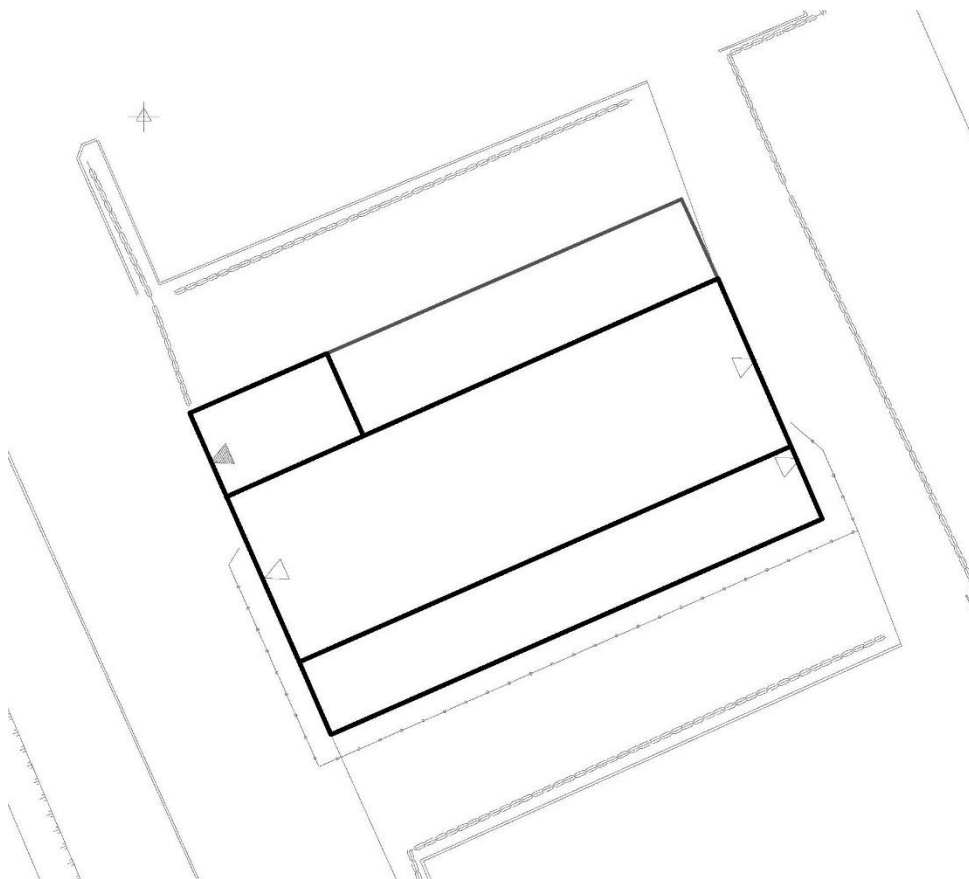
De eerste ruimte was ook de stookplaats. Een deel van het complexe rookkanaal is nog in het interieur te zien.

De verwarming had vooral tot doel de serre op het eerste verdiep te verwarmen.

Het gelijkvloers en eerste verdiep zijn van elkaar gescheiden door troggewelven tussen ijzeren I-profielen. Boven de trap is een etagère geplaatst waarop waarschijnlijk decoratieve planten waren geplaatst. De serre op het eerste verdiep had vooral de kweek van de jonge groenten en planten als doel. Over ganse de lengte van de kas zijn kweekbakken geplaatst. De bovenserre is met een tussenwand in twee delen verdeeld mogelijks om verschillende klimaatzones te creëren.

Schadebeeld

Materiaal-technisch onderzoek moet bepalen in welke mate het huidige gebouw zal kunnen gerestaureerd worden.

3.1.8 Erfgoedelement 8 - Ommuurde moestuin (en paviljoenen)

Sporen op de binnen- en buitenkant van de muren laten vermoeden dat er een vlakke gepleisterde lijst was aangebracht op ruim 2 meter boven de grond en een tweede net onder de pannen. De tuinmuur is dus de onderste 2 meter niet bepleisterd. Vervolgens is er zone van ongeveer 15 cm vlak bepleisterd. Daarboven is de muur opnieuw niet bepleisterd. Om tenslotte bovenaan opnieuw met een lijst af te sluiten die de pannen moesten ondersteunen.

De tuin is voorzien van twee grote poorten. Van de zuidelijke poort zijn de duimen van de scharnieren nog aanwezig, de noordelijke poort is verbouwd. Mogelijk was er aanvankelijk maar één poort, archeologisch onderzoek zou kunnen uitwijzen of poort in de noordmuur is verbreed.

De moestuin heeft aan de noordkant in elke hoek een paviljoen, het noordwestelijke paviljoen is opgebouwd uit recuperatiemateriaal. De paviljoenen hebben net boven de deur een ingemetselde bakstenen vertanding die aansluit op de sporen van de vlakke lijst op de muur. De lijsten zullen hier meer uitgewerkt zijn geweest. De twee gebouwtjes hebben een tentdak bedekt met leien. In het noordwestelijk gebouwtje is nu sanitair ingebracht, het andere vertoont nog hoe het interieur ooit bepleisterd is geweest. De afwerkingslagen zijn weg geërodeerd.

De westelijke tuinmuur is met steunberen verstevigd. In het midden van de muur is een kleine gesmede toegangspoort. Op dit ogenblik zijn de muren bovenaan afgedekt met Boomse pannen. Op de tuinen zit een ruim kalkwitselpakket. Alle lagen, behalve de meest recente, zijn wit. De recente is roze. De kleur kan nog gemakkelijk herkend worden op de oostmuur. Hier zijn sporen te zien van een met een boog afgeschermd zone waardoor het afwerkingspakket beter is bewaard.

Tegen de noordmuur was ten oosten van de toegangspoort een serre gebouwd. Het is de voorloper van de huidige serre. Restanten van een schouw op de buitenkant van de muur duiden dat het een verwarmde serre was. Naast het typisch schuine dak met zijn beglazing werd de serre verlicht door ramen die in de noordmuur zijn aangebracht. Een deel van de ramen hebben twee indelingen en het andere deel heeft drie indelingen. De ramen met drie indelingen hebben een houten lenteel. Deze met twee indelingen hebben geen lenteel. De laatste ramen zitten ook enkele stenen hoger.

Het schrijnwerk is vervaardigd in eikenhout. Sinds de afbraak van de gebouwen is de bedekking van de muren met pannen nog niet aangepast aan de andere muren. Van het tweede grotere gebouw, dat op het kadasterplan van 1892 is aangeduid, is niets meer te merken. Ook op de oudste foto's krijgen we geen aanwijzingen.

Twee speklagen versierden de muur.
De bakstenen zijn op deze plaats opgeruwd
om de pleister beter te kunnen vasthouden

IJzeren hek in het midden van de wegstuur

Het laatst bijgebouwde paviljoen met aan de zuidzijde een laat toegevoegde deur.

3.1.9 Erfgoedelement 10 - Vazen en palen op de walbrug

3.1.9.1 Vazen

Onderstaande foto's geven de vazen aan de kant van het voorhof weer. De bovenste rij geeft de westelijke vaas weer.

Hieronder worden de vazen aan de noordzijde van de brug weergegeven. De bovenste rij foto's zijn de voorstellingen op de vaas van de westelijke kant. De oostelijke vaas werd in het verleden hersteld. Alle vazen zijn in een recent verleden gereinigd samen met het stabiliseren van de kettingpalen en de onderliggende stenen plint.

De vazen zijn overreinigd met als gevolg een oppervlak die te poreus is waardoor nieuwe schade kan ontstaan. De recente plastische herstellingen houden geen stand. Een onderzoek door een bevoegd steenrestaurateur moet nagaan welke behandelingen nodig zijn voor het verder behoud van deze mooi uitgewerkte waardevolle stukken.

3.1.9.2 Walbrug met palen

De brug over de slotgracht wordt aan elke kant afgeboord met een rij van 6 kettingpalen tussen een lage plint. Palen en plint zijn uitgevoerd in blauwe steen. De smeedijzeren kettingen hangen zwaar door.

Op de hoek van de brug staan vier decoratieve vazen gekapt uit (Luxemburgse?) kalkzandsteen. De vazen staan op een samengestelde sokkel, de mantel in blauwe hardsteenplaten en waarschijnlijk een bakstenen kern.

De vazen zijn samengesteld maar de voegen zijn bijna onzichtbaar. De kleur van de pijnappelbekroning wijkt af ten opzichte van de vaas. Het materiaal is met het blote oog niet te identificeren.

Tussen twee met hoofden en slingers gedecoreerde banden is een figuratieve decoratie aangebracht. Per vaas zijn er verschillende taferelen. De meeste gaan over een mythologisch thema. Er zijn ook enkele deugden voorgesteld en enkele taferelen met het landelijk leven.

De erosie van de steen waarborgt ons dat de vazen uit natuursteen zijn vervaardigd.

Bewaringstoestand

Een grondige inspectie binnen het kader van een materiaal-technisch onderzoek moet de stabiliteit en de bewaringstoestand van alle elementen vastleggen en een behandelingsvoorstel formuleren.

De brug werd vrij recent in opdracht van de gemeente hersteld. Bijkomend onderzoek is nodig om een uitgewerkt restauratiedossier te kunnen opmaken.

3.1.10 Erfgoedelement 11 - Inrijhekken

De toegang tot de geplaveide oprijlaan wordt beheerst door een grote smeedijzeren poort met eenvoudige decoratie tussen twee pilaren in neoclassicistische stijl. Barokke vuurvazen bekronen de pilaren. De massieve pilaren en vuurvazen zijn uit blauwe hardsteen gekapt. De staat van de steen laat ons veronderstellen dat ze dateren van 1892.

3.1.11 Erfgoedelement 12 - Borstwering kasteelterras

Het kasteelterras met zijn borstwering is vervaardigd uit blauwe hardsteen en smeedwerk. De in blauwe hardsteen uitgevoerde borstwering dateert van 1892. Het terras is van dezelfde periode als de herbouw van het kasteel en is er onlosmakelijk aan verbonden. Onder het terras zitten elementen die onderzocht moeten worden op hun oorspronkelijke en historische functionaliteit. Men moet ervan uitgaan dat het volledige terras op termijn moet worden heraanlegd.

3.1.12 Toegangspoort achteringang

De achteringang is op dezelfde wijze opgevat als de hoofdingang. Hier loopt de weg over een brugje. De boorden van de brug zijn met een lage blauwe hardstenen plint afgewerkt. De pilaren staan op de plint.

Het smeedijzerwerk van de poorten en aan de voet van de pilaren is eenvoudig gedecoreerd. De bewaringstoestand is uitstekend. Een onderhoudsplan moet volstaan voor deze elementen.

Een onderhoudsplan moet volstaan voor deze elementen.

3.1.13 Bruggen en vijvermuren

Er zijn drie recentere bruggen met smeedwerk die naar het voorhof leiden. De brug over de slotgracht aan de achterzijde van het kasteel is niet vernieuwd, waardoor een groot stuk van het park moeilijk bereikbaar is.

Bij het rechtekken van de vijver aan de oostkant van het kasteel heeft men een aanlegsteiger voorzien. De muur aan de vijver is zeer zorgvuldig gebouwd en afgewerkt met zware blauwe hardstenen deksteen. De dekstenen zijn niet gevoegd. Men heeft de voeg bewust opgehouden en onder de voeg een afdruiptsteen geplaatst, een bijzonder verstandige constructie.

Bewaringstoestand

Een grondige inspectie binnen het kader van een materiaal-technisch onderzoek moet de stabiliteit en de bewaringstoestand van alle elementen vastleggen en een behandelingsvoorstel formuleren.

3.2 Beschrijving van het landschappelijk erfgoed

3.2.1 Inventarisatie van cultuurhistorische gegevens

3.2.1.1 Kasteelpark ten noorden van het kasteel

Het kasteelpark ten noorden van het kasteel omvat het voorplein, de boomgaard (met speeltuin), de ommuurde moestuin en twee parkeerzones.

Figuur 3.2-1: Luchtfoto van het kasteelpark ten noorden van het kasteel

Voorplein

Het voorplein ten noorden van het kasteel bestaat uit een ovaalvormig gazonvlak met in het noorden en zuiden telkens een cirkelvormig perk, omringd door een lage buxushaag. Verspreid over het gazonvlak situeren zich 14 grote bolvormige snoeivormen in Hulst. Rondom het gazonvlak loopt een brede oprit uit halfverharding langs koetshuis en hovenierswoning richting het kasteel.

Figuur 3.2-2; Cirkelvormig perk met *Hydrangea arborescens* 'Annabelle' met rondom buxushaag

Figuur 3.2-3: Bolvormige snoeivorm Hulst

Boomgaard

De boomgaard ten noorden van de hovenierswoning is een halfstamboomgaard die volledig omringd wordt door een ligusterhaag.

Figuur 3.2-4: Halfstamboomgaard

Figuur 3.2-5: Ligusterhaag rondom boomgaard

Erfgoedelement 7 - Serre

De serre ligt ten noorden van de ommuurde moestuin. Aan de serre paalt een druivenserre op het gelijkvloers. De Frankenthal-druivelaars die hier staan zijn wellicht meer dan 100 jaar oud. Ze staan met de voet buiten in de volle grond en de vruchten staan binnen onder glas. Het gedeelte waar de druivelaars in de grond staan is nooit begroeid geweest. Deze strook (nu bezaaid met gras) werd vrijgehouden om de druivelaars af en toe te besproeien met ossebloed.

Parkeerzones

In het noordelijke gedeelte van het kasteelpark zijn er twee zones om te parkeren. Ten noorden van het koetshuis en de boerderij is er een halfverhard open plein met afbakeningen door middel van ligusterhagen dat als parkeerplek gebruikt kan worden. Ook ten noorden van de moestuin en rondom de serre is zo'n halfverhard open plein te vinden. De hagen die hier staan zijn eveneens van liguster met één lagere haag van buxus naast de serre.

Figuur 3.2-6: Parking ten noorden van moestuin, rond serre

Figuur 3.2-7: Parking bij koetshuis

Erfgoedelement 8 - Ommuurde moestuin (en paviljoenen)

De moestuin ten oosten van de hovenierswoning is volledig ommuurd en bestaat uit 4 gazonvlakken die door twee brede, halfverharde paden worden gescheiden. Waar de twee paden kruisen, in het midden van de moestuin, staat een grote vaas. Deze vaas maakt deel uit van een constructie van een fontein die buiten gebruik is. Het is niet duidelijk of de wateraansluiting nog bestaat en werkt. De laatste jaren wordt de vaas opgevuld met seizoensbeplanting.

Tegen de binnenzijde van de muren staan leifruitbomen. Er staan zowel appelbomen, kerselaars, perelaars als pruimelaars. Er zijn oude nagels zichtbaar, die vroeger dienden om het leifruit langs de muur te leiden. Tegen de buitenzijde van de zuidelijke muur groeien verschillende kiwiplanten. De noordelijke, oostelijke en zuidelijke muren waartegen deze fruitbomen groeien worden afgeboord door een lage buxushaag. Aan de oostelijke muur loopt er aan de rand van de gazonvlakken een hoge haagbeukenhaag.

Figuur 3.2-8: Vaas centraal in de moestuin

Figuur 3.2-9: Kiwiplanten tegen buitenzijde zuidelijke muur moestuin

Figuur 3.2-10: Aanduiding fruitbomen moestuin

3.2.1.2 Erfgoedelement 9 - Walgracht

De gracht rondom het kasteel heeft verschillende uitzichten. Zo vormt de gracht aan de zijkanten van het kasteel meer het uitzicht van een vijver. In het bosgedeelte neemt ze dan weer de vorm aan van een brede gracht, terwijl in het noorden de gracht beduidend smaller is. De aanwezige oeverbeschoeiing wordt besproken onder 3.2.6 Oeverbeschoeiing.

Figuur 3.2-11: Gracht als vijver naast het kasteel

Figuur 3.2-12: Brede gracht (bosgedeelte)

Figuur 3.2-13: Smalle gracht (noordelijk parkgedeelte)

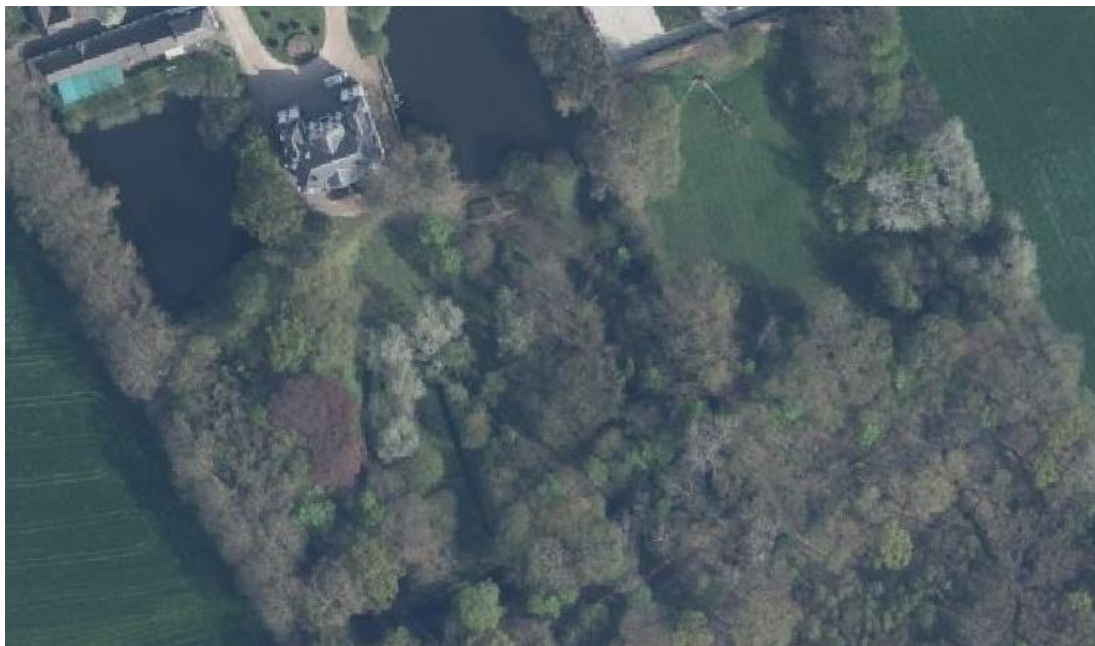
3.2.1.3 Erfgoedelement 13 - Plataan

Deze kolossale boom vormt volgens het beschermingsbesluit een historische eenheid met het kasteel en is een typische, historische parkboom. De in het beschermingsbesluit opgegeven stamomtrek lijkt foutief te zijn. De op terrein vastgestelde diameter (op borsthoogte) bedraagt ongeveer 120cm, hetgeen resulteert in een omtrek van om en bij de 400cm in plaats van de opgegeven 551cm. Een dergelijke boom van 400cm stamomtrek heeft, afhankelijk van de groeiomstandigheden, een leeftijd van om en bij de 175 jaar. Dit zou betekenen dat deze Plataan werd aangeplant ergens medio 19de eeuw. De boom verkeert in goede conditie. Er is wel bodemverdichting ter hoogte van de stamvoet en de takken komen tegen het dak van het kasteel.

Figuur 3.2-14: Beschermd Plataan naast het kasteel

3.2.1.4 Kasteelpark ten zuiden van het kasteel

Figuur 3.2-15: Luchtfoto van het kasteelpark direct ten zuiden van het kasteel

De zichtassen vanaf het kasteel naar het zuiden worden gecreëerd door grasvlaktes met indelingen door hagen van Laurierkers. Deze zichtassen lopen aan de overzijde van de walgracht verder in dreven, zie Figuur 3.2-39 onder 3.2.2.3 Dreven. Ten oosten van de grasvlaktes en ten zuiden van de verbrede walgracht (ten oosten van het kasteel) situeert zich een recent aangelegde kruidentuin met buxusomboording. Het pad hiernaartoe bestaat uit halfverharding.

Figuur 3.2-16: Zichtassen / dreven ten zuiden van het kasteel

Figuur 3.2-17: Zicht vanaf het kasteel naar het zuiden

Figuur 3.2-18: Zicht vanaf het kasteel naar het zuidoosten

Figuur 3.2-19: Kruidentuin ten zuidoosten van het kasteel

3.2.1.5 Toegangsreef

De toegangsreef bestaat uit een enkele rij Beuken aan weerszijden van de weg. De bomen hebben een plantafstand in de rij van circa 8 meter. De rij vertoont verschillende gaten, hoofdzakelijk in het zuidelijk deel. Enkele van de oudere bomen in het noordelijke deel hebben een dode top. In het zuidoosten van de dreef stond een dode boom, waar de spechten gretig gebruik van maken. Deze is ondertussen geveld.

De weg is verhard met betonstraatsteen en is circa 3 meter breed.

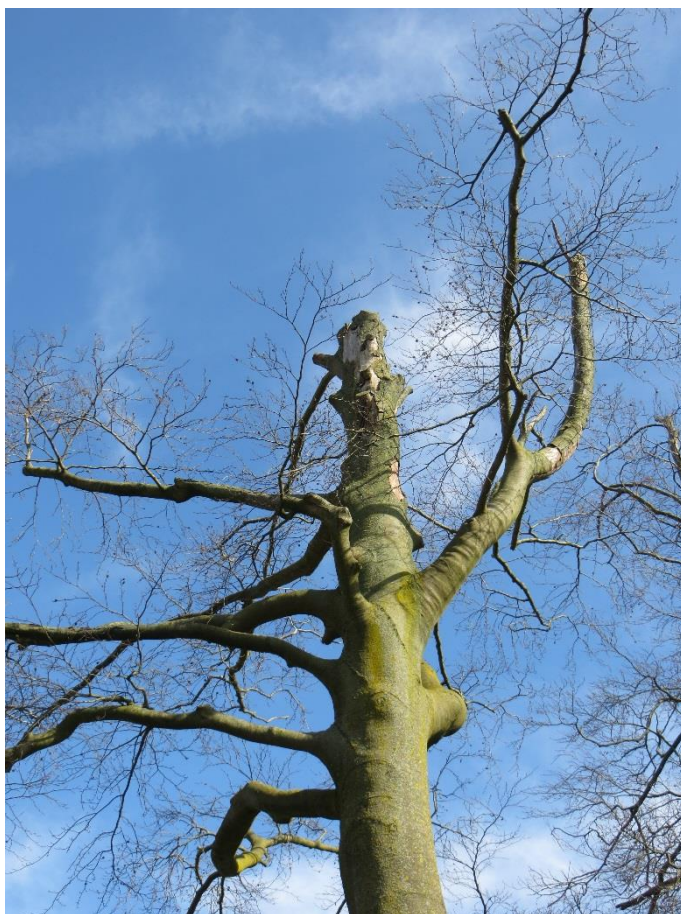
Onder de dreefbomen ligt een brede grasberm.

Figuur 3.2-20: Toegangsreef vanaf het zuidoosten

Figuur 3.2-21: Toegangsdreef vanaf het zuiden

Figuur 3.2-22: Beuk met dode top (reeds geveld)

Figuur 3.2-23: Dode boom met spechtengat in de toegangsreef (reeds geveld)

3.2.1.6 Omgeving kasteelpark

Het omgevende landschap bestaat hoofdzakelijk uit grasland. Enkel in het zuidwesten is een perceel in gebruik als akker.

In het grasland ten oosten van de moestuin, ligt een cirkelvormige verhoging waarin duidelijk steenpuin te zien is. Op deze locatie is op de historische kaarten of luchtfoto's geen constructie zichtbaar. Mogelijks is hier recent een verhoging aangebracht om voor het vee een droge rustplaats te creëren.

Figuur 3.2-24: Aanduiding verhoging in weiland ten oosten van moestuin

3.2.1.7 Constructies in het plangebied

Verspreid over het domein staan een aantal relatief recente houten constructies.

Tegen de zuidelijke muur van de moestuin leunt een constructie. De constructie bestaat uit stevige houten balken en een golfplaten dak. De oostelijke helft bestaat uit een afdak en is open naar het

zuiden toe. De westelijke helft is gesloten. Hierin zijn witgeschilderde houten ramen verwerkt. Deze constructie is zichtbaar op de luchtfoto uit 1988.

Figuur 3.2-25: Constructie tegen zuidelijke muur moestuin

Ten noorden van de parking, nabij de ijskelder staat een houten hut, vermoedelijk een berghok of schuilhut. De constructie is in slechte staat (zo ontbreekt het dak) en deels overwoekerd door bramen.

Figuur 3.2-26: Constructie ten noorden van de parking, nabij de ijskelder

Aan de buitenzijde, tegen de westelijke gevel van de moestuin staan enkele compostbakken.

Ten zuiden van de kruidentuin, ten zuidoosten van het kasteel staat een houten tuinhuisje dat dienst doet als kippenhok. Ten zuiden van het tuinhuisje ligt het afgesloten kippenren.

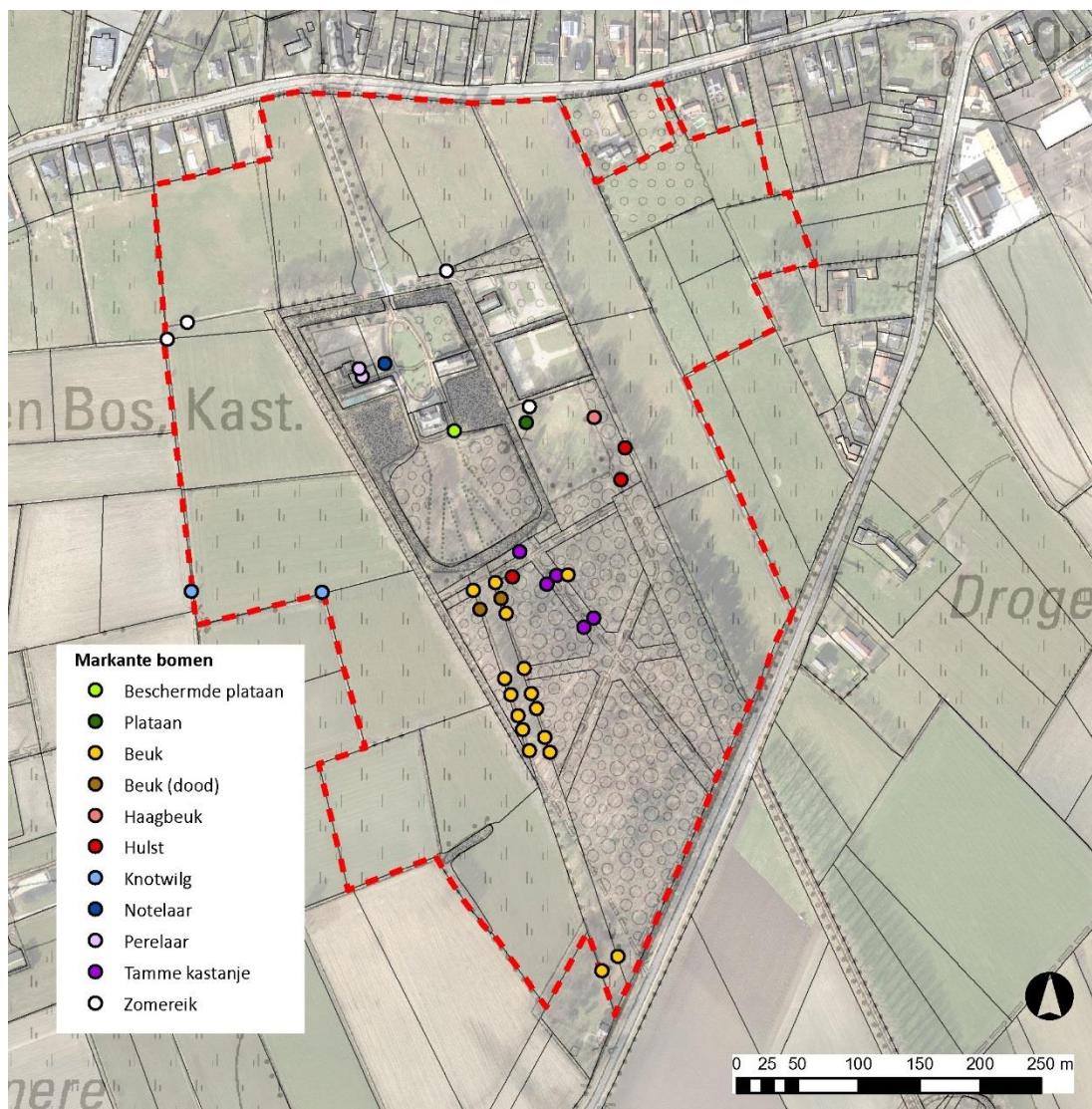
Figuur 3.2-27: Compostbak

Figuur 3.2-28: Tuinhuis

3.2.2 Het aanwezige houtig erfgoed

3.2.2.1 Markante bomen

Figuur 3.2-29: Aanduiding van de aanwezige markante bomen

De beschermde Plataan werd reeds besproken onder 3.2.1.3 Erfgoedelement 13 - Plataan.

De twee perelaars ten noorden van de boerderij zijn laatste relictten van de hoogstamboomgaarden.

Figuur 3.2-30: Perelaars ten noorden van de boerderij

Ten oosten van de twee perelaars staat er een zwarte notelaar (*Juglans nigra*).

Figuur 3.2-31: Notelaar ten noordoosten van het koetshuis

In de vroegere schapenwei staan in de noordwestelijke hoek een oude Plataan en Zomereik.

Figuur 3.2-32: Plataan en Zomereik ten zuiden van de moestuin

Aan de westelijke grens van het plangebied markeren twee knotwilgen de perceelsgrens. Deze oude bomen zijn het enige relict van de perceelsbegrenzende beplanting ten westen van het kasteelpark.

Figuur 3.2-33: Knotwilg aan de westelijke grens van het plangebied

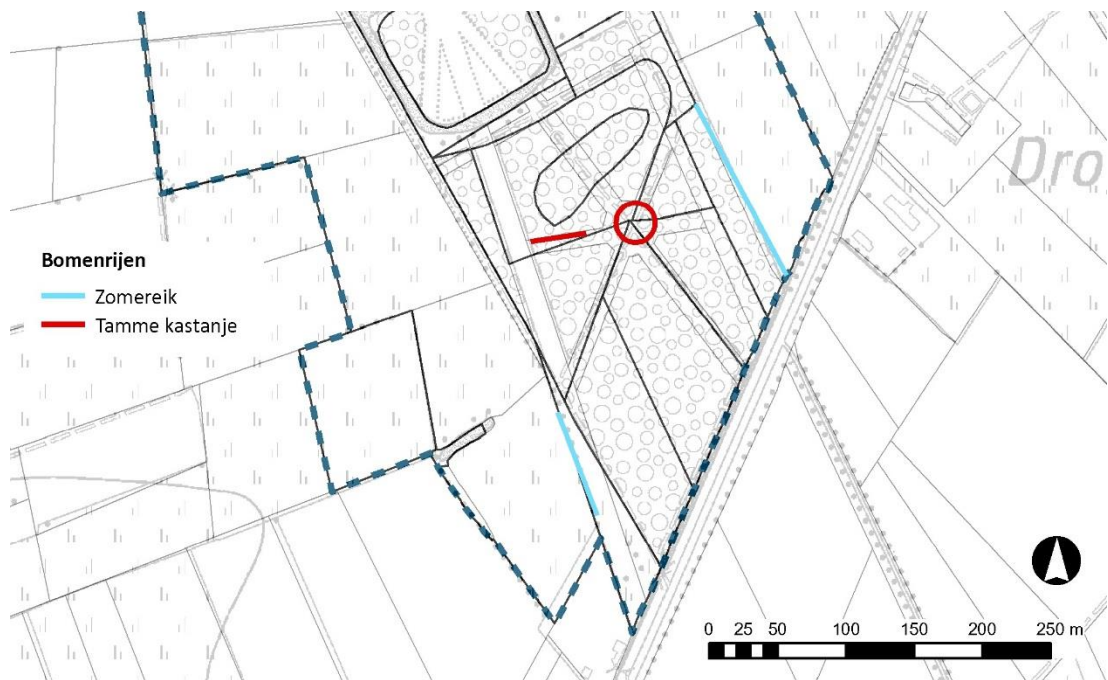
Figuur 3.2-34: Holle stam van de meest westelijke knotwilg

Ter hoogte van de zuidoostelijke toegang van het domein, op het einde van de zichtas vanaf het Kasteel, staan twee grote Beuken, die mogelijks nog restanten zijn van deze historische zichtas.

Figuur 3.2-35: Beuken op einde zichtas (tegen zuidelijke grens domein)

3.2.2.2 Bomenrijen

Figuur 3.2-36: Bomenrijen binnen het plangebied

In het zuidelijke gedeelte van het domein bevinden zich enkele bomenrijen van Zomereik, één aan elke grens met de graslanden, een bomenrij van Tamme kastanje in een bosbestand en een cirkel van Tamme kastanje waar de verschillende paden in het midden van het bos samenkomen.

De zuidwestelijke uitloper van de zichtas vanaf het Kasteel, ten noorden van de bovenstaande twee grote Beuken, die de grens vormt met het westelijke grasland, is een bomenrij van Zomereik met enkele jonge Beuken.

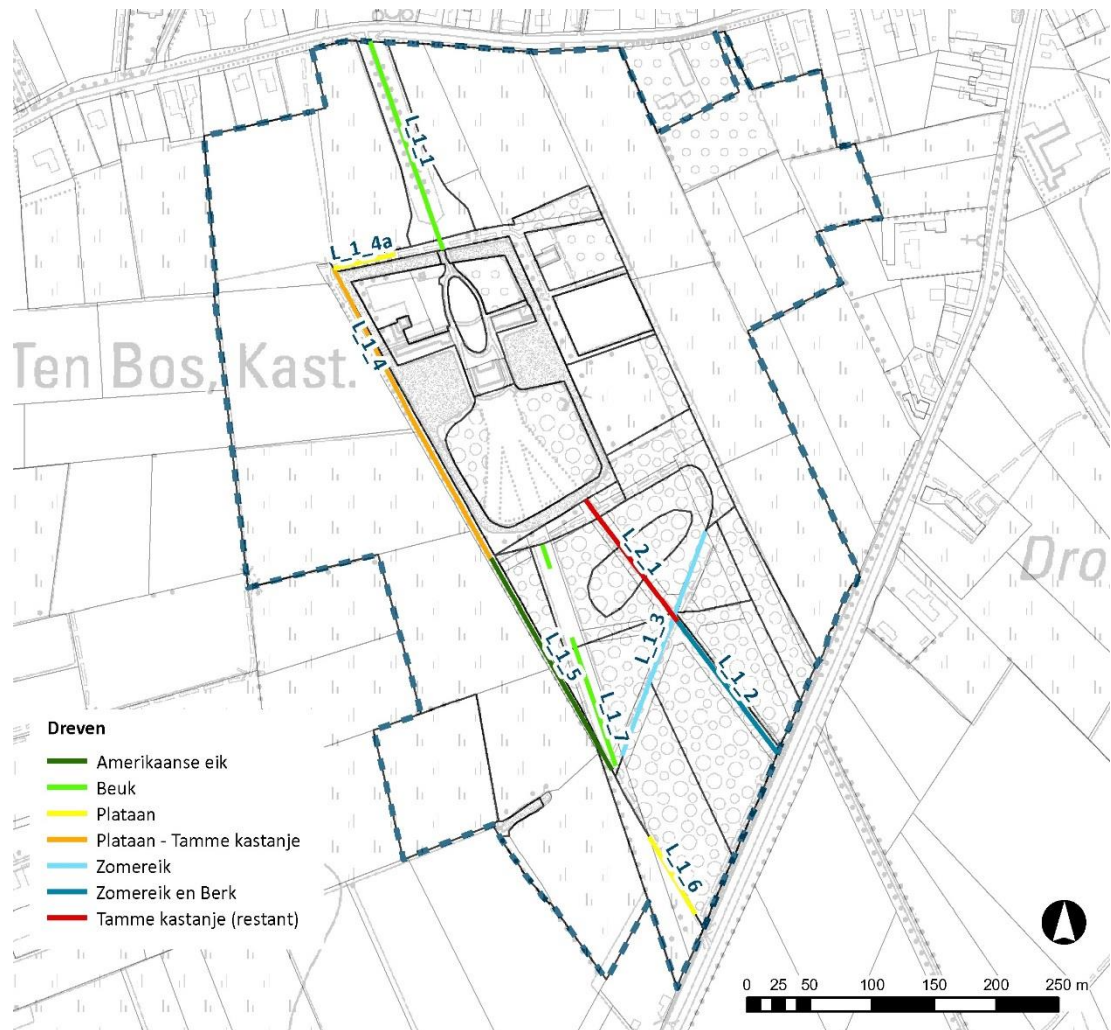
Figuur 3.2-37: Bomenrij van Zomereik met enkele jonge Beuken

Aan de oostzijde van de bosbestanden, ter hoogte van de grens met grasland V_2_1, staat een bomenrij van Zomereik.

Figuur 3.2-38: Bomenrij van Zomereik aan oostzijde van de bosbestanden

3.2.2.3 Dreven

Figuur 3.2-39: Dreven binnen het plangebied

De toegangsdreef *L_1_1* werd reeds besproken onder 3.2.1 Inventarisatie van cultuurhistorische gegevens.

Dreef *L_1_2*, gelegen in het zuidelijke bosgedeelte, bestaat uit een enkele rij Zomereiken aan weerszijden van een onverhard pad dat circa 2 meter breed is. De bomen hebben een plantafstand in de rij van circa 8 meter. Binnen deze plantafstand bevat de rij aan weerszijden enkele Berken. Onder de dreefbomen begint de kruid- en struiklaag.

Figuur 3.2-40: Zomereikendreef (L_1_2) vanaf het zuidoosten

Figuur 3.2-41: Zomereikendreef (L_1_2) vanaf het noordwesten

Dreef L_1_3, gelegen in het zuidelijke bosgedeelte, bestaat uit een enkele rij Zomereiken aan weerszijden van een onverhard pad dat circa 2 meter breed is. De bomen hebben een plantafstand in de rij van circa 12 meter. Onder de dreefbomen begint de kruid- en struiklaag.

Figuur 3.2-42: Zomereikendreef (L_1_3) vanaf het zuidwesten

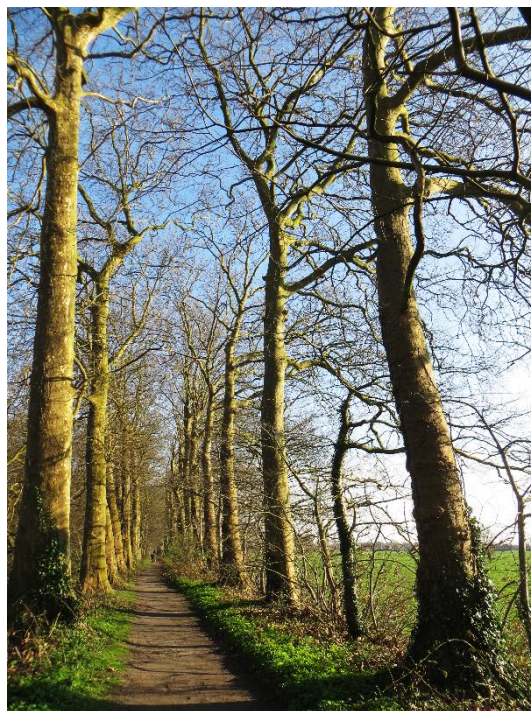

**Figuur 3.2-43: Zomereikendreef (L_1_3) vanaf het zuidwesten,
ter hoogte van knooppunt L_1_2 - L_2_1**

Dreef L_1_4, gelegen in het noordwestelijke deel van het kasteelpark, bestaat uit een enkele rij Platanen aan weerszijden van een onverhard pad dat circa 2 meter breed is. De bomen hebben een plantafstand in de rij van circa 10 meter. De meeste platanen hebben grote stamwonden hoog in hun top, sommige bomen zijn hol aan de stamvoet. Tussen de platanen grenzend aan het grasland staat tevens een rij Tamme kastanje. Deze worden als hakhout beheerd. Onder de dreefbomen staat opslag van struiken en een kruidlaag, de berm wordt niet gemaaid.

Figuur 3.2-44: Platanendreef (L_1_4a) vanaf het oosten, ter hoogte van fietsenstalling

Figuur 3.2-45: Platanendreef (L_1_4) vanaf het noorden

Figuur 3.2-46: Plataan in L_1_4 met stamwond hoog in de top

Dreef L_1_5, gelegen in het zuidelijke verlengde van L_1_4, bestaat uit een enkele rij Amerikaanse eiken aan weerszijden van een onverhard pad dat circa 1,5 meter breed is. De bomen hebben een plantafstand in de rij van circa 10 meter. Onder de dreefbomen begint in de oostelijke bomenrij de kruid- en struiklaag (met voornamelijk opslag van Amerikaanse eik) en onder de westelijke bomenrij staat eveneens een bomenrij van Tamme kastanje in hakhout.

Figuur 3.2-47: Amerikaanse eikendreef (L_1_5) vanaf het noorden

Figuur 3.2-48: Hakhout van Tamme kastanje in de dreef L_1_5 (tevens opslag van enkele andere soorten).

Dreef L_1_6, gelegen in het zuidelijke verlengde van L_1_5, bestaat uit de restanten van een enkele rij Platanen aan weerszijden van een onverhard pad dat circa 2 meter breed is. De bomen hebben een plantafstand in de rij van circa 15 meter. Van deze dreef zijn slechts enkele bomen overgebleven (zie onderstaande Figuur 3.2-49). De noordelijke helft van de westelijke rij is verdwenen en ingenomen door gazon (zie Figuur 3.2-51).

Figuur 3.2-49: Restant van Platanendreef (L_1_6) vanaf het zuiden

Figuur 3.2-50: Restant van Platanendreef (L_1_6) vanaf het noorden

Figuur 3.2-51: Restant van Platanendreef (L_1_6) met gazon, vanaf het noorden

Dreef L_1_7, gelegen in het noordwestelijke deel van het bos, bestaat uit een enkele rij Beuken aan weerszijden van een onverhard grasvlak dat circa 20 meter breed is. De bomen hebben een plantafstand in de rij van circa 15 meter. Een van de oude beuken is dood (zie rechts in beeld op Figuur 3.2-52). Onder de dreefbomen begint de kruid- en struiklaag. De kruidlaag wordt er gedomineerd door bramen.

Figuur 3.2-52: Beukendreef (L_1_7) vanaf het zuiden

Dreef L_2_1, gelegen in het noordelijke deel van het bos, in het noordelijke verlengde van L_1_2, bestaat uit enkele Tamme Kastanjes die de restanten vormen van een vroegere dreef. De overgebleven bomen hebben een aanzienlijke leeftijd. De individuen in het noorden hebben verschillende dode takken. De ondergrond van de dreef en bomen is een kruid- en struiklaag die circa 10 meter breed is, en gedomineerd wordt door bramen.

Figuur 3.2-53: Restant van een Tamme kastanjedreef (L_2_1) vanaf het zuiden

Figuur 3.2-54: Dreef L_2_1 vanaf het noorden.

3.2.3 Biologische waarderingskaart

Op de biologische waarderingskaart staat het parkgedeelte met karteringseenheid 'kpk' - kasteelpark ingekleurd als 'biologisch waardevol', net als de toegangsdreef.

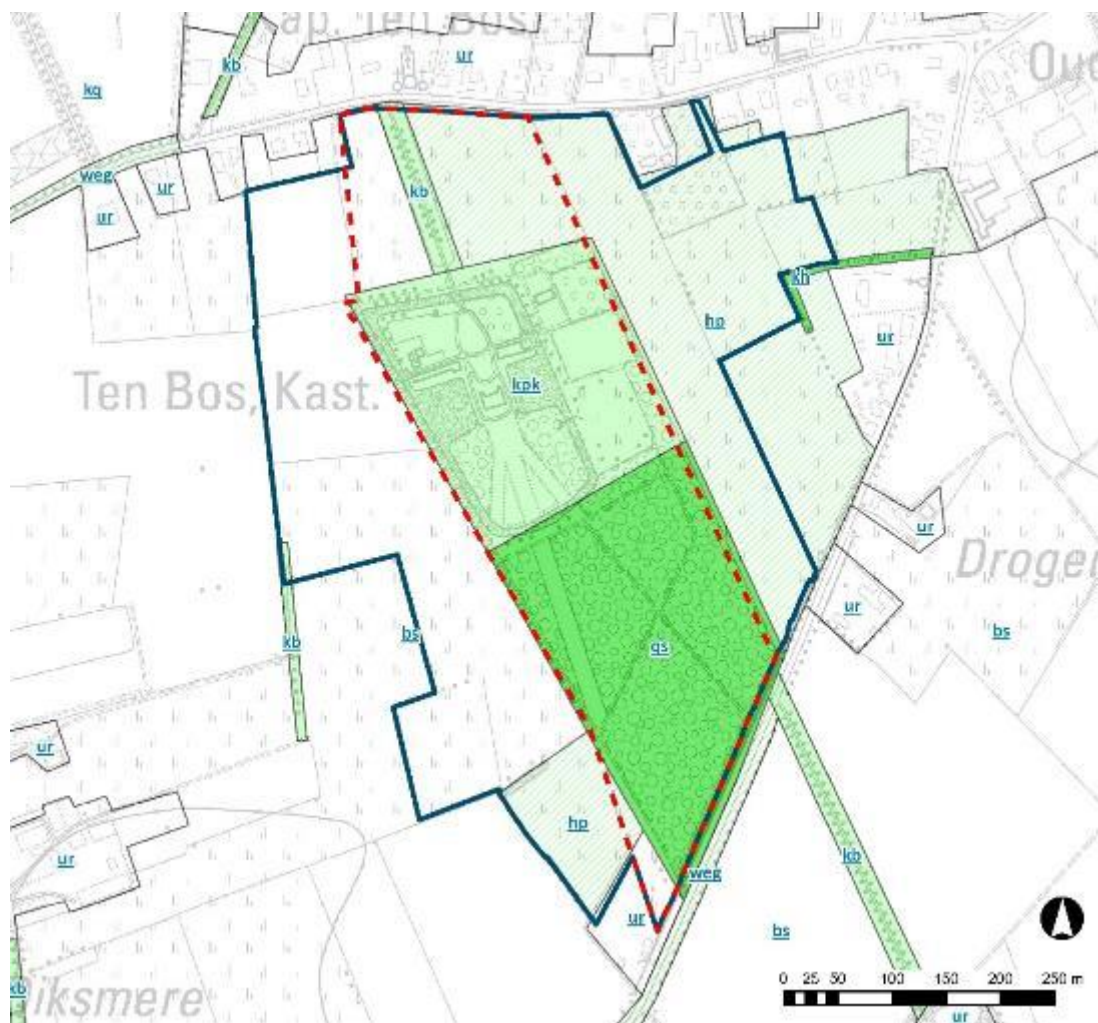
Het zuidelijk gelegen bos 'qs' (zuur eikenbos) staat ingekleurd als 'biologisch zeer waardevol'.

De weilanden in het oosten en zuiden van het plangebied zijn ingedeeld als 'complex van biologisch minder waardevolle en waardevolle elementen' met als karteringseenheid 'hp' - soortenarm permanent cultuurgrasland.

De westelijke percelen vallen met karteringseenheid 'bs' - akker op zandige bodem onder de noemer 'biologisch minder waardevol'.

De BWK komt in het westen van het park niet volledig overeen met de huidige situatie. Er is slechts één perceel in gebruik als akker, de overige percelen zijn in gebruik als grasland (hx).

De aanwezige bossen worden aangeduid als 'zuur eikenbos'. Ook deze aanduiding strookt niet met de aanwezige vegetatie. Een groot deel van het bos bestaat uit (aanplant van) Amerikaanse eiken, gewone esdoorn, lork en sparren. De aanwezige zomereiken zijn eveneens hoofdzakelijk aanplanten.

Figuur 3.2-55: Biologische waarderingskaart

Biologisch zeer waardevol

Bosgedeelte (**qs**) *zuur eikenbos (vaak met ruderaal ondergroei) – (lar)*

Biologisch waardevol

Parkgedeelte (**kpk**): *kasteelpark (openbaar of privaat)*

Toegangsdroef (**kb**): *bomenrij*

Complex van biologisch minder waardevolle en waardevolle elementen

Weilanden oost (**hp**) *soortenarm permanent cultuurgrasland (hp, hx, kb)*

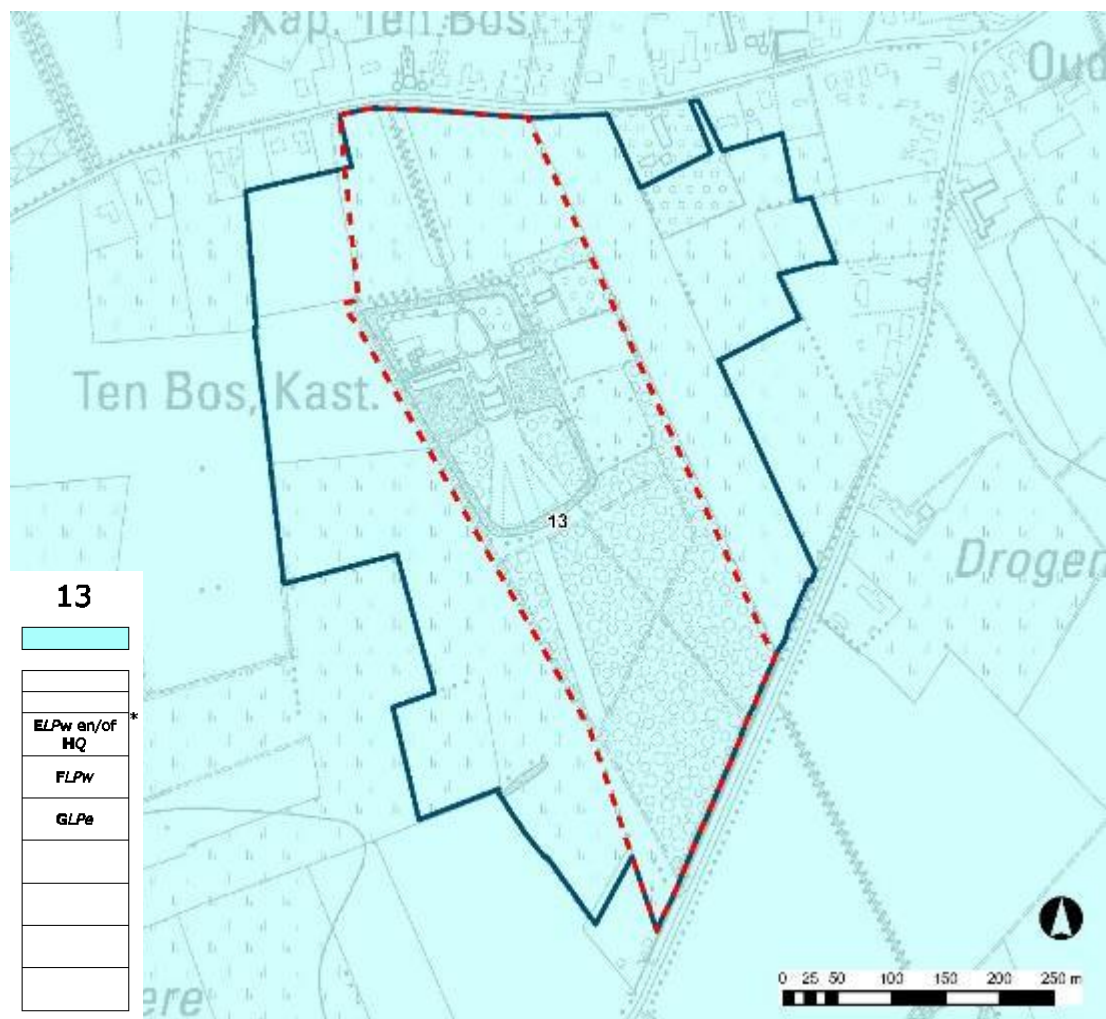
Biologisch minder waardevol

Weilanden west (**bs**): *akker op zandige bodem (hp, hx, kb-)*

3.2.4 Geologie, bodem en bodemgebruik

Het is historisch en ecologisch relevant om de ontstaansgeschiedenis van het landschap te kennen. De geologische processen die aan de grondslag liggen van het ontstaan van het landschap kunnen inzicht en mogelijk een verklaring geven aan het voorkomen van bepaalde planten- en diersoorten (leefgemeenschappen) in het landschap.

Geomorfologisch behoort het plangebied en de ruime omgeving tot de Vlaamse vallei. De Quartaire bedekking bestaat hoofdzakelijk uit eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. Hieronder staat de hellingsafzetting weergegeven naast de Quartairgeologische kaart. Dit type wordt aangeduid als type 13 op de Quartair geologische kaart. De bovengenoemde eolische afzettingen van het Weichseliaan zijn mogelijk niet te vinden, zoals hier onder weergegeven staat bij de verklaring van de symbolen. Onder de eolische afzettingen bevinden zich de fluviale afzettingen van het Weichseliaan en de getijdenafzettingen van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen).

Figuur 3.2-56: Quartairgeologische kaart

Verklaring:

ELPw: Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk vroeg Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

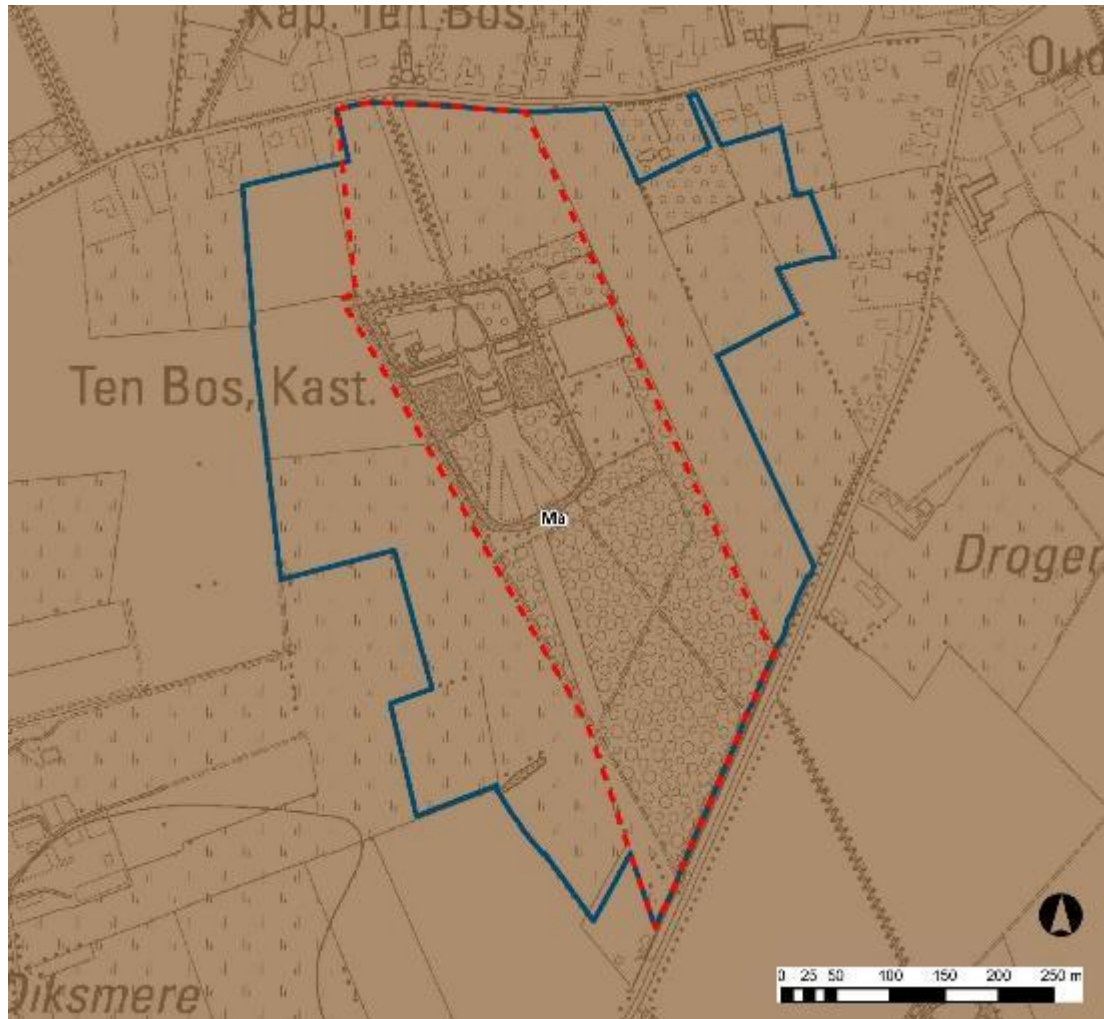
HQ: Hellingsafzettingen van het Quartair

FLPw: Fluviale afzettingen van het Weichseliaan (Laat Pleistoceen).

GLPe: Getijdenafzettingen (mariene en estuariene) van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen)

* De karteereenheid is mogelijk afwezig.

Onder de Quartaire afzettingen bevinden zich deze van het Tertiair. De ondergrond van het plangebied bestaat uit de Formatie van Maldegem (Ma) - Lid van Ursel die dateert uit het Boven-Eoceen. Deze formatie bestaat uit een afwisseling van zand- en kleifracaties waarvan de diverse overgangen gradueel zijn. Met uitzondering van de basis is ze kalkloos en bevat ze ook geen opvallende macrofossielen. Het Lid van Ursel is een onderdeel van het vroegere "Assiaan" (Asc.) en bestaat uit een grijsblauwe homogene klei tot zware klei zonder kalk of fossielen.

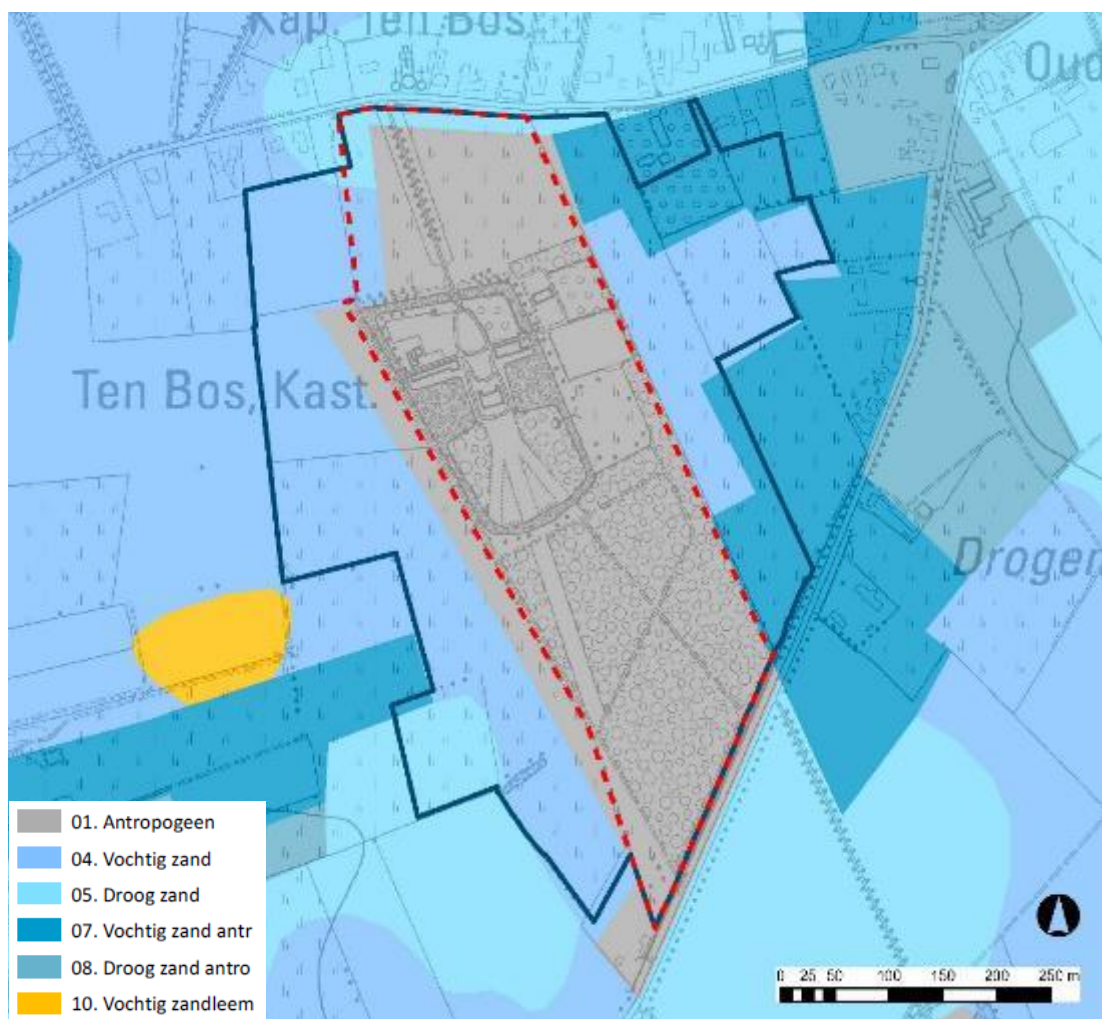

Figuur 3.2-57: Tertiairgeologische kaart

Volgens de bodemkaart, bestaat de bodem in het kasteelpark hoofdzakelijk uit antropogene grond. Dit bodemtype duidt op antropogene gronden of kunstmatige, door de mens verstoorte gronden.

De overige gronden variëren van vochtig zand (weilanden oost en west) tot droog zand antropogeen (weilanden noordoost en zuidoost). Ten noorden van het plangebied en in de zuidwestelijke hoek situeert zich een zone met droog zand.

Het huidige bodemgebruik bestaat uit een kasteelpark met tuin en gracht, een bos, enkele dreven, weilanden en akkers. De huidige toestand wordt weergegeven op kaart onder 0.

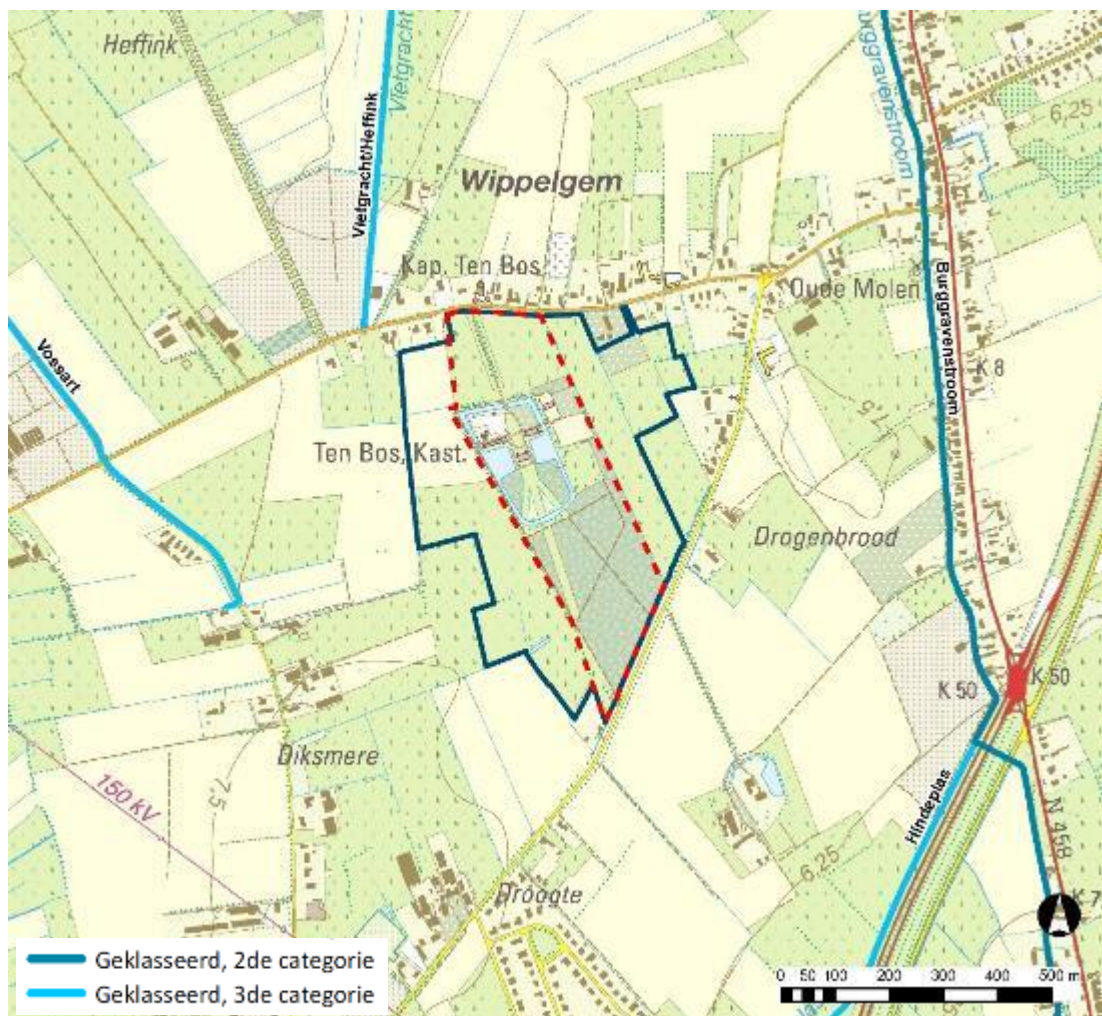

Figuur 3.2-58: Bodemkaart

3.2.5 Waterhuishouding

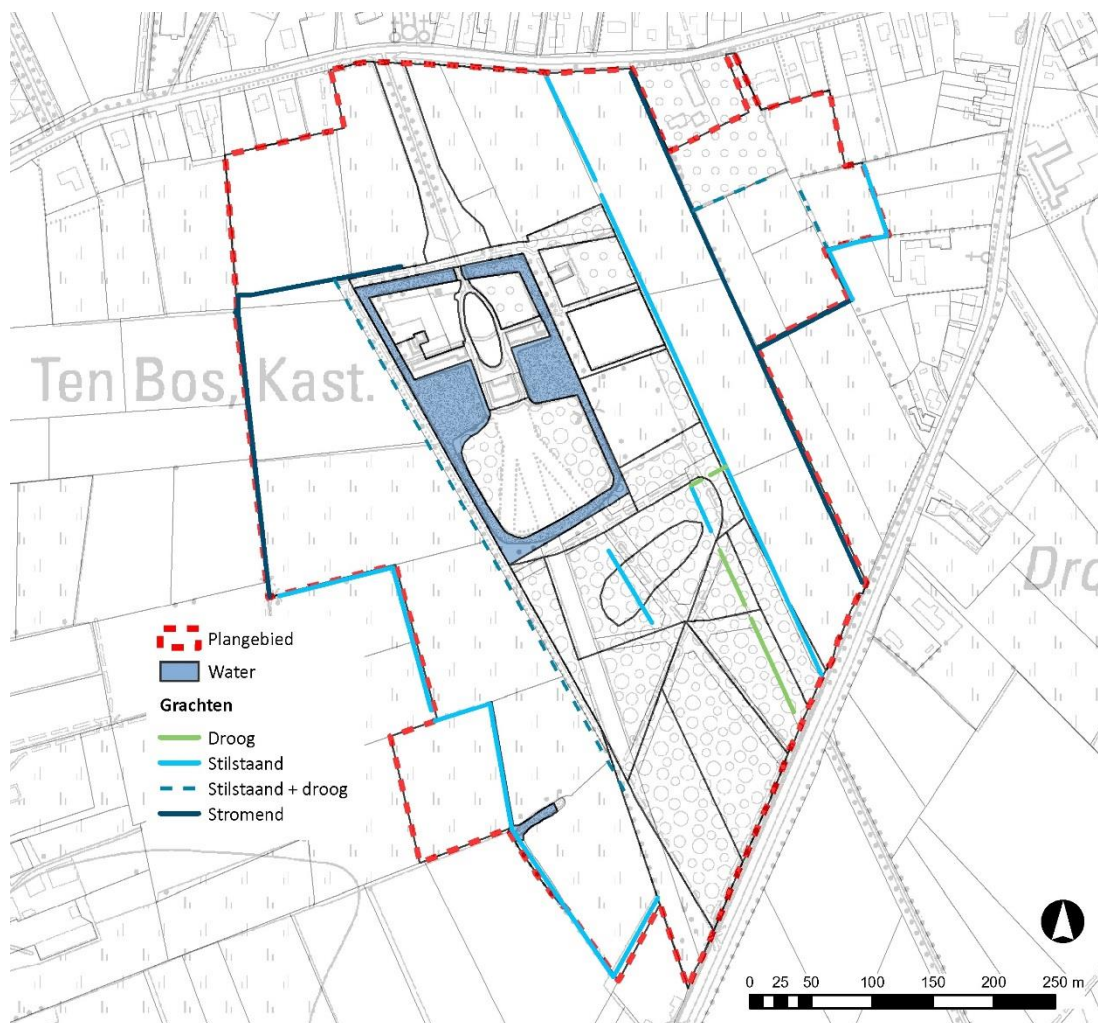
Ten noorden van het plangebied bevindt zich het waterproductiecentrum van Kluizen met een oppervlakte van 604.249m². Het werd in 1974 in dienst genomen en in 1996 uitgebreid met een tweede spaarbekken. Vanuit dit waterproductiecentrum levert De Watergroep drinkwater aan een groot deel van Noord-Oost-Vlaanderen, van het Meetjesland tot het Waasland.

De waterlopen in de omgeving van het plangebied zijn geanalyseerd met behulp van de Vlaamse Hydrografische Atlas. Hieruit is op te maken dat er geen waterlopen doorheen het plangebied stromen. In de ruime omgeving zijn er echter wel waterlopen van 2de en 3de categorie. Ten noordwesten lopen de Vossart en de Vletgracht/Heffink, beide onbevaarbare geklasseerde waterlopen van 2de categorie. Ten westen van het plangebied loopt de Burggravenstroom, een waterloop van 3de categorie. Deze waterlopen behoren tot het bekken Gentse Kanalen en het stroomgebied van de Schelde.

Figuur 3.2-59: Hydrografie

Naast de hierboven genoemde waterlopen in de omgeving van het plangebied, bevinden zich in het plangebied ook nog verschillende grachten. De meeste grachten zijn met stilstaand water. De enkele andere grachten bevatten traag stromend water of staan droog.

Figuur 3.2-60: Grachten in het plangebied

Figuur 3.2-61: Gracht in bosgebied ten zuiden van de moestuין

Op onderstaande uittreksel van de topografische kaart van 1910 is te zien dat er ten zuiden van de ommuurde moestuin, ter hoogte van de huidige schapenweide, een oost-west gericht gracht is gelegen. Vandaag is er op terrein van deze gracht geen enkel spoor meer te zien. De schapenweide zelf is het hele jaar door een vochtig tot nat grasland.

Figuur 3.2-62: Uittreksel topografische kaart van België (kaartblad Evergem 14/5 01/01/1910), zoom op grachten domein

Bron: www.cartesius.be

Grondwater

Volgens de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) is het grondwater in het plangebied en de ruime omgeving zeer kwetsbaar. De watervoerende laag bestaat uit zand waarvan de dikte onbekend is. De dikte van de deklaag is $\leq 5\text{m}$ en/of zandig en de dikte van de onverzadigde zone is $\leq 10\text{m}$.

Binnen het plangebied bevinden zich geen sonderingen of putten. Net ten zuiden van het domein bevindt zich put 132/21/5 met 3 filters (op 1,40m, 4,00m en 7,00 m-MV) met metingen tussen 2004 en 2015. Het grondwater schommelt in deze periode tussen 5m en 6,5m TAW.

3.2.6 Oeverbeschoeiing

Het merendeel van de oevers zijn onverharde oevers. Echter bij de parking in het noordwesten en ten westen van de boerderij is een houten beschoeiing aangebracht. Deze is in zeer slechte staat.

Aan het koetshuis (zuidwesten) is verder een kort stukje beschoeiing van metalen platen aangebracht.

Figuur 3.2-63: Houten oeverbeschoeiing ter hoogte van het huisje

Figuur 3.2-64: Oeverbeschoeiing ter hoogte van de feestzaal

Figuur 3.2-65: Oevers zonder beschoeiing

3.2.7 Inventarisatie van knelpunten

3.2.7.1 Algemeen

- Verschillende elementen van de parkaanleg zijn vervaagd of verdwenen:
 - Het dreven- en padenpatroon in bosgebied
 - Perceelsbegrenzende beplanting
 - De boomgaarden
 - De functie van de ommuurde moestuin, de serre en de duiventoren
 - De inrichting van het voorplein:
 - Pad tussen koetshuis en hovenierswoning met noordelijk cirkelvormig bloemenperk
 - Enkele snoeivormen van hulst centraal gelegen in de noordelijke helft van de voortuin

3.2.7.2 Toegangsreef

- De bomen van de toegangsreef zijn niet gelijkjarig en vertonen ernstige gebreken.

3.2.7.3 Kasteelpark ten noorden van het kasteel

- Er is veel verharding aanwezig in het parkgedeelte ten noorden van het kasteel.
- De verharding in betonstraatsteen en de boording van de berm met verlichtingspalen hebben een negatieve impact op de allure en erfgoedwaarde van de toegangsreef.
- De fietsenstalling werd landschappelijk gezien op minder goede wijze ingepast.

3.2.7.4 Kasteelpark ten zuiden van het kasteel

- Het kasteelpark bevat verschillende elementen met minder onderlinge samenhang. Enkele elementen / constructies zijn landschappelijk niet of minder goed ingepast, waaronder de parking, de kruidentuin, het kippenhok, ...
- De begeleiding van de zichtassen vanaf het kasteel naar het zuiden door hagen van laurierkers.

3.2.7.5 Houtig erfgoed

- Verschillende bomen hebben dode takken, hetgeen een veiligheidsrisico inhoudt voor de bomen langs paden.
- Aan de voet van erfgoedelement 13 - Plataan is er bodemverdichting ter hoogte van de stamvoet. De takken komen tegen het dak van het kasteel.
- Verschillende dreven in het domein zijn onvolledig of vormen slechts restanten van oude dreven

3.2.7.6 Water en oevers

- De bermen van de gracht en de vijver vertonen opslag van bomen en struiken, waardoor er minder lichtinval is op het water.
- De houten oeverbeschoeiing is in slechte staat door onder andere het gebruik van slechte materialen [metalen oeverbeschoeiing ter hoogte van de feestzaal (koetshuis)].

3.3 Beschrijving van het archeologisch erfgoed

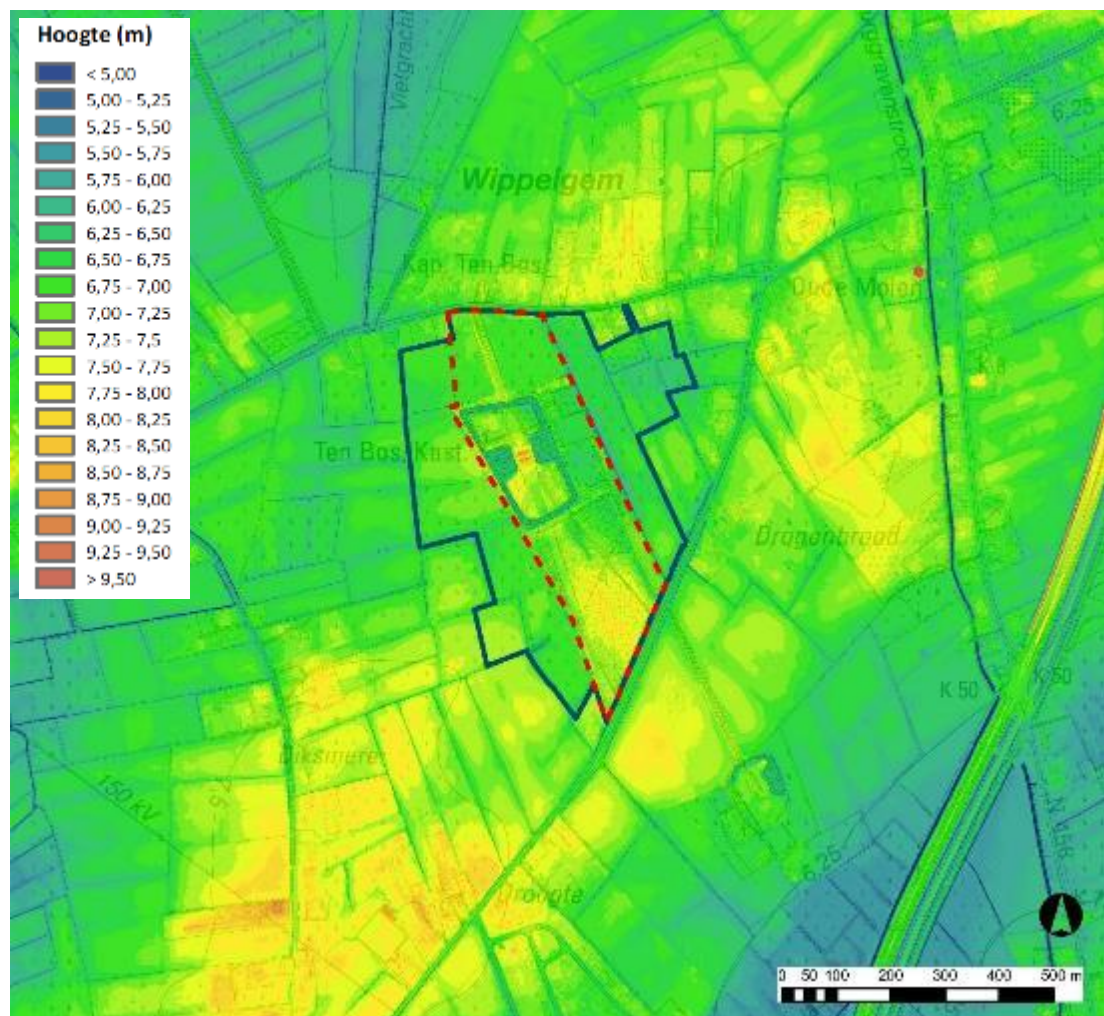
3.3.1 Fysieke beschrijving site

3.3.2 Topografie van de site

Met behulp van het digitaal hoogtemodel (DHM) is de hoogteligging van het gebied in kaart gebracht. Op de kaart van het digitaal hoogtemodel uit 2014 is het reliëf met een raster van 1m weergegeven.

Het reliëf van het gebied is duidelijk waarneembaar op de kaart. In de ruime omgeving van het plangebied is er weinig hoogteverschil, het varieert namelijk tussen 5m en 9m TAW. Het hoogste punt binnen het domein is het kasteel zelf, gelegen op 8,5m TAW. Het park en de omliggende weilanden liggen gemiddeld op ongeveer 7m TAW, de grachten rond de gebouwen 0,5 tot 1m lager. Het bos helt omhoog naar het zuiden, waar de hoogte rond 7,75m TAW ligt.

De rechthoekige waterstructuur die op enkele historische kaarten zichtbaar was ten zuidwesten van het kasteelpark is nog deels te herkennen in deze kaart.

Figuur 3.3-1: Digitaal hoogtemodel (2014)

3.3.3 Centraal Archeologische Inventaris

Binnen het plangebied is één zone aangeduid op de Centraal Archeologische Inventaris. Het gaat om de zone met locatienummer 972541 die wordt omschreven als: 'lusthof, oudste vermelding van het 'kasteel ten Hulle' in 1375. Gelegen in een groot domein met rechthoekig aangelegde walgrachten ter hoogte van het kasteel verbreed tot vijvers.'

3.3.4 Archeologisch erfgoed

Op basis van de historische nota kunnen we bij grote grondwerkzaamheden die de bodem in de diepte verstoren op volgende plaatsen resten verwachten:

1. Aan de noordoostzijde van de omwalling heeft een vierkantig gebouw gestaan zoals is weergegeven op de Ferrariskaart
2. Een brug of muurtjes hebben ooit de toegang tot het domein gemarkeerd
3. Een muur of hekwerk heeft ooit de twee bijgebouwen verbonden als afsluiting van de binnenkoer
4. Sporen van de historische 18de eeuwse bloementuin zijn mogelijk nog aanwezig achter het kasteel
5. Voor de twee belangrijkste bijgebouwen kan ooit een inrijpoort gestaan hebben
6. In de moestuin zijn in het begin van de 19de eeuw en op het einde van dezelfde eeuw kleine gebouwen opgetrokken
7. Op het kadasterplan van 1830 staat links naast de duiventoren een klein gebouw
8. Aan de westzijde van het kasteel is er volgens het kadasterplan van 1830 een uitbreiding van de westelijke vleugel uitgevoerd.

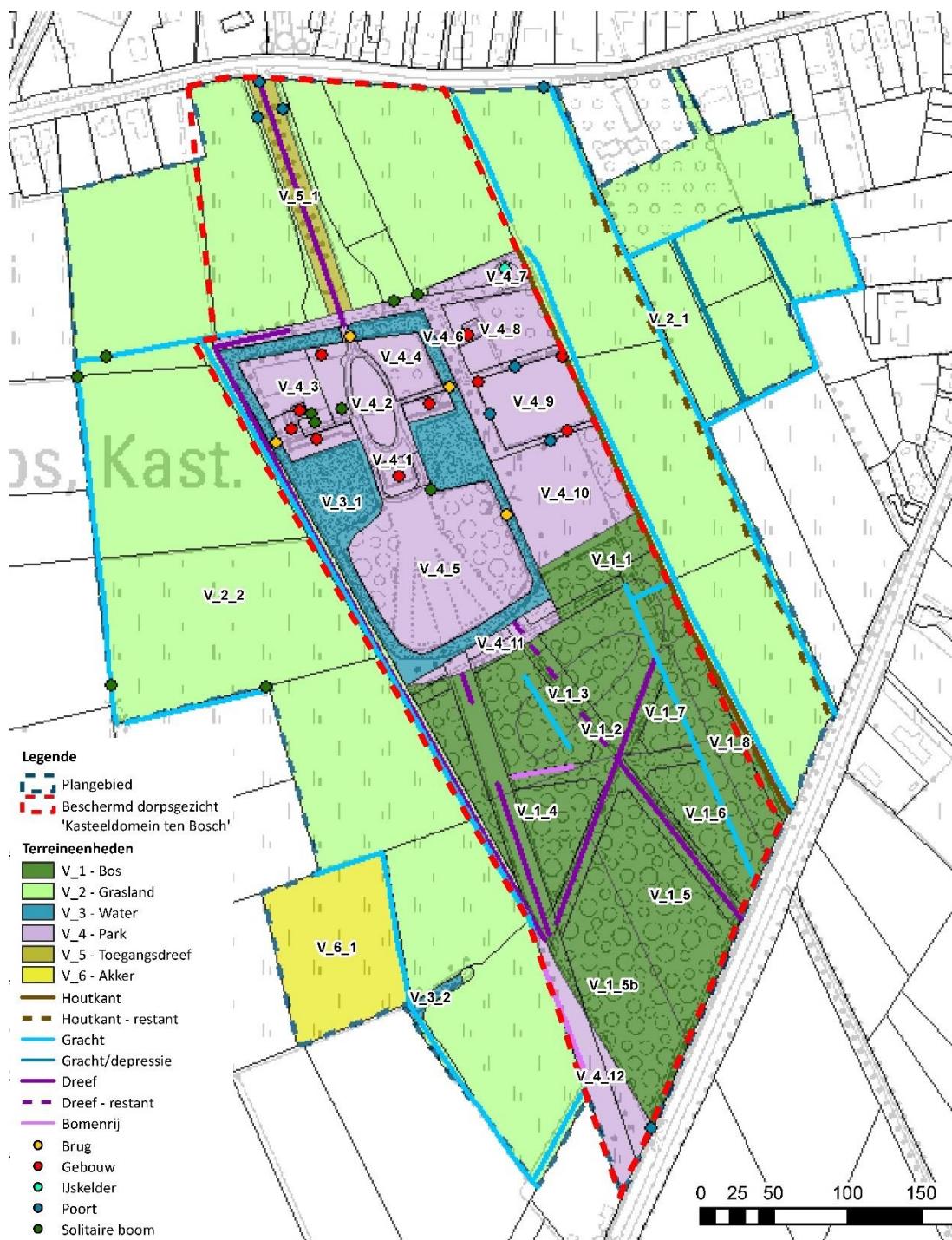
Figuur 3.3-2: Mogelijke aanwezigheid van archeologisch erfgoed in de bodem

3.3.5 Inventarisatie van knelpunten

Bij werken op het domein waarbij de bodem verstoord wordt, moet omzichtig omgesprongen worden met het archeologisch erfgoed.

3.4 Inventarisatierapport natuurwaarden

3.4.1 Bestandenkaart

3.4.1.1 Bossen

V_1_1

De boomlaag van dit bosdeel wordt gedomineerd door Amerikaanse eik. In de ondergroei vinden we bramen en tevens Bosanemoon en boshyacinten. Vermoedelijk gaat het hier om een introductie (voorkomen van stinzenbeplanting). Verder komen er enkele oude individuen van Hulst voor.

V_1_2

Het bosdeel bestaat voornamelijk uit Amerikaanse eik, met bijmenging van andere soorten. De ondergroei wordt gedomineerd door bramen. In het bos vinden we eveneens een oude Hulst.

V_1_3

De boom en struiklaag van V_1_3 bestaat zo goed als volledig uit berken. De ondergroei wordt gedomineerd door bramen. Een enkele Tamme kastanje en Boswilg kan worden aangetroffen.

V_1_4

Bos V_1_4 bestaat uit Amerikaanse eik met enkele esdoorns en Beuk. In de ondergroei komen over een groot aandeel van de oppervlakte bramen voor.

V_1_5

Het bos bestaat voor een groot deel uit lorken. Tevens komen er verschillende sparren voor en bijmenging van Beuk, Zomereik en Amerikaanse eik. De ondergroei wordt gedomineerd door bramen. In de toppen van de lorken bevinden zich verschillende nesten van Blauwe reiger.

Figuur 3.4-2: Blauwe reiger op zijn nest, hoog in een Lork

V_1_5b

Het bos is een gemengd loofhout (voornamelijk esdoorns en Amerikaanse eik) waarbij tevens verschillende sparren voorkomen. De ondergroei werd er voor een groot deel verwijderd. Het overige deel wordt gedomineerd door braam.

V_1_6

Het bosdeel is een menging van Amerikaanse eik en Gewone esdoorn. Daarnaast groeien er ook verschillende lorken. In één van de bomen bevindt zich een roofvogelnest. Ook hier is de ondergroei gedomineerd door braam.

V_1_7

V_1_7 handelt over een aanplant van Zomereik. De struiklaag bevat verschillende Amerikaanse vogelkers, alsook een Amerikaans krentenboompje. De kruidlaag bestaat volledig uit braam.

V_1_8

De boomlaag van dit deel bestaat uit een aanplant van sparren. Hier en daar komt een enkele berk voor. Aan de hoeveelheid uitwerpselen te zien, wordt het bosdeel geregeld gebruikt als slaapplek voor houtduiven.

Vegetatie in de bosbestanden

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de huidige vegetatie in de bosbestanden. De habitatwaardige vegetaties worden eveneens aangeduid op onderstaande figuur. Concreet gaat het over enkele bestanden met het habitatype 9120.

Figuur 3.4-3: Habitatkaart op basis van de inventarisatie

Tabel 3.4-1: Vegetatie in de bosbestanden

BWK				
Bosbestand	Eenheid 1	Eenheid 2	Eenheid 3	Natura 2000
V_1_1	qs			9120 (100%)
V_1_2	qs			9120 (100%)
V_1_3	Sz			
V_1_4	qs (quer)			9120 (100%)
V_1_5	gml	lar	pica	
V_1_5b	gml			
V_1_6	gml			
V_1_7	n (que)			
V_1_8	pica	gml		

met qs = zuur eikenbos, sz = opslag allerlei aard, quer = Amerikaanse eik, gml = gemengd loofhout, lar = larix, pica = spar, n = aanplant.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de lokale staat van instandhouding voor de habitatwaardige bestanden. Hierbij wordt duidelijk dat er vooral onvoldoende wordt gescoord op de bosconstantie, aanwezigheid van invasieve exoten, hoeveelheid dik dood hout, verruiging, sleutelsoorten in de boom- en kruidlaag.

Tabel 3.4-2: LSVI voor de bosbestanden

	V_1_1	V_1_2	V_1_4
Habitatstructuur			
Oppervlakte (MSA = 40ha)	O	O	O
Verticale structuur	Goed	Goed	Goed
Horizontale structuur - structuur	Goed	Goed	Goed
Horizontale structuur - groeiklassen	Goed	Goed	Goed
Aandeel dood hout	Goed	O	Goed
Hoeveelheid dik dood hout	Goed	O	O
Bosconstantie	O	O	O
Verstoring			
Invasieve exoten	O	O	O
Verruigd	Goed	O	O
Geruderaliseerd	Goed	Goed	Goed
Vergrast	Goed	Goed	Goed
Vegetatie			
Sleutelsoorten in de boomlaag	O	O	O
Procentueel aandeel sleutelsoorten in de kruidlaag	O	O	O

3.4.1.2 Graslanden

V_2_1

Het grasland wordt gebruikt als graasweide. Het wordt doorsneden door enkele noord-zuid grachten. Tijdens het terreinbezoek kon een grote groep foeragerende kokmeeuwen, alsook enkele Canadese ganzen, worden waargenomen. Het grasland staat bovendien onder een grote bemestingsdruk. Tijdens het terreinbezoek was het grasland recent geïnjecteerd. De aangrenzende grachten zagen, ondanks de zode-injectie, bruin van de mest.

Figuur 3.4-4: Zwaar bemeste graslanden door middel van zode-injectie

Figuur 3.4-5: Bruine grachten door zeer zware lading aan mest

V_2_2

Het grasland is een zeer soortenarm grasland, dat eveneens onder een grote bemestingsdruk staat. Tijdens het terreinbezoek bevonden er zich enkele grazende nijlganzen.

3.4.1.3 Open water

Slotgracht (erfgoedelement 9 - V_3_1)

De slotgracht heeft voornamelijk natuurlijke oevers, en bestaat uit helder water. Door de grote beschaduwing van de houtige gewassen op de oevers, komen er slechts beperkt waterplanten voor. De grootste concentratie waterplanten vinden we in het noorden, waar de Gele plomp een groot deel van het water bedekt.

Watertje in het zuidwesten (V_3_2)

In het zuidwesten bevindt zich nog een klein watertje, dat duidelijk lijdt onder de zware bemestingsdruk van het aangrenzende grasland. Het water is er troebel. De oevers zijn deels begroeid met wilgen en Zwarte els. Het overige deel wordt begraasd door ganzen en eenden. Enkele planten Gele lis en enkele pollen pitrus maken de rest van de vegetatie uit.

3.4.1.4 Parkvegetaties

De parkvegetaties (V_4) bestaan veelal uit enkele soortenarme gazons, en voornamelijk uit houtgewassen. In de ondergroei treffen we bramen en in de buurt van de ijskelder enkele voorjaarsbloeiërs zoals Speenkruid en Bosanemoon. Eveneens aan de ijskelder staan enkele individuen van Italiaanse aronskelk.

Verder bestaan de vegetaties uit enkele geschoren hagen (voornamelijk Haaglaurier, en enkele buxus- en haagbeukhagen).

Bovendien staan er verschillende fruitbomen. Dit als halfstam fruitbomen (ten noorden van de Hovenierswoning), leifruit in de moestuin en enkele solitaire perenbomen (ter hoogte van de boerderij).

In het noorden grenzend aan de weg vinden we een perceel dat bestaat uit bramen, brem en boomopslag van allerlei aard. Recent stonden hier nog enkele lorken.

3.4.1.5 Akker

De aanwezige akker (V_6_1) is een maïsakker.

3.4.2 Fiches per bestand

Zie 'Bijlage 4 – Fiches'

3.4.3 Fiches kwaliteitsbeoordeling actueel habitat

Zie 'Bijlage 4 - Fiches'

3.4.4 Fauna

Tijdens de terreinbezoeken werd steeds gelet op aanwezige (interessante) fauna. Daarbij werden voornamelijk algemenere soorten aangetroffen.

Wat vogels betreft werden Blauwe reiger, Boomklever, Boomkruiper, Groene specht, Grote bonte specht, Kauw, Kokmeeuw, Koolmees, Meerkoet, Merel, Pimpelmees, Smient, Sperwer, Waterhoen en Wilde eend aangetroffen.

Als exoten werden Canadese gans en Nijlgans waargenomen.

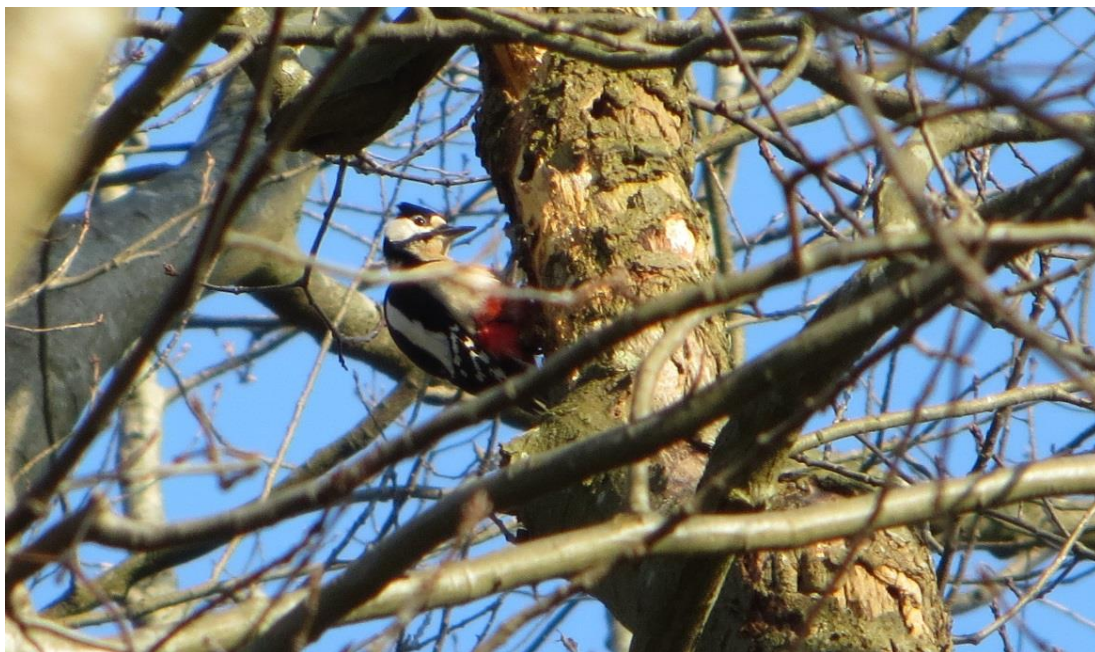
Tussen de watervegetatie zwommen tevens verschillende padden.

Figuur 3.4-6: Een pad op zoek naar een vrouwtje

Figuur 3.4-7: Vechtende Canadese gans in het grasland

Figuur 3.4-8: Grote bonte specht

3.4.4.1 Vleermuizen

De aanwezige ijskelder wordt reeds verschillende jaren door de werkgroep vleermuizen van Natuurpunt in samenwerking met de JNM, gemonitord op aanwezige vleermuizen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de resultaten.

Tabel 3.4-3: Overzicht van de waargenomen vleermuizen in de ijskelder

			Vleermuis sp.	Myotis sp.	Baardvleermuis	Baard/Brandts	Watervleermuis	Franjestaart	Gewone grootoor
Datum	Winter	Totaal							
20/02/2010	2009-2010	8			3		1	2	2
16/01/2011	2010-2011	12			2		2	5	3
<i>niet geteld</i>	2011-2012	-							
9/02/2013	2012-2013	24	1	3	4	6	2	7	1
22/02/2014	2013-2014	10				8	1	1	
21/02/2015	2014-2015	12	1			5	4	2	
<i>niet geteld</i>	2015-2016	-							
<i>niet geteld</i>	2016-2017	-							
<i>geen datum</i>	2017-2018	12				9		3	

Franjestaarten overwinteren normaal gezien in spleten in bomen. Bij te strenge winters wijken ze soms uit naar gebouwen of (indien aanwezig ook) ijskelders.

Het aantal vleermuizen dat overwintert in de kelder is aanzienlijk hoog in verhouding met de grootte ervan. Dit maakt dat de kelder een zeer waardevol object is.

3.4.5 Flora

Tijdens het terreinbezoek werden geen Rode Lijstsoorten aangetroffen. Wel werden er op verschillende plaatsen populaties van Bosanemoon als voorjaarsbloeiër aangetroffen. In V_1_1 komt tevens een groep boshyacinten voor. Vermoedelijk gaat het hier in beide gevallen om aanplanten.

Figuur 3.4-9: Bosanemoon en de stinzenplant Italiaanse aronskelk

3.5 Gebruik van het domein

De gelijkvloerse verdieping van het kasteel wordt voorbehouden voor burgerlijke huwelijken, jubilea en recepties en kan niet door derden gebruikt worden. Op de eerste verdieping van het kasteel woont de conciërge van het domein.

Het koetshuis kan door verenigingen gehuurd worden voor vergaderingen, evenementen en vormingen. Privéfeesten zijn er niet toegelaten.

In het hovenierswoning is een consessionaris aangesteld die er een taverne uitbaat.

Het kasteelpark is vrij toegankelijk van zonsopgang tot zonsondergang op de wandelpaden. In het parkbos ten zuiden van de kruidentuin zijn aanwijzingen dat er gespeeld wordt in het bos.

In de boomgaard ten noorden van de hovenierswoning werd een speeltuin aangelegd.

Figuur 3.5-1: Speeltuin ten noorden van de hovenierswoning

Figuur 3.5-2: Speelelement hangmat

Figuur 3.5-3: Speelelement dier

Ten noorden van de boerderij werd een parking aangelegd.

Ter hoogte van de toegangsbrug en de toegangsdreef werd net ten noorden van de slotgracht een fietsenstalling geplaatst.

Figuur 3.5-4: Fietsenstalling

Alle gebouwen (kasteel, hovenierswoning, koetshuis en boerderij) worden vanuit Kramershoek voorzien van de nodige nutsleidingen. Deze worden weergegeven op het overzichtsplan van de omgeving, zie 'Bijlage 5 - Overzichtsplan nutsleidingen omgeving' en het as-builtplan van 2017, zie 'Bijlage 6 - Nutsvoorzieningen voedingen as-built 2017'.

Ook de aangelegde riolering op het domein (najaar 2016 - voorjaar 2017) wordt weergegeven op een overzichtsplan, zie 'Bijlage 7 - Rioleringsplan as-built'. Op dit rioleringsplan zijn zowel de RWA (regenwaterafvoer - blauwe lijnen) als de DWA (vuilwaterafvoer - rode lijnen) weergegeven.

4 Beschrijving van de erfgoedwaarden

Beschermingsbesluit nr 3189 - 19 juni 1997 ¹

- Beschermd monument 'kasteel, de dienstgebouwen (de duiventoren, de paardenstallen en voormalige hovenierswoning, de kasteelhoeve, de inrijhekkens, de druivenserre, de ommuring van de moestuin met inbegrip van de hoekgebouwtjes, de vazen en palen op de walbrug en de borstwering van het terras, de ijskelder) en de walgrachten'
Historische en artistieke waarde
- Beschermd als dorpsgezicht 'Domein ten Bosch met park en bijgebouwen'
Historische en artistieke waarde

Beschermingsbesluit nr. 5259 - 4 december 2013 ²

- Beschermd als monument 'Plataan in het kasteeldomein van Wippelgem evenals een cirkelvormige zone met een straal van 30 meter'
Artistieke en historische waarde

In de beschermingsbesluiten wordt enkel historische en artistieke waarde toegekend aan het domein. Op basis van bovenstaande historische nota en inventarisatie kunnen we bovendien nog bijkomende waarden zoals o.a. esthetische, stedenbouwkundige en archeologische waarden toeschrijven aan het kasteeldomein van Wippelgem.

Voor de volgende erfgoedelementen wordt telkens een figuur opgesteld waarbij de waardering wordt verduidelijkt, zie 'Bijlage 2 - Bouwkundig erfgoed - Waardering':

- Erfgoedelement 1	Kasteel
- Erfgoedelement 2	Hovenierswoning en paardenstallen
- Erfgoedelement 3	Koetshuis
- Erfgoedelement 4	Boerderij
- Erfgoedelement 5	Duiventoren
- Erfgoedelement 7	Serre
- Erfgoedelement 8	Ommuurde moestuin (en paviljoenen)

4.1 Kasteeldomein

4.1.1 Historische waarde

De eigendomsgeschiedenis van het kasteeldomein gaat minstens terug tot 1375, vanaf de tweede helft van de 18de eeuw beschikken we over kaartmateriaal waarop de site is afgebeeld. In 1375 was het domein een landkasteel met landerijen en boerderijen. Dit uitzicht, centraal het kasteel met er omheen landerijen, blijft tot vandaag behouden. De percellering rondom het kasteel is sinds 1775 nagenoeg ongewijzigd.

4.1.2 Archeologische waarde

Het gebouwenpatrimonium van het domein heeft sinds de eerste aanleg verschillende wijzigingen ondergaan. Mogelijks en waarschijnlijk hebben de gebouwen ooit een andere inplanting of locatie gekend. Gezien de geschiedenis van het goed teruggaat tot de 14de eeuw, zijn archeologische waarden/sporen in de bodem te verwachten.

¹ <https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/3189> en <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/10827>

² <https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/5259> en <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/8843>

4.1.3 Esthetische waarde

De esthetische waarde van het kasteeldomein wordt getypeerd door de bomenrijen met bijhorende zichtassen en andere historische elementen zoals het kasteel, de hovenierswoning, het koetshuis, de boerderij, de duiventoren, de ijskelder, de serre, de ommuurde moestuin en het voorplein.

4.1.4 Ensemblewaarde

De ensemblewaarde is de waardering van het bij elkaar passend geheel van samengestelde delen van het kasteeldomein. Hieronder vallen het kasteel en de verschillende gebouwen, het park, de vijvers en grachten en de omgevende bossen en weilanden. Hierbij is de gaafheid en herkenbaarheid van het gehele ensemble van de samenstellende onderdelen van belang. Bij de beoordeling van een ensemble is de achterliggende gedachte dat een historisch gebouw/complex ook als zodanig beleefd moet kunnen worden. Een ensemble bestaat dan ook niet alleen uit de gebouwen, maar ook landschapselementen horen er bij en kunnen een cruciaal onderdeel zijn van een gebouw/complex. Zo kent het kasteeldomein met al zijn gebouwen en het park en omgeving een grote ensemblewaarde, waarbij de samengestelde delen een mooi historisch relevant geheel vormen.

4.2 Erfgoedelement 1 Kasteel

4.2.1 Historische waarde

In het beschermingsbesluit wordt het kasteel omschreven als een stijlvol en goed bewaard kasteel met U-vormige aanleg wederopgebouwd eind van de 19de eeuw in aangepaste neoclassicistische stijl op de plaats van een oud kasteelsite reeds vermeld in de 14de eeuw.

4.2.2 Architectuurhistorische waarde (exterieur en interieur)

De architectuurhistorische waarde beoordelen van het kasteel wordt bemoeilijkt door het gegeven dat we hier waarschijnlijk voor een replica staan van een kasteel dat ruim honderd jaar vroeger is gebouwd.

Toch is ook het kasteel van 1892 geen vreemde eend. In onze steden zijn in deze periode heel wat gebouwen in neoclassicistische en rococostijl gebouwd waardoor het gebouw, ondanks dat het waarschijnlijk replica is, toch een kind van zijn tijd blijft.

De opbouw heeft alle stijlelementen van een neoclassicistisch gebouw. De symmetrische opdeling van de driedelige gevel, het gebruik van een licht vooruitspringend middenrisaliet in het centrale deel van het gebouw met in de as de versierde toegang en het relatief bescheiden gebruik van rocailles in de frontons van de drie gevels en op de hoeken van de zijvleugels geven het gebouw een statige degelijkheid en rust. Door gebruik te maken van een met leien bedekt mansardedak worden de frontons en het de bekroning van het middenrisaliet optisch naar voor gebracht. De deels vergulde sfeer op het dak plaatst het kasteel symbolisch in een alles omvattend geheel.

Dezelfde opbouw en effecten worden bereikt in de achtergevel. De verzorgde net niet geometrische opbouw van de zijgevels onderbouwen de algemene kenmerken van het gebouw.

Het interieur, hoewel technisch en esthetisch mooi uitgebouwd zit minder consequent in elkaar. Reeds bij de herbouw werden verschillende stijlen eclectisch toegepast. Barok en rococo wordt tot een nieuwe stijl vermengd, zij het op een bescheiden wijze. Alles is statig, maar niet overladen. De gebruikte luxueuze materialen hebben een ondersteunende functie en dringen zich nergens echt op. Ze zijn in de eerste plaats gekozen als kleurelementen meer dan om het materiaal zelf.

Het ter beschikking komen van nieuwe technieken, gepaard gaand met verschuivingen in de sociale verhouding leidde tot aanpassing in het interieur. Daardoor is de stilistische samenhang verder verstoord.

Bouwtechnisch is het kasteel helemaal een kind van zijn tijd. Door het gebruik van staalconstructies worden zwaartekrachtproblemen opgelost zonder dat de bezoeker er iets van merkt. Maar ook hier staat de techniek meer in het teken van elegantie en rust dan ijdel gebruik.

4.2.3 Artistieke waarde (exterieur en interieur)

4.2.3.1 Exterieur

Het neoclassicistische gebouw is aan de buitenzijde technisch hoogstaand afgewerkt. Opvallend zijn vooral het sculpteerwerk op de voor- en achtergevel, deels uitgewerkt in stuc en deels vervaardigd uit steen.

Doordat het gebouw op een verhoogde sokkel staat is de oorspronkelijke kalkbepleistering doorgaans goed bewaard gebleven. Doordat het gebouw meermaals overschilderd is geweest, is het moeilijk te bepalen welke kwaliteiten de picturale afwerking aan het gebouw heeft toegevoegd.

De beide terrassen zijn zeer deskundig uitgevoerd in blauwe harsteen. Het smeedwerk van het zuidelijk terras is eerder sober en vrij modern. Het smeedwerk van de balkons sluit stilistisch meer bij de architectuur van het gebouw aan en aan deze van de eretrap. Ze zijn zeer decoratief en tekens van vakkundig gemaakte stukken.

Het gebruik van zeer grote tegels en de verwerking van een aantal technieken moet voor de aannemer een uitdaging geweest zijn. Het schrijnwerk is volgens de regels van de kunst vervaardigd. Het gebruik van rolluiken moet voor die tijd zeer modern zijn geweest. De poging het gebouw te voorzien van een isolatielaag door middel van dubbele ramen en luiken was voor onze streken buitengewoon.

4.2.3.2 Interieur

De opvallendste elementen van het interieur zijn de eretrap met zijn zorgvuldig deels verguld smeedwerk, de marmervloer van de inkom, de marmerschouwen en de fijn uitgewerkte lambrisering met daarboven het gedecoreerde stucwerk. Vooral het snijwerk van het kleine salon en het middensalon van de trouwzaal is bijzonder verfijnd en artistiek uitgewerkt.

De schilderijen in het salon zijn technisch knap werk. Het zijn kopieën en dus op artistiek vlak minder belangrijk.

Het meubilair van de office (plaats tussen de warme keuken en de ruimte van opdienen, waar schotels worden klaargemaakt) is sober en voor zijn tijd zeer modern. Het designmeubel is vakkundig zeer goed afgewerkt.

Het beslag van het schrijnwerk verdient zeker onze aandacht. De polychrome afwerking zal zeker een meerwaarde opgeleverd hebben.

Op de eerste verdieping vinden we in praktisch elke kamer een smaakvolle en technisch deskundig vervaardigde marmeren schouw. Alle schrijnwerk en hun beslag is van hoogstaande kwaliteit.

De tweede verdieping heeft slechts één kamer waar het meubilair verder is uitgewerkt. De stijl en het afwerkingsniveau sluiten aan bij de kwaliteit van het meubilair van de office. De meeste kamers zijn voorzien van een sobere marmeren schouw, meer dan men doorgaans voor dienstruimten mag verwachten. Het schrijnwerk blijft van hoge kwaliteit.

Het gebouw bevat nog enkele bijzondere elementen die het leven op het einde van de 19de eeuw sterk bepaalden. We denken hierbij in het bijzonder aan de verwarmingselementen en de watervoorzieningen. Het zijn telkens technisch vakkundige elementen die in de mate van het mogelijk opnieuw een rol moeten krijgen.

Algemeen mag gesteld worden dat bouwheer Baron de Neve de Roeden hoge eisen stelde aan zijn uitvoerders. Het streven naar een evenaring of verbetering van het verloren gegane kasteel was zeker aanwezig.

4.2.4 Stedenbouwkundige waarde

De opstelling van het kasteel in het domein, ten opzichte van de toegangsdreef en de omliggende gebouwen vertoont een doordachte encenering en stedenbouwkundige visie. Zo staat het kasteel in de as van de inrijdreef, is er de symmetrische opstelling van hovenierswoning en paardenstallen, ...

4.3 Erfgoedelement 2 Hovenierswoning en paardenstallen

4.3.1 Historische waarde

Het historisch karakter van de hovenierswoning is volledig verbonden met de geschiedenis van de site in zijn geheel. Er zijn duidelijk aanwijzingen dat het kleine gebouwencomplex in de 17de eeuw functioneerde als wooncel voor de eigenaars. Door de bouw van een nieuw kasteel op het einde van de 18de eeuw verloor het gebouw in aanzienlijke mate aan belang.

4.3.2 Stedenbouwkundige waarde

De hovenierswoning maakt door zijn symmetrische opstelling ten opzichte van het kasteel en het koetshuis een belangrijk deel uit van de stedenbouwkundige organisatie van het kasteeldomein.

4.4 Erfgoedelement 3 Koetshuis

4.4.1 Historische waarde

Het koetshuis is reeds gedocumenteerd sinds de Ferrariskaart.

4.4.2 Stedenbouwkundige waarde

Het koetshuis is net als de hovenierswoning door zijn symmetrische inplanting ten opzichte van het kasteel van stedenbouwkundig belang.

4.5 Erfgoedelement 4 Boerderij

4.5.1 Historische waarde

De uitbreiding van de boerderij en de bouw van een serre zijn een rechtstreeks gevolg van de brand van het kasteel in 1892 en van de voedselcrisis van de jaren '80 van de 19de eeuw. De eigenaars wilden het goed verder richting een, op vlak van voedselvoorziening, zelf bedruipend goed, laten evolueren.

4.6 Erfgoedelement 5 Duiventoren

4.6.1 Historische waarde

De duiventoren is het oudste gebouw op de site (1676).

4.6.2 Architectuurhistorische waarde

De duiventoren is een typevoorbeeld van een 17de eeuwse duiventoren in traditionele bak- en zandsteenstijl.

4.7 Erfgoedelement 6 Ijskelder

4.7.1 Historische waarde

Volgens de oude kadasterplannen dateert de ijskelder ten minste van 1830 of vroeger.

4.8 Erfgoedelement 7 Serre

4.8.1 Historische waarde

De serre dateert mogelijks van begin 20ste eeuw, rond 1913.

4.8.2 *Artistieke waarde*

Hoewel iedere zelf respecterende kasteel eigenaar rond de eeuwwisseling van de 19de naar de 20ste eeuw een serre op zijn domein had voorzien, mag gesteld worden dat de vormgeving van deze serre toch vrij uniek is vanwege het dak en het originele concept. Het gebruik van warme kas op een verdieping met aanpalend op de grond een koude kas voor druiven is uniek voor Vlaanderen. Het volledige complex is zeer zorgvuldig samengesteld om aan alle noden van de tuinbouw te voldoen. Dit alles heeft een architectuur voorgebracht die voor zijn tijd toonaangevend moet geweest zijn.

4.9 *Erfgoedelement 8 Ommuurde moestuin (en paviljoenen)*

4.9.1 *Historische waarde*

De ommuurde moestuin is reeds op de Ferrariskaart te zien. Volgens het baksteenformaat dateren de muren van de moestuin van de late 17de eeuw.

4.10 *Erfgoedelement 9 Walgracht*

4.10.1 *Historische waarde*

Reeds ten tijde van de Ferrariskaart is de walgracht zichtbaar als waterpartij rondom de gebouwen.

4.10.2 *Artistieke waarde*

De rechthoekig aangelegde walgrachten op het domein zijn ter hoogte van het kasteel verbreed.

4.11 *Erfgoedelement 10 Vazen en palen op de walbrug*

4.11.1 *Historische waarde*

De massieve pilaren en vuurvazen dateren van 1892.

4.11.2 *Artistieke waarde*

De vier vazen op de hoeken van de walbrug, gedecoreerd met mythologische taferelen, verfraaien de toegang tot het kasteelpark.

4.12 *Erfgoedelement 11 Inrijhekken*

4.12.1 *Historische waarde*

Het smeedwerk en de uit blauwe hardsteen bestaande pilaren dateren van 1892.

4.12.2 *Artistieke waarde*

Het inrijhekken geeft een bepaalde artistieke grandeur aan de toegangsreef.

4.13 *Erfgoedelement 12 Borstwering kasteelterras*

4.13.1 *Historische waarde*

De pilaren en de borstwering van het kasteelterras dateren eveneens van 1892.

4.14 Erfgoedelement 13 *Plataan*

4.14.1 Historische waarde

De historische waarde van de als monument beschermde Plataan wordt als volgt beschreven in het beschermingsbesluit: Deze boom vormt een historische eenheid met het kasteel en is een typische, historische parkboom.

De op terrein vastgestelde stamomtrek en diameter duiden op een leeftijd van om en bij de 175 jaar voor deze grote solitaire Plataan.

4.14.2 Artistieke waarde

In het beschermingsbesluit wordt de artistieke waarde van deze Plataan beschreven als: opgaande bomen met een dergelijke omvang, gave groeivorm en beeldbepalend karakter zijn zeldzaam. Het gaat om een solitaire Plataan (Platanus) met een stamomtrek van 551 cm, een kruinstraal van 13 m en een takvrije stam van 4,5 m. Deze staat in parkverband op het domein van het kasteel van Wippelgem. De waarde van de boom wordt mede bepaald door de context als parkboom.

4.15 Toegangsdreef

4.15.1 Historische waarde

De toegangsdreef vanuit Kramershoek is reeds te zien op de Ferrariskaart, waardoor deze historisch gezien reeds lange tijd van belang is voor het domein.

4.15.2 Artistieke waarde

De toegangsdreef heeft vanwege de bescherming als dorpsgezicht artistieke waarde.

4.15.3 Stedenbouwkundige waarde

Het kasteel staat in de as van de toegangsdreef, die het kasteeldomein verbond met het dorpsleven, namelijk de kerk ten noorden van het domein in Kramershoek.

4.16 Kasteelpark

4.16.1 Historische waarde

De grootte van het voorplein ten noorden van het kasteel is sinds de Ferrariskaart nauwelijks gewijzigd. De ovale vorm is reeds op foto's van midden 20ste eeuw terug te zien. Het zuidelijk parkgedeelte heeft daarentegen heel wat wijzigingen ondergaan sinds de Ferrariskaart, met een verdwenen moestuin en sterk wijzigende padenstructuur.

De verschillende drevenstructuren en de aanwezigheid van een aantal markante bomen in het park zijn van grote historische waarde.

4.16.2 Artistieke waarde

Het kasteelpark heeft vanwege de bescherming als dorpsgezicht artistieke waarde.

5 Visie op het toekomstige beheer

In de beheervisie wordt geëxpliciteerd welke richting men op lange termijn uit wil met het domein. Voor het formuleren van de visie wordt vertrokken van het globaal kader uit de verkenningsnota en wordt dit globaal kader verfijnd op basis van de resultaten van de inventarisatie en verder overleg.

In een volgende stap wordt de beheervisie vertaald in (meetbare) doelstellingen die men binnen de planperiode wil realiseren. De beheerdoelstellingen kunnen daarbij gelden voor één of meerdere beheereenheden of erfgoedelementen, of voor het volledige domein en worden duidelijk in afzonderlijke punten beschreven en verantwoord ten overstaan van de natuurwaarden en de waarden van het erfgoed. De beheerdoelstellingen geven weer welke toestand men wil bereiken en op welke manier. Er wordt daarbij geen onderscheid meer gemaakt tussen hoofd- en nevendoelstellingen, maar de doelstellingen worden onderverdeeld in functie van natuur en erfgoed.

Erfgoed dat door zijn aard geen economische rendabiliteit heeft (ZEN-erfgoed) en dit in de toekomst niet kan verwerven, wordt als dusdanig vermeld onder 5.5 ZEN-erfgoed.

5.1 Beheervisie

Het beeld van het kasteeldomein van Wippelgem wordt bepaald door de toegangsdreef naar het kasteel, het park met historische gebouwen en water en het achterliggende bos met drevenstructuur, allemaal gelegen binnen een omgeving van weilanden. Dit beheersplan streeft ernaar dit beeld van het domein te versterken door de erfgoedwaarden te behouden en waar mogelijk te versterken om het historische 'gesloten versus open' contrast tussen het vroeger (grotere) bosgebied met zichtassen, dreven en wandelpaden en de omringende weilanden beter te benaderen. Daarnaast worden de (recreatieve) functies van de gebouwen en het domein beter afgestemd op het draagvlak en de wensen en noden van de gebruikers en de omwonenden.

Op het vlekkenplan (zie 'Bijlage 8 - Vlekkenplan') wordt de visie voor wat betreft de functies van de gebouwen, de recreatieve functies in het domein, de beheervisie van de omringende bossen en graslanden, ... visueel weergegeven.

5.2 Natuurstreefbeeld en ambitieniveau

1. Dit beheersplan streeft ernaar de natuurwaarde te behouden en te verbeteren en het beeld van het domein te versterken door historische waarden te behouden en op te waarderen. Daarbij worden de recreatieve functies van het domein beter afgestemd op het draagvlak en de wensen en noden van de gebruikers en omwonenden.

In de verkenningsnota, opgesteld door de gemeente, werd zoals vereist het ambitieniveau van een Type II beheerplan vastgelegd. Dit betekent dat 25% van de oppervlakte (globaal kader natuurbeheer, 260765 m² - zie bijlage 12) een natuurdoel moet krijgen. De doelen worden hier verbonden aan de aanwezige bossen en graslanden.

Conform de verkenningsnota wordt er gestreefd naar het streefbeeld: 'Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei' (Natura 2000 code 9120 Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion).

De beheerdoelstellingen inzake natuur en ecologie worden hieronder beschreven per functie (ecologie, socio-culturele functie incl. erfgoed en economie).

5.2.1 M.b.t. de ecologische functie

5.2.1.1 Bossen

2. Onderstaande Figuur 5.2-1 (aangepast geboortebos) geeft het natuurstreefbeeld binnen het globaal kader weer. Hierbij wordt duidelijk dat alle bosbestanden (V_1_1 t.e.m. V_1_8) als bos behouden blijven. Voor deze bosbestanden is het streefbeeld het (zoals in de verkenningnota vooropgestelde) 'Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei' (Natura 2000 code 9120 Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion). De inventaris maakt duidelijk dat over het hele domein eenzelfde bostype, namelijk dit eiken-beukenbos (met Eik) een plausibel streefbeeld is (cfr. BWK met 'qs k(qa)' en bijhorend habitatype).

Er wordt binnen het globaal kader geen ontbossing uitgevoerd. Om de historische situatie te herstellen, wordt bovendien nog een bosuitbreiding (speelbos) van meer dan 20.000 m² voorzien ten oosten van het beschermd landschap, in grasland V_2_1, grenzend aan de bestaande bosbestanden.

Voor de aanleg van een geboortebos wordt een bijkomende bosuitbreiding voorzien aan de westkant van het beschermd landschap over het grootste deel van het grasland V_2_2. Dit voor een totale oppervlakte van 59.187 m² (beslissing college van burgemeester en schepenen 9 december 2019). Zie Bijlage 14 Beplantingsplan geboortebos.

In de bijhorende tabel worden de oppervlakten van de bestanden weergegeven, waarbij duidelijk wordt dat de bestaande bosbestanden samen 18,90% van het globaal kader vormen. Wanneer daarbij de oppervlakte van de bosuitbreidingen (7,52% speelbos, 21,63% geboortebos) wordt geteld, bekomt men qua natuurstreefbeeld, zoals hierboven vermeld, voor de bossen alleen al een totale oppervlakte van 72.278m² of 26,4% 131.465 m² of 48,5% van het totale globaal kader.

Een belangrijk gegeven in het erfgoedverhaal is het behoud en herstel van de nog aanwezige dreven in de bosbestanden. De vrijstelling van deze dreven betekent dat een strook van 5m à 10m wordt beheerd als hak- of middelhout, zodat de dreefbomen kunnen uitgroeien.

De boomlaag van de climaxvegetatie in dergelijk eiken-beukenbos wordt gedomineerd door beuk met bijmenging van Zomer- en Wintereik. Veelal wordt echter eerder een type aangetroffen waar Zomereik domineert en Beuk in bijmenging staat. In de struiklaag is de meest frequente soort de Wilde lijsterbes. De kruidlaag is soortenarm en wordt meestal gevormd door bramen (zoals in de bossen van het domein het geval is). Andere typische soorten zijn o.a. Dalkruid, Gladde witbol, Wilde kamperfoelie en Valse salie.

De Potentieel Natuurlijke Vegetatie kaart¹ geeft een typisch eiken-beukenbos (natte variant) en op de drogere stukken het arme Eiken-Beukenbos en Eikenbos (droge variant), (beide overeenkomstig met BWK code qs) als potentie.

Momenteel is de kruidlaag zwaar gedomineerd door bramen (stikstofaanrijking). Om te voldoen aan het ambitieniveau uit de verkenningnota, namelijk type II (goede staat), moet de kruidlaag voor meer dan 30% (en meer dan 7 soorten bevatten van) bestaan uit: adelaarsvaren, bosanemoon (bedekking minder dan 5%) bosgierstgras, dalkruid, dubbelloof, gewone salomonszegel, lelietje-vandalen, Pilzegge, Ruige veldbies, valse salie, wilde kamperfoelie, witte klaverzuring.

De sleutelsoorten in de struiklaag (beuk, gewone esdoorn, haagbeuk, hazelaar, hulst, ruwe berk, sporkehout, wilde lijsterbes, wintereik, zomereik) moeten meer dan 70% van het grondvlak innemen. Dit is momenteel in geen van de bestaande bosbestanden het geval, waardoor het voldoen aan het ambitieniveau een enorme inspanning zal betekenen.

¹ De Potentieel Natuurlijke Vegetatie (PNV) geeft weer welke vegetatie kan ontwikkelen bij een natuurlijke verbossing, waarbij de relatie tussen bodem en natuurlijk bostype wordt benut.

Figuur 5.2-1: **Natuurstreefbeeld**

Figuur 5.2-1: Natuurstreefbeeld **(aangepast geboortebos)**

Figuur 5.2-1bis: Oppervlakten bestanden i.f.v. streefbeeld (aangepast geboortebos)

Opp. (m ²)		%
Bos	51.700	18,90%
V_1_1	3.755	1,37%
V_1_2	9.416	3,44%
V_1_3	3.143	1,15%
V_1_4	7.421	2,71%
V_1_5	9.009	3,29%
V_1_5b	8.060	2,95%
V_1_6	5.135	1,88%
V_1_7	2.312	0,85%
V_1_8	3.449	1,26%
Grasland	158.380	57,89%
Water	10.963	4,01%
Park	40.826	14,92%
Dreef	2.855	1,04%
Akker	8.878	3,24%
Globaal kader	273.602	100,00%
Bosuitbreiding	20.578	7,52%

Tabel 5.2-1: Oppervlakte bestanden i.f.v. streefbeeld

Oppervlakten bestanden i.f.v. streefbeeld aangepast nav geboortebos 2021				
TEH_code	Naam	Opp.	% opp.	% streefbeeld
V_1_2	Bos	9416	3,44	
V_1_5	Bos	9009	3,29	
V_1_8	Bos	3449	1,26	
V_1_4	Bos	7421	2,71	
V_1_1	Bos	3755	1,37	
V_1_7	Bos	2312	0,84	
V_1_3	Bos	3143	1,15	
V_1_6	Bos	5135	1,88	
V_1_5b	Bos	8060	2,95	
V_2_2	Geboortebos	62623	22,89	
V_2_1b	Bos	9809	3,58	
V_2_1c	Bos	6220	2,27	
V_2_1e	speelbos	2981	1,09	
V_4_5	Bos	2337	0,85	
V_4_5	Bos	1534	0,56	
V_4_5	Bos	792	0,29	
V_4_5	Bos	795	0,29	
V4_11	Bos	1469	0,54	
V_4_5	Bos	2575	0,94	
Totaal bos		142835		52
V_2_1	Grasland	21727	7,94	
V_2_2d	Grasland	7234	2,64	
V_2_2c	Grasland poel	3398	1,24	
V_2_1a	Grasland	688	0,25	
V_2_2a	Grasland	664	0,24	
Totaal grasland		33711		12
Water		10972		
Dreef		6142		
Overige		79.978		
Ruimer globaal kader		273638	100	64

Tabel 5.2-1: Oppervlakte bestanden i.f.v. streefbeeld (aangepast geboortebos)

3. Voor de bosuitbreiding werd er geopteerd om deze uit te voeren op een historisch gerelateerde locatie in kader van duurzaamheid, natuurbeheer en recreatie, waarbij de eigenheid van het gebied gerespecteerd wordt ('open' versus 'gesloten' landschap) en de uitbreiding geïntegreerd wordt in de huidige en historische landschappelijke ontwikkeling met respect voor de zichtassen.
4. De keuze, gelinkt aan de historisch-landschappelijke visie en met behoud van de eigenheid van het kasteeldomein, viel hierbij voor het speelbos op de twee graslandpercelen met perceelnummer 511 en 512 ten oosten van de bestaande bosbestanden. Er wordt voldoende open buffer t.o.v. de bebouwing behouden, zichtassen worden doorgetrokken en er wordt ruimte voorzien om de historische dreef aan de oostzijde van het bestaande bos heraan te leggen. Hier wordt de ontwikkeling van een Eiken-beukenbos beoogd door aanplant van Beuk, Zomereik, Ruwe berk en Wilde lijsterbes in een dichtheid van 1.500 bomen/ha.

De bijkomende bosuitbreiding voor het geboortebos van 5,91 ha aan de westkant is voorzien op de graslanden met perceelnummer C 566, C 574, C575, C 615/A en akkerland C 614. Het perceel C 536A aan de kant van de Droogte wordt niet bebost. Dit enerzijds om het open karakter aan het einde van de centrale zichtas vanaf het kasteel en zicht op het omliggende landschap te behouden.

Anderzijds om het verdwenen gesloten U-vormig grachtpatroon, waarvan een grote gracht nog een restant is (zie Figuur 5.2-4), terug te reconstrueren ($\pm 4.000 \text{ m}^2$). De centrale zichtas loopt net naast het te bebossen deel. De linkse zichtas vanuit het kasteel wordt niet doorgetrokken omdat dit een te grote versnippering van het bos zou betekenen. De voorziene padenstructuur in het beheersplan blijft volledig behouden. Deze paden zijn voorzien op de oude stervormige assen in het bos en lopen ook door in het speelbos (zie figuur 5.4-25).

Op het terrein wordt nog nagekeken of de ligging van de zichtassen vanuit het speelbos effectief in het verlengde liggen van de voorzien paden. Dit omdat de stervormige dreven in het bos niet perfect passen in de beschikbare plannen.

Ook hier wordt de ontwikkeling van een Eiken-beukenbos beoogd door aanplant van Beuk, Zomereik, Ruwe berk en Wilde lijsterbes in een dichtheid van 1.500 bomen/ha.

5. Een natuurlijke structuur met een goed ontwikkelde kruidlaag is wenselijk, waardoor openheid belangrijk is. Het verwijderen van exoten in de struik en boomlaag kan hier voor zorgen. De Amerikaanse eiken worden daarom in aantal substantieel verminderd om ruigere vegetatie en inheemse soorten kansen te geven.
6. Gezien de Europese lorken in V_1_5 een grote aantrek hebben als nestplaats voor de Blauwe reiger, wordt voorgesteld deze voorlopig in ere te behouden. **We streven naar een trage omvorming via natuurlijk verval.** Hiervoor zijn geen specifieke maatregelen nodig, men moet enkel opletten voor verdrukking door spontane verjonging van **ongewenste** soorten.
7. In het domein zijn er op verschillende plaatsen voorjaarsflora aangetroffen. In de buurt van de ijskelder o.a. Speenkruid, Bosanemoon en enkele individuen van Italiaanse aronskelk. In de bossen werden er op enkele plaatsen (in de buurt van de gracht en schapenweide, waardoor vermoedelijk aanplant van) populaties van Bosanemoon aangetroffen en in V_1_1 een groep (eveneens vermoedelijk aangeplante) boshyacinten.
8. Het is wenselijk om in de bosbestanden (waar mogelijk) dood hout en oude afstervende bomen zo veel mogelijk te laten staan. Er dient gestreefd te worden naar minstens 4% staand en liggend dood hout in het bos. Bij dunningen mogen enkele dode en stervende bomen daarom blijven staan. Zo zal het aanbod staand en liggend dood hout geleidelijk aan toenemen. Een uitzondering wordt gemaakt voor de bomen die aan de bestandsranden staan en vrij naar de wandelwegen kunnen vallen, waardoor de veiligheid van de bezoekers in het gedrang komt. Langs de paden en in de speelzones zal jaarlijks uitgekeken worden naar potentieel gevaarlijke bomen. De keuze welke bomen gedund worden en eventueel liggend dood hout kunnen worden en welke blijven staan als staand dood hout, wordt gemaakt door de bosbeheerder.
9. Recreatie buiten de paden kan veel verstoring met zich meebrengen, dus bij de inrichting van een speelbos dient hier rekening mee gehouden te worden. Hiervoor werd er een nieuw Toegankelijkheidsreglement opgesteld (zie 'Bijlage 9 - Toegankelijkheidsreglement').

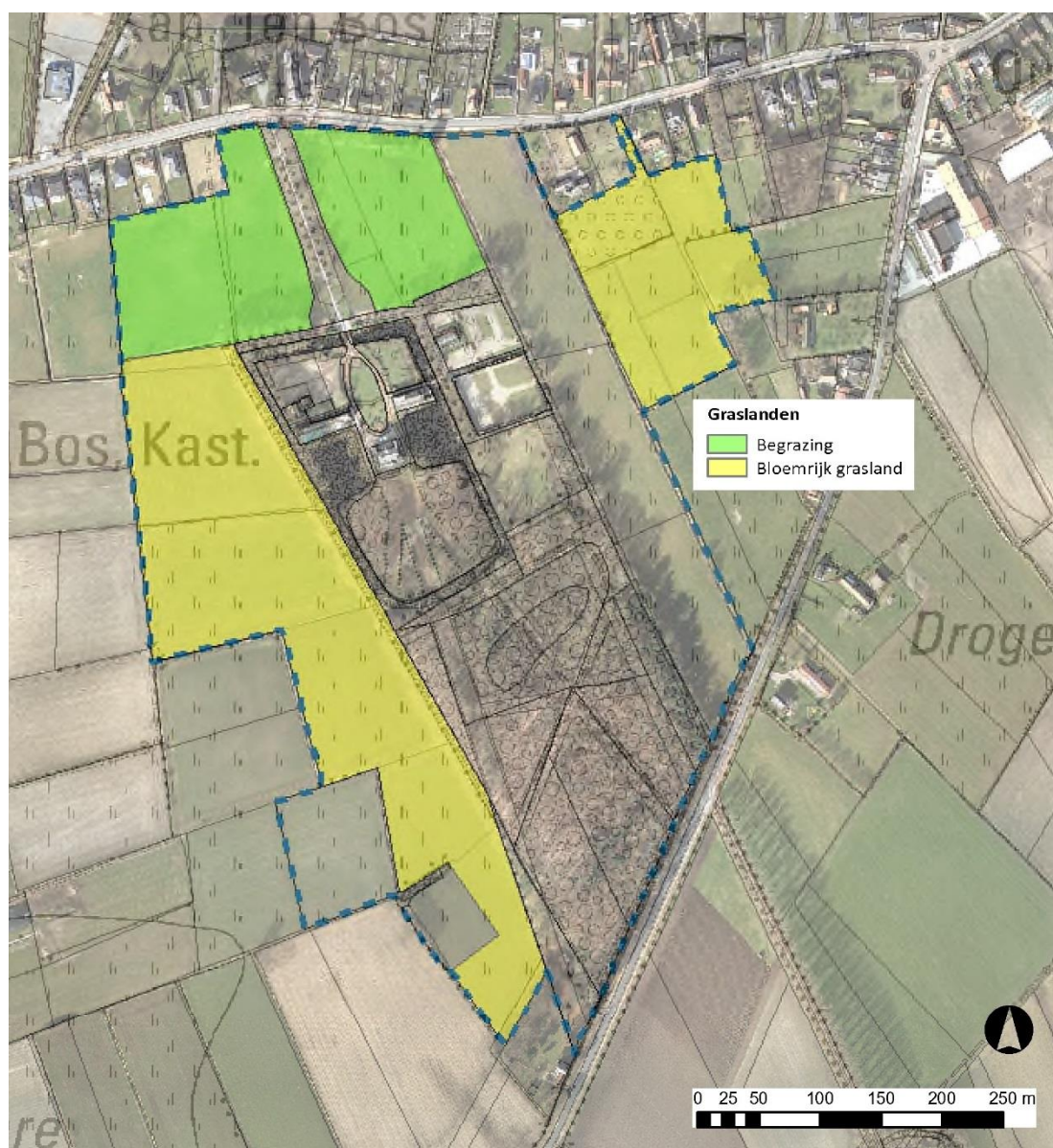
5.2.1.2 Graslanden

10. De aanwezige graslanden zijn momenteel soortenarme (zwaar bemeste) graslanden. Het stopzetten van de bemesting en het voeren van een verschrallingsbeheer, kan de soortenrijkdom doen toenemen (bloemrijk grasland). Dit grasland kan ook als natuurstreefbeeld worden benut, waardoor er **±84.000 m² 35.000 m²** als natuur bij komt en het percentage natuur oploopt **tot 57 met 12 % tot 60%.** De schapenweide (V_4_10) ten zuiden van de ommuurde moestuin is als terreineenheid ingedeeld onder 'park'. **Indien er pinksterbloem aanwezig is, wordt er een aangepast maaibeheer uitgewerkt.** Vanaf juni 2020 wordt de weide begraast door schapen. Het aantal, periode van begrazing en eventueel maaibeheer is op te volgen en aan te passen ifv van de voorkomende planten.

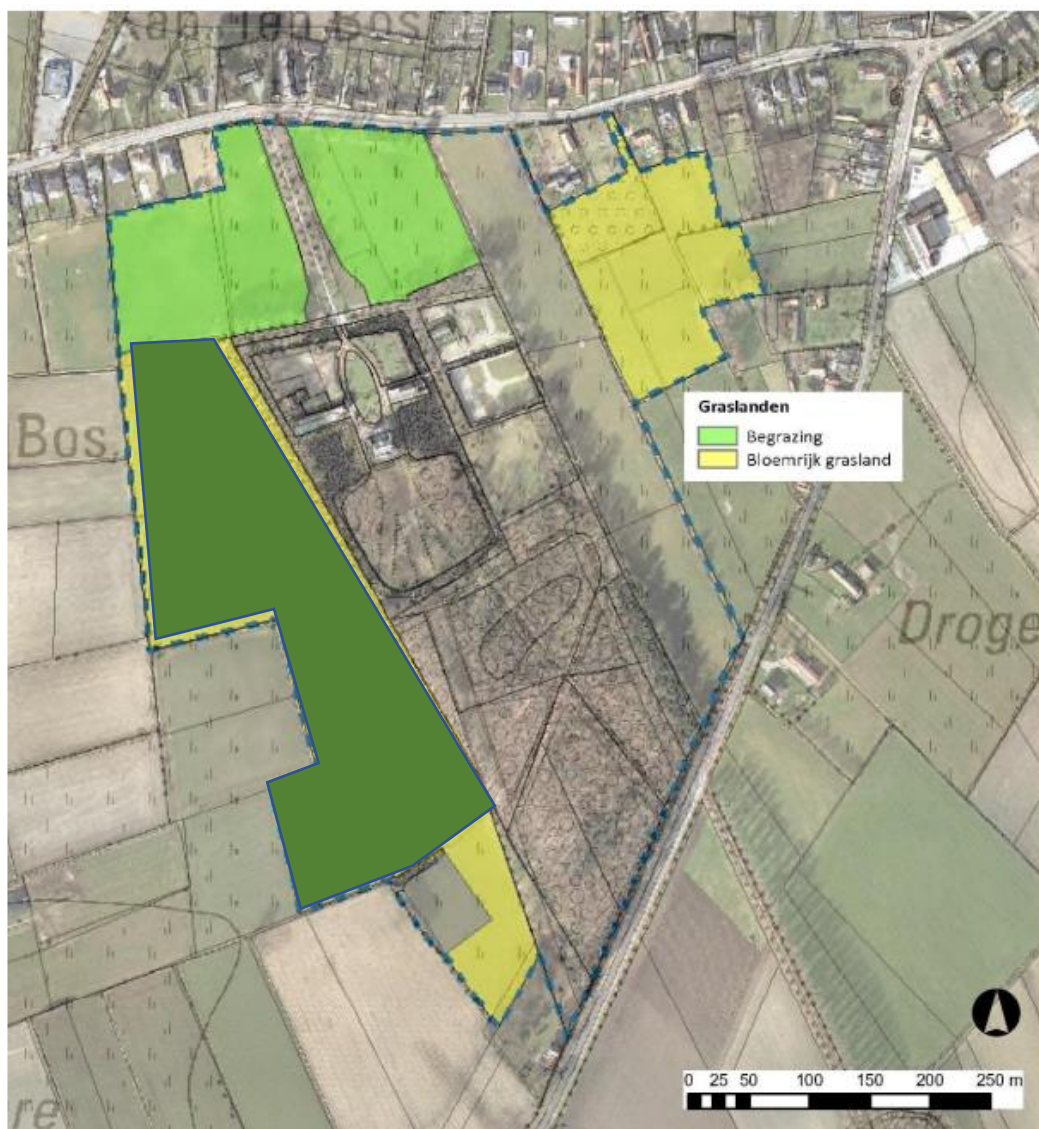
Tabel 5.2-2 geeft een overzicht van de te verwachten soorten binnen dit bloemrijk grasland. Deze lijst is toegespitst op de aanwezige abiotiek. Langs grachten worden de soorten uit Tabel 5.2-3 verwacht, wanneer hier een ruigtebeheer gevoerd wordt.

Een hooilandbeheer (met eventueel nabegrazing) zal tevens voor een interessante aanblik zorgen. Bovendien zal de fauna profiteren van de soortenrijkere graslanden (insecten, muizen, ...), waardoor het jachtgebied van de Blauwe reigers in waarde zal toenemen.

11. In de toekomst kan de nabegrazing extensief worden uitgevoerd om een grotere structuurvariatie te bekomen. Hiervoor kan samengewerkt worden met een landbouwer uit de buurt. Aan de grenzen worden bloemenbermen gerealiseerd als overgangszones. De graslanden ten noorden van het domein (zie **Figuur 5.2-2**) blijven behouden en worden begraasd door paarden, schapen, ezel, ...

Figuur 5.2-2: Bloemrijk graslanden en begrazing

Figuur 5.2-2 : Bloemrijk graslanden en begrazing (aangepast geboortebos)

Tabel 5.3-2: Potentiële graslandsoorten

<i>Achillea millefolium</i> (Duizendblad)	<i>Hypericum perforatum</i> (Sint-janskruid)
<i>Agrostis capillaris</i> (Gewoon struisgras)	<i>Juncus effusus</i> (Pitrus)
<i>Agrostis stolonifera</i> (Fioringras)	<i>Lolium perenne</i> (Engels raaigras)
<i>Anthriscus sylvestris</i> (Fluitekruid)	<i>Phalaris arundinacea</i> (Rietsgras)
<i>Arrhenatherum elatius</i> (Glanshaver)	<i>Plantago lanceolata</i> (Smalle weegbree)
<i>Bellis perennis</i> (Madeliefje)	<i>Plantago major</i> (Brede weegbree)
<i>Cardamine pratensis</i> (Pinksterbloem)	<i>Potentilla anserina</i> (Zilver schoon)
<i>Cerastium fontanum</i> (Gewone hoornbloem)	<i>Prunella vulgaris</i> (Gewone brunel)
<i>Cirsium vulgare</i> (Speerdistel)	<i>Ranunculus acris</i> (Scherpe boterbloem)
<i>Dactylis glomerata</i> (Kroopaar)	<i>Ranunculus repens</i> (Kruipende boterbloem)
<i>Elymus repens</i> (Kweek)	<i>Rumex acetosa</i> (Veldzuring)
<i>Equisetum arvense</i> (Heermoes)	<i>Rumex acetosella</i> (Schapenzuring)
<i>Festuca rubra</i> (Rood zwenkgras)	<i>Rumex crispus</i> (Kruizuring)
<i>Geranium molle</i> (Zachte ooievaarsbek)	<i>Rumex obtusifolius</i> (Ridderzuring)
<i>Geranium pusillum</i> (Kleine ooievaarsbek)	<i>Trifolium pratense</i> (Rode klaver)
<i>Holcus lanatus</i> (Gestreepte witbol)	<i>Trifolium repens</i> (Witte klaver)

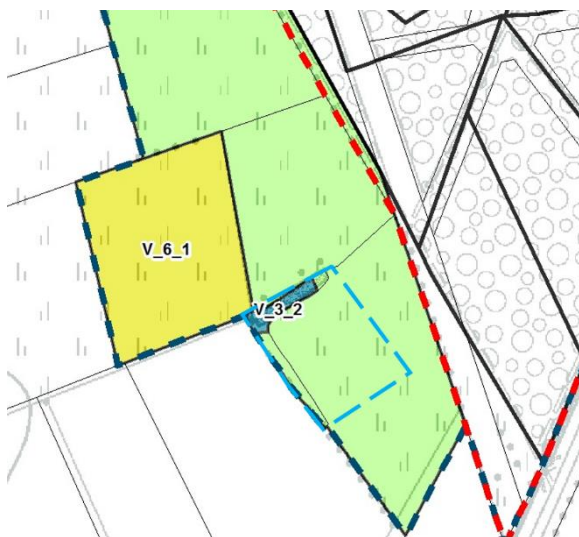
Tabel 5.3-3: Natte ruigtesoorten in de oeverbegroeiing

<i>Angelica sylvestris</i> (Gewone engelwortel)	<i>Lysimachia vulgaris</i> (Grote wederik)
<i>Equisetum palustre</i> (Lidrus)	<i>Lythrum salicaria</i> (Grote kattenstaart)
<i>Filipendula ulmaria</i> (Moeraspirea)	<i>Mentha aquatica</i> (Watermunt)
<i>Galium palustre</i> (Moeraswalstro)	<i>Myosotis scorpioides</i> (Moerasvergeet-mij-nietje)
<i>Glyceria maxima</i> (Liesgras)	<i>Polygonum bistorta</i> (Adderwortel)
<i>Juncus bufonius</i> (Greppelrus)	<i>Polygonum hydropiper</i> (Waterpeper)
<i>Lotus pedunculatus</i> (Moerasrolklaver)	<i>Rumex conglomeratus</i> (Kluwenzuring)
<i>Lycopus europaeus</i> (Wolfspoot)	<i>Valeriana repens</i> (Echte valeriaan)

5.2.1.3 U-vormig grachtpatroon

12. Het verdwenen gesloten U-vormige grachtpatroon ten zuidoosten van de akker (zie Figuur 5.3-4), waarvan gracht V_3_2 een restant is, wordt gereconstrueerd in aan de rand van het open landschap ($\pm 4.000 \text{ m}^2$ - lichtblauwe stippellijn op Figuur 5.3-). De binnenzijde van de zone van de gracht wordt aangevuld (dichtheid van 2.000 struiken/ha) met struiksoorten [Eenstijlige meidoorn (15%), Gelderse roos (25%), Sporkenhout (20%), Hondсроos (20%) en Wilde kardinaalsmuts (20%)].

Een opbouw met lagere soorten in de rand en hogere in het centrale gedeelte, wordt beoogd. Op die manier wordt hoge begroeiing vermeden om beschaduwning en bladval op het wateroppervlak zoveel mogelijk te beperken. De landschapselementen worden geaccentueerd en de grachten uitgebouwd tot natuurlijke poelen. In kader van natuureducatie kan er geopteerd worden voor inbreng van kijkhutten.

Figuur 5.3-3: U-vormig grachtpatroon

**Figuur 5.3-4: Vandermaelenkaart
1846-1854**

Figuur 5.3-3: U-vorming grachtpatroon (aangepast geboortebos)

5.2.2 M.b.t. de economische functie

13. Actueel is er sprake van een beperkte economische functie van de natuurwaarden. Globaal kan een onderscheid gemaakt worden in overwegend gebouw gerelateerde dan wel park gerelateerde potenties.

Naast het voorzien in een reguliere economische activiteit zoals o.a. de uitbating van een eetcafé in de hovenierswoning, speelt het organiseren van evenementen op jaarbasis mogelijks een belangrijke rol in het streven naar een duurzame economische uitbating van het kasteeldomein. In dergelijke optiek spelen aspecten als houtopbrengst of andere bosgerelateerde inkomstenbronnen slechts een bijrol (houtopbrengst uit dunningen).

5.2.3 M.b.t. de sociale functie

14. Belangrijk in sociaal opzicht is dat een optimale toegankelijkheid van het kasteeldomein, met een verscheidenheid aan gebruikers (wandelaars, joggers en fietsers), gegarandeerd blijft. De samenhang tussen open en gesloten in het park, bos en de omgevende graslanden doet de nieuwsgierigheid stijgen en lokt de bezoeker in en door het domein met wisselende belevingsmanieren.
15. Voor wat betreft de bosbestanden ten zuiden van het kasteel, deze zijn enkel toegankelijk op de daarvoor voorziene paden. Er wordt tevens een speelzone afgebakend binnen een bosbestand (zie 5.4.4)

5.3 Visie behoud/verbetering/herstel erfgoed

5.3.1 Algemeen

16. Behoud van de historische en de artistieke waarde van de beschermde monumenten en het dorpsgezicht:

- Behoud, herstel en versterken van de historische en architecturale kenmerken van de gebouwen binnen het domein en de percellering rondom het kasteel
- Behouden en versterken van de groen- en parkaanleg in het parkgebied
- Behouden en versterken van het bosareaal en de bomenrijen met bijhorende zichtassen (dreven)
- Behoud van de Beschermde Plataan en monumentale bomen

5.3.2 Archeologisch erfgoed

17. Aangezien het monument beschermd is op basis van zijn historische waarde maken de ondergrondse dragers van voorgaande bouw- en gebruiksfases van het monument onlosmakelijk deel uit van de bescherming. De waardebeoordeling ten aanzien van de discipline archeologie is aanwezig in het dossier, maar ze is limitatief gebleven omwille van het feit dat ze zich grotendeels baseert op gekende elementen die voortgekomen zijn uit de historische nota. We mogen er vanuit gaan dat het gebruik van een kasteeldomein, dat minstens 600 jaar in de tijd teruggaat, zijn sporen nagelaten heeft in de bodem onder de vorm van archeologische erfgoed dat op vandaag ook grotendeels onbekend is. Dit geldt in het bijzonder voor archeologische resten van de oudste gebruiksfases van de site.

Dit impliceert dat er voor grote delen van het terrein a priori een verhoogde trefkans is ten aanzien van archeologisch erfgoed. Erfgoed dat belangrijke informatie kan bevatten met betrekking tot de ontstaansgeschiedenis en het eeuwenlang gebruik van de site. Daarom is het van belang om algemeen voorzorgsmaatregelen te formuleren ten aanzien van het archeologische erfgoed in geval van bodemingrepen (en niet uitsluitend voor zones waar effectief archeologisch erfgoed verwacht wordt):

- Ten aanzien van archeologische erfgoedwaarden dient in eerste instantie het basisprincipe van 'behoud in situ' nagestreefd te worden. Bodemingrepen worden vanuit dit principe idealiter tot een minimum beperkt of zoveel mogelijk gerealiseerd in zones met een laag archeologisch potentieel (bv. waar zich reeds (recente) bodemverstoringen bevinden, buiten de footprint van verdwenen gebouwen, ...).
- Archeologisch vooronderzoek kan in dat opzicht nuttig zijn om de minst schadelijke locaties voor nieuwe ingrepen te selecteren (bv. via een grondscan). Deze onderzoeksmethodes kunnen in aanmerking komen voor een onderzoekspremie.
- Ten aanzien van bodemingrepen die archeologisch erfgoed dreigen te beschadigen, dient voorafgaandelijk een archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden. Hiertoe dient de initiatiefnemer van de geplande bodemingrepen voorafgaandelijk een erkend archeoloog aan te stellen die het archeologisch traject conform de vigerende wetgeving doorloopt en de bouwheer begeleidt.

5.3.3 Bouwkundig erfgoed

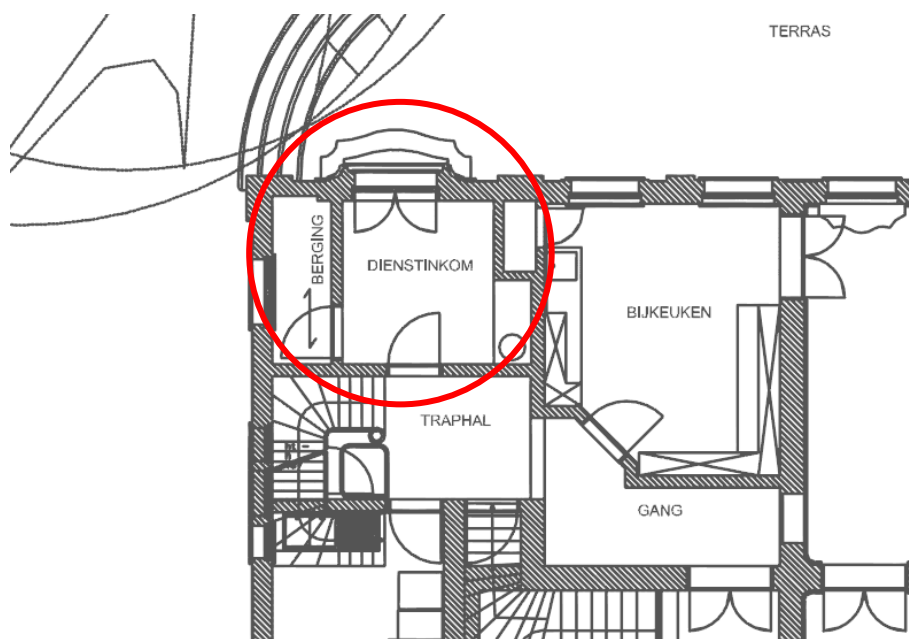
5.3.3.1 Erfgoedelement 1 - Kasteel

18. Het kasteel vormt de kern van het domein. Het exterieur is zo goed als integraal bewaard. Naast het totale beheer aan daken en goten en schrijnwerk is er vooral aandacht te besteden aan de terrassen. Het waterdicht maken van het terras vooraan zal ook gevolgen hebben en ten gunste zijn van de kelder.

De latere beschikking met synthetische verf van de gevel veroorzaakt schade op het niveau van het pleisterwerk. Dit is eveneens beschadigd door vroegere lekken van de goten. Uitstellen van een behandeling veroorzaakt meer schade.

- 19.** Uit de inventaris blijkt het gelijkvloers en het eerste verdiep integraal waardevol te zijn. Het gelijkvloers bevat ondanks stijlwijziging (vooral aan de lambriseringen) en aanpassingen voor de verwarming nog alle elementen die nodig zijn om het interieur te herwaarderen. Ook al zijn dringende interventies nodig op het vlak van de brandveiligheid, toch is het aangewezen geen ingrepen uit te voeren voor het materiaal-technisch onderzoek is uitgevoerd. Dit moet zo spoedig mogelijk worden uitgevoerd, zodat de opties voor de toekomst kunnen vastgelegd worden.
- 20.** Het eerste verdiep heeft steeds gediend als dagelijkse woonruimte voor de familie en vrienden die te gast waren (zie opdeling gastenverblijf en appartement in inventaris). Het interieur is uitstekend bewaard en functioneert als een waardevol voorbeeld van deze woonfuncties voor de 19de eeuw. De bewaringstoestand is uitstekend. Er zijn geen dringende interventies nodig, maar opnieuw dringt zich een materiaal-technisch onderzoek op zodat de sfeer van de vroegere functies opnieuw tot hun recht kunnen komen.
- 21.** Op het tweede verdiep zijn onder meer de pompkast en aanpalend waterreservoir historisch waardevol. Het zijn getuigen van het dagelijks leven en de daarvoor gebruikte technieken. Men zou zich moeten afvragen of de installatie niet opnieuw gebruikt kan worden in het kader van het ecologisch gebruik van water. Er is een algemene vraag naar herziening van sanitair en verwarming (zie inventaris).

De kapel is de grootste plaats van het tweede verdiep. Het is de enige ruimte die is voorzien van historisch meubilair. De toestand is verwaarloosd, maar niet bedreigd. Ook deze kamer heeft nood aan een materiaal-technisch onderzoek om de opties voor de toekomst te bepalen. De overige ruimtes zijn typisch als secundaire woonplaats voor het personeel. De kamers hebben een minder rijkelijke aankleding dan deze op de overige verdiepingen, maar zijn wel getuige van de originele indeling en het historisch gebruik van het kasteel. Er zou één en bij voorkeur meerdere kamers in zijn huidige toestand kunnen bewaard worden als type beeld.
- 22.** Op de zolder is opnieuw een pomphuis aanwezig. De kleine ruimte is historisch waardevol. De zolder aan zich is niet in het woonprogramma van het kasteel opgenomen. Mits voldoende respect voor het origineel materiaal kan een herbestemming tot de mogelijkheden behoren.
- 23.** Van uit historisch standpunt moet de trap zijn huidige vorm behouden. De functionele invulling van de ruimte zal moeten gelinkt worden aan groepen die de nodige mobiliteit hebben om deze ruimte te gebruiken.
- 24.** De begane grond behoudt zijn ceremoniële functie (huwelijken & ontvangsten) en vergaderruimte voor de gemeente.
- 25.** Aan de achterzijde van het gebouw, ter hoogte van de bestaande achterdeur bij de dienstinkom, kan er een extra toegang met aansluitende liftkoker worden voorzien. Deze toegang sluit aan op de achterliggende traphal en geeft de mogelijkheid om een aparte en rechtstreekse toegang te verlenen tot de 1ste en de 2de verdieping.

Figuur 5.3-5: Grondplan gelijkvloers Kasteel

26. Op de verdiepingen kunnen volgende functionele invullingen voorzien worden:

- Locaties voor tentoonstellingen rond erfgoed en kunst;
- Locaties voor workshops rond cultuurbeleving / natuurbeleving;
- Vakantiekampen voor kinderen (overdag);
- Pop-up-ruimtes voor creatieve kunstambachten die voor de uitoefening weinig ruimtelijke impact op het gebouw zullen hebben, zoals keramiek, juwelen, schilderen, textiel, ... (m.a.w. geen ambachten die grote machines e.d. of vervuiling van vloeren, wanden enz. met zich mee brengen). Deze mogen niet doorgaan in de meest waardevolle ruimtes van het kasteel.

27. Wegens het waardevolle karakter van de eerste verdieping wordt er best enkel gebruik gemaakt van de reeds bestaande sanitaire voorzieningen en wordt voor nieuw sanitair gebruik gemaakt van de huidige badkamer. De oude badkamer en keuken (zie inventaris) kunnen zich lenen voor activiteiten waarbij water noodzakelijk is (keramiek, plattelandsklassen, enz.). De functionele invulling moet zich steeds schikken aan het historisch belang van de ruimten, dus eerder voor een volwassen en rustig publiek.

28. De tweede verdieping kan, op de kapel en de kamer met het grote waterreservoir na, een nieuwe bestemming krijgen, waarbij een gedeelte van de verdieping wordt afgesloten en een gedeelte openbaar toegankelijk kan zijn. Om tot een goed ontwerp te komen voor de invulling en herschikking van de ruimten moet eerst een materiaal-technisch onderzoek uitgevoerd te worden. De conciërge wordt onderbracht op een gedeelte van de 2de verdieping.

29. De diensttrap is niet voorzien voor intensief gebruik. Er hebben zich vervormingen en verzakkingen voorgedaan (vooral tussen eerste en tweede verdiep). Deze trap heeft een belangrijke historische waarde als onderdeel van het kasteel.

5.3.3.2 Erfgoedelement 2 - Hovenierswoning en paardenstallen

30. Het kleine gebouwencomplex is waarschijnlijk het historisch meest boeiende geheel met als kern een van de oudste gebouwen van het domein (zie inventaris). Enkel de duiventoren is mogelijks ouder. Het gebouw wordt op het ogenblik intens gebruikt, maar het beheer mist historische visie. Opnieuw is de hedendaagse buitenafwerking niet aangepast aan het historisch karakter van het gebouw. Het buitenaanzicht (gevelafwerking, bedaking, buitenschrijnwerk, ...) dient terug hersteld te worden naar het oorspronkelijk uitzicht.

Het interieur is zwaar beschadigd. Door een bepaalde sfeer te willen creëren, is men voorbij gegaan aan het historisch karakter van het gebouw (zie inventaris). Een materiaal-technisch onderzoek is

absoluut noodzakelijk om de herwaardering van het gebouw mogelijk te maken. Bijkomend onderzoek zal mogelijks kunnen uitwijzen hoe de ramen er uit zagen.

31. De hovenierswoning behoudt zijn huidige functie van horeca/bistro met de mogelijkheid tot inrichting van een B&B op de verdiepingen. Tussen de boomgaard en de hovenierswoning kan er aansluitend met het pad langs het gebouw een onverhard terras worden voorzien.
32. De boomgaard ten noorden van de hovenierswoning blijft behouden en kan recreatief gebruikt worden, gekoppeld aan de hovenierswoning. Hierbij dient echter rekening gehouden te worden met de beperkte ruimte en het onverharde karakter van de boomgaard. Mogelijkheden die binnen deze context kunnen passen zijn o.a. een natuurlijke en ecologische kinderspeeltuin, een petanquebaan en een krulbolbaan. Dit zijn echter mogelijkheden die door de beperkte oppervlakte meer dan waarschijnlijk niet allemaal samen in de boomgaard kunnen plaatsvinden. De boomgaard wordt opgedeeld in een zuidelijk recreatie gedeelte en een noordelijk boomgaardgedeelte. De hele zone blijft afgeschermd door de bestaande ligusterhaag, zodat het een duidelijk afgebakende zone is die afgescheiden blijft ten opzichte van het voorplein.
33. De paardenstallen kunnen mee opgenomen worden in de concessie, mits maximaal behoud en integratie van de aanwezige historische elementen. De stalpoorten (t.h.v. het voorplein kasteel) die nu toegemetseld zijn, kunnen terug open gemaakt worden en ingevuld worden met nieuw buitenschrijnwerk naar historisch model.
34. Achteraan t.h.v. de verbreding van de walgracht is er de mogelijkheid om een houten aanlegsteiger te voorzien voor het gebruik van één of twee roeibootjes op de walgracht, gelinkt aan het eetgebeuren in de hovenierswoning. De huidige (niet-historische) trappenconstructie aan de zijde van het kasteel dient hiervoor mogelijks aangepast of uitgebreid te worden.

5.3.3.3 Erfgoedelement 3 - Koetshuis

35. Uiterlijk heeft het gebouw nog grotendeels de eigenschappen van het historisch organisch gegroeid geheel (zie inventaris). Het gebouw als geheel maakt wezenlijk deel uit van het belangrijkste patrimonium van het domein en moet als dus danig zeer waardevol worden beschouwd. De op heden aanwezige aanpassingen, zoals dakvensters, de verwijderde binnenmuren en de bepleistering zijn storend. De nieuwe beschildering van de buitenmuren is historisch niet verantwoord en schadelijk voor de vochthuishouding van het gebouw. Uitstel van een grondige herziening van de afwerking en onderhoud van het nog bewaard gebleven schrijnwerk aan de noordzijde van de vroegere koetspoort en het midden 18de eeuwse deel van het gebouw veroorzaakt enkel meer schade.
36. Het historische interieur is door de verbouwingen zo goed als verdwenen. Toch pleiten we er voor dat ook hier een materiaal-technisch onderzoek wordt uitgevoerd dat uitsluitsel kan geven hoe de complexe bouwgeschiedenis een rol kan spelen in het interieur. De herbestemming moet zich inpassen aan het historisch belang van het gebouw. Het verdiep boven de koetsenpoort straalt nog authenticiteit uit. Het historisch karakter wordt ondersteund door de spiltrap.
37. De zaaluitbreidingen aan het koetshuis zijn op heden niet geregulariseerd. De huidige aanbouwen vormen een storend element in het beschermde geheel. Een nieuwe hedendaagse uitbreiding aan de achterzijde van het koetshuis is mogelijk, maar dient beter geïntegreerd te zijn in de omgeving. Zo wordt de contextwaarde van het geheel (koetshuis binnen het kasteelpark) hersteld en bewaard.
38. Het koetshuis behoudt zijn huidige functie en wordt ingericht als evenementen- / feestzaal met zicht op de walgracht en het kasteel. Er kan een nieuw ontwerp voorgesteld worden binnen de huidige contouren en afmetingen van de nu aanwezige uitbreiding.
39. De kasseiverharding voor het gebouw is sterk sfeer bepalend en maakt onlosmakelijk deel uit van het complex. Deze verharding dient heraangelegd te worden, waarbij de eenvormigheid en identiteit van de kasseiweg dient behouden te blijven, rekening houdend met de historische waarde. Hiervoor werd door de gemeente een aannemer gecontracteerd, die reeds allerhande kleine werken in de gemeente uitvoert. Het is aan de toekomstige ontwerper om een goede

oplossing te vinden voor de toegankelijkheid van het gebouw. Tot op heden is er geen goed ontwerp voor deze inrichting.

5.3.3.4 Erfgoedelement 4 - Boerderij

40. Door de harde, vroegere restauratie zijn de ruimten geschikt voor allerlei intensief gebruik die op meer kwetsbare plaatsen niet aan bod kunnen komen. De stalling van de boerderij is nog niet gerestaureerd. Materiaal-technisch onderzoek en een restauratieontwerp zijn hier noodzakelijk.
41. Op en rond de bestaande boerderij wordt een kinderboerderij ingericht met nadruk op belevingsprikkels en een educatieve werking naar scholen en jeugd (plattelandsklassen). Er wordt gedacht aan een 'knuffelhoeve' met aabare dieren/kleinvee zoals konijnen, kippen, kalkoenen, pauwen, geiten, enz. waarvoor plaats voorzien wordt in de bijhorende stallen. De uitbating kan gebeuren door een externe partij. Bij de inrichting van de boerderij dient ook met de historische waarde van de kasseiverharding voor het koetshuis rekening te worden gehouden.
42. De hoevegebouwen kunnen mogelijks samengevoegd worden via de plaatsing van een tussenconstructie, zodat er een functionele verbinding gecreëerd wordt tussen de twee gebouwen. Onderzoek moet uitwijzen welke mogelijkheden hiervoor in aanmerking komen.
43. Voor de invulling van de boerderij zelf wordt er gedacht aan een educatieve ruimte en toilet. De stalling kan functioneren als een ruimte voor de dieren (in de winterperiode en 's nachts), een voederruimte en een beperkte bergruimte. De concrete invulling en inrichting is een aparte studie die niet binnen voorliggend beheersplan besproken wordt.
44. De kinderboerderij wordt geïntegreerd in de aanleg van de nieuwe boomgaard, zoals reeds beschreven onder 5.3.4.6 Boomgaard bij boerderij.

5.3.3.5 Erfgoedelement 5 - Duiventoren

45. De duiventoren heeft momenteel geen functie, het gebouw staat leeg, waardoor er ook geen aanleiding tot onderhoud is. De grootste bedreiging is dus het gebrek aan functie. De duiventoren kan ingericht worden tot een trekkershut voor fietsers voor kortverblijf, waarbij het verhuur via de uitbating van de hovenierswoning kan verlopen.
46. Voordat dit gebouw een nieuwe functie kan krijgen, dringt zich zowel aan het exterieur als aan het interieur onderhoud en herstel op. Het uitvoeren van een materiaal-technisch onderzoek moet uitwijzen welke de mogelijkheden hiervoor zijn.

5.3.3.6 Erfgoedelement 6 - Ijskelder

47. Het gebouw aan zich is bijna onzichtbaar. Doordat het ingesloten zit in een heuvel is de bewaring tot op grote hoogte verzekerd. De toegang heeft nood aan onderhoud op het vlak van het metselwerk en de deuren.
48. De relatie begroeiing en gebouw moet onderzocht worden, hetgeen een mogelijke aanpassing betekent voor de beplanting.
49. De bescherming van vleermuizen is de belangrijkste functie van het gebouw. De opening van de ijskelder situeert zich in het zuidoosten. Om de aanvliegroute voor vleermuizen te optimaliseren, wordt er voorzien in een houtkant met opgaande bomen aan weerszijden (ten noorden en zuiden) van de te realiseren hondenweide. Deze hondenweide vormt zo tevens een buffer met de aangrenzende evenementenzone in het zuiden en de evenementenparking in het noorden.

5.3.3.7 Erfgoedelement 7 - Serre

50. Het serregebouw is bijzonder waardevol. Op de eerste verdieping kan de serre haar functie mits grondig herstel (zie inventaris) op een educatieve wijze verder zetten.
51. Op het grondniveau werd van bij de bouw een druivenkas voorzien. De druiven zijn nog aanwezig en kunnen binnen de herstellende serre opnieuw functioneren.

52. Vanuit historisch standpunt is de herbouw van de serre aangewezen op voorwaarde dat er een bestemming kan voor gevonden worden. De muren zijn in de loop der tijd verbouwd, waardoor onder meer de toegang naast de oude serre zijn oorspronkelijke vorm verloren heeft. Bouwhistorisch onderzoek zou hier meer informatie kunnen opleveren.

De demontage en het onderzoek van de serre moet zo spoedig mogelijk worden aangevat. De ijzeren steunconstructie van de troggewelven zijn zeer dringend aan een behandeling toe. Er wordt getracht tijdens de werken de druivelaars zoveel mogelijk te bewaren.

53. Een gedeelte van de serre kan gebruikt worden als kweekserre voor de nieuwe moestuin.

54. De serre wordt enerzijds ingericht als logistieke ondersteunende zone voor evenementen op de site en er worden extra sanitaire voorzieningen getroffen voor bezoekers van het domein. Daarnaast zijn mogelijke invullingen een technisch lokaal voor noodzakelijke technische aansluitingen voor events, een tijdelijk secretariaat, een kleine kitchenette en een technische berging. Het gaat hier om mogelijke invullingen die niet allemaal gerealiseerd dienen te worden. De serre fungeert naast de logistieke functie bij evenementen dus vooral als uitvalsbasis voor de verkenning of gebruik van het domein.

55. Daarnaast zullen in de serre ook educatieve ruimtes worden voorzien voor scholen (plattelandsklassen), als aanvulling op de voorzieningen in de hoevegebouwen. Hier kunnen educatieve projecten worden gegeven rond natuur, ecologie en erfgoed. Deze ruimtes worden gesitueerd op de bovenste verdieping van het gebouw (onder de glazen structuur). Deze ruimtes kunnen ook gebruik worden als rustruimte voor de vrijwilligers die de moestuin onderhouden.

56. Het sanitair van de serre zal open gesteld worden voor het publiek.

5.3.3.8 Erfgoedelement 8 - Ommuurde moestuin (en paviljoenen)

57. De moestuin uit de 17de eeuw hoort bij de oudste voorzieningen van het domein en is ouder dan het laat 19de-eeuwse kasteel. De relatie moestuin en hovenierswoning is zeer belangrijk, ze zijn ontstaan in dezelfde periode en zijn steeds in relatie met elkaar verder ontwikkeld. Het maakt hen samen waardevoller dan elk op zich. De hovenierswoning ligt samen met de moestuin aan de historische basis van het huidige domein. In Nederland zijn er organisaties die instaan voor de herwaardering van de historische moestuin. Wat zij hebben verwezenlijkt, kan zeker als bron dienen voor de herwaardering van deze moestuin. De toekomstige ontwerper moet het nodige doen om het belang van deze ruimte te visualiseren.

58. De twee paviljoenen uit de 18de eeuw moeten een materiaal-technisch onderzoek ondergaan, zodat de opties voor hun herstel kunnen worden vastgelegd. Doordat ze steeds technische ruimten zijn geweest, kunnen ze deze rol in de toekomst ook vervullen, mist respect voor het historisch karakter van de gebouwen. Het westelijke paviljoen wordt daarbij ingericht als technische ruimte dat aansluit bij de inrichting als evenementenzone, waarbij de toiletfunctie vervalt. Het oostelijke paviljoen fungeert als berging voor het onderhoud van de moestuin.

59. Het terugbrengen van de muren in hun 18de-eeuwse staat met zijn speklagen en lijstwerk zou een meerwaarde betekenen voor de hele site, materiaal-technisch onderzoek zal moeten uitmaken welke herstelwerkzaamheden zullen moeten worden uitgevoerd.

60. Op basis van een archeologisch onderzoek wordt een nieuw ontwerp van de tuin gemaakt. In de moestuin worden terug vier gelijke, onverharde oppervlakken met hagen gecreëerd zodat de historische kruisvormige indeling terug wordt gerealiseerd en er een duidelijke functionele terreinindeling ontstaat. Gezien de grootte van de moestuin wordt ervoor gekozen om deze slechts voor de helft (het oostelijk gedeelte) in te richten als moestuin, kweek- of pluktuin naar historisch model. Het leifruit in de moestuin blijft behouden en wordt indien nodig heraangeplant. De andere helft (het westelijk gedeelte) wordt ingericht met gras, zodat deze zone inpasbaar is tijdens activiteiten in de evenementenzone. Als soort voor de hagen om deze terreinindeling te bekomen, kan er gekozen worden voor Haagbeuk, Liguster (*Ligustrum vulgare*) of Taxus, met een hoogte van max. 75cm. Het gebruik van koude kassen en kweekbakken zoals ze in de 18de eeuw werden gebruikt, moet overwogen worden.

61. Door in te zetten op vrijwilligers en omwonenden wordt de maatschappelijke betrokkenheid van deze tuin vergroot. De ruimtelijke link met de serre en de historische link met kweektuinen op het kasteel blijft behouden

5.3.3.9 Erfgoedelement 10 - Vazen en palen op de walbrug

62. De brug hoort bij de aanleg van het 19de-eeuwse kasteel, waarbij de hovenierswoning, het koetshuis en het kasteel in één omwalling werden ingesloten. De brug werd sinds de aanschaf door de gemeente gerestaureerd. De vazen zijn mogelijks overreinigd. Onderzoek moet uitmaken in welke mate er maatregelen moeten genomen worden voor het behoud van de kalkzandsteen van de vazen. Het plastisch herstel is niet in het juiste materiaal uitgevoerd en moet dus hernomen worden.

5.3.3.10 Erfgoedelement 11 - Inrijhekken

63. Het smeedwerk is zeer goed bewaard en onderhouden. Verder 10-jaarlijks onderhoud kan volstaan.
64. De elementen in blauwe hardsteen zijn licht verweerd. De naden van scheuren of breuken moeten worden dichtgemaakt om vorstschade te voorkomen. De werken moeten uitgevoerd worden door een gespecialiseerde restaurateur.
65. De brug zelf is recent door de gemeente voorlopig hersteld. Een materiaal-technisch onderzoek moet de bewaringstoestand van de hele brug in kaart brengen en de nodige ingrepen voorstellen.

5.3.3.11 Erfgoedelement 12 - Borstwering kasteelterras

66. Het smeedwerk is deels verbouwd na de aanschaf door de gemeente. De aanpassingen sluiten niet aan bij het historisch karakter van de borstwering. Een nieuw ontwerp en uitvoering door een ervaren vakman met kennis van de historische smeedtechnieken zijn noodzakelijk.

5.3.3.12 Walbrug

67. De walbrug over de slotgracht met zijn twee rijen van 6 kettingpalen vraagt een jaarlijks nazicht en aangepast onderhoud. Hierbij dient ook aandacht te gaan naar de doorhangende smeedijzeren kettingen.

5.3.3.13 Overige 3 bruggen

68. De bruggenleuningen zijn vermoedelijk 50 jaar geleden verbouwd. De aanpassingen zijn niet in de 19de-eeuwse stijl uitgevoerd. Een terugkeer naar de oorspronkelijke toestand is bij gebrek aan documentatie waarschijnlijk niet mogelijk. Het gebruikte materiaal is gevoelig voor oxidatie, waardoor een meer intensief onderhoud om de 5 jaar aangewezen is.

5.3.4 Landschappelijk erfgoed

5.3.4.1 Erfgoedelement 9 - Walgracht

69. Het opstellen van een hydrologische studie (een aparte specifieke studie buiten dit beheersplan) inzake de waterhuishouding is van belang voor het bepalen en vastleggen van de nodige maatregelen omtrent de waterhuishouding van het domein.
70. De ontslibbing van de walgracht moet onderzocht worden ter bevordering van de waterkwaliteit. Er zullen staalnames genomen moeten worden van de hoeveelheid slib dat aanwezig is. Rekening houdend met de bladval van de bomen rond de walgracht kan men aannemen dat de hoeveelheid slib groot kan zijn. Een grote voedselvoorraad kan negatief zijn. Afhankelijk van de diepte van dit slibpakket moet de walgracht dus ontslibd worden met afvoer van het slib. Wanneer open water de doelstelling is, moet de minimumdiepte van het water 1m zijn. Indien dit minder is, bestaat de kans dat riet en andere planten de walgracht gaan dichtgroeien. Wanneer witte waterlelie gewenst is in het beeld mag het water niet dieper zijn dan 1,5 m. De aanwezige gele plomp kan een diepte van 2m nog net verdragen.

71. Tegelijkertijd met de ontslibbing kan de huidige staat van de oevers en oeverbeschoeiing nagekeken, eventueel vervangen of toegevoegd worden waar nodig. Hierbij dient men rekening te houden met het aanwezige dreefbomenbestand langsheen enkele oevers van de walgracht.
72. Door het wegnemen van beschaduwing kan de water- en oevervegetatie van de slotgracht zich verder ontwikkelen, waardoor het geheel een interessantere aanblik krijgt. Bovendien is een goede oevervegetatie zeer waardevol voor insecten (vlinders en bijen). De redenering is om hierbij minder waardevolle struiken te verwijderen en interessante bomen en dreefbomen te behouden, waardoor ook de zichtbaarheid van grachten, oevers en dreven geoptimaliseerd wordt.

Een aangepast beheer in en naast de grachten kan de ontwikkeling van een ruigere vegetatie bevorderen (rietvegetatie en ruigte), wat de structuurvariatie ten goede komt. Dit verhoogt tevens het waterzuiverende karakter van de grachten.
73. Herstel van de natuurlijke ontwatering van het domein door natuurlijke waterhuishouding i.f.v. walgracht en grachten en het heropenen van verdwenen grachten als aanvulling op de bestaande grachten. Een historisch onderzoek naar verdwenen grachten, waaronder o.a. de gracht t.h.v. de schapenweide en moestuin, moet bepalen welke grachten heropend kunnen worden (indien ze kunnen bijdragen aan een verbeterde waterhuishouding). De huidige natte toestand van de schapenweide is hiervoor een indicatie.
74. Enkel op de verbreding van de walgracht kan de mogelijkheid tot het gebruik van één of twee gewone roeibootjes voorzien worden, gelinkt aan het eetgebeuren in de hovenierswoning en enkel wanneer de waterstand hoog genoeg is. Hierbij moet de visuele impact ook beperkt moet blijven. Het waterspaarbekken van Kluizen wordt gevuld met het oppervlaktewater van de waterlopen in de omgeving, met een grondwaterstandverlaging als gevolg, hetgeen de waterstand van de walgracht beïnvloedt.
75. Er wordt geen hengelsport toelaten. De grachten worden recreatief niet benut om verstoring van fauna en flora te voorkomen.

5.3.4.2 Erfgoedelement 13 - Plataan

76. Deze beschermde boom is in goede conditie en vraagt dus om behoud en een aangepast onderhoud voor monumentale bomen. De wortelzone dient gevrijwaard te worden van betreding.

5.3.4.3 Herstel toegangsdreef

77. Ter hoogte van de toegang tot het domein, op het einde van de toegangsdreef, wordt de bestaande bamboe vegetatie verwijderd en de historische situatie hersteld. De gemeente wenst een verbreding van de dreef zoals te zien is op de Ferrariskaart en de percellering van de Atlas der Buurtwegen. De zichtas via de hoofddreef blijft zo behouden met een versterkte beleving van het centrale binnenplein. De verbreding wordt bekomen door middel van extra rijen dreefbomen aan te planten met bv. Winterlinde of Zomereik. Historisch gezien zou een heraanplant van Beuk logisch zijn, maar deze soort is al op verschillende plaatsen in de gemeente uitgevallen. Vanwege het statige karakter van de toegangsdreef geniet Linde de voorkeur.

Op onderstaande luchtfoto van 1952 (Figuur 5.3-6) is zichtbaar dat er op het einde van de hoofddreef zich een bomenmassa situeert, hetgeen bevestigd wordt door Figuur 5.3-7 van eind jaren 1960, waarop dezelfde bomen zichtbaar zijn. Op de luchtfoto van 1952 is eveneens te zien dat de hoofddreef langs weerszijden omgeven wordt door bomenrijen. Deze figuren onderbouwen de keuze voor de verbreding op het einde van de toegangsdreef.

Figuur 5.3-6: Luchtfoto 1952

Figuur 5.3-7: Zicht op einde hoofddreef vanuit kasteel, eind jaren 1960

78. De huidige hoofddreef is aan vernieuwing toe en heraanleg dringt zich op. Om nieuw aangeplante bomen zoveel mogelijk groeikansen te geven, wordt mechanisch verkeer zo veel mogelijk uit deze dreef gehouden of enkel op de rijstrook gesitueerd. De bermen worden niet betreden door mechanisch verkeer. De twee toegangen tot de weilanden aan weerszijden van het begin van de toegangsdreef worden verplaatst. De nieuwe ontsluiting, zoals besproken wordt onder 5.4.1, geeft verder duiding over deze ingrepen.

De bestaande betonstraatstenen van de toegangsdreef worden best vervangen door een geschikter halfverhardingstype dat bij het karakter van de site past. Voor de heraanleg van de dreef wordt er geopteerd voor een volledige kap en heraanplant van alle bomen, met op het einde van de dreef dus een verbreding d.m.v. extra rijen dreefbomen.

5.3.4.4 Herstel dreven

79. De historische dreven die we terugvinden op de oude kaarten en die eveneens nog op een luchtfoto van eind vorige eeuw terug te vinden zijn in het landschap dienen behouden of hersteld te worden (zie Figuur 5.3-8). Het betreft de huidige hoofddreef (nr. 1), een deel van de dreef ten oosten van de huidige toegangsdreef (nr. 2), de meest oostelijke dreef langs het huidige bos (nr. 3), de meest westelijke dreef (nr. 4) en de dwarse dreef op de huidige inkomdreef (nr. 5), zie Figuur 5.3- Historische dreven, te behouden of te herstellen.

80. De bestaande dreven in de bosbestanden blijven behouden en worden hersteld indien nodig. Om een besluit te nemen over het herstel van de bomen van deze dreven, dient er eerst een VTA-analyse van de dreefbomen uitgevoerd te worden. Bijkomend onderzoek zoals grondanalyse, bodemlagen, grondwaterstanden, bodemverdichting, regenwaterhuishouding, eventuele ziektes, ...) kan eveneens uitgevoerd worden.

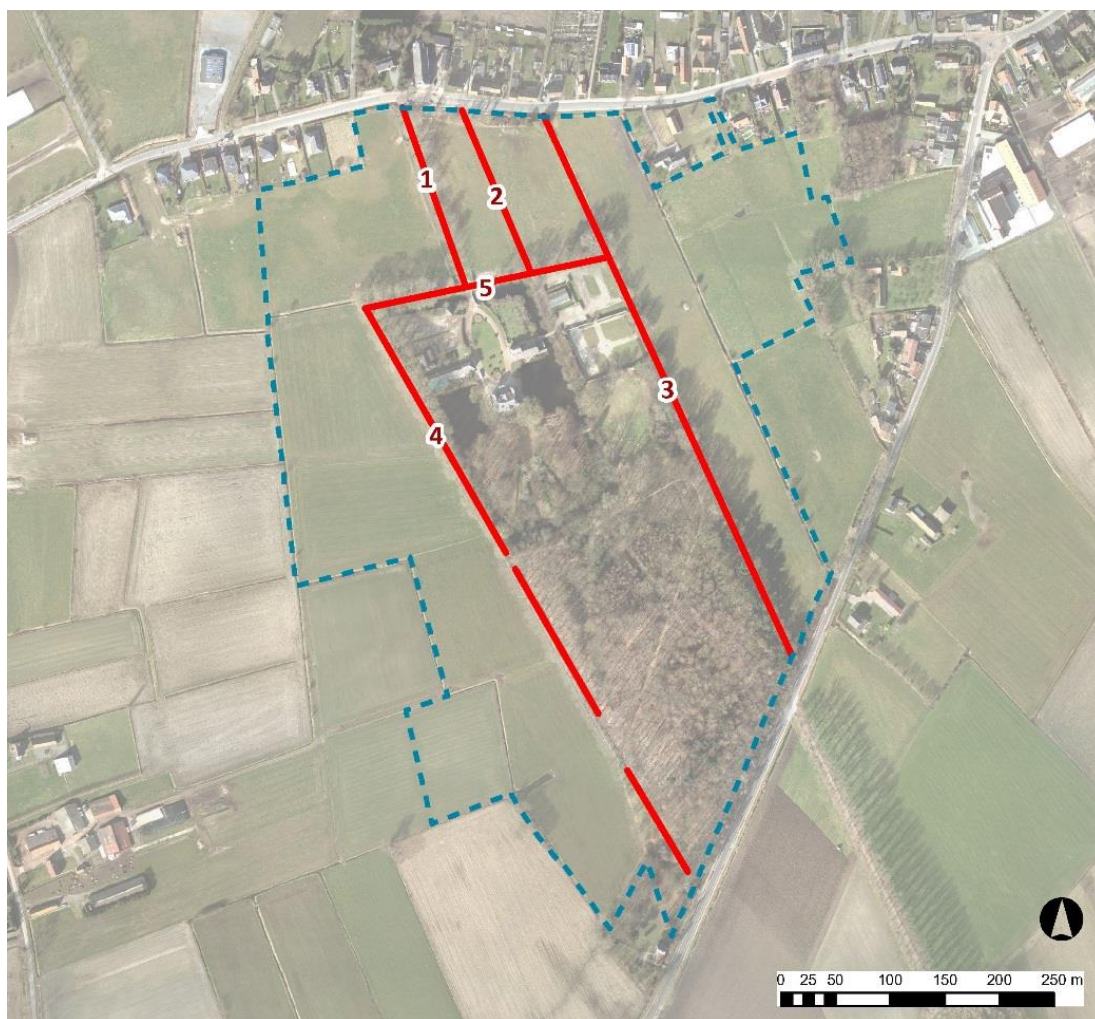
Na dit onderzoek kan er beslist worden welke optie de beste is om dreven te herstellen. Een eerste mogelijkheid is om de slechte bomen te verwijderen en te vervangen door dezelfde soort, met als gevolg een gemengde dreef qua leeftijd en ook het zicht van een dreef met verschillende stamdiameters overheerst. De tweede mogelijkheid is om alle bomen te verwijderen en een geheel nieuwe dreef in dezelfde soort aan te planten. In beide gevallen dient de standplaats van de nieuwe bomen verbeterd te worden. De bomen worden regelmatig opgevolgd door een boomverzorger (ETW) die aanbevelingen kan geven voor een optimaal behoud.

Zoals eerder al vermeld onder 5.2.1.1 Bossen betekent de vrijstelling van deze dreven dat een strook van 5m à 10m in de rand van de bosbestanden wordt beheerd als hak- of middelhout, zodat zowel nieuwe als bestaande dreefbomen kunnen uitgroeien.

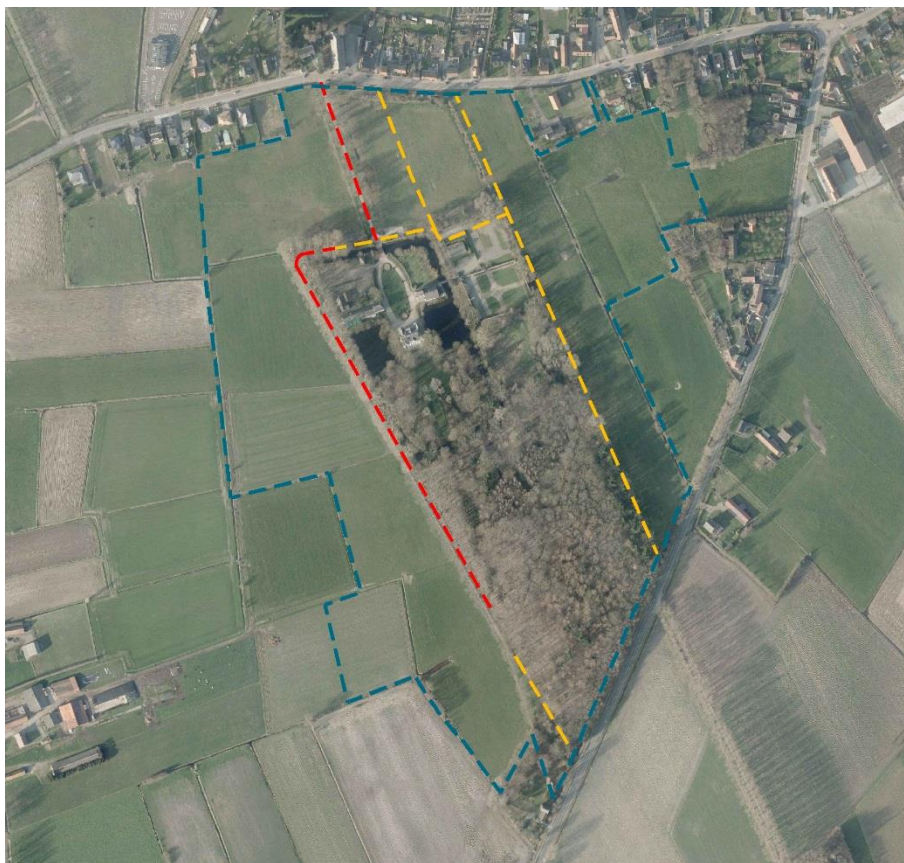
81. Voor de aanplant van nieuwe dreven wordt er best geopteerd voor soorten als Linde en Zomereik, inheemse soorten en uiterst geschikt als dreefbomen. Haagbeuk zou in principe ook een geschikte soort kunnen zijn, maar in het verhaal van statige dreven zal deze soort vermoedelijk te klein uitvallen.

Figuur 5.3-8: Historische dreven

Figuur 5.3-9: Historische dreven, te behouden of te herstellen

Figuur 5.3-1: Historische dreven - bestaand (rood) en heraan te leggen (geel)

82. Op figuur 3.3-25 onder 3.3.2.1 'Markante bomen' worden de aanwezige markante bomen weergegeven. Hieronder vallen o.a. de 5 Tamme kastanjes (paarse bollen) die relictten zijn van een vroegere dreef en dus als waardevolle elementen bestempeld worden. Hetzelfde geldt voor de grote Beuken in de westelijke zichtas. Om de historische structuur terug te herstellen, wordt er geopteerd om in de bosbestanden dreefbomen bij te planten om de dreven weer te vervullen.

- 83.** De vier dwarsverbindingen (oranje lijnen op Figuur 5.3-) die volgens oude kaarten op het domein aanwezig waren of nog zijn (zie Figuur 5.3-2) worden terug in ere hersteld in het parkbos. Deze assen worden niet doorgetrokken in het geboortebos om versnippering van het bos tegen te gaan.

Figuur 5.3-11: Dwarsassen

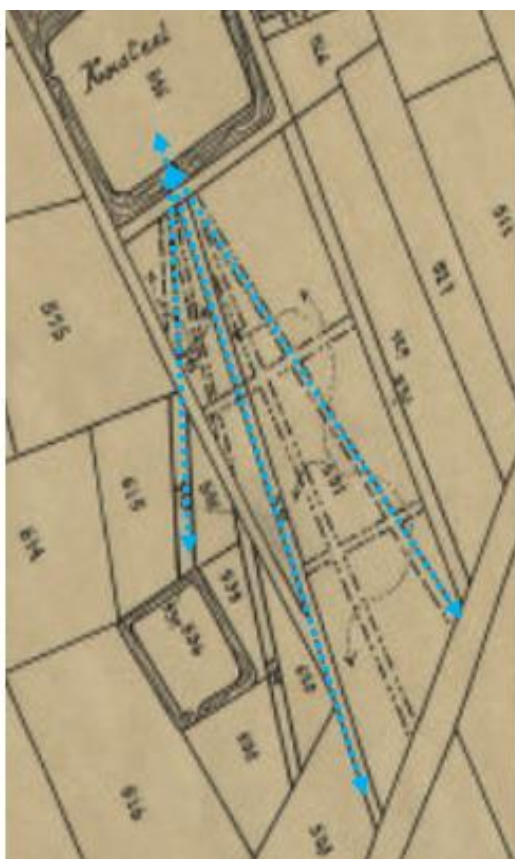

Figuur 5.3-2: Historische dwarsassen

5.3.4.5 Herstel zichtassen

- 84.** De huidige zichtassen, die als een waaier achter het kasteel richting het zuiden vertrekken, dateren van de tijd van Vandermaelen (zie Figuur 5.3-). Deze zichtassen worden geflankeerd door dreefbomen en worden open gewerkt en gehouden, waardoor men een open zicht met een eventuele lage begroeiing bekomt via het jaarlijks vrijmaken van de opgaande vegetatie. Het is daarbij niet de bedoeling om deze assen toegankelijk te maken als wandelpad voor de bezoekers van het domein.

De centrale zichtas vanuit het kasteel loopt net naast de bosuitbreiding voor het geboortebos. De linkse zichtas vanuit het kasteel wordt, net als de dwarsverbindingen, niet doorgetrokken in het geboortebos omdat dit een te grote versnippering van het bos zou betekenen. In het geboortebos wordt, net zoals in het speelbos, een oude zichtas vanuit de stervormige oude dreven wel doorgetrokken omdat deze opgenomen zijn in de nieuwe padenstructuur. (zie figuur 5.3-15)

Figuur 5.3-13: Historische zichtassen (Vandermaelenkaart 1846-1854)

Figuur 5.3-14: Open te werken zichtassen

Figuur 5.3-14: Open te werken zichtassen (aangepast geboortebos)

5.3.4.6 Boomgaard bij boerderij

85. Op de luchtfoto van 1952 (Figuur 5.3-6) is te zien hoe een oppervlakte ten noorden van koetshuis en hovenierswoning is beplant, vermoedelijk met fruitbomen (geen notenbomen). Hiervoor wordt er geopteerd om de huidige verharde zone (parking) ten noorden van de boerderij opnieuw grazig te maken en te beplanten met hoogstambomen. Hierbij valt de soortenkeuze op streekeigen fruitrassen.

5.3.4.7 Kasteelpark ten zuiden van het kasteel

- 86.** Ter hoogte van de open vlakte achter het kasteel kunnen er beperkte (kleinschalige) activiteiten gehouden worden, zoals theatervoorstellingen in open lucht. Er worden hiervoor geen additionele verhardingen voorzien. Er kan in bepaalde periodes van het jaar een beperking opgelegd worden waarbinnen voorstellingen kunnen plaatsvinden omwille de vaak natte toestand van deze zone. Er worden best randvoorwaarden opgesteld om tijdens kleinschalige activiteiten of evenementen bodemverdichting te vermijden. De bestaande bomen op en rond het achterplein worden afgeschermd, zodat negatieve gevolgen van een mogelijke belasting van de wortels voorkomen kan worden.
- 87.** De kruidentuin en de zone van het kippenhok blijven niet behouden en worden verwijderd. In de te realiseren kinderboerderij wordt er ruimte voorzien voor kippen. De in deze zone gesitueerde getopte en volledig opgesleunde lindes in patroonvorm bieden potentieel voor dood hout en gaten en zijn dus interessant voor spechten en mogelijks ook voor vleermuizen. Deze lindes blijven dus best behouden en blijven opgesleund worden. Overige houten constructies, zoals besproken onder 3.2.1.7 Constructies in het globaal kader, met een mindere landschappelijke inpassing in het domein mogen verwijderd worden ten behoeve van het algemene karakter en uitzicht van het landschap.

5.4 *Beheerdoelstellingen in functie van recreatie*

5.4.1 *Ontsluiting domein*

- 88.** Om de toegankelijkheid van het domein en de bezoekersstromen beter te geleiden is er nood aan een herziening van de bestaande circulatie. In functie van het dagelijks gebruik en het gebruik tijdens evenementen is er daarom een nieuw (indicatief) scenario uitgewerkt (zie Figuur 5.4-3).

Om de verschillende parkings te bereiken is er gekozen voor een scenario waarbij de toevoer vanuit Kramershoek naar de parking enkel mogelijk is via de parallel gelegen, nieuw aangeplante dreef ten oosten van de huidige toegangs-dreef. Om het domein te verlaten, wordt er een nieuwe weg aangelegd langs de evenementenparking richting Kramershoek. Deze is geen historische dreef.

De hoofddreef wordt in dit scenario enkel nog als toegangsweg gebruikt naar het binnenplein ten zuiden van de brug, voor ceremoniewagens (huwelijken, jubilea, ontvangsten, ...) en leveringen aan het koetshuis, het kasteel of de hovenierswoning. De hoofddreef wordt dus verkeersluw, hetgeen positief is voor de veiligheid van de zwakke weggebruiker en de beleving van de dreef die optimaal is wanneer je er te voet of per fiets door kan. Om parkeren in de berm van de dreef te voorkomen worden er anti-parkeermaatregelen toegepast, zoals bv. een metalen randlijst.

Figuur 5.4-3: Ontsluitings- en parkeerscenario (indicatief)

89. De huidige (ver)harde aanleg binnen de historische kern van het kasteeldomein wordt herbekeken, met behoud van de functionele bereikbaarheid van de gebouwen en een doordachte, werkbare organisatie en circulatie voor evenementen.

Er worden voorzieningen gerealiseerd voor specifieke doelgroepen (ouderen, mensen met een beperking, ...). De ondergrond die momenteel veelal uitgevoerd is in halfverharding is minder toegankelijk voor deze doelgroepen. Wanneer de grindverharding ten zuiden van de gracht doorgetrokken wordt naar de gebouwen, betekent dit een slechte toegankelijkheid aangezien de wielen van rolstoelgebruikers in de steenslag zullen zakken en witte stokken blijven haperen. Deze steenslag dient dus voldoende stevig en gebruiksvriendelijk te zijn. De verhardingstypologie wordt verder besproken onder 5.4.5.4.

5.4.2 Parkeervoorzieningen

90. Uit de cijfers van parkeerbehoefte (zie Figuur 5.4-4) volgt een richtingskader voor het aantal wagens en de bijhorende oppervlakte die te voorzien zijn op het domein, namelijk:

Dagelijks gebruik	47 wagens	1.400 m ²
Maximaal (event)	160 wagens	4.800 m ²
	Pers.	Max. Auto's
<u>Kasteel</u>		
receptieve activiteiten	30	12
gebruik verdiepingen	80	32
<u>Koetshuis</u>		
feest zittend	200	80
feest staand	350	140
<u>Hovenierswoning</u>		
max. zitplaatsen	65	26
<u>Events</u>		
1.000p/dagevent 4u	250	100
<u>Kerk Wippelgem</u>	80	32
		422

Figuur 5.4-4: Parkeercijfers - behoefte

5.4.2.1 Parking dagelijks gebruik

91. Er wordt een parking voor dagelijks gebruik ingericht ten oosten van de serre ($\pm 1.500\text{m}^2$), zie vak P op Figuur 5.4-3. Deze parking kan niet gebruikt worden tijdens evenementen, omdat deze zone dan gebruikt wordt als evenementlocatie (voor infrastructuur, tenten, ...). In deze parking, waarvoor ruimte is voor een 50-tal plaatsen, worden voldoende plaatsen voorzien voor mindervaliden. Op onderstaande Figuur 5.4- wordt een mogelijke variant weergegeven voor de inrichting van parkeerplaatsen voor dagelijks gebruik. Dit is slechts een voorstel en indicatie naar inrichting en aantal plaatsen. Bij realisatie van deze parkeerinrichting kunnen andere mogelijkheden uitgewerkt worden qua oriëntatie en aantallen. Belangrijk hierbij is wel dat de zone tussen serre en moestuin open blijft en dus niet opgenomen wordt bij de inrichting van de parking.

In de directe omgeving van de serre kan een fietscafé (plaats waar men elektrische fietsen veilig kan stallen en opladen) ingericht worden. De realisatie van een dergelijke constructie gebeurt best aan de noordzijde van de serre, eventueel gekoppeld aan een stalling voor gewone fietsen. Ter hoogte van de evenementenparking kan een extra fietsenstalling voorzien worden voor bezoekers van evenementen.

Figuur 5.4-17: Dagelijkse parking (±50 plaatsen)

De zone ter hoogte van de serre is momenteel een aangereden halfverharding van grind en zand. Deze kan bij herinrichting vervangen worden door een halfverharde groenzone waarbij de parkeerplaatsen ingericht worden met behulp van grasbetontegels, gras-kunststofplaten of gefundeerd gras (homogeen mengsel van berijdbaar gesteente (steenslag, lavasteen, ...) met teelaarde en graszaad).

92. Het verlichtingsplan dat voor deze parking wordt opgesteld, dient rekening te houden met de nabijheid van de ijskelder. Ten voordele van de vleermuizen kan de verlichting van de dagelijkse parking best tot een minimum beperkt worden.

5.4.2.2 Evenementenparking

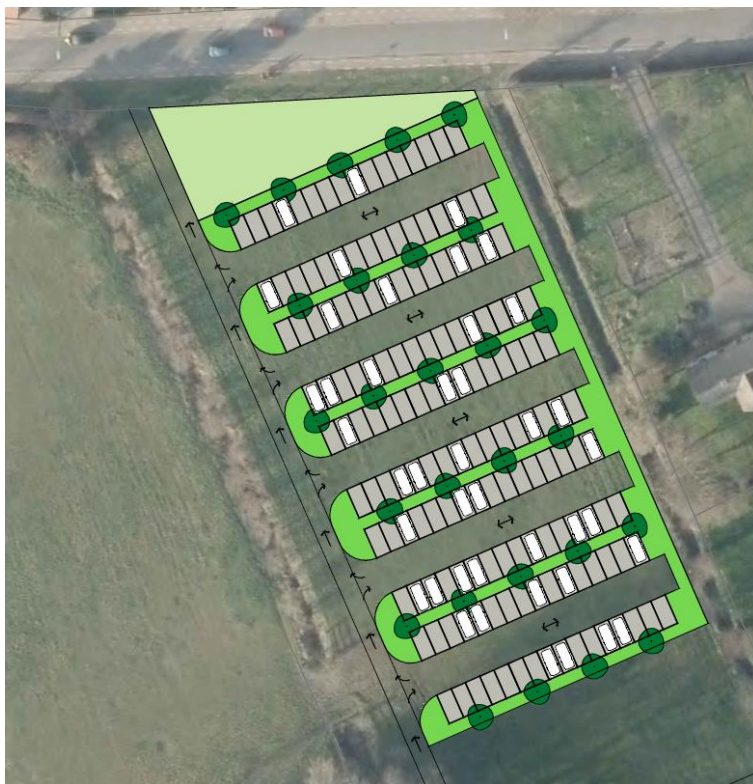
93. Een tweede (overloop) parking (zie vlak **Pe** op Figuur 5.4-3) wordt ingericht aan de oostzijde van de nieuw aan te leggen weg om het domein richting Kramershoek te verlaten. Deze weideparking wordt hoofdzakelijk tijdens evenementen gebruikt. Om deze parking te bereiken wordt de nieuw uitgestippelde ontsluiting gevolgd die de ijskelder langs de zuid- en oostzijde passeert.

De evenementenparking voorziet in een 160-tal plaatsen zoals te zien is op onderstaand inrichtingsvoorstel (zie Figuur 5.4-). Ook dit is slechts een voorstel om weer te geven wat de mogelijkheden van het terrein zijn. Om te voorkomen dat de ondergrond van de parking wordt weggereden (vooral bij natte omstandigheden) kan er ook hier bv. gekozen worden voor realisatie met grasbetontegels, gras-kunststofplaten of gefundeerd gras.

Het meest zuidelijke deel van de evenementenparking wordt ingericht als permanente parking, zodat wanneer de dagelijkse parking volzet is, men eenvoudig kan doorrijden naar dit eerste deel. Ook het meest noordelijke deel van de evenementenparking wordt als permanent ingericht, ten behoeve van plechtigheden (trouw, doopsel, begrafenis, ...) en tijdelijke evenementen in de kerk aan Kramershoek. Hiervoor wordt er geteld op een 20-tal plaatsen.

Voor de realisatie van deze evenementenparking dient dit nog concreet op inrichtingsniveau bekeken te worden. Ook hier dient de verlichting in de nabijheid van de ijskelder beperkt te worden ten voordele van de vleermuizen.

Figuur 5.4-5 geeft de landschapsparking van de Abdij van Herkenrode weer, een voorbeeld van hoe een dergelijke groene parking in het landschap geïntegreerd kan worden.

Figuur 5.4-18: Evenementenparking (160 plaatsen)

Figuur 5.4-5: Voorbeeld landschapsparking Abdy van Herkenrode

5.4.3 Evenementenzone

94. Voor de locatie van de evenementenzone is gekozen voor een zone van $\pm 4.000\text{m}^2$ ten oosten van de serre ($1.750\text{m}^2 + 2.350\text{m}^2$ aansluitende oostelijke zone weiland (nu in WUG), gescheiden door een gracht). Daarbij kan nog eens de westelijke helft van de moestuin fungeren als extra evenementzone ($\pm 1.450\text{m}^2$). Deze locatie vergemakkelijkt de aansluiting op andere zoneringen met een zijdelingse integratie met de moestuin voor extra beleving. Het gaat hier over de drie blauwe zones op onderstaande Figuur 5.4-6. De groene zone is de hondenweide, gelegen ten oosten van de ijskelder, die zo ook fungeert als buffer met de evenementzone en de evenementenparking en een doorgang vrij houdt voor de vleermuizen richting de zuidoost gerichte ingang van de ijskelder.

Figuur 5.4-6: Evenementenzone

In functie van maximum aantal te verwachten bezoekersaantallen, welke events inhoudelijk mogelijk zijn, etc. dient er nog een duidelijk kader opgesteld te worden. Hierbij dient men rekening te houden met het gewenste Natuurstreefbeeld (draagkracht).

Deze zone moet kunnen integreren in de eigenheid van het kasteeldomein, met aansluiting op andere (bruikbare) functionaliteiten op het domein zoals het koetshuis, het kasteel, de boomgaarden, het bosgebied, de parking, ...

Er wordt geopteerd voor een maximale draagkracht waarbij er gekozen wordt om geen verharde ondergrond te voorzien, maar enkel verharding voor de op- en afbouw. Hiervoor worden er geen natte, lager gelegen gebieden zoals de schapenweide meegenomen in de evenementenzone.

Er is nood aan een functionele, ondersteunende inrichting inzake technieken, sanitair, berging, secretariaat, onthaal, ... evenals het voorzien van circulatiestromen ten behoeve de praktische organisatie in op- en afbouwfase van een evenement. Door de evenementenzone hier te lokaliseren, kan de serre fungeren als logistieke ondersteunende zone (zoals besproken onder 5.3.3.7).

Rekening houdend met de aanwezigheid van vleermuizen in de ijskelder wordt de locatie van een grote tent best zo ver mogelijk van de zuidoost gerichte ingang van de ijskelder gehouden. Kleinere infrastructuur kunnen naar keuze geplaatst worden over het terrein van de evenementzone. De heuvel zelf dient afgeschermd te worden voor betreding. De opening van de ijskelder situeert zich in het zuidoosten, zodat de aanvliegroute voor de vleermuizen geoptimaliseerd kan worden door aan de noord- en zuidzijde van de hondenweide te voorzien in een houtkant met opgaande bomen. Ten voordele van de rust van de aanwezige vleermuizen worden grootschalige evenementen indien mogelijk buiten de (rust)periode van oktober tot april gehouden.

5.4.4 Speelvoorzieningen

95. Er worden binnen het domein verschillende mogelijkheden naar speelvoorzieningen gerealiseerd. Een eerste is de aanduiding van een speelzone binnen het bestaande bos of in het bosuitbreidingsgebied (blauwe stippellijnen). Aangezien het gebruik van de locatie in het bestaande bos als speelzone storend kan zijn voor de aanwezige reigernesten en zeer conflicterend is met het bereiken van het beoogde natuurstreefbeeld, is het aanduiden van de speelzone binnen de nieuw te bebossen oostelijke zone een mogelijk beter alternatief.

In een eerste fase wordt een speelzone binnen het bestaande bos ten zuiden van het kasteel voorzien in afwachting van de realisatie van de bosuitbreiding. Hiervoor dienen er geen specifieke ingrepen gedaan te worden, enkel toevoeging van losse (grote) takken of stammen als spelelement. De zone waarbinnen gespeeld mag worden, moet wel duidelijk afgebakend zijn (aangegeven door borden). Wanneer het nieuwe bos ten oosten van het huidige bos voldoende groot en toegankelijk is, wordt de speelzone verplaatst naar dat perceel. Op die manier is de storende impact voor de aanwezige reigernesten in het reeds bestaande bos minimaal.

96. In de naastliggende bosuitbreiding wordt ook aansluitend met het speelbos een avontuurlijk speelterrein met terreinverschillen in het bos aangelegd (oranje stippellijn).

97. In de speelzones wordt jaarlijks controle gedaan op windgevoelige en dode bomen. Ook na hevige stormen wordt er gecontroleerd op gevaarlijke takken en bomen. Bomen die een te groot risico inhouden, moeten onmiddellijk worden gekapt. Stammen van gekapte bomen kunnen blijven liggen als spelelement. Dit verhoogt ook het aandeel dood hout in het bos.

98. De bestaande groene speeltuin in de boomgaard van de hovenierswoning wordt uitgebreid met duurzame speeltoestellen (leeftijd 2 tot 8 jaar). Het aantal toestellen en de grootte ervan wordt afgestemd in functie van het draagvlak van deze ruimte. Dit kan tevens betekenen dat het aantal huidige fruitbomen in aantal kan of moet verminderen.

Figuur 5.4-21: Speelzones binnen het domein

5.4.5 Toegankelijkheid

99. Om de toegankelijkheid van het domein te optimaliseren en het gebruik voor de bezoeker te verbeteren, moet er een zo duidelijk mogelijke circulatie opgemaakt worden, waarbij de verscheidenheid aan gebruikers (wandelaars, fietsers, lopers, auto's, ...) waar het kan zo veel mogelijk gescheiden worden. Op deze manier kunnen in de mate van het mogelijke conflictsituaties vermeden worden.

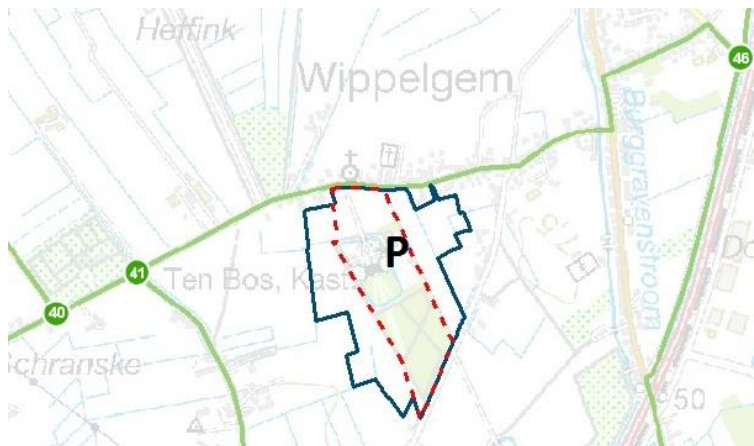
Waar de situatie op het terrein het toelaat (qua dimensionering), worden de verschillende type gebruikers gescheiden van elkaar. Dit betekent een aparte voorziening voor fietsers, voetgangers en zelfs lopers, doorheen het domein. Op kruispunten van deze verschillende paden moet er met zorg gekeken worden hoe er met mogelijke conflictsituaties wordt omgegaan.

Hoe al deze paden ten opzichte van elkaar in realiteit ingericht en gesitueerd worden, is specifiek per locatie op terrein te bepalen. Voor ieder type pad wordt een specifiek onderhoud vooropgesteld.

Zoals eerder reeds besproken onder 5.4.1 moet er de nodige aandacht gaan voor voorzieningen voor specifieke doelgroepen (zoals ouderen, mensen met een beperking, ...). De ondergrond moet daarvoor uitgevoerd worden in een begaanbare verharding, zodat de toegang tot de gebouwen verzekerd is voor deze doelgroepen. Andere mogelijkheden tot een volwaardige verharding worden onder 5.4.5.4 besproken.

5.4.3.1 Fietspaden

Het kasteeldomein heeft de mogelijkheid om zich, rekening houdende met de draagkracht van het domein, te positioneren als doorgang binnen een verder uit te bouwen fietsroutenetwerk (zie Figuur 5.4-). Het is echter niet de bedoeling een 'fietssnelweg' met verlichting te realiseren. Door meerdere aansluitingen te voorzien tussen Kramershoek en Droogte, kunnen er fietsverbindingen gerealiseerd worden op het fietsknooppuntennetwerk (in 2020 hertekening), bestaande of te heropenen buurtwegen, kerkwegels en paden. Momenteel loopt er in de omgeving van het domein enkel de verbinding tussen fietsknooppunt 41 en 46 over Kramershoek.

Figuur 5.4-22: Fietsroutenetwerk

100. De toegankelijkheid van het park via doorsteekroutes voor fietsers tussen Kramershoek en Droogte en de afzonderlijke paden voor wandelaars en joggers (met zo weinig mogelijk conflictpunten) is in sociaal opzicht belangrijk. Hierbij worden er meerdere toegangspunten en rustpunten voorzien (zie Figuur 5.4-7). Deze fietsverbindingen worden aan de buitenzijde van het domein gelegd om conflictsituaties zoveel mogelijk te vermijden. Hierbij dient men rekening te houden met o.a. het drukke gebruik van het westelijke pad door wandelaars en joggers.

De oranje stippellijn duidt de verbinding naar de school aan Droogte aan, een verbinding die deels buiten het globaal kader gelegen is. Ter hoogte van deze verbinding ligt er geen buurt- of voetweg

volgens de Atlas der Buurtwegen. De pictogrammen op onderstaande figuur duiden de locaties aan waar er fietsenstallingen geplaatst kunnen worden.

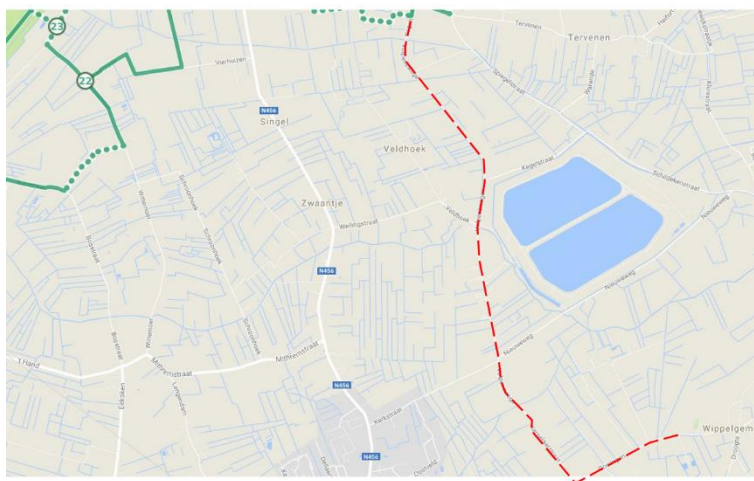
Aan de noordzijde van de serre, eventueel gekoppeld aan een stalling voor gewone fietsen, kan een fietscafé (stalling- en oplaadplaats elektrische fietsen) ingericht worden.

Figuur 5.4-7: Fietsvoorzieningen

5.4.5.2 Wandelpaden

101. Net als bij de koppeling met het fietsknooppuntennetwerk, kan er gekeken worden welke wandelnetwerken zich in de buurt van het domein bevinden. Zo situeert zich in de nabije omgeving, ten noordwesten van het globaal kader, het wandelnetwerk Meetjeslandse Bossen. Om een mogelijke verbinding te maken vanuit het domein over openbare straten naar dit netwerk is de kortste route te nemen via Kramershoeck-Goeiingen-Kerselaarstraat-Volpenswege-Kegelstraat over een traject van ongeveer 6,5km (zie rode stippellijn op Figuur 5.4-).

Figuur 5.4-24: Aantakking Wandelnetwerk Meetjeslandse Bossen

- 102.** In verbinding met de historische dreven, zichtassen en dwarsassen, zoals besproken onder 5.3.3.9, worden op de perceelsgrenzen aan de randen van het gebied extra wandelpaden voorzien. Deze sluiten aan op de historische lijnen van de centrale beschermde zone. Er worden ook een 5-tal toegangen gedefinieerd tot het domein ter hoogte van Kramershoek en Droogte. De meest oostelijke toegang, ter hoogte van de gemeentelijke basisschool, valt niet binnen het globaal kader (geen eigendom), maar kan toekomstgericht voor een extra ontsluiting zorgen richting Droogte. Alle wandelpaden binnen het globaal kader worden op Figuur 5.4-8 weergegeven in oranje lijnen.
- 103.** De wandelroutes van de parking tot aan de hovenierswoning, het koetshuis en het kasteel worden voorzien van verlichting, zodat de toegankelijkheid tijdens de donkere maanden wordt verhoogd.

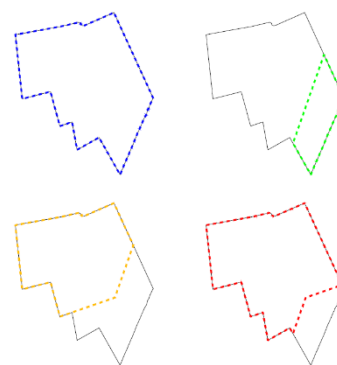
Figuur 5.4-8: Wandelpaden binnen het domein

5.4.5.3 Looppiste

- 104.** Op Figuur 5.4- worden de paden binnen het domein aangeduid die gebruikt kunnen worden door lopers. Door een aantal dwarspaden te voorzien, kunnen de lopers kiezen uit meerdere varianten (qua lengte). Op Figuur 5.4-9 zijn vier varianten te zien, waarbij groen overeenkomt met een ronde van $\pm 950\text{m}$, oranje $\pm 1.450\text{m}$, rood $\pm 1.750\text{m}$ en tenslotte blauw, de volledige ronde op het domein, $\pm 1.900\text{m}$ lang is. Bij de uitbouw van deze voorzieningen moet er nog bekeken worden waar het startpunt van deze looppiste komt te liggen. De verschillende routes moeten tevens voldoende uitgewerkt worden qua bewegwijzering.

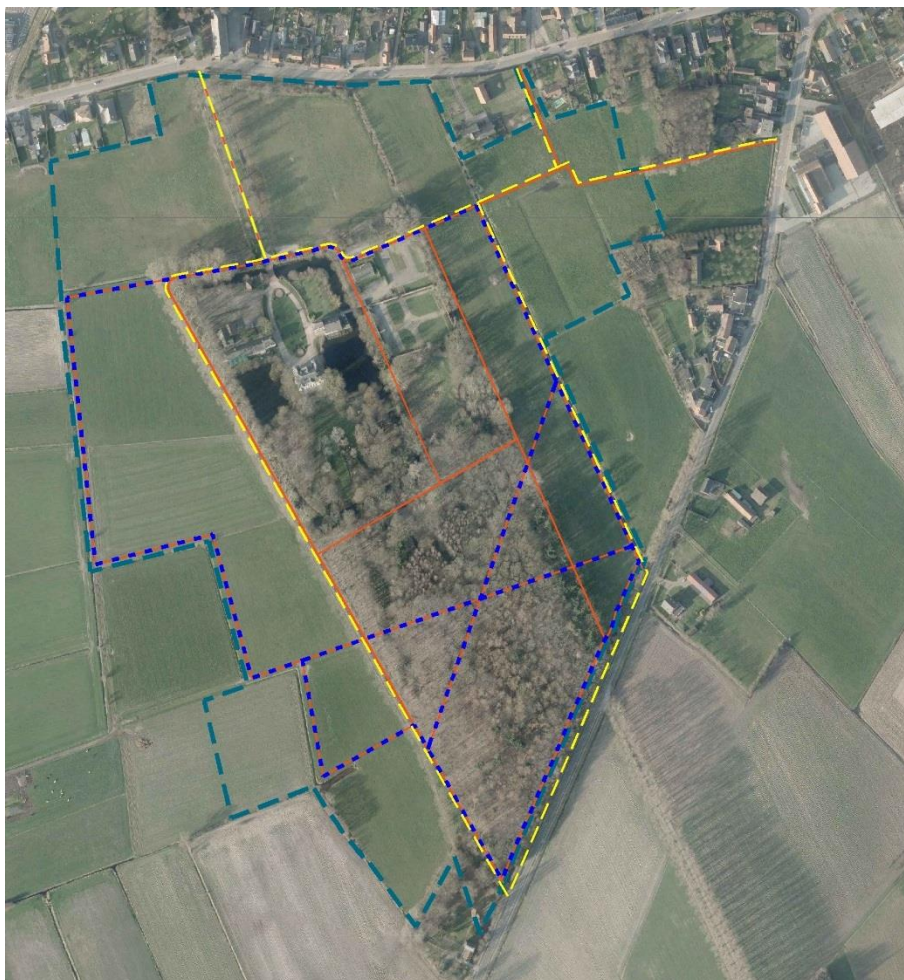

Figuur 5.4-26: Parcours looppiste

Figuur 5.4-9: Varianten looppiste

5.4.5.4 Verhardingstypologie

Figuur 5.4-28: Overzicht padenstructuur

105. Op Figuur 5.4- wordt de padenstructuur qua gebruikstypologie van het domein weergegeven, met in oranje lijnen de wandelpaden, in gele stippellijn de fietspaden en in blauwe stippellijn de loop piste.

De fietspaden worden uitgevoerd in een licht gefundeerd, ongebonden, waterdoorlatende halfverharding. De keuze kan hierbij vallen op bijvoorbeeld ternair zand (bestaande uit een mengsel van grof brekerzand van natuurlijke stenen en steenslag 2-4mm). Een andere mogelijkheid is een verharding met porfiersteenslag.

De wandelpaden in de bosbestanden dienen onverhard te blijven. De paden die deels ontoegankelijk zijn door hoge waterstand, modder e.d. moeten structureel aangepakt worden. Een plaatselijke verhoging van het pad is een mogelijke oplossing, net als het toepassen van een waterdoorlatende halfverharding zoals ternair zand. Onderzoek moet uitwijzen waar welke oplossing gehanteerd kan worden. De gemeente is voorstander om onderhoudsmatig de onverharde bospaden zeer oppervlakkig te frezen, met voorzorg voor de wortels van de aangrenzende bomen. Hierbij worden de plaatselijke verdichtingen opgeheven, gaten weggewerkt en puindeeltjes in het pad verkleind. Hierbij dient er echter eerst door middel van proefsleuven gekeken te worden naar de aanwezige beworteling. Hierna kan door middel van airspade of een andere geschikte techniek delen worden weggehaald en aangevuld met een daarvoor geschikt substraat. Dit alles steeds onder begeleiding van een Europees erkend boomverzorger.

De randen van de wandelpaden worden uitgevoerd in een zachte berm (grasrand of indien nodig gefundeerd gras) van 50cm breed.

Qua ondergrond voor loop pistes wordt meestal een toplaag van houtsnippers of boomschors voorzien op een speciale funderingslaag die zorgt voor voldoende drainage. Een dergelijke ondergrond bevordert het loopcomfort. Door de natte bodemomstandigheden op verschillende plaatsen in het domein is de haalbaarheid van de toepassing van dit type loop piste nader te onderzoeken op het terrein. Ook de samenhang en de conflicten met andere gebruikers (wandelaars en fietsers) dient onderzocht te worden op inrichtingsniveau. Qua onderhoud geniet een piste met boordsteen (Figuur 5.4-) de voorkeur in vergelijking met een piste zonder boord (Figuur 5.4-).

Figuur 5.4-29: Finse piste met boordsteen

Figuur 5.4-30: Finse piste zonder boord

5.4.5.5 Infrastructuur

106. Het inrichten van zitbanken, picknickplekken en infoborden wordt best voorzien op enkele van de knooppunten van de uitgewerkte padenstructuur. De blauwe bollen op Figuur 5.4-10 duiden de mogelijke locaties aan. Infrastructuur wordt niet in een zichtas geplaatst. Op een aantal van de knooppunten en in de omgeving van de gebouwen worden ook afvalbakken geplaatst, hetgeen tot een minimum beperkt wordt. Er worden geen afvalbakken geplaatst in de achtergelegen bosbestanden. De inrichting van rustpunten gebeurt best volgens de richtlijnen zoals aangeraden in het Vademecum Integrale toegankelijkheid (o.a. type picknicktafel, plaatsing afvalbak, locatie en type infobord, ...)¹.

Figuur 5.4-10: Knooppunten - mogelijke locaties infrastructuur

5.4.5.6 Toegankelijkheidsreglement

107. Het toegankelijkheidsreglement, opgesteld volgens de richtlijnen van het Agentschap Natuur en Bos, is opgebouwd uit een tekstgedeelte en bijhorende kaarten, zie 'Bijlage 9 - Toegankelijkheidsreglement'.

Verder is het hoofdstuk 'Afdeling 5 - Openbare parken' van het 'Gecoördineerd Politiereglement' van 01.09.2016 van toepassing.

¹ <https://www.inverde.be/content/gids/Technisch%20vademecum%20Integrale%20toegankelijkheid.pdf>

5.5 ZEN-erfgoed

Volgende elementen binnen het globaal kader worden met dit beheerplan voorgedragen als ZEN-erfgoed (Zonder Economisch Nut):

- Beschermde Plataan
- Ijskelder
- Dreef- en markante bomen

Voor de aanduiding van de dreef- en markante bomen, zie bovenstaande Figuur 3.2-29, Figuur 3.2-36 en Figuur 3.2-39 onder hoofdstuk 3.2.2 'Het aanwezige houtig erfgoed'.

De beschermde Plataan en de ijskelder, zie onderstaande figuur, werden via een ZEN-erfgoed nota goedgekeurd op het afdelingsoverleg van Agentschap Onroerend Erfgoed van 05.09.2018. De dreef- en markante bomen werden goedgekeurd op het afdelingsoverleg van 27.09.2018.

6 *Beheermaatregelen*

In de navolgende paragrafen worden de beheermaatregelen voor het kasteeldomein thematisch behandeld. In de tekst wordt tussen haakjes achter de beheermaatregelen het nummer van de corresponderende doelstelling vermeld, als het over meerdere doelstellingen gaat wordt dit vermeld voor de beheermaatregelen. In de tabellen is voor deze corresponderende doelstellingen een aparte kolom voorzien. De beheermaatregelen zelf zijn eveneens genummerd en komen terug in de tabel met timing van de beheermaatregelen (zie 'Bijlage 10 - Maatregelentabel').

In de kolom 'Timing' wordt aangegeven wanneer de beheermaatregel in de looptijd van het beheersplan (20 jaar) wordt uitgevoerd. Hierbij wordt de timing voor éénmalige beheermaatregelen ingedeeld in vier blokken van vijf jaar (jaar 1-5, jaar 6-10, jaar 11-15, jaar 16-20), waarbij er tevens wordt aangegeven in welk jaar de gemeente de maatregel tracht uit te voeren. Indien er door het resultaat van onderzoeken, indienen en goedkeuren van restauratiedossiers en premie's met korte procedure een verschillende timing kan gehanteerd worden, wordt dit verduidelijkt in de tabel. Het startjaar 'jaar 1' voor de timing van de beheermaatregelen is 2018.

VSP = uitvoering werken via verkorte subsidieprocedure (in afwachting goedkeuring restauratiedossier) en uitvoering niet-premiegerechtigde werken

RD = uitvoering werken na goedkeuring restauratiedossier

Naast het behandelen van de dringende opmerkingen van monumentenwacht moet eerst een materiaal-technisch onderzoek van alle gebouwen worden uitgevoerd. Binnen de context van het huidige verslag werden talrijke puncties genomen om na te gaan of en welke mate er historisch materiaal voor handen is. De door de puncties verworven kennis is verwerkt in de inventaris. Het doorgedreven materiaal-technisch onderzoek, dat geen deel uitmaakt van deze opdracht, moet opties vastleggen voor de toekomst. Nu reeds vastleggen wat waar en wanneer moet worden uitgevoerd, zonder te beschikken over de informatie van een dergelijk materiaal-technisch onderzoek, is giswerk. De geschiedenis van de gebouwen is in die mate complex dat het geven van een eenvoudig antwoord niet kan aansluiten bij de realiteit.

Bij het uitvoeren van onderstaande beheermaatregelen dient er te allen tijde rekening te houden met de bestaande regelgeving in kader van brandveiligheid en energie.

6.1 *Beheermaatregelen in functie van bouwkundig erfgoed*

6.1.1 *Gebouwen en hun toekomstige functies*

Erfgoedelement 1 - Kasteel	Ceremonies, ateliers voor kunstambachten, vergaderingen, tentoonstellingen, pop-up's, museum
Erfgoedelement 2 - Hovenierswoning en paardenstallen	Horeca, B&B, volksspelen, speeltuin, roeibootjes (voor eetgebeuren)
Erfgoedelement 3 - Koetshuis	Feestzaal
Erfgoedelement 4 - Boerderij	Kinderboerderij
Erfgoedelement 5 - Duiventoren	Trekshut
Erfgoedelement 7 - Serre	Logistieke ruimte, educatie, kweekruimte, openbare sanitaire voorzieningen

6.1.2 Erfgoedelement 1 - Kasteel

De opgesomde maatregelen hebben betrekking op doelstelling 18 t.e.m. 29.

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
Exterieur							
1. Materiaal-technisch onderzoek met het vastleggen van de opties voor het uiterlijk aspect voor alle gebouwen die aansluiten bij het kasteel.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
2. Klimaatstudie voor voorzieningen van isolatie en het gebruik van de luiken. Erfgoedenergieaudit.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
3. <u>Pleister</u> : onderzoek opstijgend vocht, samenstelling en eigenschappen pleister, opmeting schadebeeld per type materiaal, oorzaak schade, proefrestauratie in door zouten aangetaste zone, restauratie-voorstel, beschrijving lastenboek, kostenraming.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 4 ^{de} jaar
4. <u>Natuursteen</u> : onderzoek van de gebruikte materialen, oorspronkelijk aspect (al dan niet beschilderd), opmaken schadebeeld, restauratievoorstel, tekst lastenboek, kostenraming.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 4 ^{de} jaar
5. <u>Schrijnwerk</u> (ramen, luiken en rolluiken, deuren en alle schrijnwerk van de bedaking) onderzoek: gebruikte houtsoorten, bouwhistorische evolutie, bewaringstoestand hout en		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 4 ^{de} jaar

	houtconstructies, bewaringstoestand hang- en sluitwerk en bediening rolluiken, voorstel opmaken voor het al dan niet terugbrengen of verwijderen van bepaalde elementen (restauratievoorstel), opmeting per schade, tekst lastenboek en kostenraming.						
6.	<u>Kleur en afwerkingslagenonderzoek</u> : stratigrafisch onderzoek met reconstructie van alle kleurfasen, samenstelling van de gekozen kleurstelling met aandacht voor het gebruikte bindmiddel de juiste pigmentsamenstelling (pigmentanalyse), opmaken schadebeeld van de verschillende soorten afwerking (op hout, ijzer of pleister), proefbehandeling voor het bepalen van het definitieve resultaat met reconstructie juiste kleurstelling en de te gebruiken verfsoort, tekst lastenboek, kostenraming.	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 4 ^{de} jaar
7.	<u>Onderzoek metalen elementen</u> (balkon- en terrasleuningen) <u>en sfeer op het dak</u> : onderzoek constructie en gebruikte materialen, opmaken schadebeeld per soort schade, restauratievoorstel, tekst lastenboek, kostenraming.	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 4 ^{de} jaar
8.	Onderzoek terras vooraan voor het beheersen van de vochtdoorsijpeling naar de kelder	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 4 ^{de} jaar
9.	Onderzoek terras zuidkant: beheersen stabiliteit en controle onderliggende voorzieningen. Nieuw ontwerp toegang mindervaliden	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 4 ^{de} jaar

10. Uitvoeren van de onderzoeksresultaten terras vooraan		X					<i>Blok II (6-10)</i> VSP (vóór gevelrestauratie) <i>Blok III (11-15)</i> RD (jaar 11,12,13)
11. Restauratie terras achteraan en verbeteren toegang mindervaliden		X					<i>Blok II (6-10)</i> VSP (vóór gevelrestauratie) <i>Blok III (11-15)</i> RD (jaar 11,12,13)
12. Restauratie pleister en stucwerk gevel, uitvoeren van schilderwerken aan de gevels en terugkeer naar gekozen aspect voor gans de gevel. Alle gebouwen moeten op elkaar afgestemd worden.		X					<i>Blok II (6-10)</i> VSP (vóór gevelrestauratie) <i>Blok III (11-15)</i> RD (jaar 11,12,13)
13. <u>Restauratie natuursteen</u> : behandelen breuken, invullen lacunes, reinigen, beschermen tegen verwerking, decaperen waar nodig en op die plaatsen eventueel aanbrengen patina, afscherming en afwatering van balkonvloeren.		X					<i>Blok II (6-10)</i> VSP (vóór gevelrestauratie) <i>Blok III (11-15)</i> RD (jaar 11,12,13)
14. <u>Restauratie balkon- en terrasafsluiting</u> : demontage en hermontage waar nodig, decaperen, herstel verbindingen en verankeringen, invullen lacunes, herstel of vernieuwen houten leuningen, schilderen en vergulden, restauratieverslag en voorstel onderhoud.		X					<i>Blok II (6-10)</i> VSP (vóór gevelrestauratie) <i>Blok III (11-15)</i> RD (jaar 11,12,13)

15.	Onderhoud en herstel schrijnwerk: schilderwerk en nazicht hang- en sluitwerk. Herstel werking rolluiken.			10-jaarlijks				Gedurende hele looptijd
<u>Dak</u>								
16.	Grondig nazicht en herstel leien			10-jaarlijks	X			Gedurende hele looptijd. De eerste maal zo spoedig mogelijk
17.	Grondig nazicht zinkwerk en waterafvoeren			10-jaarlijks	X			Gedurende hele looptijd. De eerste maal zo spoedig mogelijk
18.	<u>Restauratie sfeer op dak</u> : demontage en hermontage waar nodig, decaperen, herstel verbindingen en verankeringen, invullen lacunes, schilderen en vergulden, restauratieverslag en voorstel onderhoud.			10-jaarlijks				<i>Blok II (6-10)</i> VSP (bij voorkeur samen met gevelrestauratie) <i>Blok III (11-15)</i> RD (jaar 11,12,13)
19.	Herstel schrijnwerk van alle dakramen en dakgoten. Aanbrengen kleurstelling volgens resultaten onderzoek		X					<i>Blok II (6-10)</i> VSP (bij voorkeur samen met gevelrestauratie) <i>Blok III (11-15)</i> RD (jaar 11,12,13)
20.	Onderhoud goten			Jaarlijks				Gedurende hele looptijd
21.	Onderhoud leien			5-jaarlijks				Gedurende hele looptijd

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
Interieur							
22. Bouwhistorisch en materiaal-technisch onderzoek voor het vastleggen van de historische visie en toekomstige behandelingen. In overleg met architect de nodige ingrepen voor nieuwe bestemming en restauratie voorzien op het vlak van de klimatisatie		X					<u>Blok I (1-5)</u> In het 4 ^{de} jaar (n.a.v. de restauratie en herbestemming interieur + technische voorzieningen omtrent klimaat)
23. <u>Onderzoek dragers:</u> onderzoek samenstelling van pleister, samenstelling vloeren (ook ondergrond), bewarings-toestand van de verschillende dragers, evolutie van bepaalde constructies waar nodig bepalen van de oorzaak schade, proefrestauraties waar nodig voor de opmaak van het lastenboek, schadebeeld per soort schade, restauratievoorstel, tekst lastenboek, kostenraming		X					<u>Blok I (1-5)</u> In het 4 ^{de} jaar (n.a.v. de restauratie en herbestemming interieur + technische voorzieningen omtrent klimaat)
24. Onderzoek verwarmingssysteem, oude en nieuwe sanitaire voorzieningen en terugkoppeling naar materiaal-technisch onderzoek en de herbestemming		X		X			<u>Blok I (1-5)</u> In het 4 ^{de} jaar (n.a.v. de restauratie en herbestemming interieur + technische voorzieningen omtrent klimaat)
25. Uitvoeren resultaten onderzoek klimatisatie. Aanpassen sanitaire voorzieningen aan nieuwe bestemming.		X					<u>Blok I (1-5)</u> In het 4 ^{de} jaar (vóór restauratie interieur)

26.	Herstel <u>stucwerk</u> (vlak en decoratief): verwijderen niet-historisch stucdecoratie, saneren en aanvullen pleister kelders en sanitaire ruimten, herstellen van barsten en scheuren, nazicht aansluitingen op het schrijnwerk, herstel of aanpassingen volgens restauratievoorstel en nieuwe bestemming, volgens restauratievoorstel.		X					<i><u>Blok I</u> (1-5)</i> In het 4 ^{de} jaar <i><u>Blok III</u> (11-15)</i> <i>RD (jaar 11,12,13)</i>
27.	Nazicht, herstel en aanpassen parket- en plankenvloeren aan nieuwe verwarming en nieuwe bestemming.		X					<i><u>Blok I</u> (1-5)</i> In het 4 ^{de} jaar (na aanpassing klimatisatie) <i><u>Blok III</u> (11-15)</i> <i>RD (jaar 11,12,13)</i>
28.	Nazicht deuren met hun hang- en sluitwerk en het meubilair office. Waar nodig reconstructie oorspronkelijk hangen sluitwerk en raam- en deurbeslag. Aanpassen schrijnwerk aan nieuwe bestemming.		X					<i><u>Blok I</u> (1-5)</i> In het 4 ^{de} jaar (na aanpassing klimatisatie) <i><u>Blok III</u> (11-15)</i> <i>RD (jaar 11,12,13)</i>
29.	Nazicht, herstel en aanpassen marmer- en tegelvloeren, schouwen, vensterbanken, wanden (office), trap en trapelementen: waar nodig vervangen of injecteren ondergrond, verlijmen of vervangen tegels (kelder), aanpassen aan nieuwe klimaatregeling, herstel onaanvaardbare veranderingen, (vb. open haarden) hervoegeen waar nodig, reinigen, polijsten indien nodig, nazicht ingewerkte roosters.		X					<i><u>Blok I</u> (1-5)</i> In het 4 ^{de} jaar (na aanpassing klimatisatie) <i><u>Blok III</u> (11-15)</i> <i>RD (jaar 11,12,13)</i>

30. Aanpassen en herstel lambriserings. Terugplaatsen deur tussen salon en dienstgang.		X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 4 ^{de} jaar (na aanpassing klimatisatie) <i>Blok III (11-15)</i> <i>RD (jaar 11,12,13)</i>
31. Aanpassen 1 ^{ste} en 2 ^{de} verdieping en zolder aan nieuwe bestemming volgens nog op te maken ontwerp		X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 4 ^{de} jaar (na aanpassing klimatisatie) <i>Blok III (11-15)</i> <i>RD (jaar 11,12,13)</i>
32. Reconstructie historische kleurstelling of behandeling interieur gelijkvloers, 1 ^{ste} en tweede verdiep volgens gekozen optie onderzoek en nieuwe bestemming		X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 4 ^{de} jaar (na aanpassing klimatisatie) <i>Blok III (11-15)</i> <i>RD (jaar 11,12,13)</i>
33. <u>Textiel aankleding</u> : bijwerken bestaande of reconstructie historische aankleding.		X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 4 ^{de} jaar (na aanpassing klimatisatie) <i>Blok III (11-15)</i> <i>RD (jaar 11,12,13)</i>
34. Aanbrengen en betegeling, schilderen in de voorgestelde kleuren vooronderzoek kelder. Herintegreren van bepaalde keldervolumes indien mogelijk.		X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 4 ^{de} jaar (na herstel terras) <i>Blok III (11-15)</i> <i>RD (jaar 11,12,13)</i>

6.1.3 Erfgoedelement 2 - Hovenierswoning en paardenstallen

De opgesomde maatregelen hebben betrekking op doelstelling 30 t.e.m. 34.

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
Exterieur							
35. Materiaal-technisch onderzoek met het vastleggen van de opties voor het uiterlijk aspect voor alle gebouwen die aansluiten bij het kasteel.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
36. Ontwerp veranderingen exterieur en interieur en vast te leggen herbestemming		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
37. Klimaatstudie voor voorzieningen van isolatie en het gebruik van de luiken. Erfgoedenergieaudit.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
38. <u>Pleister</u> : Onderzoek opstijgend vocht, samenstelling en eigenschappen pleister, opmeting schadebeeld per type materiaal oorzaak schade, proefrestauratie in door zouten aangetaste zone, restauratievoorstel, beschrijving lastenboek, kostenraming.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 5 ^{de} (of 6 ^{de}) jaar
39. <u>Natuursteen</u> : onderzoek van de gebruikte materialen, oorspronkelijk aspect (al dan niet beschilderd), opmaken schadebeeld, restauratievoorstel, tekst lastenboek, kostenraming.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 5 ^{de} (of 6 ^{de}) jaar

40.	<u>Schrijnwerk</u> (ramen, luiken en rolluiken, deuren en alle schrijnwerk van de bedaking) onderzoek: gebruikte houtsoorten, bouwhistorische evolutie, bewaringstoestand hout en houtconstructies, bewaringstoestand hang- en sluitwerk		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 5 ^{de} (of 6 ^{de}) jaar
41.	<u>Kleur en afwerkingslagenonderzoek op alle bouwonderdelen met inbegrip koer:</u> stratigrafisch onderzoek met reconstructie van alle kleurfasen, samenstelling van de gekozen kleurstelling met aandacht voor het gebruikte bindmiddel de juiste pigmentsamenstelling (pigmentanalyse), opmaken schadebeeld van de verschillende soorten afwerking (op hout, ijzer of pleister), proefbehandeling voor het bepalen van het definitieve resultaat met reconstructie juiste kleurstelling en de te gebruiken verfsoort, tekst lastenboek, kostenraming.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 5 ^{de} (of 6 ^{de}) jaar
42.	<u>Onderzoek metalen elementen:</u> afdak, stalling, constructie en bouwbeslag: onderzoek constructie en gebruikte materialen, opmaken schadebeeld per soort schade, restauratievoorstel, tekst lastenboek, kostenraming.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 5 ^{de} (of 6 ^{de}) jaar
43.	Restauratie gevels met terugkeer naar gekozen aspect voor alle gevels. Alle gebouwen moeten op elkaar afgestemd worden.		X					<u>Blok III</u> (11-15) RD (jaar 13)

44.	Herstel schrijnwerk van alle dakramen en dakgoten, verminderen dakdoorvoeren. Aanpassingen voor isolatiewerken. Verwijderen storende elementen. Aanpassen dakbedekking. Aanbrengen kleurstelling volgens resultaten onderzoek		X					<i>Blok III (11-15)</i> <i>RD (jaar 13)</i>
45.	Onderhoud goten			Jaarlijks				Gedurende hele looptijd
46.	Onderhoud leien en pannen			5-jaarlijks				Gedurende hele looptijd
47.	Onderhoud buitenschrijnwerk, ramen en deuren			10-jaarlijks	X			Gedurende hele looptijd
48.	Onderhoud tuilmuren en berging, schilderen muren en gebouw			10-jaarlijks	X			Gedurende hele looptijd
49.	Aanleg onverhard terras	61	X					<i>Blok I (1-5)</i>
50.	Inrichting speelinfrastructuur	62-79	X					<i>Blok I (1-5)</i>
51.	Voorzieningen roeibootjes	64-65	X					<i>Blok I (1-5) of blok II (6-10)</i>

- Aanleg onverhard terras
 - In functie van de huidige horeca/bistro en mogelijks B&B invulling kan er ten noorden van de hovenierswoning een onverhard terras aangelegd worden.
- Inrichting speelinfrastructuur
 - In de bestaande boomgaard wordt er voorzien in een natuurlijke en ecologische kinderspeeltuin (duurzame speeltoestellen voor leeftijd 2 tot 8 jaar) met mogelijkheden voor o.a. een petanque baan of krulbollaan naast het te realiseren onverharde terras.
- Voorzieningen roeibootjes
 - Ter hoogte van de verbreding van de walgracht kan een houten aanlegsteiger voorzien worden voor beperkt gebruik van één of twee roeibootjes op de walgracht, gelinkt aan het eetgebeuren in de hovenierswoning. Dit kan enkel toegelaten worden bij voldoende hoge waterstand in de walgracht. Alle activiteiten op het water worden vermeden tijdens het broedseizoen van watervogels.

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
Interieur							
52. Bouwhistorisch en materiaal-technisch onderzoek voor het vastleggen van de historische visie en toekomstige behandelingen. In overleg met architect de nodige ingrepen voor nieuwe bestemming en restauratie voorzien op het vlak van de klimatisatie		X					<u>Blok I (1-5)</u> In het 4 ^{de} jaar (n.a.v. de restauratie en herbestemming interieur + technische voorzieningen omtrent klimaat)
53. Uitvoeren resultaten onderzoek klimatisatie. Aanpassen sanitaire voorzieningen aan nieuwe bestemming.		X					<u>Blok I (1-5)</u> In het 4 ^{de} jaar (vóór restauratie interieur)
54. Herstel of aanpassing interieuropdeling, herstellen van barsten en scheuren in muren, herstel en <u>reconstructie stucwerk</u> , saneren en aanvullen pleister kelder en sanitaire ruimten, nazicht aansluitingen op het schrijnwerk, herstel schilderwerken, herstel of aanpassingen volgens restauratievoorstel en nieuwe bestemming		X					<u>Blok III (11-15)</u> RD (jaar 13)
55. Nazicht, herstel en aanpassen plankenvloeren aan nieuwe verwarming en nieuwe bestemming		X					<u>Blok III (11-15)</u> RD (jaar 13) (na aanpassing klimatisatie)
56. Nazicht deuren met hun hang- en sluitwerk. Waar nodig reconstructie deuren en oorspr. hang- en sluitwerk, raam- en deurbeslag.		X					<u>Blok III (11-15)</u> RD (jaar 13) (na aanpassing klimatisatie)

	Aanp. schrijnwerk aan nieuwe bestemming.						
57.	Nazicht, herstel en aanpassen tegelvloeren, schouwen, vensterbanken. Waar nodig vervangen of injecteren ondergrond, verlijmen of vervangen tegels (kelder), aanpassen aan nieuwe klimaatregeling, herstel onaanvaardbare veranderingen, (vb. open haarden) hervoegen waar nodig, reinigen, polijsten indien nodig.		X				<i>Blok III (11-15)</i> <i>RD (jaar 13)</i> (na aanpassing klimatisatie)
58.	Aanpassen 1 ^{ste} verdieping en zolder aan nieuwe bestemming, volgens nog op te maken ontwerp		X				<i>Blok III (11-15)</i> <i>RD (jaar 13)</i> (na aanpassing klimatisatie)

6.1.4 Erfgoedelement 3 - Koetshuis

De opgesomde maatregelen hebben betrekking op doelstelling 35 t.e.m. 39.

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
Exterieur							
59.	Materiaal-technisch onderzoek met het vastleggen van opties uiterlijk aspect voor alle gebouwen die aansluiten bij het kasteel.		X				<i>Blok I (1-5)</i> In het 2 ^{de} jaar
60.	Ontwerp veranderingen exterieur en interieur en vast te leggen herbestemming		X				<i>Blok I (1-5)</i> In het 3 ^{de} jaar

61.	Klimaatstudie voor voorzieningen van isolatie en het gebruik van de luiken. Erfgoedenergieaudit.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
62.	<u>Pleister</u> : Onderzoek opstijgend vocht, samenstelling en eigenschappen pleister, opmeting schadebeeld per type materiaal oorzaak schade, proefrestauratie in door zouten aangetaste zone, restauratievoorstel, beschrijving lastenboek, kostenraming.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
63.	<u>Natuursteen</u> : onderzoek van de gebruikte materialen, oorspronkelijk aspect (al dan niet beschilderd), opmaken schadebeeld, restauratievoorstel, tekst lastenboek, kostenraming.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
64.	<u>Schrijnwerk</u> (ramen, luiken en rolluiken, deuren en alle schrijnwerk van de bedaking) onderzoek: gebruikte houtsoorten, bouwhist. evolutie, bewaringstoestand hout en houtconstructies, bewaringstoestand hang- en sluitwerk		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
65.	<u>Kleur en afwerkingslagenonderzoek op alle bouwonderdelen met inbegrip koer</u> : stratigrafisch onderzoek met reconstructie van alle kleurfasen, samenstelling van de gekozen kleurstelling met aandacht voor het gebruikte bindmiddel de juiste pigmentsamenstelling (pigmentanalyse), opmaken schadebeeld van de verschillende soorten afwerking (op hout, ijzer of pleister), proefbehandeling voor het bepalen		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar

van het definitieve resultaat met reconstructie juiste kleurstelling en de te gebruiken verfsoort, tekst lastenboek, kostenraming.							
66. <u>Onderzoek metalen elementen:</u> afdak, stalling, constructie en bouwbeslag: onderzoek constructie en gebruikte materialen, opmaken schadebeeld per soort schade, restauratievoorstel, tekst lastenboek, kostenraming.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
67. Restauratie gevels met terugkeer naar gekozen aspect voor alle gevels. Alle gebouwen moeten op elkaar afgestemd worden.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 5 ^{de} jaar
68. Herstel schilderwerken exterieur		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 5 ^{de} jaar
69. Uitvoeren nieuw bouwvolume		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 5 ^{de} jaar
70. Herstel en vernieuwen schrijnwerk volgens bevindingen onderzoek		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 5 ^{de} jaar
71. Herstel schrijnwerk van alle dakramen en dakgoten. Aanpassingen voor isolatiewerken. Verwijderen storende elementen. Aanpassen dakbedekking aan isolatie. Aanbrengen kleurstelling volgens resultaten onderzoek		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 5 ^{de} jaar (bij voorkeur samen met gevelrestauratie)
72. Onderhoud goten			Jaarlijks				Gedurende hele looptijd
73. Onderhoud leien en pannen			5-jaarlijks				Gedurende hele looptijd

74.	Onderhoud buitenschrijnwerk, ramen en deuren			10-jaarlijks	X			Gedurende hele looptijd
75.	Onderhoud muren			10-jaarlijks	X			Gedurende hele looptijd
76.	Herstel historische kasseiverharding, met oog voor eenvormigheid en identiteit		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 4 ^{de} jaar

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
Interieur							
77.	Bouwhistorisch en materiaal-technisch onderzoek voor het vastleggen van de historische visie en toekomstige behandelingen. In overleg met architect de nodige ingrepen voor nieuwe bestemming en restauratie voorzien op het vlak van de klimatisatie	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar (n.a.v. de restauratie en herbestemming interieur + technische voorzieningen omtrent klimaat)
78.	Uitvoeren resultaten onderzoek klimatisatie. Aanpassen sanitaire voorzieningen aan nieuwe bestemming.	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 5 ^{de} jaar (vóór restauratie interieur)
79.	Herstel of aanpassing interieuropdeling, herstellen van barsten en scheuren in muren, herstel en reconstructie stucwerk, saneren en aanvullen pleister kelder en sanitaire ruimten, nazicht aansluitingen op het schrijnwerk, herstel of aanpassingen volgens restauratievoorstel en nieuwe bestemming	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 5 ^{de} jaar

80.	Nazicht, herstel en aanpassen plankenvloeren aan nieuwe verwarming en nieuwe bestemming		X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 5 ^{de} jaar (na aanpassing klimatisatie)
81.	Nazicht deuren met hun hang- en sluitwerk. Waar nodig reconstructie deuren en oorspr. hang- en sluitwerk, raam- en deurbeslag. Aanp. schrijnwerk aan nieuwe bestemming.		X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 5 ^{de} jaar (na aanpassing klimatisatie)
82.	Nazicht, herstel en aanpassen tegelvloeren, vensterbanken. Waar nodig vervangen of injecteren ondergrond, verlijmen of vervangen tegels (kelder), aanpassen aan nieuwe klimaatregeling.		X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 5 ^{de} jaar (na aanpassing klimatisatie)
83.	Aanpassen 1 ^{ste} verdieping en zolder aan nieuwe bestemming, volgens nog op te maken ontwerp		X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 5 ^{de} jaar (na aanpassing klimatisatie)

6.1.5 Erfgoedelement 4 - Boerderij

De opgesomde maatregelen hebben betrekking op doelstelling 40 t.e.m. 44.

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
84. Inventaris te behouden delen, opmaken schadebeeld en opmaken restauratievoorstel. Kleuronderzoek oorspronkelijk schrijnwerk		X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 5 ^{de} jaar
85. Inrichting kinderboerderij	73-74	X					<i>Blok II (6-10)</i> In het 7 ^{de} jaar

86.	Restauratie bewaard gebleven schrijnwerk en aanpassen kleurstelling		X					<i>Blok II (6-10)</i> In het 7 ^{de} jaar
------------	---	--	---	--	--	--	--	--

- Op en rond de bestaande boerderijgebouwen en geïntegreerd in de nieuw aan te leggen boomgaard wordt een kinderboerderij ingericht met aabare dieren/kleinvee.

6.1.6 Erfgoedelement 5 - Duiventoren

De opgesomde maatregelen hebben betrekking op doelstelling 45 en 46.

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
87. Bouwhistorisch en materiaal-technisch onderzoek van het volledig gebouw en opmaak lastenboek		X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 2 ^{de} jaar
88. Grondige aanpak vloer en de onderliggende constructie eerste verdieping		X					<i>Blok II (6-10)</i> <i>VSP (jaar 4-9)</i> <i>RD (jaar 9)</i>
89. Herstel en waar nodig vernieuwen schrijnwerk		X					<i>Blok II (6-10)</i> <i>VSP (jaar 4-9)</i> <i>RD (jaar 9)</i>
90. Uitvoeren bevindingen van het materiaal-technisch onderzoek met o.m. herstel gevels en tentdak		X					<i>Blok II (6-10)</i> <i>RD (jaar 9)</i>
91. Onderhoud schrijnwerk met controle van schimmelvorming			10-jaarlijks	X			Gedurende hele looptijd
92. Inrichting als trekkershut fietsers (kortverblijf)	67	X					<i>Blok II (6-10)</i> <i>RD (jaar 9)</i>

6.1.7 Erfgoedelement 6 - Ijskelder

De opgesomde maatregelen hebben betrekking op doelstelling 47 t.e.m. 49.

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
93. Herstel en eventuele aanpassing toegang ijskelder		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
94. Herstel evenwicht tussen begroeiing en constructie ijskelder			X				Gedurende hele looptijd
95. Onderhouden geleidende houtstructuur			1x / 2-jaar				Gedurende hele looptijd
96. Kappen bomen voor circulatie en afscherming tegen betreding. De te kappen bomen worden vastgelegd tijdens de opmaak van de inrichtingsplannen voor de nieuwe ontsluiting.		X			X	X	<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar

De begroeiing was noodzakelijk voor het behoud van de temperatuur in de kelder, maar vormt ook een zware belasting. De ingang wordt daardoor wat bouwvallig. Onderhoud is hier noodzakelijk. De heuvel dient afgeschermd te worden voor betreding, zodat enkel de deur van de ijskelder toegankelijk is. De bestaande bomen zorgen voor een verankering van de heuvel, enkel indien dit nodig is omwille van veiligheidsredenen of mindere staat of gezondheid van de bomen worden deze gekapt.

Voor de vleermuizen dient er een geleidende (hout)structuur aanwezig te zijn d.m.v. houtkanten, waarbij de openingen minder dan 30m bedragen.

In functie van de circulatie van mechanisch vervoer op het terrein moet bekeken worden welke bomen eventueel gekapt moeten worden.

6.1.8 Erfgoedelement 7 - Serre

De opgesomde maatregelen hebben betrekking op doelstelling 50 t.e.m. 56.

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
97. Bouwhistorisch en materiaal-technisch onderzoek van het volledige gebouw met demontage van de bewaard gebleven serreconstructies. Volledige opmeting en inventarisatie gebouw om indien nodig eventuele reconstructie mogelijk te maken		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
98. Onderzoek naar waardevolle begroeiing		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
99. Grondige aanpak vloerconstructie verdieping		X					<u>Blok II</u> (6-10) VSP (jaar 5-10) <u>Blok III</u> (11-15) RD (jaar 11, 12)
100. Herstel en vernieuwen alle schrijnwerk		X					<u>Blok II</u> (6-10) VSP (jaar 5-10) <u>Blok III</u> (11-15) RD (jaar 11, 12)
101. Uitvoeren bevindingen van het materiaal-technisch onderzoek met o.m. herstel gevels en nieuwe beglazing		X					<u>Blok II</u> (6-10) VSP (jaar 5-10) <u>Blok III</u> (11-15) RD (jaar 11, 12)
102. Onderhoud schrijnwerk			10-jaarlijks	X			Gedurende hele looptijd

103. Functionele herinrichting serre	68-69	X					<u>Blok II</u> (6-10) VSP (jaar 5-10) <u>Blok III</u> (11-15) RD (jaar 11, 12)
---	-------	---	--	--	--	--	---

Het serre gedeelte moet worden gedemonteerd door een in de restauratie gespecialiseerde firma. Bij de demontage worden alle elementen geïnventariseerd en de inventaris wordt ondersteund door gedetailleerde plannen en fotografische opnamen. Samen met de demontage wordt een materiaal-technisch onderzoek uitgevoerd.

Na de demontage wordt het gebouw beschermd met een nooddak dat afdoende het gebouw beschermd, maar tevens voldoende verluchting en verlichting waarborgt. Het streven naar het behoud van de historische druiven moet in het opzet meegenomen worden.

Het restauratiedossier zal moeten opgemaakt worden door een ervaren studiebureau.

De serre wordt enerzijds ingericht als logistieke ondersteunende zone voor de evenementen. Er wordt voorzien in extra sanitair, een technisch lokaal met aansluitingen voor evenementen, een tijdelijk secretariaat, een kitchenette en een technische berging

Daarnaast worden er op de bovenste verdieping educatieve / rustruimtes voorzien voor scholen en vrijwilligers (onderhoud moestuin)

Een gedeelte van de serre zal gebruikt worden als kweekserre voor de nieuwe moestuin.

Aan de noordzijde van de serre, eventueel gekoppeld aan een stalling voor gewone fietsen, kan een fietscafé (stalling- en oplaadplaats elektrische fietsen) ingericht worden.

6.1.9 Erfgoedelement 8 - Ommuurde moestuin (en paviljoenen)

De opgesomde maatregelen hebben betrekking op doelstelling 57 t.e.m. 61.

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
104. Materiaal-technisch onderzoek muur en paviljoenen, opmaak lastenboek		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
105. Archeologisch en materiaal-technisch of vergelijkend onderzoek voor evolutie tuin en ommuring met aandacht voor de omvang van de drie toegangspoorten. Archeologisch onderzoek naar het historisch gebruik van de tuin.		X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 2 ^{de} jaar
106. Herstellen van de muur en de paviljoenen (met recuperatiesteen en kalkvoegwerk). Herstel afdekking muren. Herstel of reconstructie toegangen.		X					<u>Blok III</u> (11-15) RD (jaar 14)
107. Herstel of reconstructie historisch schrijnwerk		X					<u>Blok III</u> (11-15) RD (jaar 14)
108. Restauratie bedaking paviljoenen		X					<u>Blok III</u> (11-15) RD (jaar 14)
109. Onderhoud schrijnwerk en muren			X				Gedurende hele looptijd
110. Herinrichting historische kruisvormige indeling met de westelijke helft als evenementenzone en de oostelijke helft als moestuin, kweek- of pluktuin		X					<u>Blok I</u> (1-5) oostelijke helft (jaar 3) <u>Blok III</u> (11-15) RD (jaar 14)

111. Heropbouw paviljoenen		X					<i>Blok III (11-15)</i> <i>RD (jaar 14)</i>
112. Onderhoud paden			Jaarlijks				Gedurende hele looptijd
113. Verwijderen Zomereik tegen zuidelijke muur	-	X		X	X		Gedurende hele looptijd

Het terugbrengen van de muren van de paviljoenen in hun 18de eeuwse staat zou een meerwaarde betekenen voor de hele site. Het materiaal-technisch onderzoek zal moeten uitmaken welke herstelwerkzaamheden zullen moeten worden uitgevoerd. Aandachtspunten zijn:

- Stabiliteit van muren en gebouwen
- Historische toegangen
- Schadebeeld van de pannen op de muren
- Historische afwerkingslagen met bijzondere aandacht voor het decoratieve pleisterwerk in de vorm van lijsten en gepleisterde banden
- Oorspronkelijk schrijnwerk
- Oorspronkelijke kleurstelling

Herinrichting historische kruisvormige indeling

- Creëren van vier gelijke, onverharde oppervlakken met hagen met een duidelijke functionele terreinindeling ontstaat, met ruimte voor moestuin, kweek- of pluktuin in de oostelijke helft en een zone met gras ten behoeve van de evenementen in de westelijke helft.
- Boomstobbes van vroegere fruitbomen verwijderen, aanplanten nieuwe leibomen, vorm- en begeleidingssnoei.

Herstel paviljoenen

- De kleine paviljoenen in de hoek van de moestuin worden hersteld voor stockage van beheermateriaal moestuin.

Verwijderen Zomereik

- Dicht tegen de zuidelijke moestuinmuur staat aan de buitenzijde een Zomereik. Indien deze boom voor instabiliteit of andere problemen voor de moestuinmuur zorgt, kan deze best verwijderd worden.

6.1.10 Erfgoedelement 10 - Vazen en palen op de walbrug

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
114. Historisch onderzoek van bouwkundige elementen	62	X		X			<u>Blok I (1-5)</u> In het 2 ^{de} jaar
115. Natuursteenherstel vazen en palen	62	X					<u>Blok III (11-16)</u> In het 12 ^{de} jaar

Na uitvoering van historisch onderzoek kunnen er besluiten genomen worden omtrent deze bouwkundige elementen. Het gaat hier om de massieve pilaren en vuurvazen uit blauwe hardsteen en de (vernieuwde) bruggen met smeedwerk.

De brug werd recent hersteld. De vazen zijn vrij hard gereinigd, waardoor ze een ruwe oppervlaktestructuur hebben gekregen. De plastische herstelling is niet stabiel. Er moet onderzoek worden verricht om te bepalen hoe de decoratieve en historisch waardevolle vazen op een duurzame wijze kunnen behandeld worden.

6.1.11 Erfgoedelement 11 - Inrijhekken

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
116. Onderhoud van het smeedwerk	63		10-jaarlijks				Gedurende hele looptijd
117. Herstel scheuren / breuken blauwe hardsteen	64	X					<u>Blok III (11-16)</u> In het 12 ^{de} jaar

De naden van scheuren of breuken moeten worden dichtgemaakt om vorstschade te voorkomen. Deze werken moeten uitgevoerd worden door een gespecialiseerde restaurateur.

6.1.12 Erfgoedelement 12 - Borstwering kasteelterras

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
118. Opstellen nieuw ontwerp smeedwerk door ervaren vakman	66	X					<i>Blok I (1-5)</i>
119. Herstel en onderhoud terras	66		5-jaarlijks				Gedurende hele looptijd

6.1.13 Walbrug

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
120. Nazicht en aangepast onderhoud walbrug	67		Jaarlijks				Gedurende hele looptijd

Elke jaar dient de walbrug een nazicht te krijgen met daaraan een aangepaste onderhoudsbeurt in functie van een veilig gebruik door o.a. gemotoriseerd verkeer.

6.1.14 Overige 3 bruggen

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
121. Onderhoud gebruik en veiligheid	68		Jaarlijks				Gedurende hele looptijd
122. Vervangen bruggen	68	X					Wanneer de veiligheid niet meer te garanderen is.

Elke jaar dienen de bruggen een onderhoudsbeurt te krijgen zodat deze voldoende veilig te gebruiken is.

Wanneer de veiligheid niet meer gegarandeerd kan worden door een onderhoudsbeurt, dienen de bruggen vervangen te worden, liefst door eenzelfde ontwerp voor alle drie de bruggen.

6.2 Beheermaatregelen in functie van natuur, landschap en ecologie

6.2.1 Erfgoedelement 7 - Serre

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
123. Bewaren en onderhouden druivelaars	52		1x / jaar	X			Jaarlijks

- Tijdens de werken aan de serre wordt er getracht om de druivelaars zoveel mogelijk te bewaren
- De verharde takken worden enkel in het rustseizoen gesnoeid, waarbij de dikke takken onder een schuine hoek worden afgesneden/gezaagd

6.2.2 Erfgoedelement 8 - Ommuurde moestuin (en paviljoenen)

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
124. Onderhoud (en herstel) leifruit	60		X	X			Jaarlijks

- Het bestaande leifruit staat ofwel in een verwaarloosde palmet horizontaal (verticale stam met op regelmatige afstanden horizontale armen die aan draden worden aangebonden) of een palmet met schuine takken (verticale stam met zijarmen iets schuin omhoog)¹. Bij horizontaal palmet is vooral de zomersnoei zeer belangrijk, omdat daarbij de boom gedwongen wordt tot het vormen van bloemknoppen en vruchthout. Leibomen vergen een korte snoei; gangbaar is om de zijtakken op de zijtakken op drie goede knoppen terug te snoeien laat in de winter.
- Bij schade kunnen (oude) leifruitbomen hersteld worden als het om streekeigen oude rassen gaat². Als de bestaande bomen van geen grote waarde en er erg aan toe zijn, kan men opteren om opnieuw te beginnen met de aanplant van streekeigen oude rassen.

¹ <http://www.hoogstamboomgaard.be/leibomen.html>

² Herstel van leifruitbomen, zie <https://www.rhs.org.uk/advice/profile?PID=279>

6.2.3 Erfgoedelement 9 - Walgracht

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
125. Vrijstellen oeervegetatie	72	X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 5 ^{de} jaar
126. Herstel oeverbeschoeiing	71	X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 5 ^{de} jaar
127. Meting slib	70-73	X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 4 ^{de} jaar
128. Slibruiming	70-73	X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 5 ^{de} jaar
129. Heropenen verdwenen grachten	48-73	X					<i>Blok II (6-10)</i> In het 8 ^{ste} jaar
130. Gefaseerd maaien oevers	72		1x / 2jaar	X			Jaarlijks
131. Ruigtebeheer oeverzone 1m	72		1x / 2jaar	X			Twee-jaarlijks

De oevers langs het water zijn hoofdzakelijk onverharde oevers. De huidige verwaarloosde beschoeiing (houten beschoeiing in de buurt van de boerderij en metalen platen ter hoogte van het koesthuis) dient hersteld te worden voor de vorm en het uitzicht van het open water. Er kan geopteerd worden om de restanten van de bestaande beschoeiing te verwijderen en een nieuwe houten beschoeiing aan te brengen op de lijn van de bestaande beschoeiing. Indien de oever verder geërodeerd is, zal er grond aangevuld moeten worden achter de nieuwe beschoeiing. De nieuwe beschoeiing kan bijvoorbeeld bestaan uit vierkante houten palen met daarachter houten planken; beide uitgevoerd in hardhout van duurzaamheidsklasse 1 en FSC gelabeld (of gelijkwaardig). Een andere, meer natuurlijke mogelijkheid is om de bestaande beschoeiing te verwijderen en via natuurtechnische oeverinrichting te optimaliseren.

De waterkwaliteit van de walgracht kan verbeterd worden door een slibruiming. De beste uitvoeringstechniek (bv. drooglegging) en het tijdstip van uitvoering (zomer/winter) zullen na bijkomende boringen en onderzoek bepaald worden.

Door ruiming van bladmateriaal en slib kunnen verdwenen grachten heropend worden.

Eenmaal in de twee jaar maaien van oevers van de walgracht: dit kan best gefaseerd gebeuren zodat steeds een deel bloeiende vegetatie blijft staan.

Eénmaal in de twee jaar gefaseerd maaien van de oevers van de grachten, zodat een rietvegetatie zich kan ontwikkelen

Zone van minimaal 1m naast de gracht eveneens in ruigtebeheer; tweejaarlijks maaien in het najaar.

6.2.4 Erfgoedelement 13 - Plataan

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
132. VTA-analyse	76		Jaarlijks				Gedurende hele looptijd
133. Onderhoudssnoei monumentale boom	76		Jaarlijks				Gedurende hele looptijd
134. Vrijwaren wortelzone	76		Jaarlijks				Gedurende hele looptijd

Om de veiligheid van deze monumentale boom te kunnen waarborgen, dient periodiek een VTA controle (Visual Tree Assessment) uitgevoerd te worden om eventuele zichtbare mechanische en biologische afwijkingen van de bomen vast te stellen. De uitkomsten en ontdekkingen uit deze controles dienen gerapporteerd te worden met als doel het vroegtijdig beperken van risico's op schade en ongevallen. Bij bomen met een verhoogd risico zoals monumentale bomen wordt een verhoogde zorgplicht ingesteld, zodat deze bomen jaarlijks gecontroleerd worden. Bij vaststelling van gebreken wordt direct actie ondernomen om ongevallen of schade te voorkomen.

Bij een jaarlijkse onderhoudssnoei wordt gecontroleerd op de aanwezigheid van dode of potentieel gevaarlijke takken. Bij vaststelling dienen deze takken verwijderd te worden. De snoeiwerken gebeuren best in de periode tussen half november tot en met januari, wanneer er geen bladeren meer aan de bomen hangen. De onderhoudssnoei voor deze monumentale boom dient steeds begeleid te worden door een boomverzorger met ETW-certificaat of gelijkgesteld door aantoonbare ervaring met veteraanbomen. De wortelzone van deze Plataan dient gevrijwaard te worden.

6.2.5 Toegangsreef

Heraanplant van de toegangsreef dringt zich op. Er wordt gekozen om de dreef volledig te kappen en her aan te planten in soorten zoals Winterlinde en Zomereik, met een voorafgaande standplaatsverbetering.

Op het einde van de toegangsreef wordt de bestaande bamboe vegetatie verwijderd en de historische situatie van een verbreedde dreef gerealiseerd door middel van extra rijen dreefbomen in dezelfde soort als de toegangsreef (bv. Winterlinde of Zomereik). Het toevoegen van extra rijen bomen wil echter niet zeggen dat de verharding van de dreef eveneens verbreed wordt.

Het vervangen van de dreefverharding wordt tegelijkertijd met de heraanplant van de dreefbomen onder handen genomen.

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
135. Rooien en verwijderen van alle bomen	77-78	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 3 ^{de} jaar
136. Voorbereidende bodemwerken (uitfrezen van de stronken en klaarmaken van de groeiplaats).	77-78	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 3 ^{de} jaar
137. Heraanplant van gerooide bomen met dezelfde plantafstand, plantmateriaal van uitstekende kwaliteit, stamomtrek van minimaal 16/18 cm	77-78	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 3 ^{de} jaar
138. Andere maatregelen m.b.t. het aanplanten van houtige begroeiingen (boompalen, ...)	77-78	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 3 ^{de} jaar
139. Boombeschermende maatregelen (anti-parkeermaatregelen)	77-78	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 3 ^{de} jaar
140. Bamboe inkomdreef verwijderen	77	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 3 ^{de} jaar
141. Verbreding toegangsreef (extra rijen bomen)	77	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 3 ^{de} jaar

142. Vervangen dreefverharding	77-78	X					<i>Blok IV (16-20)</i> In het 16 ^{de} jaar
143. Na uitvoering aanplant: onderhoudssnoei en begeleidingssnoei begeleid door een boomverzorger met ETW-certificaat.	77-78		X	X			Gedurende hele looptijd
144. Maandelijks maaien en afvoeren van het gras onder de bomen in de periode maart - oktober (geen gazon tot tegen de stam)	77-78		Maandelijks	X			Gedurende hele looptijd
145. Bamboe inkomdreef - verwijderen en controle	77		1x / jaar				<i>Blok I (1-5)</i> In het 3 ^{de} jaar

- Kappen en heraanplanten bomen
 - Bij heraanplant wordt aan beide zijden van de weg een enkele bomenrij aangeplant met dezelfde plantafstand (8 meter) gebruikt als de bestaande bomen, wordt plantmateriaal van uitstekende kwaliteit met een stamomtrek van minimaal 16/18 cm gebruikt. De keuze van de boomsoort valt bv. Op Winterlinde of Zomereik. Historisch gezien zou een heraanplant van Beuk logischer zijn, maar deze soort is al op verschillende plaatsen in de gemeente uitgevallen.
- Bamboe inkomdreef verwijderen
 - Op het einde van de inkomdreef, wordt de bestaande bamboe vegetatie verwijderd.
- Verbreding toegangsdreef
 - De verbreding van de toegangsdreef wordt bekomen door middel van extra rijen dreefbomen aan te planten met dezelfde plantafstand (8 meter) als de dreefbomen en bv. Winterlinde of Zomereik als soort. Hierbij wordt plantmateriaal van uitstekende kwaliteit met een stamomtrek van minimaal 16/18 cm gebruikt.
- Vervangen van de dreefverharding
 - De bestaande betonstraatstenen wordt vervangen door een geschikter halfverhardingstype dat bij het karakter van de site past.
- Het reguliere onderhoud van de bomen
 - Veiligheidscontrole: er dient 2-jaarlijks te worden gecontroleerd of er geen bomen (of takken) gevaar kunnen opleveren.
 - Vormsnoei: dient om de jonge bomen mooi te laten uitgroeien en wordt normaliter enkel bij jonge (net aangeplante) dreefbomen uitgevoerd. Het opsnoeien is ook bij oudere dreefbomen nodig als takken bijvoorbeeld doorgaand verkeer kunnen hinderen.

- Onderhoud van de bermen
 - De brede grasbermen onder de bomen dienen maandelijks gemaaid te worden in de periode maart - oktober.
- Bamboe inkomdreef - verwijderen en controle
 - Regelmatige controle van de verwijderde bamboe is noodzakelijk om opschietende bamboescheuten te verwijderen.

6.2.6 Dreven

Aard der werken								Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijst. kapmachtiging ANB	Vrijst. omgevingsvergunning	Timing
146. Vrijwaren waardevolle relictten								79-83	X					<i>Blok 1</i> (1-5) In het 3 ^{de} jaar
147. Aanplant nieuwe dreefbomen van dezelfde soort (werkwijze: zie 0 Erfgoedelement 13 - Plataan								79-83	X					<i>Blok 1</i> (1-5) In het 3 ^{de} jaar
Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing							
VTA-analyse	76		Jaarlijks				Gedurende hele looptijd							
Onderhoudssnoei monumentale boom	76		Jaarlijks				Gedurende hele looptijd							
Vrijwaren wortelzone	76		Jaarlijks				Gedurende hele looptijd							

Om de veiligheid van deze monumentale boom te kunnen waarborgen, dient periodiek een VTA controle (Visual Tree Assessment) uitgevoerd te worden om eventuele zichtbare mechanische en biologische afwijkingen van de bomen vast te stellen. De uitkomsten en ontdekkingen uit deze controles dienen gerapporteerd te worden met als doel het vroegtijdig beperken van risico's op schade en ongevallen. Bij bomen met een verhoogd risico zoals monumentale bomen wordt een verhoogde zorgplicht ingesteld, zodat deze bomen jaarlijks gecontroleerd worden. Bij vaststelling van gebreken wordt direct actie ondernomen om ongevallen of schade te voorkomen. Bij een jaarlijkse onderhoudssnoei wordt gecontroleerd op de aanwezigheid van dode of potentieel gevaarlijke takken. Bij vaststelling dienen deze takken verwijderd te worden. De snoeiwerken gebeuren best in de periode tussen half november tot en met januari, wanneer er geen bladeren meer aan de bomen hangen. De onderhoudssnoei voor deze monumentale boom dient steeds begeleid te worden door een boomverzorger met ETW-certificaat of gelijkgesteld door aantoonbare ervaring met veteranenbomen. De wortelzone van deze Plataan dient gevrijwaard te worden. Toegangsdreef)							
148. Openwerken van de dreven	79-83	X					<i>Blok 1</i> (1-5) In het 3 ^{de} jaar
149. Vrijhouden opgaande vegetatie	79-83		1x / jaar				Jaarlijks

- Vrijwaren waardevolle relictten d.m.v. veteranenboombeheer
- Via kappingen van struiken (opschot), op snoeien van dreefbomen en maaien van de onderlaag worden de historische dreven open gewerkt.
- De vrijstelling van de dreven de bosbestanden betekent dat een strook van 5m à 10m wordt beheerd als hak- of middelhout, zodat de dreefbomen kunnen uitgroeien.
- De opgaande vegetatie in de dwarsassen wordt vrijgemaakt.

6.2.7 Zichtassen

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
150. Openwerken van de zichtassen	84	X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 3 ^{de} jaar
151. Vrijhouden opgaande vegetatie	84		1x / jaar				Jaarlijks

- Via kappingen van struiken (opschot), opsnoeien van bomen en maaien van de onderlaag worden de zichtassen terug open gewerkt.
- Na het openwerken van de zichtassen wordt de opgaande vegetatie in de zichtassen jaarlijks vrijgemaakt.

6.2.8 Bossen

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
152. Omvormen naar natuurstreefbeeld (Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei)	2		X				<i>Blok I (1-5)</i> In het 3 ^{de} jaar -dunningen om de 8-12 jaar
153. Bosuitbreiding - aanplant Bosuitbreiding – aanplant geboortebos	3-4	X	X				<i>Blok I (1-5) en II (geboortebos gespreid over 10 jaar)</i> In het 3 ^{de} jaar
154. Bosuitbreiding - maaibeheer	3-4		1x / jaar				<i>Blok I (1-5)</i> (eerste jaren na aanplant)

- Omvormen naar natuurstreefbeeld
 - Selectieve kappingen met vrijwaren van soorten behorend tot het droog/vochtig eikenbos, en (faunistisch) waardevolle bomen (vb. relict van dreef van Tamme kastanje)
 - Ringen van te verwijderen bomen, ter bevordering van het aandeel staand dood hout.

- Vrijwaren van lorken
- Dunningen voor een betere lichtinval op de kruidlaag.
- Spontane opslag van Amerikaanse eik en Gewone esdoorn verwijderen, ten voordele van kruidlaag en potenties voor overige soorten (blijvende controle)
- Onderdrukken bramenvegetatie
- Behoud staand en liggend dood hout
- Bosuitbreiding
 - Bosuitbreiding door bosaanplant (Beuk, Zomereik, Ruwe berk en Wilde lijsterbes) in lage dichtheid (1.500 bomen/ha). Dit levert kansen voor inzaaien van soorten uit de aangrenzende bosbestanden
 - De eerste paar jaren dient er eenmaal per jaar gemaaid te worden tussen het bosgoed, om verstikking te voorkomen, beschadiging van de stammen dient vermeden te worden

6.2.9 Boomgaarden

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
155. Aanleg boomgaard bij hoevegebouwen	85	X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 4 ^{de} jaar
156. Onderhoud boomgaarden	85		1x / jaar	X			Gedurende hele looptijd
157. Onderhoud omringende ligusterhaag	32		2x / jaar	X			Gedurende hele looptijd

- Aanleg boomgaard bij hoevegebouwen
 - De bodem van de plantgaten wordt voorbereid op de aanplant van fruitbomen (verwijderen grind (te hergebruiken op het domein indien mogelijk) en ligustrumhagen, bodem verluchten, bodemverbeteraar toevoegen, ...)
 - De boomspiegel van de jonge fruitbomen dient vrij gehouden te worden van andere vegetatie, zodat de bomen goed kunnen wortelen
 - De nieuw geplante bomen worden gesteund door een boompaal en wordt de boomcirkel gevrijwaard (afrastering)
 - Bij de soortenkeuze krijgen oude streekeigen (hoogstam) rassen de voorkeur
 - Bovenstaande zijn algemene regels, voor de concrete inrichting dient een gerichte studie te worden uitgevoerd.

Bij de aanplant van nieuwe fruitbomen dient altijd rekening gehouden te worden met het historische karakter van het landschap en de boomgaard. Dit houdt in dat best geopteerd wordt om bomen van een behoorlijke omvang aan te planten. De keuze van de exacte inplantingsplaats zal in functie van de habitus (grootte en kroonvorm) van de volwassen boom en het gewenste rasterpatroon van de boomgaard gebeuren.

- Onderhoud boomgaard
 - Vormsnoei wordt toegepast, toegespitst op soort en gewenste eindbeeld
 - Onderhoudssnoei wordt uitgevoerd wanneer nodig
 - Bemesting/bekalking van de bomen wanneer nodig
 - Vrijhouden van andere vegetatie van de boomspiegel bij soorten waar dit noodzakelijk is voor de onderstam.

Bij de aanplant van nieuwe, jonge bomen vindt er de eerste 5 jaar een vormsnoei plaats, waarbij de kroonontwikkeling van de boom wordt begeleid. Zo worden probleemtakken zoals dubbele toppen, zuigers, zware zijtakken en plakoksels verwijderd. Per snoeibeurt mag in de regel niet meer dan 20% van het totale kroonvolume weggenomen worden.

Na de vormsnoei kan er over gegaan worden op een jaarlijkse onderhoudssnoei, waarbij ook alle bomen gecontroleerd worden op de aanwezigheid van dode of potentieel gevaarlijke takken. Bij vaststelling dienen deze takken verwijderd te worden. De snoeiwerken, zowel vorm- als onderhoudssnoei, gebeuren best in de periode tussen half november tot en met januari, wanneer er geen bladeren meer aan de bomen hangen.

Hieronder volgen enkele richtlijnen voor de aanplant van een (fruit)boomgaard:

- 10 m tussenafstand tussen de bomen (peren kunnen iets dichterbij elkaar)
 - Bodemvoorbereiding: afgraven halfverharding, oplossen bodemverdichting (door diepspitten of dergelijke). Terug aanvullen met neutrale tot licht kalkrijke grond (hoeft geen teelaarde te zijn, want kan te veel voedingsstoffen bevatten). Opvullen hoger dan het huidige niveau (10 of 20 cm meer, doordat nog zakt). Zo profileren dat het afhelt (voor afwatering) naar de gracht. Inzaaien met gras en een jaar laten liggen om terug te laten zakken.
 - Bij planten de wortels een klein beetje insnoeien (ook wanneer met kluitplant gewerkt wordt), planten met bovenste wortels tot net aan oppervlakte (maar uiteraard wel met grond bedekken)
 - Plantgat van 80 cm breed bij 50 cm diepte, met galvanisé draad (maaswijdte 0,5 cm) inrichten en tot tegen de stam vastplooien (tegen vraatschade woelmuizen/ratten)
 - Een boompaal ter versteviging kan geplaatst worden aan de zijde van de overheersende windrichting
 - Gezien inrichting als kinderboerderij kans op kapottrappen van de bodem, graven door de dieren: plaatsen raster rondom boom, afgestemd op de aanwezige dieren.
 - 5 jaar lang moet er organische (vb. stal) mest gestrooid worden. Ruwe humus is niet bruikbaar vanwege de zuurtegraad, waardoor initieel zelfs voedingsstoffen onttrokken worden. 5 jaar lang bomensnoei toepassen. Indien nodig bewateren
 - Stam en wortelzone moet (zeker initieel) kruidvrij gehouden worden, dus het geplaatste raster tegen de dieren moet hierop afgestemd worden, zodat er gewied kan worden.
 - Soortenkeuze: liefst streekeigen fruitrassen
- Onderhoud omringende ligusterhaag
Zie Beheersmaatregel 6.2.14 Hagen

6.2.10 U-vormig grachtpatroon

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
158. Kappen Zwarte els	12		X				<i>Blok I (1-5)</i> In het 5 ^{de} jaar -bloksgewijs gespreid – om de 6 à 9 jaar hernemen
159. Aanplant inheemse soorten	12	X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 5 ^{de} jaar
160. Ruigtebeheer oevers	72		1x / 2jaar	X			Jaarlijks

- Kappen van aanwezige Zwarte els om beschaduwning te vermijden
- Aanplant met bloemrijke en besrijke inheemse streekeigen soorten [Eenstijlige meidoorn (15%), Gelderse roos (25%), Sporkenhout (20%), Hondсроos (20%) en Wilde kardinaalsmuts (20%)] in willekeurig patroon.
 - Voldoende afstand houden tot de noordelijke en westelijke arm, en een opbouw in structuur met lagere soorten in de rand en hogere in het centrale gedeelte, zodat beschaduwning zoveel mogelijk vermeden wordt.
- Ruigtebeheer oevers
 - Gefaseerd maaien van de oevers, 1 maal in de twee jaar

6.2.11 Graslanden

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
161. Inzetten verschrallingsbeheer	10-11		2x / jaar	X			Jaarlijks

- Hooilandbeheer met twee maal per jaar maaien met afvoer van maaisel, gevolgd door nabegrazing. Het maaisel mag tot 10 dagen blijven liggen zodat het gras kan drogen (verminderde afvoer) en de zaden van de kruiden kunnen verspreiden.
- Bij het bereiken van het gewenste type kan de nabegrazing extensief gebeuren om een grotere structuurvariatie te bekomen.
- Geen bemesting in de graslanden.

- De graslanden ten noorden van het domein blijven behouden en worden begraaasd door paarden, schapen, ezel, ...

6.2.12 Solitaire bomen

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
162. Vorm- en begeleidingssnoei van nieuw aangeplante bomen	-		X	X			Jaarlijks
163. Regulier onderhoud van de bomen	8		X	X			Jaarlijks

- Vormsnoei
 - Dient om de jonge bomen mooi te laten uitgroeien en wordt normaliter enkel bij jonge (net aangeplante) bomen uitgevoerd. Het opsnoeien is ook bij oudere bomen nodig als takken bijvoorbeeld de doorgang kunnen hinderen.
- Regulier onderhoud van de bomen
 - Onderhoudssnoei: jaarlijkse snoei en controle van de bomen
 - Veiligheidscontrole: er dient 3-4-jaarlijks te worden gecontroleerd of er geen bomen (of takken) gevaar kunnen opleveren.

Bij een jaarlijkse onderhoudssnoei worden alle bomen ook gecontroleerd op de aanwezigheid van dode of potentieel gevaarlijke takken. Bij vaststelling dienen deze takken verwijderd te worden. De snoeiwerken gebeuren best in de periode tussen half november tot en met januari, wanneer er geen bladeren meer aan de bomen hangen.

Om de veiligheid van solitaire bomen te kunnen waarborgen, dient periodiek een VTA controle (Visual Tree Assessment) uitgevoerd te worden om eventuele zichtbare mechanische en biologische afwijkingen van de bomen vast te stellen. De uitkomsten en ontdekkingen uit deze controles dienen gerapporteerd te worden met als doel het vroegtijdig beperken van risico's op schade en ongevallen. Bij bomen in een gezond, veilig bomen bestand dient de controle eens per 3 á 4 jaar te worden uitgevoerd. Bij bomen met een verhoogd risico (bv. monumentale bomen) wordt een verhoogde zorgplicht ingesteld, zodat deze bomen jaarlijks gecontroleerd worden. Bij vaststelling van gebreken wordt direct actie ondernomen om ongevallen of schade te voorkomen.

Het is wenselijk om in de bosbestanden (waar mogelijk) dood hout en oude afstervende bomen zo veel mogelijk te laten staan. Er dient gestreefd te worden naar minstens 4% staand en liggend dood hout in het bos. Een uitzondering wordt gemaakt voor de bomen die aan de bestandsranden staan en vrij naar de wandelwegen kunnen vallen, waardoor de veiligheid van de bezoekers in het gedrang komt. Langs de paden en in de speelzones zal jaarlijks uitgekeken worden naar potentieel gevaarlijke bomen. De keuze welke bomen gedund worden en eventueel liggend dood hout kunnen worden en welke blijven staan als staand dood hout, wordt gemaakt door de bosbeheerder.

6.2.13 Gazon

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
164. Maandelijks maaien van het gras op de gazonperken in de periode april - oktober	-		15-20x / jaar	X			Jaarlijks

Voor de gras- of gazonperken die intensief worden onderhouden, worden er tussen april en oktober een 15-20tal maaibeurten voorzien met afvoer van het maaisel. Dit komt neer op ongeveer één maaibeurt per 2 weken. Indien nodig (en mogelijk) wordt de maaifrequentie opgedreven tot een 26tal maaibeurten. Het maaien wordt voorafgegaan door het verzamelen van het afval dat niet op de grasperken hoort (stenen, takken, papier, etc.). Na de maaibeurt wordt het afgemaaid gras verwijderd en de eventuele schade hersteld. Deze maatregel geldt o.a. voor:

- Het ovaalvormig gazonvlak op het voorplein ten noorden van het kasteel
- Het gazonvlak ten zuiden van het kasteel, met overgang naar extensief beheer in de zichtassen vanaf de hagen
- De gazonvlakken van de moestuin
- Eventuele gazonperken bij de (nieuw in te richten) parkings
- Ondergrond boomgaarden

6.2.14 Hagen

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
165. Scheren van de hagen in juni en september.	-		2x / jaar	X			Jaarlijks

Het snoeien van de hagen omvat het in vorm knippen, het schoffelen onder de hagen, verwijderen van onkruid en snoeiafval en het reinigen van de oppervlakken rond de hagen. De eerste snoeibeurt vindt plaats tussen 15 juni en 15 juli, de tweede tussen 15 september en 15 oktober en de derde, als het nodig is, tussen 16 juli en 31 augustus. Afgestorven haagexemplaren worden vervangen, waarbij het aanplanten best gebeurt tijdens de maanden oktober-november of februari-maart. De grote solitaire heesters in het gazonperk voor het kasteel worden indien nodig éénmaal per 2 jaar teruggesnoeid binnen de periode tussen 15 september en 15 oktober.

Deze maatregel geldt o.a. voor:

- De twee cirkelvormige perken op het voorplein, omringd door lage buxushaag en de 14 grote snoeivormen in Hulst. Het onderhoud van de perken zelf dient afgestemd te worden afhankelijk van de invulling.
- De hagen van de moestuin
- Eventuele haag- of snoeivormen bij de (nieuw in te richten) parkings en de omringende ligusterhaag van de boomgaard

6.2.15 Composteren

166. Omwille van de huidige locatie en het toekomstige gebruik van de moestuin als evenementenzone en de link met de hovenierswoning is een verplaatsing van de compostbakken aan te raden, bij voorkeur naar de zuidelijke moestuinmuur, ter hoogte van de bestaande houten constructie.

De uitbaters van de hovenierswoning maken gebruik van de ter beschikking gestelde bakken om het plantaardige keukenafval te verwerken. Ook het snoei- en tuinafval van de moestuin en hagen kan hierin verwerkt worden. Voeg echter nooit te grote hoeveelheden van hetzelfde materiaal in één keer toe. De aangemaakte compost kan gebruikt worden om de bodemstructuur binnen het domein (bv. moestuin) te verbeteren, als bodembedekker, ...

Composteren is een natuurlijk proces en vraagt hiervoor dan ook de nodige tijd. In de zomer moet men rekenen op 3 tot 4 maanden en in de winter op minimum 6 maanden voordat de compost gebruiksklaar is. Het composteren wordt best in het voorjaar gestart, in de zomer of op een zonnige herfst dag. Men gebruikt best zoveel mogelijk vers materiaal zoals keuken- en tuinafval dat vermengd wordt met het reeds aanwezige materiaal om uitdrogen te vermijden. Goed composteren betekent vooral goed mengen, dus gemiddeld een wekelijkse beluchtingsbeurt is noodzakelijk. Om de 2 tot 3 maanden kan de compost opgezet worden. Na minimum 6 maanden kan er al de eerste compost geoogst worden.

6.2.16 Uitwendig beheer

Opdat de beheermaatregelen die uitgevoerd worden binnen het globaal kader optimaal zouden kunnen renderen, is het wenselijk dat het beheer van de aanliggende terreinen afgestemd wordt op het beheer van het kasteeldomein. Aangezien in de directe omgeving van het globaal kader weinig tot geen bosbestanden zijn, betreft het geen beheersmaatregelen aangaande bos.

In de omgeving situeren zich hoofdzakelijk open grasvelden en landbouwgronden. Bij het verlopen van (landbouw)concessies in de omgevende percelen, kan er geopteerd worden om eenzelfde beheer na te streven zoals de graslanden binnen het globaal kader, namelijk ofwel bloemrijk grasland nastreven, ofwel extensieve begrazing.

Daarnaast kan het voor de natte bodemomstandigheden binnen het globaal kader interessant zijn om, indien mogelijk, voor de afwateringsgrachten in de nabije omgeving een gelijkaardige visie op te stellen zodat de gewenste bodemomstandigheden bekomen worden.

6.2.17 Specifieke maatregelen ter bescherming van flora

167. In dit beheersplan worden er geen specifieke maatregelen getroffen ter bescherming van flora. Om de aanwezigheid van voorjaarsflora in de buurt van de ijskelder en op enkele plaatsen in de bosbestanden te beschermen en te behouden, spreekt het voor zich dat deze zones best zo weinig mogelijk betreden worden. (7)

6.2.18 Specifieke maatregelen ter bescherming van fauna

168. Behoud van de Europese lorken in bosbestand V_1_5 ten behoeve als nestplaats voor de Blauwe reiger. (6)

169. Behouden en blijven opsleunen van de linden in patroonvorm ter hoogte van het kippenhok met potentieel voor dood hout en gaten ten behoeve van spechten en vleermuizen. (87)

- 170.** Het voorgestelde hooilandbeheer (met eventueel nabegrazing) van de graslanden heeft als gevolg dat fauna (insecten, muizen, ...) kunnen profiteren van de soortenrijkere graslanden, waardoor het jachtgebied van de Blauwe reigers in waarde zal toenemen. (10)
- 171.** Het bij dunningen laten staan van enkele dode en stervende bomen om in de bosbestanden het aanbod aan staand en liggend dood hout toe te laten nemen, met als streefcijfer 4%. Deze maatregel heeft positieve gevolgen voor de fauna in de bosbestanden. (8)
- 172.** Ten voordele van de aanwezige vleermuizen in de ijskelder worden grootschalige evenementen, indien mogelijk, best buiten de (rust)periode van oktober tot april gehouden. Daarnaast is de aanwezigheid van de gracht als geleidende structuur naar de ijskelder een positief punt. Ten behoeve van de aanvliegroute voor vleermuizen wordt er voorzien in een houtkant met opgaande bomen aan weerszijden (ten noorden en zuiden) van de te realiseren hondenweide. (49)

6.2.19 *Beheer schadelijke soorten*

- 173.** Het verwijderen van exoten in de struik en boomlaag kan zorgen voor een natuurlijke structuur met een goed ontwikkelde kruidlaag. De Amerikaanse eiken worden daarom in de bosbestanden in aantal substantieel teruggedrongen om meer kansen te geven aan inheemse soorten. (5)

6.2.20 *Beheermaatregelen jacht en visserij*

Binnen het globaal kader wordt er geen jacht en geen visserij toegestaan. Het gebied is te klein om te jagen en er is geen noemenswaardig wild aanwezig. Ook voor de veiligheid van de bezoekers in het bos en de omgevende graslanden wordt jacht daarom best verboden.

Indien men visserij op de walgracht zou toestaan, zou dit o.a. door het gebruik van lokvoer, dat nadelig is voor de waterkwaliteit, nefast zijn voor het vooropgestelde streefbeeld uit de verkenningsnota van 'eutroof water' (BWK-code ae). (75)

6.2.21 *Dood hout en oude bomen*

- 174.** In de bosbestanden (waar mogelijk) wordt zoals eerder al vermeld dood hout en oude afstervende bomen zo veel mogelijk te laten staan met als streefcijfer minstens 4% staand en liggend dood hout in het bos. Bij dunningen mogen enkele dode en stervende bomen daarom blijven staan, zodat het aanbod geleidelijk aan zal toenemen. De keuze welke bomen gedund worden en eventueel liggend dood hout kunnen worden en welke blijven staan als staand dood hout, wordt gemaakt door de bosbeheerder. (8 - 97)

6.2.22 *Constructies in het globaal kader*

- 175.** In het globaal kader situeren zich verschillende houten constructies met een landschappelijk mindere inpassing, zoals besproken onder 3.2.1.7 Constructies in het globaal kader. De constructies nabij de moestuinmuur en de ijskelder worden best verwijderd om het landschappelijke beeld van het domein te herstellen.

6.3 Beheermaatregelen in functie van recreatie, educatie en socio-cultureel

6.3.1 Evenementenzone

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
176. Inrichting evenementenzone	94	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 4 ^{de} jaar

- De locatie voor de evenementenzone is een zone van $\pm 4.000\text{m}^2$ ten oosten van de serre ($1.750\text{m}^2 + 2.350\text{m}^2$ aansluitende oostelijke zone weiland (nu in WUG), gescheiden door een gracht) en de westelijke helft van de moestuin die kan fungeren als extra zone ($\pm 1.450\text{m}^2$)
- Functionele en ondersteunende inrichting ten behoeve de praktische organisatie in op- en afbouwfase van een evenement, geïntegreerd in het kasteeldomein en aangesloten op andere (bruikbare) functionaliteiten, met een zijdelingse integratie met de moestuin voor extra beleving
- Er wordt geopteerd om enkel verharding voor de op- en afbouw te voorzien. Welk type verharding dient in samenspraak met Onroerend Erfgoed te gebeuren.

6.3.2 Speelzones

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
177. Inrichting verschillende speelvoorzieningen	9-15-95-96	X					<u>Blok I</u> (1-5)

- Realisatie van speelzone binnen het bestaande bos of in het bosuitbreidingsgebied (beter alternatief voor de aanwezige reiger nesten). In eerste fase voorzien van een speelzone binnen het bestaande bos ten zuiden van het kasteel voorzien in afwachting van de realisatie en volgroeing van de bosuitbreiding
- Aansluitend met de speelzone in de bosuitbreiding wordt een avontuurlijk speelterrein met terreinverschillen in het bos aangelegd

6.3.3 Hondenweide

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
178. Inrichting hondenweide	-	X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 4 ^{de} jaar

- Ten oosten van de ijskelder, tussen de evenementenzone en de evenementenparking, wordt een zone van ± 1.200m² ingericht als hondenweide

6.3.4 Infrastructuur

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
179. Inrichten van zitbanken, picknickplekken, infoborden, fietsenstallingen,	106	X		X			<i>Blok I (1-5)</i> In het 4 ^{de} jaar
180. Onderhoud zitbanken, afvalkorven, infoborden, fietsenstallingen...	-		2x / jaar	X			Jaarlijks
181. Ledigen afvalkorven	-		1-2x / week	X			Jaarlijks
182. Verwijderen afval en vuil	-		3-4x / jaar	X			Jaarlijks

Op nader te bepalen definitieve locaties worden nieuwe zones ingericht met zitbanken, infoborden, fietsenstallingen, ... Het inrichten wordt best voorzien op enkele van de knooppunten van de historische en nieuwe padenstructuur. Infrastructuur wordt niet in een zichtas geplaatst en er dient gekeken te worden naar aanwezige waardevolle beplanting en bomen. Op een aantal van de knooppunten en in de omgeving van de gebouwen worden afvalbakken geplaatst. Het inplanten van afvalbakken dient doordacht te gebeuren en niet in de achterliggende bosbestanden.

De aanwezige zitbanken worden op regelmatige basis gecontroleerd. Wanneer blijkt dat er banken aan vernieuwing toe zijn of aanvulling noodzakelijk is, wordt er gekozen voor banken die aansluiten bij de stijl van het domein om de eenheid en samenhang binnen het domein te bewaren en versterken. De banken worden best 2 keer per jaar gewassen met behulp van een zeepoplossing en een harde borstel om vervolgens afgespoeld te worden met zuiver water. Eveneens dienen ze vrijgemaakt te worden van alle sterk woekerende vegetatie.

Overwoekerde infoborden worden jaarlijks vrijgemaakt van vegetatie.

De fietsstallingen worden in geval van beschadiging zo snel mogelijk hersteld in hun oorspronkelijke staat. Vernielingen komen immers vaker voor wanneer de infrastructuur al gebreken vertoont.

Aanwezige afvalkorven dienen in de periode van 15 oktober tot 15 april eenmaal per week geledigd te worden. In het hoogseizoen, de periode van 15 april tot 15 oktober, kan deze frequentie opgedreven worden tot 2 maal per week, indien nodig ook een extra lediging in het weekend en na evenementen. Tijdens deze afvalronden wordt er ook uitgekeken naar sluikstorten, waarbij de locatie direct wordt gemeld, zodat dit afval zo snel mogelijk verwijderd kan worden.

Drie tot vier keer per jaar wordt alle vuil op de paden, in de grachten en op de grasperken verwijderd.

6.4 Beheermaatregelen en richtlijnen met betrekking tot toegankelijkheid

6.4.1 Padeninfrastructuur

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
183. Realisatie extra verhardingsinfrastructuur (wandelaars, lopers, auto's, ...)	14-88-99 t.e.m. 105	X					<i>Blok I (1-5)</i> In het 4 ^{de} jaar
184. Onderhoud van verharde en halfverharde paden	99 t.e.m. 105		3-4x / jaar	X			Jaarlijks
185. Onderhoud van onverharde paden	99 t.e.m. 105		1-2x / jaar	X			Jaarlijks

- Realisatie extra verhardingsinfrastructuur
 - Voorzien van nieuw aan te leggen toegangswegen / dreven ten behoeve van de nieuwe ontsluiting
 - Voorzien van extra wandelpaden op de perceelsgrenzen aan de randen van het gebied ter verbinding van de historische dreven, zichtassen en dwarsassen, die aansluiten op de historische lijnen van de centrale beschermde zone
 - Voorzien van de nodige verhardingsinfrastructuur rondom de gebouwen in functie van een verhoogde toegankelijkheid
 - Definiëren van een 5-tal toegangen tot het domein
 - Route van parking tot hovenierswoning, koetshuis en kasteel wordt voorzien van verlichting in functie van toegankelijkheid

- Onderhoud van verharde en halfverharde paden
 - De verharde en halfverharde paden en oppervlakken binnen het globaal kader worden onkruidvrij gehouden. Per jaar worden deze paden 3 tot 4 maal gebrand om ongewenste kruidengroei tegen te gaan. De verharde paden worden geveegd.
 - Indien er geen herinrichting komt van de brede oprit uit halfverharding rondom het gazonvlak, wordt deze halfverharding op dezelfde wijze onderhouden.
- Onderhoud van onverharde paden
 - De onverharde paden in het domein worden in eerste instantie vrijgehouden door betreding. Van maart tot oktober wordt maandelijks gecontroleerd of een minimale doorgang van 1 tot 1,5 meter aanwezig is. Is dit niet het geval, dan worden overhangende takken of opschietende beplanting manueel verwijderd. Er wordt voorzien om de zandwegen minimaal eenmaal, optimaal tweemaal per jaar te herstellen door oneffenheden in het zand gelijk te trekken en waar nodig aan te vullen.
 - De randen van de onverharde paden worden eveneens jaarlijks 1 tot 2-maal gemaaid, waarbij een breedte van 50-100cm wordt gehanteerd.

6.4.2 Hovenierswoning (en omgeving)

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
186. Aanleg onverhard terras	31	X					<u>Blok I</u> (1-5)

- In functie van de huidige horeca/bistro en mogelijks B&B invulling kan er ten noorden van de hovenierswoning en het pad een onverhard terras aangelegd worden

6.4.3 Parkeervoorzieningen

Aard der werken	Doelst.	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating OE	Vrijstelling kapmachtiging ANB	Vrijstelling omgevingsvergunning	Timing
187. Inrichting parkeerzones	90 t.e.m. 93	X					<u>Blok I</u> (1-5) In het 4 ^{de} jaar

- Het beheersplan voorziet in twee zones voor parkeren, namelijk een parking voor dagelijks gebruik (50-tal plaatsen ten oosten van de serre) met parkeergelegenheid voor mindervaliden en een tweede (overdruk) parking ten noorden van de evenementzone (160-tal plaatsen). Voor beide parkeerzones dienen inrichtingsontwerpen te worden opgemaakt.

7 Voorstel van opvolging en evaluatie

De gemeente Evergem volgt de uitvoering van de beheersmaatregelen op zoals beschreven in het beheersplan. In de maatregelentabel wordt een onderscheid gemaakt tussen eenmalige restauratiewerken en systematische onderhoudsmaatregelen, waarbij in de kolom Fasering/timing de urgentie van de betreffende maatregel wordt aangegeven.

7.1 Bouwkundig en landschappelijk erfgoed

Zowel het bouwkundige als het landschappelijke erfgoed vereisen het nodige onderhoudsbeheer in functie van het behoud van deze elementen en zo ook het typische karakter van domein op langere termijn.

Dringende maatregelen dienen nauw opgevolgd te worden. Van de staat van deze maatregelen wordt jaarlijks een kort voortgangsrapport opgesteld en bezorgd aan het Agentschap voor Onroerend Erfgoed. Rapportage gebeurt in de maand januari van het jaar volgend op de uitvoering. Voor een deel van de uit te voeren maatregelen kunnen standaardpremies aangevraagd worden. Via een dergelijke premieaanvraag en/of de aanvraag van een toelating wordt het betrokken agentschap op de hoogte gesteld van de effectieve werkzaamheden. Het is aan te raden om een verslag bij te houden van de werkzaamheden. Een dergelijk verslag omvat de aard van de werkzaamheden, de locatie, de datum en het resultaat, voorzien van de nodige foto's.

Nadat de restauratiewerken uitgevoerd zijn, wordt 5-jaarlijks een rapport opgemaakt waarin de toestand van de gebouwen wordt toegelicht. Het rapport wordt geïllustreerd aan de hand van fotomateriaal. Mogelijks kan dit door Monumentenwacht, de architect of iemand van de gemeente opgemaakt worden.

Vanaf het begin van de looptijd van het beheersplan wordt een onderhoudslogboek bijgehouden. Dit logboek wordt om de 6 jaar aan het agentschap Onroerend Erfgoed bezorgd samen met een toestandrapport (bijv. van Monumentenwacht).

7.2 Natuur en ecologie

Wat betreft de aanwezige natuurwaarden dienen zowel de beheerdoelstellingen als de beheersmaatregelen nauw opgevolgd te worden en aan het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) worden doorgegeven.

Om de 6 jaar evalueert de gemeente Evergem de kwaliteit van de aanwezige natuurstreefbeelden aan de hand van een evaluatieformulier, waarbij naast de kwaliteit van het natuurstreefbeeld ook risico's en invloedfactoren in beeld worden gebracht. Voor bepaalde natuurstreefbeelden dienen daarbij specifieke indicatoren worden opgevolgd.

Naam in beheer-plan	Code(s) in beheer-plan	Natuurstreefbeeld	Code natuurstreef-beeld	Methode evaluatie
Bos	V_1_1 t.e.m. V_1_8, V_2_1 (a en b) V_2_1 c V_2_2 (gedeeltelijk)	Atlantisch zuurminnend beukenbos	9120	Basisevaluatie & indicatorlijst
Grasland	V_2_1 en V_2_2 (gedeeltelijk)	Bloemrijk grasland	BWK-code Hp+	Basisevaluatie & evt. indicatorlijst

Daarnaast dient de gemeente Evergem jaarlijks de door ANB gesubsidieerde beheersmaatregelen te registreren. Het gaat daarbij vooral over de beheersubsidies voor de realisatie van de

natuurstreefbeelden. Om de registratie in de toekomst te vergemakkelijken, werkt ANB aan een registratiemodule.

7.3 Tijdslijn

Zie 'Bijlage 10 - Maatregelentabel'

8 Bijlagen

Tabel 8.1: Checklist Onroerend Erfgoeddecreet en overzicht bijlagen.

	Hoofdstuk / Bijlage
Perimeter van gebied waarvoor geïntegreerd BP wordt opgemaakt (met schaal en noordpijl)	Hoofdstuk 1.3 Grafische afbakening
Lijst van geplande werkzaamheden	Hoofdstuk 6: Beheermaatregelen - Bijlage 10: Maatregelentabel
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	Hoofdstuk 6: Beheermaatregelen - Bijlage 10: Maatregelentabel
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	Hoofdstuk 5.5 ZEN-erfgoed
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	N.v.t.
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed	N.v.t.
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor specifieke toelating nodig is	Bijlage 11
Lijst van cultuuroederen	N.v.t.
Lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de Eerste Wereldoorlog	N.v.t.
Bibliografie	Bijlage 13
Extra bijlagen	
Verkenningnota	Bijlage 1
Bouwkundig erfgoed - Waardering en behandeling	Bijlage 2
Verslagen Monumentenwacht	Bijlage 3
Standaardfiches en kwaliteitsbeoordelingsfiches natuur	Bijlage 4
Overzichtsplan nutsleidingen omgeving	Bijlage 5
Nutsvoorzieningen voedingen as-built 2017	Bijlage 6
Rioleringsplan as-built	Bijlage 7
Vlekkenplan	Bijlage 8
Toegankelijkheidsreglement	Bijlage 9
Globaal kader natuurbeheer	Bijlage 12
Beplantingsplan geboortebos	Bijlage 14